Gece Açan Çiçekler

50 BİN ADET

Türk Edebiyatı
—
Roman

TARIK TUFAN

Tarık Tufan, 1973'te İstanbul'da doğdu. Kabataş Erkek Lisesi'nden mezun olduktan sonra üniversite eğitimini İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nde yaptı. Marmara Üniversitesi Orta Doğu ve İslam Ülkeleri Araştırmaları Enstitüsü'nde Sosyoloji alanında yüksek lisansını tamamladı. Radyo ve televizyonlarda kültür-sanat alanında programlar gerçekleştirdi. İlk kitabı *Kekeme Çocuklar Korosu* 2000'de yayımlandı. Ardından *Kraliçenin Pireleri* (2002), *Ve Sen Kuş Olur Gidersin* (2004), *Hayal Meyal* (2007), *Bir Adam Girdi Şehre Koşarak* (2010), *Şanzelize Düğün Salonu* (2015), *Beni Onlara Verme* (2017), *Düşerken* (2018), *Kaybolan* (2020), *Geç Kalan* (2021) ve *Âşıklara Yer Yok* (2023) yayımlandı. Romanlarının yanı sıra belgesel ve kurmaca film senaryoları yazmaya devam eden Tufan, *Uzak İhtimal* filmiyle 2009'da İstanbul Film Festivali'nde, *Yozgat Blues* filmiyle 2013'te Adana Altın Koza Film Festivali'nde "En İyi Senaryo" ödüllerini kazandı. Yazdıkları çeşitli dillere çevrildi. Edebiyat dergilerinde öyküleri yayımlanıyor.

Âşıklara Yer Yok
Ve Sen Kuş Olur Gidersin
Şanzelize Düğün Salonu
Kraliçenin Pireleri
Hayal Meyal
Kaybolan
Beni Onlara Verme
Bir Adam Girdi Şehre Koşarak
Geç Kalan
Kekeme Çocuklar Korosu
Düşerken

GECE AÇAN ÇİÇEKLER

Yazan: Tarık Tufan
Editör: Senem Kale

Yayın hakları: © 2025 Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Ticaret A.Ş.
Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

1. baskı / Ocak 2025 / ISBN 978-625-6162-99-0
Sertifika no: 44919

Kapak tasarımı ve sayfa uygulama: Gökçen Yanlı
Yazar fotoğrafı: Muhsin Akgün
Baskı: Yıkılmazlar Basın Yayın Prom. ve Kâğıt San. Tic. Ltd. Şti.
15 Temmuz Mah. Gülbahar Cad. No: 62/B Güneşli - Bağcılar - İSTANBUL
Tel: (212) 515 49 47
Sertifika no: 45464

Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Ticaret A.Ş.
19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 3, Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL
Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16
www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Gece Açan Çiçekler

Tarık Tufan

Doğan Kitap

"Güneş kararıyor gibiydi; öyle ki, ağladıklarını düşündüren
bir renge bürünüyordu yıldızlar; kuşlar havada ölüp
yere düşüyorlar, müthiş depremler oluyordu sanki."

Yeni Hayat – **Dante Alighieri**

"Şunu bil ki gece gebedir.
Bir gecenin ise, ne kadar uzun olursa olsun,
karanlığı sonuna kadar sürmez!"

Şehname – **Firdevsi**

Prolog

İstanbul'da o sabah kıyametin en büyük alameti zuhur etti ve batıdan kızıl bir güneş doğdu.

Şark masallarından kalma habis karanlık henüz gök kubbeyi terk etmemişti. Şehrin büyük bir patlamayla titremesinin ardından göğe yükselen dev alev topu, ortalığı ölüm kırmızısına boyadı. Her zamanki gibi doğudan değil de bu kez şehrin batısından yükselen kızıl güneşi dehşet ve şaşkınlıkla fark eden insanlar, kulakları sağır eden, arzı ve semayı titreten gürültüyü, kıyamet meleği İsrafil'in Sûr'a üflemesine yordu.

İki gecedir Boğaziçi'ni esir alan, denizin sularını kabartan ve bir türlü dinmek bilmeyen fırtına; kara ciltli, küf kokulu, sararmış sayfalı, kalın kitaplarda bahsedilen, ihtiyar bilgelerin korkudan kısık sesle anlattığı, batıdan esen helak edici, şer yüklü Debur rüzgârının habercisiydi belki de. Şehrin sokaklarını, ışıltılı caddelerini sanki uğursuz baykuşlar istila etmişti; tünedikleri tenhalarda çığlıklar koparark kötü kaderi çağırıyorlardı. Alametleri nice zamandır artarak zuhur eden kıyametin nihayet koptuğuna kanaat getirenler, pişmanlık ve ürperti dolu yakarışlarla, son bir umutla secdeye kapandılar. Herkesin dilini lâl eden, yüreğini sarsan kıyamet, şehri saran dev ve çirkin binaların arasında en soğuk yüzüyle dolanıp duruyor, insanlığın sonunun geldiğini cümle âleme ilan ediyordu.

Aslına bakılırsa kıyamet meleği epey gecikmişti, çünkü insan kendi cehennemini çoktan yaratmıştı. Hatta ahali kendi başına kalsa, yıkım, çürüme ve ceza çok daha çetin olacaktı. Yüreği has-

sas, kalbi incelikli insanlar, her an bir azabın içindeydiler. Her lodosta şehri baştan başa saran ağır kokuya kimsenin aldırış etmemesinin tek bir sebebi vardı: Çürük kokusu insanlardan geliyordu.

İnsanları endişelendiren, üzüntüye boğan günahkâr olmaları değil, başkalarının kendilerinden daha iyi, daha masum olma ihtimaliydi; şehrin kötülerle dolu olduğunu düşünmek onları rahatlatıyor, teselli veriyordu. Maria Magdalena'yı taşlayarak öldürmek isteyen kalabalık, karşılarına geçip de "Günahsız olan ilk taşı atsın!" diye haykıran Nasıralı İsa'yı yok etmeyi daha o an kafasına koymuştu. İsa'yı çarmıha sürükleyen asıl sebep kötülerin önüne dikilip masumiyetin ölümünü ilan etmesiydi.

Dördüncü Mustafa devrinde, "Kıyamet Risalesi" eseri üzerine çalışırken İstanbul'a seyahat eden, kadim şehirlerde insanlığın nihai yok oluşunun izini süren Portekizli bilge ihtiyar Fransisken Rahip Alfonso; Kudüs'ten sonra geldiği Dersaadet'te, Ayasofya'nın ve Süleymaniye'nin dehlizlerinde dolanırken, karşılaştığı alimlerle, meczuplarla ve vakanüvislerle yaptığı konuşmalarda sarsıcı bir hakikat keşfetti:

İstanbul'da her yüzyılda bir kuvvetli ve keskin alametler zuhur ediyordu. Gerçi hicretin bininci yılında beklenen kıyamet kopmamıştı ama birkaç yüzyıl sonra Konstantiniyye yeni bir alametin endişesine düşmüştü. Yaşanan kuvvetli zelzelede Eyüp Sultan Mezarlığı bir uçtan diğer uca kadar yarılmış, toprağın altı üste gelmişti. Mezarlarından kurtulup gün yüzüne çıkan ölülerin ruhları gulyabaniler suretinde sokaklarda, camilerde, tekkelerde görünüyordu. Şehri, zebaniler, umacılar, hortlaklar, ecinniler sarmıştı. Bu fısıltıların yayılması halkı paniğe sürüklemiş ve o dönem şehrin muharrirleri, meddahları her yerde gulyabani hikâyeleri anlatmaya başlamıştı.

Beklenen kıyamet kopmadı. Bu kez İsa'nın doğumundan tam iki bin yirmi beş yıl sonra İstanbul'da yaşayanlar tuhaf bir güne

uyandı. Halide Paşagil, tarihi konakların birer birer yıkılıp otellere, gökdelenlere dönüştüğü modern zamanlarda, İstanbul'un bozasıyla meşhur Vefa semtinde ayakta kalmayı başarmış, içinde aynı ailenin kuşaklar boyu hayat sürdüğü tek ahşap konağın penceresinden bakarken bunları düşündü.

İstanbul böyle bir günü, en son yüz yılı geçkin bir zaman evvel yaşamıştı. Osmanlı'da Abdülhamid henüz yeni azledilmiş, Meşrutiyet ilan edilmişken; Aksaray'da görkemli kubbelerin arasına serpiştirilmiş, yıkılmamak için sırt sırta vermiş yoksul evlerinde yaşayan Derviş Ali de kapatıldığı zindanın dar penceresinden, ufka yükselen alevlere bakarken aynı şeyleri düşünüyordu. İstanbul'u küle çeviren yangının dumanları genzini yakacak kadar yaklaşmıştı.

Hem Halide hem Derviş Ali kendi hikâyesini anlatmak için dayanılmaz bir arzu duyuyordu. Şehirde süregelen tuhaflıkları ve garip keşmekeşi talihsiz alınyazılarına, hayatlarındaki uğursuzluklara yordular. Ruhlarını sarmalayan ıstıraplara yenilmişlerdi, dışarıda olup bitenlerle ilgilenecek halde değillerdi. Talihsiz alınyazılarının sırrını çözebilmek için vakitleri kalmamıştı; ikisi de son gecelerini yaşıyordu, aralarında yüz yılı aşan bir uzaklık vardı ve üstelik bu dipsiz bucaksız boşlukta onları birbirine bağlayan kaderin ne olduğundan habersizdiler. Cellatlarıyla yüzleşmenin kaçınılmaz olduğunun farkındaydılar.

Hapsoldukları yerde gözlerini kapıya dikmiş son bir umutla birilerinin gelmesini bekliyorlardı. Istırap yüklü ruhlarının tek kurtuluşu buydu. Hayatlarının o en uzun gecesinde hikâyelerini anlatmayı seçtiler. Çünkü insan ölünce bedeni çürür, geriye yalnız hikâyesi kalır ve bütün hikâyeler gece anlatılır.

Neden Ben?

Her şeyi anlayabilmenin tek yolu kendini yok etmektir, gerçek varoluş budur ve ben tam da bu eşikte duruyorum.

Seneler evvel sahaftan aldığım eski bir aşk romanının kapağını açar açmaz karşıma çıkan sayfada koyu kırmızı mürekkeple bu cümle yazılıydı. Güçlükle okunan el yazısı, sanki histeri halindeki birinin titrek ellerinden çıkmış, kitabın sararmış sayfasına kan lekesi gibi yayılmıştı.

O gün tezgâhta yığılı duran romanların başında uzun zaman geçirmiştim. Kapakları yıpranmış, toza bulanmış kitapların arasında aradığımı bulamamanın hayal kırıklığıyla rastgele birini seçtim. Ne yazarını tanıyordum ne biri bana bu kitabı önermişti ne de arka kapağında yazılanlar ilgimi çekmişti. Tezgâhtaki kitapları bu kadar eşeledikten sonra elim boş çıkmak istememiştim.

Seçtiğim kitabı uzattığım yaşlı sahaf, griye çalan solgun gözlerini gözlerime dikmiş ve "Bu kitabı almak istediğinize emin misiniz?" diye sormuştu. Garipsemiştim. Elimdeki kitapla bir anlığına duraksadım. Bana sanki "bu kitabı alma" demek istemişti de kadere müdahale etmekten korkmuştu. Kısa bir tereddüdün ardından "Evet, okumak istiyorum" diye karşılık verdim. Belki vazgeçecektim ama yaşlı sahafın tavrı merakımı artırmıştı. Bildiği bir şey mi vardı? O da okumuş muydu kırmızı mürekkepli satırı? Kitabı sahaf dükkânına kimin getirip bıraktığını biliyor muydu? Kader bazen insana bir kitapla, bir sahafın ani suskunluğuyla konuşur; ama o sesi duymak yıllarınızı alır. Yaşlı sahaf

belki kendince sezgilerle kadere müdahale etmeye çalıştıysa da bu tavrı beni kitaba daha çok bağladı. Ne gariptir ki yazarın anlattığı hikâyeyi neredeyse hiç hatırlamıyorum. Sadece ilk sayfada yazılan cümle hafızamda kazılı duruyor.

O sıralar hayatımdaki pek çok şeye anlam vermekte güçlük çekiyordum; en yakınımdaki insanlar bile sanki başka dünyalara ait, anlamadığım bir dilde konuşuyordu. Bu karmaşanın içinde hayatla boğuşurken kitapta karşılaştığım kelimelerin bana gaipten gönderilmiş bir işaret olduğuna inanıp anlamları üzerine uzun uzun düşünmüştüm. Büyülenmiş gibiydim, kelimeler gece gündüz kafamdan çıkmıyordu, hiç tanımadığım birisi bana zamanın ötesinden tek satırlık bir mektup yollamıştı. Kendini yok etmek. Yokluk. İnce uçlu dolmakalemden sızan kırmızı mürekkep rüyalarıma giriyor, rüyalarımı tekinsiz kızıl renge boyuyordu. Hayatımın neredeyse tek amacı bu cümlede gizlenmiş şifreyi çözebilmekten ibaretti. Yazgım beni bilmediğim diyarlara doğru sürüklüyordu. Kendini yok etmek. Her şeyi anlayabilmek.

Bazı günler saatlerce gözümü kırpmadan kitabın kapağındaki resimde birbirlerini baygın ve âşık gözlerle süzen, Amerikalı sinema artistlerine benzeyen, mercan kırmızısı elbiseli, simsiyah saçlı, yeşil gözlü kadına ve gri takım elbiseli, mavi gözlü, sarı saçlı adama bakıp durdum. Onlar benden habersizdi, birbirlerinden başkasını görmüyorlardı. Israrla bir ipucu bulmaya çalışıyordum. Cümleyi yazan kişinin benim yaşlarımda bir kadın olduğunu hayal ettim ve hayalimde ona yakıştırdığım bir yüz çizdim. Hayal dünyam uzak ve yabancı yüzlerle doluydu. Böylesini daha güvenilir buluyordum. Dert ortağım gibi ona içimi dökmeye başladım.

Sonunda kaderin hoyrat ve güçlü elleri en zayıf yerimden kıskıvrak yakaladı ve kendimi o kitabın esrarengiz sahibinin durduğu eşikte buldum. Her şeyin gerçekliğini sorgulama eşiği. Kendi varlığına yabancılaşma eşiği. Hayatın bulantı eşiği. İçimdeki yal-

nızlık hissi, karşıma çıkan her şeyi yok ediyor, zamanla geçeceği, hafifleyeceği yerde gittikçe güçlenerek hayatımı çepeçevre kuşatıyordu. Kafamı nereye çevirsem yalnızlığımla yüz yüze geliyordum. Sık ve kara ağaçlarla dolu bir yalnızlık ormanı. Anladım ki bu dünyanın tek hakikati insanın yalnızlığıdır, ötesini anlamaya çalışanların kalbinde sadece yorgunluk kalır. Didişmeyi bıraktım ve teslim oldum. Ne kadar küçük düşürücü de olsa kendime yenildiğimi kabul ettim. Yalnızlık insanın bu dünyada ödediği ağır bedeldir. Cehennemin bu dünya olduğuna inanmıştım, kalbim hayal kırıklıkları ve yıkıntılarla doluydu.

Tuhaf! Ben Halide Paşagil, aradan geçen yılların ardından bu sabah yine o eşikte duruyor gibiyim. On altı yıl önce durduğum eşikte. Tek bir fark var, artık genç bir kadın değilim. Üstelik şimdi bütün korkularımdan arınmış bir halde, hayatla ölüm arasında kimsenin bilmediği ıssız bir aralıkta yaşıyorum ve o küçük boşlukta unutulmaktan şikâyet etmeyi çoktan bıraktım. Ezberlediğim roller hafızamdan çoktan silindi. Kelimelerini yitirmiş dargınlıklarla doluyum. Beni yıkabilecek ne kaldı ki bu dünyada? Yarım kalmış bir aşkı, kırık, paramparça bir aşkı yaşadım; sevdiğim adam kalbimi yaralayabileceği en hoyrat, en alçaltıcı ayrılık hikâyesiyle uzaklaştı hayatımdan. Dargınlığım kaldı bir tek; anneme, babama, kardeşlerime, beni sevdiğine inandıklarıma, çekip gidenlere. Çekip gidenlere en çok. Aslında hayata. Hayatıma.

Henüz gün ağarmamışken şehirdekiler korkunç bir patlamayla uyandığında ben Vefa'daki eski ahşap konağımızda, her anına uykusuzluk bulaşmış gecelerimden birinin daha sonundaydım. Kopan gürültü öylesine şiddetliydi ki ağzımdan sadece "Eyvah!" kelimesi çıkabildi. Hemen pencereye koştum. Evlerin ışıkları birer birer yanarken, karanlıkta ölgün sarı renkli delikler açılıyordu.

Çaresizlik kokan haykırışlar sokakta yankılanmadan hemen evvel, köhne konağımızın giriş katında bütün geceyi geçirdiğim salonda, vişneçürüğü kadife koltukta oturmuş, radyoda her sa-

bah beşte başlayan klasik müzik programını dinliyordum. Konağın yorgun pencereleri patlamanın etkisiyle öylesine titredi ki camların parçalanmamalarına şaşırdım. Tam bu sırada elektrikler kesildi, zifiri karanlık sokağı bir uçtan diğer uca ele geçirdi. Pakize Anneannemizden kalma, sık sık öksürüğü andıran cızırtılara boğulan emektar Orion radyo, Ludvig Van Beethoven'ın Yedinci Senfoni'si allegretto bölümündeyken susuverdi. Bir hüznün en vakur, en masum ve en yalın sesi yarıda kaldı, suskunluğumuz birbirine dolandı.

"İnsanda neşe hissi uyandıran bölümlerine bakmayın, Beethoven bu senfoniyi bir yas döneminde bestelemiş" demişti programı sunan kadın. Sevdiği birinin intiharının hemen ardından belki; yahut bir aşk acısının, bir ayrılığın ertesinde. Ayrılığın yası, ölümün yasından uzundur. Ruhunu esir eden ve kulaklarını gitgide sağırlaştıran dünya acısıyla baş edebilmenin yolunu arıyordu Beethoven. Yıpranmış defterinin sarıya çalan sayfalarını dolduran, notalar değil kalbinden saçılan kıvılcımlardı. Bazı şarkıların notaları, insanın çektiği acılardır.

"Kıyametin bir müziği olsaydı keşke" dedim kendi kendime; gökyüzü üzerimize yıkılırken ve biz tam ortasından bir mezar gibi açılan toprağın içine yuvarlanırken gözlerimizi kapatıp ölümün şiddetinden biraz olsun kaçabilmek için kendimizi müziğe bırakırdık. Hiçliğimizin bir değeri varsa onu görkemli bir şarkıyla taçlandırırdık. Belki hepimizin ayrı ayrı veda şarkıları olurdu; kimisi hüzünlü kimisi neşeli, gururlu, umursamaz yahut kırgınlıklarla kaplı. Oturduğum koltuktan kalkıp üst kata çıkan merdivenleri aheste adımlarla tırmanırken daracık, tekdüze dünyamda Yedinci Senfoni'yi kıyametin müziği olarak ilan ettim.

Şehrin her tarafından ambulans, polis ve itfaiye arabalarının siren sesleri yükseliyordu, ortalık mahşer yerine dönmüştü. Kalabalığın uğultusu lanetli bir çekirge sürüsünü andırıyordu. İnsan böyle anlarda güvende kalabilmek için sokak lambasının aydınlı-

ğını arar. Son ışığın sönüvermesi her şeyin daha da kötüye gideceğinin işaretiydi. Körleştiren bir karanlık. Tehditkâr. Ben en çok sokak lambası söndüğünde korkarım.

Bir an, yoksa rüyada mıyım diye sordum kendime. Bir anlığına yaşadığım şaşkınlık ve heyecan çok geçmeden yerini kayıtsızlığa bıraktı. Rüyada değilim. On altı yıldır hiç rüya görmedim. Bazen gözlerimi kapar ve bir rüyaya dalmak istercesine hayaller kurarım ama hiçbir hayal, rüyanın yerini tutamaz. Hayal, bir denize bakmaksa rüya o denizin içine girmektir; serin suyu teninde hissetmek, dudaklarındaki tuz diline değdiğinde mayhoş bir tat bırakmasıdır. Rüya hayat kadar gerçek olduğundan rüyalarını yitirmek ruhunun bir parçasının öldüğüne işarettir.

Evlerinden yarı çıplak halde kapı önüne fırlayanlar, yardım dilenircesine sağa sola bakınıyorlardı. Kendi aralarında korku ve telaş içinde bütün bunların sebebinin savaş mı deprem mi yoksa bambaşka bir şey mi olduğunu tartışıyorlar, bir yandan da haber bültenlerinden gerçeği sorguluyorlardı. Bilinçaltlarının karanlık odalarına yerleşen korkular yüreklerini daraltıyordu. Neredeyse on şehri yıkıp geçen büyük depremin üzerinden henüz birkaç hafta geçmişti; binlerce insanın cansız bedeni hâlâ enkazın altında, ölümün dar ve karanlık koridorunda sevdikleriyle vedalaşmayı bekliyordu. Bu yüzden herkesin aklına ilk gelen deprem oldu. Kaynağı muallak endişeler, kulaktan kulağa yayılan ve insan havsalasının en marazi dehlizlerinden dökülen dehşet sahneleriyle dolu söylentiler, müphem düşmanlar, şehri adım adım işgale devam ediyordu.

Birkaç acılı kadının bile ahı tutsa bu şehir yerle bir olur. Başlarına geleceklerden habersiz kendi cellatlarıyla mutlu fotoğraflar çektiren yaralı kadınların intizarı bu şehri kıyametten beter sarsar, diye geçti içimden. Acı çeken kadınlar. Şehrin kıyameti. Dışarıda olup bitenleri daha fazla umursamaktan vazgeçip üst katta amaçsızca dolanmaya başladım. Fakat biraz can sıkıntısın-

dan biraz da merakıma yenik düştüğümden yeniden pencereye yöneldim, etrafı şöyle bir kolaçan ettim. Yüzünü seçemediğim adamların sigaralarındaki minik kor parçaları ateşböcekleri gibi mahallede bir o yana bir bu yana hareket ediyordu.

Şehri mahşer yerine döndüren infilakın ve karanlık göğü kızıla boyayan yangının, kıyametten değil de İstanbul Boğazı'na doğru yol alan dev tankerin Sarayburnu açıklarında bir gemiyle çarpışmasından kaynaklandığı ortaya çıktı. Bazıları bunu duyunca rahat bir nefes alıp başlarını secdeden kaldırdıysa da dışarı taşan kalabalık kaza haberinin yalan olduğunu, gerçeğin halktan gizlendiğini, büyük ve esrarlı bir saldırı yaşandığını iddia etti. Bir cinnet ve delilik halinin arasında salınıyorlardı. Bütün umursamazlığıma rağmen beynime bir yılan gibi sokulan boğuk sesler, ruhuma huzursuzluk bulaştırıyordu. İki elimle kulaklarımı kapadım, bir süre bekledim. Kahverengi fısıltılar çoktan içime doluşmuştu. Keşke insan, ruhunu istila eden kelimeleri kusarak dışarı atabilseydi.

Zihnimi başka şeylerle meşgul etmek için ánnemin odasına girdim, masif Viyana tuvalet aynasının önündeki kırmızı kadife pufa oturdum. Dağınık masada duran sedef kaplı mücevher kutusunu açtım; içindeki mercan, yeşim, turkuaz, rose renkli taşlı küpeleri sırayla kulağıma iliştirip aynada uzun uzun kendime bakarken annemin aynanın derinliklerinden yüzüme çarpıp boşluğa yayılan sesiyle irkildim:

"Sana hiçbir şey yakışmıyor Halide! Boşuna süslenip durma. Ne takarsan tak üzerinde güzel durmuyor. Meymenetsiz yaşlılar gibisin. Mücevherleri, kıyafetleri taşımayı bilmiyorsun."

Gözlerim dolu dolu oldu, annemin küçümseyici sözlerine, hakir gören tavrına direnerek birkaç küpe daha denemek istedim ama güç bulamayınca aynanın önünden kalktım. Ne tuhaf, insanlar ölüyor, bedenleri toprak altında çürüyor ama seni yaralayan zehirli sesleri ölümsüzlüğe erişip hayatın boyunca kalbinde

ve kulağında kalıyor. Çünkü hiç susmuyordu annem. "Çirkin Halide!" Tiksinti duyduğu bir şeyden bahseder gibi. "Suratsız Halide!" Düşman gibi. *Sus artık. Ölü anneler kızlarını incitemez.* Elimdeki küpeyi duvara fırlattım.

Aynadan gelen sesle kavga ettiğim esnada korkunç bir patlama daha duyuldu. Annemin öfkesi kadar ürkütücüydü. Öncekinden daha şiddetli. Odaların pencereleri tekrar sarsıldı, konağın ahşap duvarları ağrılar içinde inledi. Çok şükür camlarımız düşündüğümden sağlamdı, hepsi yerli yerindeydi. En korktuğum andı, çünkü pencereleri tamir ettirecek gücüm yoktu. Eski bir konağın ölümü, belini büken yıllardan ziyade, kırılan camlarla başlar; pencerelerin kırık camlarından içeri sızan habis rüzgârlar evde hayat namına ne varsa sürükler götürür. Kırık pencereler. Kör kalmış evler.

Şehirde hiç kimse gerçekte ne yaşandığını bilmiyordu. Civardaki evlerden yükselen çocuk ağlamaları (belki de yetişkinlerdi) odamdan bile duyulacak kadar yakınlaşmıştı. Anlaşılan herkes yüreği ağzında yeni bir patlama bekliyordu. Olay acaba ne kadar yakınımızdaydı?

"Bütün musibetleri üzerimize çekiyorsun Halide!" *Anne yalvarırım sus artık.* "Uğursuzsun sen Halide! Ailemize de bulaştırdın." *Ben yapmadım Anne.*

Gün iyice ağardığında mesele biraz daha anlaşıldı. Havadan, karadan, denizden çekilen videolarda dev tankerin ateş topuna döndüğü, göğü, kızılla koyu gri arası bir dumanın kapladığı; kara, cıvık bir örtünün (petrol sızıntısı olduğu aşikârdı) Boğaz'ın turkuaz sularının üzerinde sinsice yayıldığı görülüyordu. Hadisenin vahameti bütün çıplaklığıyla önümüzdeydi, devasa bir felaketin içindeydik. Dünyanın büyük haber ajansları gözlerini İstanbul'a dikmişti.

Şarkıların, romanların öve öve bitiremediği o masalsı, güzelim Boğaziçi, şimdi cehennemi andırıyordu; şehir bir kâbusa

gözlerini açmıştı, sinir bozucu siren sesleri susmuyor, tehlikeyi sezen kuşların ve köpeklerin çığlıkları dinmek bilmiyordu. Kaos her yeri ele geçirmişti, bir ruhsal karmaşaya tutulmuştu herkes, beklemek korkuyu büyütüyordu, sanki kalabalıkları yatıştırabilecek tek şey akla gelen en kötü senaryonun bir an evvel gerçekleşmesiydi. Bazı insanlar böyledir, bir musibetin en küçük ihtimali bile beyinlerini kemirir durur, sürekli huzursuz eder. Zaman bir ilmek gibi boğazlarını sıkar, bu yüzden her acıyı göze alır ve ne olacaksa hemen olsun bitsin isterler. Ben hayatımda o ihtimalin yarattığı huzursuzluğa bir kez teslim olmuş, bu dünyaya tahammülüm tükenince hiçliği tercih etmiştim.

"Sen bu aileyi paramparça ettin Halide!" *Yalan söylüyorsun anne. Bu aile bildim bileli paramparçaydı. Sen parçaladın, kafanda kurup durduğun hastalıklı kuruntular, geçmişin hayaletleri parçaladı. Babam parçaladı, elbirliğiyle darmadağın ettiniz hayatlarımızı.*

İkinci patlamanın üzerinden bir saatten fazla geçmişti. Mahalledeki evlere arkası sepetli motosikletinde damacana su taşıyan adam; işe gitmek için arabasıyla yola çıkanları, zamanın ötesinden gelen bir ulak gibi kan ter içinde ve delirmişçesine büyük felaketten haberdar etti: Bütün yollar kapalıydı, vapurlar, uçaklar bile çalışmıyordu, dışarıda hayat durmuştu, bir sürü insan ölmüştü, kimse evden çıkmamalıydı, olay gemi kazasından ibaret değildi, garip şeyler oluyordu. Korku ve heyecandan kelimeleri yuta yuta konuştu ama musibet yarım yamalak sözlerin arasından bile belli ediyordu kendini. Geldiği gibi gözden kaybolan ulak, ardında cevaplardan ziyade kafa karıştırıcı sorular bıraktı: Gerçekten bu bir kaza mıydı yoksa şehirde esrarengiz olaylar mı dönüyordu?

Cevapsız sorular havada uçuşurken bir başka iddia ortalığı daha da karıştırdı. İki gündür İstanbul'u teslim alan fırtına güçlenecek, alev topuna dönmüş dev tanker şiddetli rüzgârlar yüzünden kontrolsüz şekilde sürüklenecekti. Boğaz'ın herhangi bir

yerinde karaya çarpma ihtimali binlerce insanın hayatını tehdit ediyordu. Süratle yayılan dedikodular, şehrin önümüzdeki günlerde uykusuz ve tedirgin geceler geçireceği anlamına geliyordu.

Odamın penceresinden, gökyüzünde asılı duran cehennem bulutuna uzun uzun baktım. Denizden yükselen acımasız bir el, göğün mavi göğsünü kızıl kara bir hançerle deşiyordu. Göğün iniltisini duyar gibi oldum. Belki gök, o hançeri kendi elleriyle kalbine sokmuştu. Kıyamet, dünyanın kederinden mavisi solan gökyüzünün intiharıdır.

Vefa'da yılların yılgınlığıyla hafif öne eğilmiş bir konağın üst katındaki odamdan yalnız başıma dışarıyı seyrederken şunu düşündüm: Herkesin aksine ben kıyametin kopmasını tercih ederdim. Hayatın sona ermesini. Dünyanın altüst olmasını, yeryüzünden silinip gitmeyi. İçinde yaşam izi barındıran ne varsa sonsuzluğun kuyusuna ebediyen gömülüp gitmesini dilerdim. Peki neden şimdi hikâyemi anlatıyorum? Son bir umut. Bir veda şarkısı belki.

Ruhumun bu uğursuz konakta hapsolmasının üzerinden on altı koca yıl geçti. Olabildiğince uzaklara gitmeyi ve bir daha asla geri dönmemeyi hayal ederken on altı yıldır her gece, kırılmış, küskün ruhumu görünmez parmaklıklarla örülü bu kafesten çekip kurtarmaya çalışıyorum. Her Allah'ın günü dingin bir umutsuzlukla bomboş odalarda dolanıyor, yalnızlığın daha evvel kimsenin karşılaşmadığı yüzüyle karşılaşıyorum. Yalnızlık her gün yeni çehrelerle, yeni sızılarla kendini çoğaltıyor. Öyle ki, saf ve gerçek yalnızlığı bu dünyada ilk ben keşfetmişim gibi hissediyorum.

Patlamadan korkanlar yanılıyor, kıyametin en büyük ve en güçlü alameti sağır edici sessizliktir. Her şeyin susması, yok oluşun başlangıcıdır.

Aslında bugün benim için çok özel bir gün, konağa misafirlerim gelecek. Yıllardır bu anı bekliyorum. Kadere bak! Ne zaman bir şeyi bu kadar çok istesem muhakkak bir aksilik çıkar. Bu

uğursuz konak yüzünden hevesim kursağımda kalır. Ne olursa olsun umudumu kaybetmeyeceğim. Bütün bu hengâmeye, gürültüye, karmaşaya rağmen umudumu kaybetmeyeceğim. Kurtuluşum onların gelmesine bağlı.

Konakta kardeşlerimi bekliyorum. Cihangir, Zeliha ve Nihal'le seneler sonra ilk kez bir araya geleceğiz. Konak satılmadan evvelki son buluşmamız bu. Bundan sonra birbirimizi görüp göremeyeceğimiz koca bir muamma. Kimse kimseyi arayıp sormuyor, merak bile etmiyor; birbirimiz için endişe duyduğumuz günlerin üstünden çok zaman geçti. Soluk renkli yalanlarla, yıpranmış plastik çiçekli bahanelerle kopuşumuzun üzerini örttük. Giriş kattaki salonda, Fransız işi ejderha ayaklı maun yemek masasında hep birlikte oturmayalı neredeyse yirmi yıl oluyor. Belki bir parça yanılıyorumdur, çünkü geçip giden yıllar kurumuş sonbahar yapraklarından farksız. Pencerenin önünde oturmuş cansız yaprakların usulca dökülmelerini izliyorum. Ağaçların gözyaşları akıyor. Günleri saymak beyhude, takvim yapraklarını koparmanın bir anlamı da kalmadı.

Canfeda Konağı'nda senelerdir sonu gelmeyen talihsiz esaretime alışabilseydim, acılarım bir nebze olsun dinerdi. Ama yapamadım, hapsolduğum eski konaktan kurtulmayı beklerken hep aynı soru kafamı kurcalayıp durdu:

Neden ben?

Yadigâr Kaldı Bana Dilde Bu Ah

Balat yanıyor. Cibali, Zeyrek, Vefa, Süleymaniye, Tahtakale yanıyor. Muhteris, tamahkâr, asabi bir yangın, cennetin Firdevs bahçelerini, meleklerin nur yüzlerini andıran İstanbul'u karartıp soldurmaya yemin billah etmişçesine hırsla saldırıyor. Semâvatın doruklarında kor ateşlerle, yılankavi alevlerle kaplı cehennem bütün celaliyle sanki yedi kat aşağı inmiş de arzın üstünü kızıl bir renge boyamış.

Ben Derviş Ali. Allah'ın gazabı şehri tarumar ederken, kapatıldığım bu daracık hücrede ölümümü bekliyorum. Beni günahsız yere ölüme mahkûm ettiler. Hayatım mahkeme reisinin iki dudağının arasındaydı, mahkeme uzun sürmedi, "Ahmet oğlu Ali'nin idamına..." deyip bir çırpıda kestirip attılar. Öyle ki masumiyetime dair bütün kelimeler kursağımda takılı kaldı. Zaten hüküm çok evvelden kesinleşmişti, beni usulen dava salonuna aldılar, âdet yerini bulsun diye birkaç sual ettiler, dinlemeye bile lüzum görmeden buraya gönderdiler. Mahkeme salonunun kapısına doğru iki onbaşının kolları arasında sürüklenirken kafamı çevirip "Etmeyin eylemeyin ağalar. Yalvarırım beni bir kere olsun dinleyin. Gayrı insaf edin" diye yaralı hayvan gibi inledim. Kimse yüzüme bakmadı.

Hakkımdaki idam fermanının yarın infaz edileceğini az evvel Dolapdereli zindancıdan duydum. Yüzünün nuru solmuş adam, çapaklanmış sesiyle ölümümü yüzüme çarparken korkuyla haykıracağımı bekliyordu. Daracık zindana hapsolmuş bir vaziyette, haykırışımı kimselere duyuramamanın çaresizliğiyle ondan af ve

yardım dilenirken gizli, garip bir haz ve kibir duyacaktı. Zindancıların mahkûmlara ölümlerini fısıldadıkları o ilk an, kendilerini bu dünyada en mühim, en kudretli hissettikleri andı. Çünkü biçare mahkûmlar, o esnada şefkat dilenebilecekleri başka kimseyi bulamıyorlardı. Dünya gözüyle görebildikleri son insan, yüzünü gizlemiş bir cellat oluyordu ama isimleri mezar taşlarına bile yazılmayan cellatlara yalvarmanın, dert anlatmanın beyhudeliğini bu topraklarda yaşayan herkes gayet iyi biliyordu.

"Derviş Ali, idamın tasdik edildi, infaz yarın. Benden bir arzun var mıdır?"

Dolapdereli zindancı eğreti bir merhamet ve sahte bir mesuliyet kattığı sesiyle ömrümün son gecesini yaşadığımı tebliğ ederken benden de yakarışlar, niyazlar, yaltaklanmalar, aman dilemeler bekledi. Oysa ben bir ölüyüm, henüz bilmiyor; aşkımdan ayrı düştüğüm gün, can verdim. Urganda sallanacak vücudumun, güçbela dalına tutunan kurumuş bir yapraktan farkı yok. Aşk, hayatla ölüm akasında akan taşkın bir nehirdir. O nehirde sürüklenirken nereye düşeceğini bilemez insan.

"Bir arzum var elbette, lakin dermanım sende değil zindancı."

Ölümün kıyısına gelince kalbim birden metanet ve sükûnete erişti. Zindancı celallendi, kendini tahkir edilmiş sandı, yuvalarından fırlayacakmış gibi duran gözlerini suratıma dikti. Özür namına bir şeyler söylememi beklerken bense tekkede yaşadığım bir hadiseyi hatırladım. Saf dervişlerden biri hikmetlerle dolu sohbetin ortasında kendini tutamayıp oturduğu yerden ayağa fırlamış, Şeyh Efendi'nin sözünü kesip "Ruhumda öyle bir açlık var ki hayatın cümle hakikatini bilmek için her şeyimi feda edebilirim" diye haykırmıştı. Şeyh Efendi adamın cezbesine pek yüz vermemiş, bir süre sessizce bekledikten sonra "Demek iştahını dizginleyememişsin, hâlâ talepkârsın, ancak benliğinden vazgeçersen hakikat seni bulur" diye azarlarcasına mukabele etmişti. Dolapdereli'nin haykırışıyla kendime geldim.

"Suç bende, sana insanlık ediyorum bre densiz nankör! Ne halin varsa gör."

Bu dünyadaki varlığım sona ermek üzereyken fark ediyorum ki kalbimde aşktan başka bir şey kalmadı. Bana aşktan başka teselli ve derman yok. Belki ben de şeyhimin bahsettiği o derin hakikati anlamanın eşiğindeyim. Sancılı ve uzun yol gözümde birden kısaldı. İnsanın bu dünyadaki rızkı ölünce kesilir derler, lakin ölüm ebedi bir rızkın kapısıdır, hatta bazen rızkın kendisidir. Varsın bu süslü, yalan dünya onu isteyene kalsın.

Sevdiğimden ayrılmanın acısı öylesine canımı yaktı ki ruhum ve nefesim beni terk edecek sandım. Fırsattan istifade içimde bir yere yerleşen dipsiz karanlık, kalbimdeki bütün sesleri susturdu. Şimdi sadece dışarıdan gelen sesler var kulağımda.

Demir parmaklıklı dar pencerenin incecik aralığından esen soğuk rüzgârın tiz ıslığı, Sultanahmet Camii'nin meşhur Üsküplü müezzininin yanık sesiyle, uşşak makamında, İstanbul usulüyle okuduğu yatsı ezanı, Kapalıçarşı'daki, Tahtakale'deki dükkânlardan evlerine nehir gibi akan yorgun ve korkulu kalabalığın hararetli uğultusu ve yan hücreden gelen içli ağlama sesi birbirine karışıyor. Yüzlerce yılın acısıyla kalınlaşmış duvarlardan sızan iniltiler, gözyaşlarını daha fazla içinde tutmaya gücü yetmemiş bir zavallının ağlamasına benziyor; kesik kesik, bir inip bir yükselen, mahcubiyet yüklü ve olabildiğince kısık.

Zindan, korkuyla umudun buluştuğu lakin ellerinin asla birbirine kavuşmadığı lanetlenmiş bir yer. Karanlıkta birisiyle konuşan Dolapdereli zindancının tütünden, afyondan kalınlaşmış sesi koridorda yankılanıyor.

"Uğursuzluk, nasipsizlik yakamıza yapıştı bir kere. Devleti muazzama ne hale düştü! Önce isyan şimdi de yangın. Melanetlerin sonu yok. Kim bilir neyin bedelini ödüyoruz. Bir şeyler Allah'ın gücüne gitti muhakkak. Rüzgâr biraz daha kuvvetli eserse çok kalmaz yangın buraya da erişir diyorlar. Dedelerimizin,

babalarımızın zamanındaki tulumbacılar olaydı şimdiye çoktan söndürmüşlerdi alimallah. Marifet gâvur özentisi mintanda, pantolonda, başlıkta değil ki. Cesaret, kuvvet olacak ki yangının üstüne üstüne gidesin. Yangından korkarsan daha da büyür, yangın senin hiddetinden, koca yüreğinden korkarsa hemen sönüverir. İtfaiye Teşkilatı'nı kurdun da ne oldu? İsraftan başka nedir?"

"Bırak Allah aşkına! Eski tulumbacıların alayı baldırı çıplak ayaktakımına dönmüştü. Yangın söndürmek bir yana işleri güçleri bozgunculuktu. Başka türlü yangın söndürmenin tasasına düştükleri herkesin dilinde. Padişahımız Abdülhamid Efendimiz nizam intizam getirdi. İki güğüm suyla, nara atmakla yangın sönmez. Ehliyet mühim. Seçenyi Paşa olaydı, bu işlerin üstesinden layıkıyla gelirdi. İtfaiye de gayet muntazam, gayet tertipli maşallah."

"Sussana be adam, yerin kulağı var! Sultan Abdülhamid mi kaldı? Bundan sonra Mehmet Reşad'ı rahat bırakırlar mı sanırsın? Onu da hallederler. Tespihin ipi kopunca taneleri bir daha eskisi gibi dizmek mümkün müdür? Hâlâ gâvurun ağzının içine bakmaktan usanmadılar. Madem öyle gelsinler ecnebi bir kralı başımıza sultan koysunlar. Devleti de beraber idare etsinler."

Adamların arasındaki hararetli konuşma az daha hırlaşmaya dönecekti, zindancının sesi öfke doluydu, tam bu sırada hücrelerden birinden yükselen içli, nihavent şarkı ikisini de susturdu. "Yadigâr kaldı bana dilde bu ah" diye terennüm eden yaşlı ses duyanların içini dağlayacak kadar hisli ve derindi.

Karanlıkta süzülen şarkıyı dinlerken yere çöktüm. Gözlerini kapadığında uzun uzun hayal edeceğin birine sahip olmaktan daha güzel, daha kıymetli ne olabilir? Sırtımı hal'ini bekleyen sultanların, aman dileyen şehzadelerin, azledilmiş paşaların, kısas bekleyen suçluların kederine yasladım. Katillerin, hırsızların, ırz ve namus düşmanlarının, hainlerin hikâyelerinden sızan la-

ğım kokularıyla, haksız yere canlarına kastedilen günahsızların gözyaşlarıyla yıkadığı hikâyelerin kokuları bu duvarlarda birbirine karışmış. Her yana sinmiş karmakarışık hayat kokusu midemi ve aklımı bulandırıyor.

Kendime sorup duruyorum: Peki Derviş Ali, sen neden buradasın? Masumlardan mı yoksa kabahatlilerden misin?

Bir âşık kadar masum ve bir âşık kadar günahkârım ben.

Bundan üç sene evvel bir akşamüzeri Üsküdar'daki tekkeye Abdülhamid'in saray ressamının geleceğini duyduğumda, bu ecnebi ressamla kaderlerimizin buluşacağına imkân ihtimal vermezdim. "Şeyh Efendi seni odasına çağırıyor" dediklerinde bu işte bir yanlışlık olduğunu düşündüm; koskoca şeyhin benim gibi alelade, yeniyetme bir dervişi odasına davet edeceğini rüyamda görsem inanamazdım, haberi getiren dervişe "Başka bir Ali'dir, herhalde karıştırdınız" deyip üzerime alınmadım. Fakat adamcağız "Bir yanlışlık yok, Efendi seni bekliyor, acele et" diye ısrar edince elim ayağıma dolandı, bütün vücudumu bir titreme aldı.

Şeyh Efendi'nin kapısına gelince durdum, derin bir nefes aldım, betim benzim atmış bir haldeydim, tekkeye geleli neredeyse bir sene olmuştu ve şeyhin hususi odasına ilk kez adımımı atıyordum. Destur verilince içeri girdim ve efendiciğimin soluk beyaz teninin altında ince mavi damarları belirgin, mis kokulu ellerini hürmetle öpüp başıma koydum. Odadaki tütsüden süzülen amber her yanı sarmıştı. Zangır zangır titreyişime mâni olmaya uğraşırken, şeyhin sesinden ilk kez ismimi işittiğimde kalbim yerinden çıkacak sandım.

"Derviş Ali evladım, sana bir vazife vereceğim."

"Başım gözüm üstüne efendim. Emir sayarım."

Bir yol ayrımına geldiğimin farkında değildim, üstüme düşeni layıkıyla yapıp sıradan hayatıma kaldığım yerden devam edecektim.

Sarayın ecnebi ressamını ilk kez şeyhin odasında gördüm. Çenesinde sivrilerek aşağı inen kırlaşmış gür sakalı, iki yana uzayan kalın bıyıkları, kemikli yüz hatları, muntazam burnu ve başındaki fesiyle Ressam-ı Hazret-i Şehriyari Fausto Zonaro karşımda durmuş dikkatle beni süzüyordu. Zarif ellerini başına götürüp hoş bir edayla selamladı. Parmakları şaşırtıcı derecede muntazam ve nazenindi. Bir kadın zarafetiyle güçlü erkeklere has buyurganlığın iç içe geçmiş ellerine benzeyenini daha evvel sadece bir tek kişide görmüştüm. Onu hatırlayınca içim burkuldu. Başımı öne eğerek selamına mukabele ettim.

O gece hem cennetin hem de cehennemin kapıları aynı anda ardına kadar açılmıştı. Nasıl bir hikâyeye düştüğümün henüz farkında değildim. Şeyhim, sessizce yanında oturan adamı işaret etti.

"Ressam-ı Hazret-i Şehriyari Zonaro Efendi'ye refakat edeceksin."

"Nasıl buyurursanız efendim. Bir yola mı çıkıyoruz?"

"Zonaro Efendi sana malumat verecek. Sakın ola bizi mahcup etmeyesin evladım."

"Sizi mahcup edecek akıl ve kalp bu tenden uzak olsun. Nefsim beni yoldan alıkoyacak olursa Allah da canımı tezden alıversin ki mahşerde haysiyetimle huzura çıkayım."

Zonaro'nun gülümsediğini fark ettim. Şeyhim elini omzuma koydu, Ressam-ı Şehriyari'ye dönerek "Bundan gayrı Derviş Ali hizmetinizdedir, her hususu gönül rahatlığıyla iletiniz" dedi. Zonaro, şeyhi zarif bir şekilde başıyla selamladı.

Aslında şeyhimin beni layık gördüğü vazifeden gurur duymam gerekiyordu ama içimdeki bir his buna mâni oldu; endişelerim gururu bastırıp boğuyordu. İnsan, iradesini aşan her hikâyenin başında ve sonunda aynı soruyu sorar:

Neden ben?

Yoksa Şeyh Efendi işlediğim o korkunç günahtan haberdar mıydı? Sır diye herkesten sakladığım günah-ı kebiri birileri şeyhe ihbar mı etmişti? İmkân dahilinde değil, ağır kabahatimi bilen tek bir kişi vardı ve onun da cesedi çoktan çürümüş, yok olup gitmişti.

Peki Şeyh Efendi neden beni seçti?

Canfeda Konağı

Sokaktaki gürültü biraz diner gibi olduğunda konağın kapısının önünde "Kimse var mı?" diye güçlü bir ses yankılandı. Sesin sahibinin kim olduğunu bildiğimden telaş etmedim, pencereye yaklaştım, pejmürde kılığıyla evin önünde başını eğmiş, bir o yana bir bu yana huzursuz voltalar atan Deli Eşref'i seyrettim. Gözetlendiğini anlamış gibi bir anda durdu, kafasını pencereye doğru kaldırdı. Elinde sıkı sıkıya tuttuğu taşı fark ettim. *Sakın o taşı atma Eşref, lütfen camımızı kırma,* diye mırıldandım kendi kendime. Sanki kulağına yalvarırcasına fısıldamıştım. Bir şeyler arar gibi etrafına bakınmaya başladı. Durdu, yeniden pencereye doğru dönüp "Akrepler uyandı! Akrepler uyandı, yakında her tarafı istila edecekler" diye seslendi, elindeki taşı kızgınlıkla yere fırlattı ve koşarak uzaklaştı.

Salona geçtim ve Büyük Anneanne Handan Hanım'ın tablosunun önünde durdum. Bu eve hapsolduğum yıllar içinde gitgide ona daha çok mu benziyorum? Gür siyah saçlarımız birbirine benziyor. Hafif yukarı kalkık burunlarımız, geniş alnımız, ince çenelerimiz, yay gibi kıvrılan kaşlarımız benziyor; hafif çekik, simsiyah, parlak.

Zaman geçtikçe size daha çok benzedim Handan Hanım. Gerçi sizin saf ve yalın güzelliğinize erişebilmenin imkânı yok. Gözlerimiz benziyor. Gören herkesin ortak fikri bu ve her seferinde bunu duymaktan gizli bir haz duyuyorum. Birine gözleriniz benziyorsa her şeyden önemli bence. Siz hiç yalnız kaldınız mı acaba? Yalnızlıkla nasıl başa çıktınız? Ne kadar güçlü bir kadın olduğunuzu bakışlarınızdan anlayabiliyorum. Keşke sizinle karşılıklı konuşabilseydik.

Patlamanın sarsıntısından hafifçe yana yatmış tabloyu düzelttim. Bu evde yalnızlığımı en çok onunla konuşuyorum, en çok ona anlatıyorum, yıllar boyunca sevgisizliğin cehenneminde avuntular peşinde koşmanın beni ne kadar değersiz ve ne kadar zavallı bir hale soktuğunu.

On altı yıllık esaretim şaşkınlık, hüzün ve bitimsiz bir arayışla geçti. Bugün ilk kez gerçek bir kurtuluş umudu taşıyorum. Hikâyemizi anlatmak için duyduğum dayanılmaz arzuya karşın, yaşadıklarımın bir kısmına inanmanın güç olacağını bildiğimden duraksıyorum. Yine de bugün misafirlerimle buluşmanın heyecanı bütün tereddütlerimi bastırıyor. Artık zamanı geldi, tıpkı eski zamanların hikâyecileri gibi, her şeyi anlatmak istiyorum. Ne eksik ne fazla. İnsanların beni nasıl yargılayacakları umurumda değil. Hatıralarının içinde hüzünle dolaşmanın ne demek olduğunu bilenler beni nasılsa anlayacaktır. Her hikâye bir parça âcizlik ve bir parça mucize barındırır. Hikâyeleri değerli kılan da bu ikisinin aynı anda yaşanmasıdır.

İstanbul'da Vefa semtinin sırtlarındaki konağımız, 93 Harbi'nde yararlık ve cesaret gösteren büyük dedemiz Refik Paşa'ya, Sultan Abdülhamid'in cömert ihsanıyla verilmiş. Devrin kudretli sadrazamı Mehmed Said Paşa, konağın anahtarını dedemize bizzat kendi elleriyle takdim etmiş. Konak Refik Paşa'ya pek uğurlu gelmemiş maalesef, gencecik karısı dünyalar güzeli bir kız çocuğu doğurduktan sonra bir türlü teşhis edilemeyen hastalığı yüzünden ölmüş. Refik Paşa kendi elleriyle büyüttüğü biricik kızı Handan'a zamanı geldiğinde konağı evlilik hediyesi olarak vermiş. Çok sevdiği kızını doğumundan itibaren "Canfeda" diye çağırdığından akrabalar ve komşular arasında burası Canfeda Konağı, hemen önümüzdeki yokuş da Canfeda Yokuşu diye anılır olmuş.

Şimdilerde Vefa'nın yabancı seslerle dolu öksüz sokaklarında, telaşlı adımlarla akan kalabalığın arasında, semtten ayrılma-

ya güç yetiremediği için burada yaşamaya mecbur kalan birkaç yaşlının dışında konağın ismini hatırlayan neredeyse kalmadı. Herkesin dilinde burasının adı Uğursuz Konak. Büyük anneannemizden bu yana konağın her yanını saran uğursuzluğun son kurbanlarıysa biziz: Annem Reyhan Hanım, babam Ethem Bey, kardeşlerim Zeliha, Cihangir, Nihal ve ben Halide.

Bana kalırsa uğursuzluk diye bir şey yok; uğursuzluk insanların kötülüklerini sakladıkları koca bir maske, yalanlarla büyüttüğümüz sahte bir avuntu, suçu üzerine atmak için tutunduğumuz günah keçisi. Birbirimize karşı iyi, dürüst, sevgi dolu ve şefkatli olmayı başaramadık. Mutsuzluğumuzun asıl sebebi ısrarla üzerini örttüğümüz, konuşmaktan kaçındığımız, inkâr edip yok saydığımız aile günahlarıydı, hikâyemizin karanlık ve kilitli odalarıydı. Her ailenin sırlarla ve günahlarla dolu kilitli bir odası vardır.

Köksüz apartmanlar, görgüsüz rezidanslar irinli birer yara gibi şehrin narin vücudunu sarmaya başlayınca, Vefa'nın, Süleymaniye'nin, Zeyrek'in yumuşak huylu, zarif konakları o hengâmede dağıldı gitti; komşularımız evlerini butik otellere, şirketlere, kafelere satıp uzaklara gittiler, mahallede sadece biz kaldık. Canfeda Konağı.

Annem, zamanında bu konağı satsaydı, başkaları gibi Nişantaşı'nda, Şişli'de, Suadiye'de, Moda'da ferah bir daireye taşınabilirdik ama akrabaların nasihatlerine inatla kulaklarını tıkadı, satıp ayrılmaya kesinlikle yanaşmadı; bu evden çıkmak onun için ölmekten beterdi ve çocuklarına tek vasiyeti konağı ne pahasına olursa olsun Paşagil ailesinin elinde tutmalarıydı.

Vefa'nın tarihi sokaklarındaki bakımsız işhanlarından dışarıya taşan gürültülü atölyeleri; Suriyeli, Afgan, Pakistanlı, Özbek göçmen işçilerin tıka basa doldurduğu tek göz bekâr evleri; dış cepheleri dökülmüş baştan savma apartman bozuntuları annemi kararından döndürmeye yetmedi. "Burası hakiki İstanbul, ben İstanbul'un dışında asla yaşamak istemiyorum, konak bize

büyük annemizden yadigâr, ona nankörlük edemem" deyip durdu. Çünkü annem bir yerden sonra hayatı geriye doğru yaşamayı seçmişti; etrafında olup bitenlere karşı alabildiğine kayıtsızdı, hafızasının arka odalarındaki tozlu dünyaya dalmıştı, geçmişte kalan olaylarla, birçoğu ölüp gitmiş insanlarla zaman geçirmeyi yeğliyordu, bu konaktan ayrılacak olursa hafızası yavaş yavaş kaybolacak, ölümü andıran koca bir boşluğa düşecekti. Kendisini hatıralarıyla ördüğü çemberin içine kapattı, kimseyi oraya sokmak istemiyordu. Bir hayat kaçağı olmayı seçti. Herkesin hafızasından ve hatırasından silinmeyi bekledi.

Çocukluğumda konağı hâlâ ziyaret etmeyi sürdüren tek tük ahbabımız kalmıştı. Annemle bir araya geldiklerinde ailenin talihsiz kadınlarının hazin hayatlarını iç çekerek birbirlerine anlatırlardı. Bohemya porseleni kahve fincanlarında bol telveli sade Türk kahvesini (sadece Tülay yengeninki şekerli olurdu) yudumlarken kimin hikâyesi daha kederli olacak diye aralarında gizli bir yarışa tutuşurlar, anlattıkları hikâyeleri her seferinde acıklı teferruatlar ekleyerek süslerlerdi. Bizzat yaşadıkları yahut etraftan duydukları acıları ortalığa saçmak, onları sanki daha güçlü ve vakur gösteriyordu. Istıraplara tutunmak, gitgide kimsesizliğe gömülen sıradan hayatlarını daha değerli kılıyordu. Kahve içerken elden ele dolaşan albümlerdeki sararmış fotoğraflarda her şeyden habersiz bakan yenilmiş yüzleri birbirlerine gösterip hayata karşı ne kadar dirençli olduklarını ispatlıyorlardı. Bunu diğerlerine gösteriş için değil, bizzat kendilerini inandırmak ve zamana karşı ayakta kalabilmek için yapıyorlardı. Nankörlüklerin, haksızlıkların onları yıkamadığını göstermekten gururluydular. Sevdiklerinin mezarını ziyaret edercesine özlemle bakıyorlardı kalın sayfalı, naylon muhafazalı, kapakları renkli çiçeklerle süslü albümlere. Fotoğraf biriktiren, fotoğrafların arkasına inci gibi özenli el yazılarıyla isimler, mekânlar, tarihler yazan son kadınlardı. Erken ölmekten de ölüme geç kalmaktan da korkuyorlardı;

hayattan bekledikleri son şefkat, zamanı geldiğinde, huzurlu bir vedaya izin vermesiydi.

Meltem sigarasının salonu kaplayan havai dumanları arasında, büyük anneannemiz, Refik Paşa'nın kızı Handan Hanım'ın yağlıboya portresinin altında, Mahinur Nine'nin, Büyük Teyze Belgin'in, dünyaca meşhur sanatçı Leyla Gencer'in, sırdaşı Mukaddes Hala'nın, gençliğine doyamadan ölen Artist Feray Yenge'nin, Paris'e gittikten sonra bir daha haber alınamayan Jale'nin hatıraları Yeşilçam'ın acıklı filmleri gibi akarken, ben sessiz sedasız bir köşede oturup büyük bir merakla, çiçek kokulu kadınların birbirine karışan konuşmalarını dinliyordum. Öfkelendikleri anlarda sesleri yükseliyor, hayatı onlara zehir zıkkım eden düşüncesiz adamlara tumturaklı küfürler savuruyorlardı; ağza alınmayacak galiz laflar ardı ardına ortalığa boca edildiğinde, annem göz ucuyla beni süzüyor, bense hiç duymamış gibi yapıp başka şeylerle ilgileniyordum.

Misafir kadınların seslerine üzüntü katarak anlattıkları hikâyelerin her ayrıntısına kulak kesilirken, bir gün annemin ve benim de aynı ıstırapları çekeceğimizi, kötü kaderin yoldan geçen bohçacı kadın kılığında bizim de kapımızı çalacağını düşünür, can yakıcı bir hüzünle dolardım. Sonra da bunları zihnimden geçirerek kötülükleri çağıracağım korkusuyla bu lanetli düşünceyi çabucak kafamdan kovardım. Bazen tam tersi olurdu; kendi başıma bahçede dolanırken, o kahve sohbetlerinde kadınların ağdalı sözlerle, bolca iltifatlar ederek benden bahsettiklerinin hayalini kurmaktan tuhaf bir zevk duyardım. Çocukluğumun karanlık gecelerini kâbusa çeviren hikâyelerin ileride yaşayacaklarımın yanında hafif kalacağını o vakitler bilmiyordum. Alnına yazılmış acıları çekmek için sırasını bekleyen kadınlardan biriydim, yaşlı bohçacı kılığına bürünüp evlerin kapısını çalan kader, sırtında taşıdığı en kara elbiselerden birini benim için ayırmıştı.

Tanıdıklar zaman içinde yavaş yavaş ayaklarını konaktan kestiler, bir daha uğramaz oldular. Annem öfke krizlerinde debelenen, iyice çekilmez, huysuz bir kadına dönüşmüştü. Olur olmaz şeylere sinirleniyor, evine misafirliğe gelmiş kadınları muhabbetin orta yerinde azarlıyor, itiraz eden, ayıplayan olursa da hatır gönül gözetmeyip evden kovuyordu. Kocasından ve çocuklarından başka çevresinde ona tahammül edebilecek kimse kalmamıştı. Arkasından "Reyhan Hanım gözümüzün önünde delirdi, bu kadına katlananlar cennetlik, Allah ailesine sabır versin" diyorlardı.

Konak gitgide tenhalaştığında on üç yaşındaydım, çocukluk masumiyeti geride kalmıştı, artık kendi başıma vakit geçiyordum, her gün biraz daha değiştiğini hissettiğim vücudumu diğer kadınlarla kıyaslamaya başlamıştım. Bazılarının gözlerine, bazılarının da saçlarına, vücut hatlarına özeniyordum ve onlara benzemeyi hayal ediyordum.

Büyük anneannemiz Handan Hanım'a benzemek hâlâ hepsinden kıymetli benim için. Tabloda bana bakan gözlerini hayranlıkla izliyorum her seferinde.

Kardeşlerim gelince konağın odalarını, eşyalarını örten toz tabakasından rahatsız olmazlar umarım. Ah eski Halide olabilseydim! Tertemiz odalarda, mumlarla, rengârenk peçetelerle, gümüş çatal bıçaklarla, zarif porselen tabaklarla süslü bir yemek masasında karşılayabilseydim. O porselen yemek takımları duruyor mu hâlâ?

Bir Yareli Kuş Çırpınıyor Sanki Telinde

Kocaman ateşten elleriyle İstanbul'un boğazını saran yangının tesiriyle, şehrin her yanından ağrılı iniltiler arşa yükseliyordu. Dersaadet adeta imdat dileniyordu yedi kat semadan, yerin ve göğün sahibinden, toprağın altındaki velilerden, evliyalardan. Zindanın öbür ucundan, Dolapdereli zindancıya gözdağı verir gibi bir ses yükseldi.

"Sultan Abdülhamid'in fedaileri şehri yakıyor. İttihatçıların alayını tarumar edecekler. Zindanları boşaltacaklar. Sen iyisi mi kapıları aç, tüy buradan Dolapdereli."

"Sen aylardır yalnız başına zindan duvarından gayrısını görmezken, kulağına böyle vehimleri kim üfürüyor, hele bir söyle de bilelim Kaytan Bekir?"

"Kuşlar haber getiriyor. Senin ruhun bile duymaz."

"O kuşlar yangında telef oldu. Yıldız'ın kuşlarına benzedi akıbetleri."

Dolapdereli zindancı bir kahkaha kopardı. "Gül bakalım zindancı" diye seslendi isminin Kaytan Bekir olduğunu duyduğum mahkûm, "son gülen iyi gülermiş."

Zindandaki seslere kulağımı kapattım, tekkede şeyhimin beni çağırıp Zonaro'yla tanıştırdığı o geceye gittim.

Tekkeden zor bela kendimi dışarı attığımda Zonaro'nun yüzündeki müşfik gülümseme bile gözüme tehditkâr geliyordu. Bir kumpasa kurban gidiyordum ve muhtemeldir ki saray başressamı da bunun içindeydi. Bu fikir gözüme fazla budalaca göründü. Ben kimdim ki kurulan kumpas böyle büyük olsun. Zonaro'nun

bir şeyden haberi yoktu ama şeyhimin kesinkes bir bildiği vardı. Olmaz olur mu?

Tekkenin kapısından henüz dışarı adımımı atmıştım ki ardımdan biri seslendi.

"Derviş Ali, insanoğluyla birlikte mezara giren bir sır var mıdır?"

Kafamı çevirdiğimde karanlığın içinde parlayan bir çift gözle karşılaştım. Gözbebeklerinin etrafını saran beyazlık öylesine belirgindi ki karanlığın içinde hemen fark ediliyordu. Dostça mı düşmanca mı baktığını anlamak güçtü. Aynı kapıdan çıktığına göre tekkeden biriydi belki, lakin daha evvel tesadüf etmemiştik.

"Kimsin sen?"

Çember daralıyordu, artık sokak ortasında bile yakalanıyordum. Adamın yüzünü biraz daha seçebiliyordum. Ne kadar baktıysam da tanıdık gelmedi. Birkaç adım daha yaklaşınca tedirgin oldum.

"Adım sanım zerre derecede mühim olsa şu kapıdan geçmemin ne manası kalırdı? Benliğimizden, nefsimizden sıyrılalım, hiçliğe erelim, bu dünyada izimiz bile kalmasın diye değil mi bunca gayret, bunca nefis mücadelesi?"

"Sualinin cevabı bende değil" dedim, "her suale bir sözüm olsa benim bu kapıda ne işim var?"

Kafasını öne eğince gözlerinin aklığı kayboldu. Bir kuşku geldi, kalbimin içine kuruldu, yoksa bu adamı benim muhayyilem mi yaratıyordu? Şeyh Efendi'yle Zonaro'nun yanından kan ter içinde uzaklaşmıştım, korkudan dizlerim titriyordu, mazideki günahımın ortaya çıkması ihtimali beni yerin dibine sokmaya yetmişti. Yoksa bu adam gerçek değil miydi? Karanlık sokakta konuşan zihnimdeki vehimlerim, vesveselerim miydi? İçimdeki sesi mi duyuyordum? Kafasını birden kaldırdı.

"Öyle olmamı dilerdin değil mi Derviş?

"Nasıl? Ne dediğini anlamıyorum."

"Keşke kafanın içindeki bir kuruntudan ibaret olaydım. Keşke gözlerini açıp kapadığında birden yok olaydım. Gözlerini kapat aç madem. Sonra birer Felak Nas oku, var git yoluna Derviş."

Sanki iradem onun ellerindeymişçesine buyruğunu yerine getirdim, gözlerimi yavaşça açıp kapadım. Oradaydı hâlâ. Alaycı bir gülümseme, gözlerinin akını daha da koyulaştırdı.

"Bir sır sakladığımı nereden çıkardın efendi?"

Kafasını tekrar öne eğdi, uzun uzun sessiz kaldı. Kırlaşmış sakallarını eliyle sıvazlarken "Bir zamanlar yanıma gelenlerin yüzüne baktığımda senin yüzündeki ifadenin aynısını görürdüm. Sakladıkları sır bakışlarında tecelli ederdi. Bu hiçbir zaman şaşmazdı" dedi.

"Ne iş yapardın da bunca sır sahibi seni bulurdu?"

Gözlerinden kararsızlık okunuyordu. "Tılsım, efsun, havas, hurufat ilimleri tahsil ettim" dedi söylediğinden utanırcasına. "Tekkede ne ararsın madem bu âleme merak salmışsın" diye karşılık verdim.

"Eskide kaldı hepsi Derviş Ali. Ben de senin gibi tövbekâr oldum."

"Beni nereden tanırsın? Söylemedin."

"Seni tanımam etmem Derviş, ömrümde ilk defa gördüm."

"Yalan mı söylersin yoksa benimle eğlenir misin? Allah aşkına var git yoluna. Benim derdim başımdan aşkın. Eğlenecek başka birini bul."

"İsrail'den Danyal Peygamber'in Kitabu'l Cefr'i satır satır, kelime kelime, harf harf hafızamda. Esrari'l Kübra'yı kendim yazmış gibi bilirim. Yakaza halinde Cafer es-Sâdık'tan ilm-i cifir için el aldım. Havas Risalesi'ni ben yazdım Derviş."

Kulaklarıma inanamıyordum. "Ortalık yerde bu lafları etmeyesin. Padişahımız Efendimizin o risaleyi yasaklayıp toplattığını, okuyanları tevkif ettirdiğini, yayanların kellesini almakla tehdit

ettiğini bilmez misin?" dedim neredeyse fısıldayarak. Bu esnada etrafımı kolaçan ettim, duyan gören olmasın diye.

"Bir vakit Sultan Abdülhamid de atalarının izinden gitti, kendisine tılsımlı gömlek hazırlanmasını buyurdu. İbrahim Edhem Paşa bana geldi. Hazırladım, teslim ettim. Lakin bir rüya görünce kararından caymış diye duydum. Doğrusunu Allah bilir."

"Peki neden tövbekâr oldun?" diye merakla sordum. Yüzüme kederle baktı. Bir yarasına dokunmuşum gibi canı yanıyordu.

"Nicelerine muska yazdım, nicelerine fal baktım, hamailler hazırladım. Her yere namım yayıldı. Bu işlerde gözü olanlar namımı iyi bilir. İlim insana ya âcizliğini hatırlatır yahut kibir katar. Demek biz kibirlenmişiz ki Allah bize bu musibeti reva gördü. Baş göz üstüne. Hayır da şer de Allah'tan."

"Neymiş o musibet?"

Gözünün aklığı silindi, feri söndü, küçüldükçe küçüldü. Kuvvetli bir köpek uluması karanlığın çatlağından yavaşça süzülüp duyulmaz oldu. Yutkunarak konuştu esrarengiz adam.

"Birileri ellerinde bir kese dolusu altınla geldi. Bir hırsızı arıyoruz lakin bulamıyoruz dediler. Ne yaptılarsa fayda etmemiş, son çare benim kapımı çalmışlar. Altınlar aklımı başımdan aldı. Vakıa altından ziyade, bana bunu ancak sen bulabilirsin dediklerinde nefsim, gururum kabardı. Bir uykusuz geceyi müteakip yanıma geldiler. Onlara gidin filanca yerdedir aradığınız kişi diye tarif ettim. Evvela inanamadılar, bir ümitle tarif ettiğim eve gittiler. Meğer, meğer..."

Lafını bitirmeye mecali kalmamıştı. Nefesi hızlandı. Belli belirsiz bir titreme geldi.

"Anlatması çok müşkül bir meseleyse kendini zora koyma" dedim. Fakat meraktan ölüyordum. Vazgeçecek diye ödüm kopuyordu.

"Meğer aradıkları kişi, biricik evladım, güzel yüzlü Muhsin'immiş. Meğer kibirden, gururdan, nefisten burnumun ucunu

görememişim. Arkadaşının evindeydi. Medreseden arkadaşıyla bu mücrimlerin elinden mühim bir şey çalmışlar. Biricik evladımı bulunca, hiç acımadan oracıkta boğazlamışlar. Katledildiği haberi ulaştığında ben hâlâ etrafa caka satmakla meşguldüm. Hakikati öğrenince aniden dilim tutuldu, tek kelime edemedim, bir ay boyunca uyku uyumadım, boğazımdan bir tek lokma geçmedi. Allah canımı alsın da kurtulayım istedim. Hem evladımı başıboş bırakıp belaya bulaşmasına hem de katline sebep olmuştum. Nasipteymiş ki Şeyh Efendi elimden tuttu, bana yeni bir hayat bahşetti. Evladımın canı karşılığı aldığım altınları infak ettim fakir fukaraya. İçimdeki pişmanlığı sorarsan geçmek bir yana, aldığım nefes adedince canımı yakıyor. Keşke Muhsin'imin yerine benim canımı alsalardı. Lakin bilirim ki cezam daha ağırdır."

Gözlerime hücum eden yaşları silmeye takatim kalmamıştı. Bir aynada kendi hazin hikâyemi seyrediyordum. Aynanın öteki tarafına elimi uzatmaya kudretim yetseydi kendimi oradan çekip kurtaracaktım.

"Peki ben ne yapacağım? Söyle bana!" diye çaresizce yardım dilendim meçhul adamdan.

"Her günahın, her suçun bir bedeli var. Bazısı burada bazısı öte âlemde. Bir büyük iftiraya maruz kalıp da canına kastedilecek olursa bunu hatırla ve uğradığın haksızlığa, gazaba güzelce sabret. Belki senin kurtuluşun bundadır."

Kaşla göz arasında yok oldu adam. Issız sokakta bir başıma kalakaldım. Kuvvetli bir rüzgâr, ağacın dibinde birikmiş ölü yaprakları darmadağın ederek uzaklara savurdu. Ay birden başını bulutların arasından uzatınca ortalık aydınlanıverdi. Tekkeden çıkan birkaç yaşlı adamın tütünden kalınlaşmış sesi sokağa yayıldı. Aceleci adımlarla sokağın diğer ucuna doğru yürüdüm. Bir karabasandan uyanıp güçbela kendime gelmiştim.

Şimdi büyük bir iftiraya maruz kalmış, daracık bir zindanda, etrafı çeviren alevlerin arasında, prangalara vurulmuş, Azrail'in

insanın ruhuna üşüme veren vazifesini beklerken, o gecenin ardından bir daha hiç görmediğim garip adamın sözlerini hatırlıyorum. Belki bu ağır bedel kurtuluşumun anahtarıdır.

Kaderin hangi yüzüyle tecelli edeceğini yarın göreceğim.

Âşığa, ayrılıktan öte azap yoktur.

Babamın Canfeda Konağı'nı Terk Edişi

Eksilmiş yemek takımları bir evin kabuk bağlamış yaraları, üstü tozlanmış hatıralarıdır. Salondaki ahşap gümüşlüğün alt dolabında duran, Pakize Anneannemizden kalma, bir eşine daha rastlanamayacak kadar ender bulunan, kıymetli, zarif porselen yemek takımlarına bakarken bunu düşündüm. Raflara göz gezdirirken annemin sayıklamaları da dinmiyordu. "Bu konak senin yüzünden dağıldı Halide." *Sus anne!* Yemek takımları iyice azalmış, kalanlar da darmadağın olmuştu. Bütün takımlar bozulmuştu, neredeyse hiçbiri birbirini tutmuyordu. İçim hüzünle doldu. *Görüyor musun anne yaptığını? Ailenin dağılmasının suçlusu ben miyim? Tıpkı porselen tabaklar gibi bu aileyi kırıp döken, parçalayıp dağıtan ben miyim? Babam benim yüzümden mi terk etti evi? Bak Handan Hanım da şahit olup bitene.*

Handan Hanım hatırlıyorsun değil mi babamın gittiği sabahı?

Hayatın en karanlık savruluşları, meçhule uzayan yolculukları kendilerini kısa cümlelerde gizlerler. Sıradan ve sanki hiçbir şey olmamış gibi geçiştirilmiş kısa cümleler. Babamın evi terk edişini düşünürken, bir akşam yemeğini hatırlıyorum. Belki her şeyin sonuna geldiğimiz zamanlardı.

Vazifeymişçesine birlikte yenen tatsız akşam yemeklerinden biriydi hatırladığım. Annemin ağzından dökülen iki kelimeyle ortalık birden buz kesti. "Kardeşiniz olacak!" Kırk yaşını geçmiş annem sanki alelade bir habermiş gibi bu kısacık cümleyle geçiştirdi hamileliğini. "Anlamadım anne" diye karşılık verdim. "Aptal mısın Halide?" diye gürledi, "kulakların mı duymuyor, kardeşiniz olacak dedim."

"Hayır, duydum da anne. Ne bileyim. Güzel bir haberi böyle alelade gibi bir şey gibi söyleyince şaşırdım."

"Ne yapmamı buyurursunuz Halide Hanım? Elime davul alıp maniler söyleyerek mahalleliye mi duyursaydım? Çok arzu ediyorsan kalk komşulara yetiştir."

Bunun üzerine ne söylemem gerektiğini bilmiyordum. Kardeşlerim de susmuştu. Aslında sevinmeliydik ama tarif edemediğimiz duygular bizi bundan alıkoyuyordu. Cihangir ve Zeliha'yla birbirimize bakakaldık, ağzımızı bıçak açmadı. Babama döndüm, gözlerini önünde duran tabaktan ayırmadı, bir şey söylemeye niyeti yoktu, muhtemelen daha evvel kendi aralarında uzun uzadıya konuşmuşlardı. Annem tabağındaki yemeği hızlıca bitirip kalktı, bizi şaşkınlığımızla baş başa bıraktı.

Aylar geçtikçe annemin karnı yavaşça büyümeye başladı ama biz hâlâ hiçbir şey yokmuş gibi davranıyorduk. Değişen sadece babamdı; son zamanlarını somurtkan, sessiz, etrafına karşı ilgisiz bir adam olarak sürdürürken, doğum yaklaştıkça biraz olsun gülümsemeye başladı. Elli yaşına girerken yeniden baba olacağını öğrenmek onu mutlu etmişe benziyordu. Bizimle neredeyse bir yıla yakındır sadece zaruret icabı konuşurken, hamilelik haberiyle birlikte dili çözüldü. Başka ailelerde dört gözle beklenen, hısım akrabaya müjdelenen doğum, bizim ailemizde ufukta beliren felaketin işaretiydi. Bazen kötü şeylerin olacağı en başından bellidir. Fakat günah üzerimize kalmasın, şom ağızlılıkla suçlanmayalım diye sözcükleri yutarız, kötülük elini kolunu sallayarak aramızda dolanırken gözlerimizi yummayı seçeriz.

Sahte mutluluklarla süslü günlerin naylon huzuru uzun sürmedi. En küçük kardeşimiz Nihal'in dünyaya gelmesinin üzerinden henüz üç ay geçmişti ki babam puslu bir sonbahar sabahı, konak henüz uykunun kollarındayken, kimseye bir şey söylemeden, kaçarcasına evi terk edip ortadan kayboldu.

Babamın gizlice gidişini konaktan bir tek ben gördüm. Elindeki küçük, koyu gri valizle, Canfeda Yokuşu'ndan Küçükpazar'a doğru inerken, odamın penceresinden gördüm onu. Yürüyüşünden, tavırlarından, sırtına habersizce, ansızın yapışmış gibi duran kamburluktan, çok uzaklara doğru yola çıktığını ve bir daha geri dönmeyeceğini anlamıştım. O an içim çocuksu bir arzuyla dolup taştı; babamın veda niyetine kafasını çevirip konağa bakmasını diledim. Yüzünü son bir kez görebilmeyi hayal ediyordum. Babam arkasına hiç bakmadan yokuşu indi ve gözden kayboldu. Bir tereddüt anına, küçük bir bocalamaya, ayaklarını yavaşlatan bir kararsızlığa, yolda durmasına, dönüp dönüp arkasına bakmasına, terk edilmenin küçük tesellisi olarak tutunabilirdim. Bir çift hüzünlü göze. Belli belirsiz titreyen bir dudağa. Yakıcı bir iç çekmeye. Son bir sevgi alameti görmek istedim. Bizi gerçekten sevdiğini hissettiren bir alamet.

Kocaman bir hayal kırıklığına yuvarlanmıştım; demek ki dönüp bakmaya değmeyecek kadar değersizdik onun gözünde. Gözümü yokuştan ayırmadan saatlerce pencerede bekledim. Bomboş sokağa bakarken sevgi bağlarımın tek tek koptuğunu hissettim. Yarıda bıraktığım uykunun mahmurluğu henüz üzerimdeyken, istemsiz adımlarla pencereye yöneldiğim o sabah, beklenmedik bir anda, vedalaşmadan giden babasının ardından çaresizce bakakalan yaralı kadınların arasına karışmıştım. Şimdi bile babamı hatırladığımda yüzü değil, sırtı dönük yürüyüşü geliyor gözümün önüne. O sabah babamın yüzünü de yitirdim. Hikâyemizin o sayfaları rastgele karalamalarla doldu.

Dinmeyen buhranlarıyla lohusa yatağından kalkan annem, babamın evi terk etmesinden sonra bambaşka bir kadın olup çıkmıştı; günün herhangi bir saatinde, "Halide, ilaçlarım nerede kaldı, nankör kız!" diye, kalın ve çirkin sesiyle bağırıp duruyordu. Yatak odasındaki sarı yaldızlarla süslü şifonyerin çekmecesini Eczacı Sermet'ten aldığı müsekkin ilaçlarla tıka basa doldurdu.

Aldığı ağır ilaçlar yüzünden bazen dili dolanıyor, uygun kelimeleri seçmekte güçlük çekiyor, doğru düzgün cümle kurmakta zorlanıyor, olayları, zamanları, isimleri birbirine karıştırıyordu. Günlerini neredeyse uykusuz geçirmeye başlamıştı. Onu bu halde görmeye daha fazla dayanamadım.

"Anne ilaçları biraz azalt. Gittikçe daha kötüleşiyorsun. Dilersen bir doktora görün. Yardım alırsan iyi olur."

"Sen ne cüretle benimle böyle konuşuyorsun Halide? Beni neyle itham ediyorsun sen? Allah'ın cezası kız, benim sizin için nelere katlandığımı görmüyor musun?"

"İyi olmanı istiyorum, hepsi bu anne. Senin için üzülüyorum ve yardım etmek istiyorum."

"Benim senin ne fikrine ne yardımına ihtiyacım var. Pabuç kadar dilinle bana laf yetiştireceğine git biraz kardeşlerinle ilgilen. Benim aklım başımda, bana deli muamelesi yapma. Kendi başımın çaresine bakabilirim."

Kâbus dolu günler bizi bekliyordu, konağın ücralarında gizlenen uğursuzluk artık arsızca orta yerlerde, odalarda, koridorlarda, merdiven boşluklarında kol gezmeye başlamıştı; Nihal, Zeliha ve Cihangir'le birlikte bu cehennemden payımıza düşeni aldık. Onlar benden daha cesurdu, zaman içinde fırsatını bulan kendini uzaklara attı, ben koca konakta annemle baş başa kaldım. Cesaretliler miydi, yoksa sadece kendilerini düşünecek kadar benciller miydi hep düşündüm durdum. Asıl önemli soru, benim gitmeme ne engel oldu? Kurban olmayı seçmek bir kader mi?

Yıllar geçtikçe konağın bazı odaları bakımsızlıktan kullanılamayacak hale gelmişti. Hayatın el etek çektiği yerleri saran kötü kokular, kapı diplerinden yüksek tavanlı odalara yayılmaya başladı. İkimiz de kendi odalarımızda birer dünya kurup, her gece yalnızlığın en can yakıcı, en koyu hallerini yaşadık. Aynı konağın içinde uzaklıklar yarattık.

Babamın evi terk etmesinin ardından onu hatırlatacak kelimeler hafızamızın korkunç kuyusuna fırlatıldı ve her yanı pas tutmuş demir bir kapakla üzeri sonsuza dek örtüldü. Yetmedi, kapağın üzeri zehirli yılanlarla kaplandı. Sık kullandığı kimi eşyalar (akşamları oturduğu berjer koltuk, küllüğünü, çakmağını ve bardağını koyduğu sehpa, kestane ağacından yapılmış gazetelik, yatağının başucundaki gece lambası) konağın kapısına gelen bir eskicinin el arabasına üst üste yığılarak yeni kaderlerine doğru yol aldı. Sanki babam hiç var olmamıştı, Canfeda Konağı'nda bizimle hiç yaşamamıştı, ona dair hiçbir hatıramız yoktu; söz babama geldiği anda bir boşluk kaplıyordu ortalığı. Babamızı kilitli hatıra defteri sayfalarına, toka ve aksesuar kutularına, el örgüsü kalemliklere, odalarda bulduğumuz kuytuluklara, annemizin göremeyeceği yerlere saklıyorduk. Babamın hatıralarını annemin gözünden sakınmak için suçlu çocuklara özgü telaşlara kapılıyorduk. Sabahları uyandığımızda annem, yüzümüzde geceden izi kalmış bir baba hayalini, rüyalardan yapışıp kalmış bir özlemi fark edecek diye ödümüz kopuyordu. Artık yalnız başına bırakılmış bir kadının acısını kavrayacak yaşlara gelmiştim, sürekli babamı düşünmek yerine annemin derdine ortak olmam gerektiğinin farkındaydım ama kulağıma durmadan her şeyin suçlusunun annem olduğunu fısıldayan sese engel olamıyordum. Zamanın -ve ölümün- bana öğrettiklerinden biri de bir yerden sonra suçluyla suçsuzu ayırt etmenin asla mümkün olmadığıdır.

Unutuşların ve yok sayışların tek istisnası babamın zavallı köpeği Garip'ti; evimizde ondan geriye kalan tek hatıraydı. Köpeğimizle birlikte geçirdiğimiz vakitlerde sevgiyi sınırsızca yaşıyorduk. Henüz minicikken babamın kucağındaki kutuda evimize gelmişti, on bir yıldır bizimle yaşıyordu ve artık aileden biri olmuştu. Garip'i bir yere götürüp bırakmak düşüncesi hiç konuşulmadı. Annemin o kadar ileri gideceğini düşünmemiştik ama annemin sınırlarını kestirebilmek olanaksızdı; öfkesinde, sevgi-

sinde, arzularında, inadında bir sınır yoktu. Yine de Garip'i evden yollayacağı hiçbirimizin aklının ucundan bile geçmiyordu. Kendisi de en az bizim kadar seviyordu.

O yıl aralıksız yağan, şefkatli mi öfkeli mi olduğu belirsiz yoğun kar, bembeyaz, kalın bir örtüyle İstanbul'un üzerini örtmüş, hayatın içindeki her şeyi görünmez kılmıştı. Neşeli çocuklar ve aç kalmış kuşlar fırsat buldukça kafalarını beyaz örtüden dışarı çıkarıyor, sokakların soğuk sessizliğini bozuyor, ortalığa küçük bir sıcaklık yayıyordu. Okulların tamamı tatil edilmişti.

Çocukların ve kuşların gözlerini henüz açmadığı, kar soğuğunun ahşap konağın odalarına teklifsizce, insafsızca girdiği bir sabah, kulaklarımı ısıran soğuğun acısıyla uyandım. Her yanım buz tuttuğundan hareket etmekte güçlük çekiyordum. Bir gayretle kendimi odamdan dışarı attım, ahşap merdivenlerde gürültü çıkarmamak için parmak uçlarımda yürüyerek aşağı kata indim. O sırada mutfağın kapı aralığından annemi ve hemen yanı başında salyalı ağzını açmış, kuyruğunu sallayarak bekleyen Garip'i gördüm. Annem, Garip için yiyecek bir şeyler hazırlamakla meşguldü, onu izlediğimden habersizdi. Sabahın o saatinde henüz afyonu patlamamış, muhtemelen ilk sigarasını ve ilk fincan kahvesini içmemiş annemin karşısına çıkmak pek de iyi bir fikir değildi; ses çıkarmadan merdivenin tırabzanının arkasına saklandım. Annem elinde mama kabıyla mutfaktan çıktı, beni fark etmemişti. Garip de kuyruğunu sallayarak arkasından yürüdü. Arka bahçeye bakan kapı açılır açılmaz soğuk hava bütün kuvvetiyle konağın giriş holüne saldırdı. Kimselere görünmeden doğruca odama çıktım. Annemin yüzünde, daha evvelden hiç rastlamadığım, tanıdık gelmeyen ve bu sebeple de tarif etmekte güçlük çektiğim bir ifade vardı.

Bir süre sonra merakıma yenik düşünce penceremden, bahçedeki karların içinde zorlukla hareket eden annemi ve Garip'i izlemeye koyuldum. Annem üzerindeki fuşya rengi ince saten gece-

liğiyle köpeğin karşısına çömeldi ve elindeki mama kabını önüne bıraktı. Yüzündeki donuk ifade korkutucuydu, bütün gece uyumadığını, kafasının karanlık hayallerle dolup taştığını anlayabiliyordum. Sanki kendinde değildi, uykusuzluk yüzünden başka bir âleme geçmişti. Garip, iştahla kabın içindeki yemeğe saldırırken annem hemen yanı başına, karların üzerine oturdu. Üzerindeki ince saten gecelikle üşümüyor muydu? Köpek yemeğini çarçabuk bitiriverdi sonra bir süre yalvarırcasına anneme baktı. Annem birden oturduğu yerden doğruldu, Garip'e sıkıca sarıldı ve kımıldamadan öylece kalakaldı. İnsanın etini kesen soğukta annemin köpeğe sarılıp hareketsiz durmasına anlam veremiyordum. Bir rüyadaydık sanki. Annemle kuzguni kara bir kâbusun içinde karşılaşmıştık, ikimiz de bir türlü uyanamıyorduk. Demirden gözkapaklarım ağırlaştıkça ağırlaştı. Bana boğucu gelen bu sahneyi penceremden izliyordum. Birbirlerine ayrılmamacasına yapışmışlardı. Babamın acısına katlanamıyor, köpeğe özlemle sarılması belki de bundan diye içimden geçirdim. Özlem miydi yüzündeki? Birden lapa lapa kar yağmaya başladı. Bembeyaz kuş tüylerini andıran kar taneleri ikisinin üzerine düşüyordu. Soğuk ve şaşkınlık yüzünden kaskatı kesilmiştim. Annem, Garip'e sarılmış, neredeyse karlara gömülmüştü. Zaman uzadıkça uzadı. Bir tuhaflık olduğunu seziyordum ama anlayamıyordum. İçimi bir ürperti sardı. Vücuduma felç inmişti, kıpırdayamıyordum. Çok geçmeden Garip, değişik hareketler yapmaya başladı. Yaşlı vücudunu titremeler sardı. Köpek üşüyor, annem neden yemeğini dışarıda veriyor, oysa soğuk havalarda Garip'i sofada tutuyoruz, diye düşündüm. O esnada Garip'in tiz iniltisi, bahçedeki ceviz ağacının dallarından odama kadar tırmandı.

Annem kolllarının arasında inleyerek sarsılan köpeği yavaşça bıraktı, ıslak burnuna küçük bir veda öpücüğü kondurdu. Uzandığı yerde can havliyle kıvranan köpeğin karnını, kafasını, ayaklarını okşamaya başladı. Son kez kafasını avuçlarının içine alıp

gözlerinin içine baktıktan sonra usulca yere bıraktı ve ağır adımlarla eve girdi. Garip orada tek başına, beyaz sayfaya düşmüş biçimsiz, siyah bir mürekkep lekesi gibi yığılıp kaldı. Son iniltisinin ardından bir daha hiç hareket etmedi.

Nefesim kesildi, pencerenin önüne yığıldım. Göğsüm inip kalkıyor ama bir türlü nefes alamıyordum. Bir avcının kalbimi deştiğini hissettim. Kalbimin söküldüğü yerden sıcak kan yayılıyordu tenime. Garip öldü. Ölümlerimiz birbirine karıştı.

Babamdan sonra Garip de konağı terk etmişti. Karlar üzerindeki hali gözümün önünden gitmiyordu. İçimden sürekli ağlamak geliyordu. Annemin bu yaptığını yüzüne karşı haykırmak istiyordum ama o sıralarda öylesine korkutucuydu ki hiçbir şey söylemeye cesaret edemezdim. Annem köpeklerden nefret eden birilerinin sokağa zehirli etler bıraktıklarını anlattı kardeşlerime. Kilerdeki fare zehri kutusunu ortalıkta unutmuştu, kimse görmeden oradan alıp dolaplardan birine gizledim, aynı acıyı kardeşlerimin de yaşamasını istemezdim. Garip'in yaşlı gövdesini ceviz ağacının müşfik gölgesine gömdük. Annemle bakışlarımız birbirine çarptığında görünmez kıvılcımlar saçıldı ortalığa. Ona bağıracak, isyan edecek gücüm yoktu ama nefretimi görsün istedim. Gördü de. Bir göze ne kadar nefret sığabilirse o kadarını sığdırıp baktım anneme.

Şimdi ne annem var ne kardeşlerim ne babam. Herkes gitti, ben kaldım. Ben ve Handan Anneannemin portresi. Ara sıra ceviz ağacının dibine gidip Garip'in duyduğunda deliye döndüğü sözler söylüyorum: Garip hadi koş! Yürü parka gidelim. Garip beni duymuyor. Kimse beni duymuyor.

Bundan tam bir ay evvel, serin ve parlak bir kasım gecesinde, konağın çatı katının penceresinde yıldızlar arasından Zuhal yıldızını seçmeye çalışırken annemin alt kattaki odasından canhıraş bir inilti yükseldi. Kısa ve kesik iniltiler. İlkin ne olduğunu anlayamadım. Hırıltıyı andıran bir sesti. Kâbusun içinde sayıklar

gibi. Kulak kabartınca bir sayıklamadan ziyade çırpınış olduğunu fark ettim. Yardım dilenircesine konuşmaya çalışıyordu ama düğümlenmiş boğazından sadece boğuk ve çirkin bir gürültü çıkıyordu. "Halide!" diye inlediğini duyar gibi oldum. Yahut bana öyle geliyordu. Annemin âcizliğini hissetmenin tuhaf hazzından utanmam gerekirdi ama aldırmadım.

Ahşap duvarlardan kolayca yukarı çıkan ıstıraplı sesi bir süre yerimden hiç kıpırdamadan öylece dinledim. Annemin ölümle hayat arasındaki dikenli yolda yürürken ayaklarının, yüzünün kanlar içinde kaldığını hayal ettim. İniltinin şiddeti gitgide artıyor, sanki annem bir türlü can veremiyordu. Nefesimi tutup dinlemeye devam ettim. Ölüm anı için vücudunda sakladığı korkutucu sesler birbiri ardına dudaklarının arasından dışarı boşalırken konağı şiddetli bir ürperti kapladı. Sesi yükseldi. Bir çığlığı andırıyordu. Ölümün çığlığı. İnsandan geriye kalan son ses. Göğün hafızasındaki son hatıra. İnilti tamamen kesildiğinde annemin yolun sonuna geldiğini anlamıştım. Buna rağmen kılımı bile kıpırdatmadım. Ölüme giderken onu yalnız bırakmanın pişmanlığından eser yoktu kalbimde; zamanının geldiğini anlamıştım. Annem nihayet tamamen sustuğunda, Canfeda Konağı'na tutkuyla bağlı son kadın da veda etmişti.

"Sana hakkımı helal etmiyorum Halide. Sen hepimize ceza verdin aklınca. Kolayca kaçıp gittin, bizi umursamadın. Kendince intikam aldın öyle mi? Kendini hep merhametli sandın. Değildin. İçindeki kin yüzünden bize eziyet ettin."

Hâlâ beni incitmenin peşindesin anne. Hâlâ beni ıssız duyguların mezarlığına sürüklüyorsun. Ben kimseden intikam almadım. Asıl sen hâlâ ruhumu yaralamaktan zevk duyuyorsun. Etrafındaki herkesi hasta ettin ve farkında değilsin. Seni seven onca insan nerede? Hiç sormadın bile.

Annemin gidişinin ardından bir aydır bu uğursuz konakta tek başınayım. Hatıralar yalnızlığımı biraz daha çoğaltmaktan başka bir işe yaramıyor. Annem bana kalp yorgunluğu bıraktı. Benden

çaldıklarını bir daha asla yerine koyamacağımı bilerek geçirdim hayatımı. Kederli kelimeler sözlüğümü en çok ondan duyduklarımla doldurdum.

Annem ölünce, daha kırkı bile çıkmadan, kardeşlerim Canfeda Konağı'nın satılmasına karar verdi. Bana sormadılar. Annemin vasiyeti kimsenin umurunda değildi. Vefa'nın son konağı da diğerlerinin kaderine terk edilmekten kurtulamadı. Nihal, Zeliha ve Cihangir bir an evvel paylarına düşen parayı almanın peşindeler. İtiraf etmek gerekirse konağın satılmasını ben de sabırsızlıkla bekliyorum. Belki onlardan daha çok. Fakat benim derdim para değil; ruhumun özgürleşmesi için son umudum belki de bu. Burası aynı zamanda hikâyemin en karmaşık kısmı.

Paşa yadigârı evinden bahsederken kibirle böbürlenen annemin ardından Canfeda Konağı'nın hikâyelerini umursayan kalmadı. Beli bükülmüş yaşlı bir kadın gibi öne eğilen uğursuz konak, gözünü hırs bürümüş birkaç otelcinin dışında kimsenin ilgisini çekmiyor. Bir tek ben, hâlâ misafir oturmalarında anlatılan o hikâyeleri hatırlar, Beyoğlu'nun son kumaşçılarından (annem İliya Gülerşen'in müşterisiydi) alınan kumaşlarla, usta terzilerin (annem Mısır Apartımanı'ndaki Terzi Mualla Hanım'a hayrandı) elinden çıkma rengârenk kıyafetler giyen ve bonmarşelerde satılan (annem Lazzaro Franco'ya uğrardı) şık aksesuarları takan kadınların yüzlerini gözümün önüne getirmeye çalışırım. Ben geçmişte yaşamayı seçen kadınlardan biriyim ve korkarım bu bana annemden kaldı. Endişe etmeme gerek yok, belki de bir geleceğim olmadığındandır.

Bu gecenin ardından Canfeda Konağı'yla birlikte unutulmanın dipsiz uçurumuna yuvarlanıp yok olacağız. Unutulmak herkes için sanıldığı kadar korkunç değildir; yazgısı hüzünlü kelimelerle dolu biri, söz hakkı olsaydı muhakkak unutulmayı seçerdi. Her anlatıldığında yarası yeniden kanayan insanın acısını, ancak unutulmak dindirir. Unutulmak ve bir daha hiç hatırlanmamak.

Kardeşlerimi beklerken heyecandan yerimde duramayınca kendimi arka sokağa bakan küçük bahçeye attım. Şehzadebaşı Camii'nden yükselen akşam ezanı sesi, sokağı bir uçtan diğer uca dolanıyor. Geç kaldılar. Hep geç kalırlar. Çöp konteyneriyle bahçe duvarının arasına sığınmış başıboş bir köpeğin hastalıklı iniltisi kulaklarımı tırmalıyor. Yakında ölecek. Ölüme yakın iniltileri tanıyorum. Çok yakında can verecek. Yolunu şaşırmış bir Haliç rüzgârı, utangaç ve soğuk parmaklarıyla yüzüme dokunup hızla uzaklaşırken, birkaç sokak ötedeki sokak satıcısının efkârlı ve bezgin sesinden ne sattığını anlamaya çalışıyorum. Günlerdir bastırdığım bütün duygular birazdan ortalığa yayılacak sanki. Ortalık yıkık bir çocuk parkının kasvetine bürünecek.

Akşam, heybesinde gizlediği karanlığı, gündüzün pürüzsüz aydınlığı üzerine hoyratça boca ettiğinde, insanın payına en çok hasret düşer. Benim için geceyle gündüzün artık bir farkı kalmadığından, hatıraların orta yerinden bana bakıp duran yüzler, her dakika kalbimi özlem ateşiyle yakıyor. Kara ve soğuk bir mevsimin içinde debeleniyorum. Başkalarına şifa olan zaman, beni zehirliyor. Kendime ne kadar kızsam da babamı, kardeşlerimi ve utanarak itiraf etmeliyim ki annemi bile özlüyorum. Aptal olma Halide, diyorum her seferinde, sıradan bir hayatı sana çok gördüler. Kendilerinden başka kimseyi sevmiyorlar. Seni bir an olsun umursamadılar. Kendi mutluluklarından başka bir şeyi göremeyecek kadar benciller.

Kardeşlerimi beklerken, en küçüğümüz Nihal'in düğünü için Osmanbey'de bir butikten aldığım, gece mavisi elbiseyi gardırobumdan çıkarıp giydim.

"Nasıl da çirkin oldu. Ben şu halimle giysem üzerime daha güzel oturur. Şık bir elbiseyi taşımaktan ne anlarsın Halide! Git de aynaya bir bak. Hiç yakışıyor mu üzerine?"

İnsan kızını kırmaktan, mutsuz etmekten nasıl zevk alabilir anne? Nasıl bir nefrettir ki bu, bir anne öz kızının canını bile isteye acıtıyor.

Ben sana ne kötülük yaptım anne? Bak üzerime yakıştı işte. Bir kere yakıştı desen ne olur anne?

Butiğin sahibi annemin eski bir tanıdığıydı, alışveriş ettiğimizde indirim yapıyordu, neredeyse bütün kıyafetlerimizi o kadının butiğinden alıyorduk ama sattığı modellerin çoğu orta yaş üstü kadınlar içindi. Vitrinde duran gece mavisi elbiseyi görür görmez beğenmiştim, aceleyle içeri girip başka hiçbir kıyafete bakmadan vitrindeki elbiseyi işaret ettim. O butikte ilk defa içime böylesine sinen bir elbise bulmuştum. Seneler geçti, elbise ilk günkü kadar yeni duruyor.

Üzerimdeki elbiseyle odamda bir süre kendimi seyrederek dolandım. Yere fırlattığım küpeyi bulup masamın üzerine koydum. Solgun yüzüme bir parça allık sürüp saçlarımı uzun uzun, özenle taradım. Boynuma Pakize Anneannemden kalma mavi safir taşlı kolyeyi taktım. Kendime en çok bunu yakıştırıyorum. Elimi gayri ihtiyarı annemin melisa özlü parfümüne uzattığım anda kararsız kaldım, süslü şişeyi burnuma götürüp kokladım. Annem kokuyordu. Kokular belki de sadece hayalimde vardı. Boynuma, kulaklarımın hemen altına ve bileklerime doğru hafifçe sıkıp salona geçtim.

Canfeda Konağı köhnemiş, zamanını yitirmiş ve her zamankinden daha iç karartıcı görünüyor gözüme. Bir zamanlar önünden geçen herkesin imrenerek baktığı evimizden eser kalmadı. Yolunu şaşırıp çıkmaz sokağa sapan iki genç kızın hayat dolu neşesi, sessizliği bölüyor. Biraz oyalanıp bakımsız konağın yanından hızlıca uzaklaşıyorlar. Aradıkları bu değil. Sırtlarını renkli, albenili evlere verip mutlu fotoğraflar çektirecekler. Gülümseyerek poz verdikleri eski konukların odalarına hapsolmuş hüzünlerin, kederli hikâyelerin farkında değiller. Keşke bulanık hatıraların üzerine de bir filtre çekip ışıltılarla süsleyebilmek mümkün olsaydı.

Babamın gidişinin ardından yıllarca kimsenin kullanmadığı berjere henüz oturmuştum ki kapı gürültüsüyle ayağa fırladım.

Zeliha geldi. Muhakkak Zeliha bu. Herkesin kendine özgü eve gelişi var çünkü. Herkesin kendine özgü bir kapı açışı var. Kendine özgü ayak sesleri.

Güçlü olmalıyım. Ben onların ablasıyım. Ben onların annesiyim. Ben onların babasıyım. Ben onların hiçbir şeyiyim. Ben, çok çok özledim. Oysa onlar beni hiç özlemiyor.

Birlikte geçireceğimiz son bir gece kaldı. Sonrası yok.

Son bir gecem kaldı.

Şimdi çürümeye yüz tutmuş kahverengi ahşap konağın arka kapısında durmuş, rutubetli odaları dolduran cehennem ateşini kalbimin her yanında bütün yakıcılığıyla yeniden hissediyorum. Bahçeyi boydan boya saran asık suratlı yabani otlar, küçük birer hayat belirtisi olarak gelip geçenlere gülümseyen az sayıdaki çiçeği son birkaç yılda yok etti. Mor, mavi, pembe ortancaların yerinde yeller esiyor. Konağa hapsolmuş hayatların ve kasvet yüklü hatıraların hüznü sokağa taşıyor.

Annemin yasemin, mimoza, melisa kokulu ahbaplarının yarım bıraktığı hikâyeleri bu gece ben tamamlayacağım. Onların yaptığı gibi kederleri çoğaltacak kelimeler eklemeye niyetim yok. Yalandan uzak ve yalnızca hakikatin hükümranlığına uysallıkla boyun eğerek anlatacağım.

Şimdi size itiraf etmemin zamanı geldi. Bu ilk itirafım olsun, eğer cesaret edebilirsem beni ayıplamazsanız ve yüreklendirirseniz başka sırlarımı da sizinle paylaşacağım.

Ben bir ölüyüm.

Konağın ahşap merdivenlerini, çökmeye yüz tutmuş çatısını, verniği dökülmüş mobilyalarını, kuvvetli rüzgârlarda efkârla inleyen kirişlerini sabırla, sinsice kemiren yüz yaşındaki tahta kuruları, yorgun kalbimin duvarlarını da senelerdir bıkmadan usanmadan eşeleyip duruyor. Bir zamanlar nane, karanfil, limon kokan nefesimden şimdi kesif bir küf kokusu yayılıyor. Canfeda Konağı ve ben içten içe çürüyoruz.

Kaderlerimiz boğucu, yıldızsız bir gecenin sonunda sabaha karşı, konağın kuzeye bakan karanlık odasında buluştu.

Konaktakiler uyurken ben ayaktaydım, bakımsız arka bahçemizde hayatımı yeniden düzene sokabilmek için, binlerce yıldır insanların yaptığı gibi bir işaret gelmesini bekleyerek gökyüzünü izleyip durdum. Gökyüzü her zamankinden sağır ve dilsiz göründü gözüme. Yıldızların dile gelmesinden umudu kesip, gıcırdayan ahşap döşemenin üzerinde gürültü çıkarmadan bahçeden içeri girip her daim üşüyen ellerimle oda kapısının kolunu tuttum, elim kapının kolunda bir süre öyle kaldım, son bir tereddüt anını aşınca sessizce içeri girdim. Odada olanları şu an anlatacak gücüm yok, kelimelerin âciz kaldığı anlardı, konağın ve benim karanlık yazgılarımız Binbir Gece Masalları'nda anlatılan mucizeler gibi acı ve karmaşayla iç içe geçti. Gözümü açtığımda başka bir Halide vardı artık. Benliğimin bilincindeydim ama kendime yabancılaşmıştım. Konağın ilk sahibi Büyük Anneanne Handan Hanım'ın delişmen ve tutkulu kanı benim damarlarımda akıyordu, sanki bu konakta ikimizden başka hiç kimse yaşamamıştı.

Hissettiğim mucizevi bağ başlarda heyecan vericiydi, ruhum bütün zincirleri kırarak özgürleşmişti. Su gibi akan günlerin ardından, yeni bir tutsaklık zincirine vurulduğumu fark ettiğimdeyse artık çok geçti; konak başka bir yere uzaklaşmama asla izin vermiyordu, kendi ellerimle kaderimi çizmiştim, mahkûm olduğum gerçeğiyle yüzleşmekten başka çarem yoktu.

Kimseye açamadığım sırrım bu işte!

Bir ölüyüm ben. Bütün ölüler kadar sabırlı ve sükûnetli. Sahici yalanları yaşamak zorunda değilim artık. İnsan, nihayetinde ölümün yok edemediği hatıralardan ibaret kalıyor.

Kimsesiz hayatıma değer katmak için acılara tutunmaya ihtiyacım kalmadı. Sözlerime yalan katmak artık beyhude. Ölüm, süslü kelimelerin gücünün tükendiği uzak bir ülkedir. Ölülerin payına en çok utanç ve pişmanlık düşer.

Ölüler yalan söylemez.

Her şeyi hatırlıyorum. Bundan on altı sene evvel zayıf ve solgun bedenimi gözyaşları içinde konaktan çıkarırlarken onları izledim. Annem, kardeşlerim ve tanıdıklar Vefa Kilise Camii'nden çıkıp Edirnekapı'daki aile mezarlığına gittiler. Vücudumu toprağa teslim edip bitkin bir halde eve döndüklerinde de buradaydım. Sonraki günlerde konakta onlardan habersiz birlikte yaşamaya devam ettim. Bazen onları izlediğimi fark edercesine (o esnada göz göze geldiğimizden habersiz) odadaki boşluğa dikerlerdi bakışlarını. Aramızda kısa süreli, küçük bir ürperti kol gezerdi. Hızlı adımlarla beni odada yalnız bırakıp uzaklaşırlardı. Her şeyi hatırlıyorum. Hem her yerdeyim hem hiçbir yerde.

Küçüklüğümde yaşlı teyzeler ölülerin gömüldükleri ana dek öldüklerinin farkında olmadıklarını dehşetli sahneler eşliğinde anlatırlardı. Başkasının cenazesine gider gibi kendi mezarlarına giderler ve mezara toprak atarlarmış. Hoca, kabirde yatan kişiye sorgu melekleri Münker ve Nekir'in sorularına karşı hazırlıklı olması için hatırlatmalar, telkinler yaptıktan sonra herkes dağılırken, ölen kişi de onların peşinden gitmek için adım attığında kafasını tahtaya çarpar ve tam o esnada ölenin kendisi olduğunu büyük bir acı ve kederle fark edermiş. Teyzeler, dinleyenlerin kalbinin iyice ürperdiğine emin olana kadar bu kısmı uzatırlardı.

Benim hikâyem anlattıkları gibi bitmedi, tuhaf bir şey oldu ve kafamı mezar tahtasına çarpmadan diğerleriyle beraber konağa döndüm. İlk zamanlar ölümün böyle bir şey olduğunu sandım: Sen herkesi görüyorsun, duyuyorsun ama kimseler seni görmüyor, duymuyor. Sonra anladım ki gerçek bu değil; kader bana bambaşka bir yüzünü gösteriyor. Bir suç işlemiştim ve cezamın bu kadar erken başlaması şaşırtıcıydı. Bir bekleme odasındaydım sanki, beni kimin alacağına, buradan nereye gideceğime dair hiçbir fikrim yoktu. Beş bin sekiz yüz kırk gece böyle geçti.

Ben burada öldüm. Canfeda Konağı'nda. Kuzeye bakan, güneş almayan odada.

Ölülerin laneti hatırlamaktır.

Çünkü Söyler Ağlarım Ben Hep Seni

İstanbul'un narin işlemelerle süslü ahşap evlerini yakıcı nefesiyle küle çeviren büyük yangının hıncı dinmek bilmiyor. Yanık ahşabın genzimi yakan kesif kokusu dar penceremden hücreme kadar sokuldu. Burnuma dolan yanık hayatların kokusu, hafızamı puslu bir kuytuluğa döndürüyor. Üstat Zonaro'yla tanışmamızın üzerinden üç sene geçmesine rağmen olan biteni hatırlamakta güçlük çekiyorum. Mağaradaki üç yüz yıllık uykudan yeni uyanmış Ashab-ı Kehf gibiyim; bildiğim dünya hepten geride kalmış. Bir felek devranından geçip yabancı bir âleme düşmüşüm.

Zonaro gece yarısı Şeyh Efendi'nin yanından ayrılırken mütebessim bir çehreyle "Kaybedecek vaktimiz yok genç dostum" diyerek ertesi gün beni Beşiktaş Akaretler'de elli numaradaki evine davet etti. Neydi bu kadar acele olan? Şeyhimin yolculuktan ne murat ettiğini ikisi de söylemedi, ketum bir halde kendi aralarındaki sohbete daldılar. Acaba benden bir şey mi saklıyorlardı?

Aksaray'da anneciğimle kaldığımız tek göz odalı evde sabahı zor ettim. Gözlerimi her kapadığımda Şeyh Efendi'nin ve Zonaro'nun bana baktıklarını görüyor, huzursuzluk içinde sağa sola dönüyordum. Sırrımı bilen tek insanın Sarayburnu'nda, denizin yedi kat dibinde zerresi dahi kalmamıştır, hâşâ dirilip de bu dünyaya gelecek hali yok. Göğe yükselip de geri gelme imtiyazı bir tek Mehdi aleyhisselama verilmiş. Sabah temiz elbiselerimi üstüme geçirdim, namazımı Pertevniyal Valide Sultan'da kılıp Allah'a yakardım: "Bana yol göster, beni şeyhime mahcup etme, bu serüveni hakkımda hayırlı kıl, beni ölülerin şerrinden muha-

faza eyle. Cahilliğim yüzünden büyük günaha girdim, birinin canına kastedilmesine sebep oldum, artık tövbekâr olup kapına yüzümü sürdüm, beni affet, geri çevirme."

İçimde tarifsiz bir kasvet vardı, Akaretler Yokuşu'nun başına geldiğimde durdum, etrafıma bakındım, birkaç zabit yanımdan geçerken şüpheli gözlerle beni baştan aşağı süzdü, Yıldız'a yaklaştığım belli oluyordu, bir an aklımdan geri dönmek geçse de şeyhime hürmetsizlik etme korkusuyla bu düşünceyi hemen kafamdan savdım. Elli numaralı kapıyı temkin ve tereddüt içinde çaldım, çok geçmeden kapı açıldı, ilk görüşte ecnebi olduğu anlaşılan, sarı saçlarını tepede topuz yapmış, dik duruşlu, beyaz tenli, açık renk gözlü, elbisesinin kollarını dirseklerine kadar sıvamış, etrafına ışık saçan bir kadın "Buyurun" diye karşıladı. "Zonaro Efendi'yle görüşecektim" diye cevap verdim. "Sizi bekliyor muydu?" diye sordu. Aksanı Türkçesine letafet katıyordu. İstemsizce başımı öne eğmiştim, kafamı sallayarak karşılık verdim.

"Lütfen içeri girin, Fausto'nun bir misafiri var yukarıda. Sizin geldiğinizi haber vereyim. İsminiz nedir?"

"Derviş Ali dersiniz. Dün gece tekkeyi ziyaretinde tanıştık."

"Demek Derviş Ali sizsiniz. Dün gece gelir gelmez sizden bahsetti. Fausto'yu epeydir bu kadar heyecanlı görmemiştim."

Sonradan beni muhabbetiyle sarmalayacak olan Zonaro'nun zarif ve zeki karısı Elisa Hanım'la ilk tanışmamız böyle gerçekleşmişti. Sonradan öğrendim ki Elisa Hanım, kocasından evvel İstanbul'a gelmiş, bu şehre aşkından seneler içinde her köşesini fotoğraflamıştı. Ressam-ı Hazret-i Şehriyari Zonaro'nun benim gibi bir âcizle tanışmaktan heyecan duyduğunu öğrenmek, var olan endişelerimi daha da körükledi. Gitgide meselenin sarpa sardığını hissettim.

Elisa'yla mora çalan kırmızı renklerle kaplı salona geçtik. Salonun önündeki teras boydan boya Boğaz'ı görüyordu. Türk ve Fars motifleriyle süslü antika halılarla, Hint işi ipek yastıklarla

kaplı divanın üzerine oturdum. Duvarları Zonaro'nun tablolarıyla dolu evin içinde renklerin ve suretlerin içinde adeta başka bir âleme geçmiştim. Sadece tablolar değil, Elisa'nın çektiği İstanbul fotoğrafları da duvarları süslüyordu. Fotoğraflardaki yerleri hatırlamaya çalıştım. Karı kocanın böylesi üstün kabiliyetlerle donanması beni hayretlere düşürmüştü, kendi topraklarından uzakta kurdukları bu görkemli dünyayı hayretle izlerken uzaktan iki adam kendi aralarında konuşarak yanıma yaklaştı.

Zonaro Efendi beni karşısında görünce gözleri aydınlandı, hemen yanında parlak istanbulin giymiş, uzun sivri bıyıklı, mintanının üzerinde kravat bağlamış adama beni işaret etti ve "Derviş Ali kardeşimiz Üsküdar Tekkesi'nden. Sağ olsun yapacağım yeni tablo için bana refakat edecek, benim için fevkalade hususi bir çalışma" dedi. Aksanı karısını andırıyordu ama karısının aksine Türkçesine letafetten ziyade kaba bir nağme katıyordu. Duyduklarımdan mütevellit epey şaşkındım, üzerime ağır bir sorumluluk yüklendiğini hissettim ama henüz neyin içinde olduğumun farkında değildim. Adam bir süre sessiz kaldı.

"Derviş isminiz midir yoksa meşrebiniz midir genç adam?" diye küçümser bir edayla sordu.

"Allah nasip ederse meşrebimizdir efendim" diye mahcubiyetle cevap verdim. Yüzümün kızardığını saklama telaşındaydım.

Adam oradaki varlığıma bir mana verememişti anlaşılan, koca saray başressamının eprimiş şalvarıyla, eski usul entarisiyle arzı endam eden bir garibanla münasebetini merak eden bakışlarla beni süzerken Zonaro bu kez onu takdim etti.

"Cemil Seyfi Bey kıymetli bir muharrirdir. Sebilürreşad Mecmuası'nda benimle ilgili bir makale neşredecek. Kendisini atölyeme davet ettim, tablolarımı yakinen görsün istedim. Sen çalışma odama geç evlat, ben de misafirimi yolcu edip hemen geleceğim."

Cemil Seyfi Bey sahtelik kokan mübalağalı bir tebessümle başını öne eğerek beni selamladıktan sonra Zonaro'ya döndü ve az evvelki hararetli konuşmasına kaldığı yerden devam ederek yürümeye başladı. Fevkalade hususi bir tablo ne olabilirdi? Ben bu çalışmaya nasıl bir katkı sağlayacaktım? Zihnime üşüşen her türlü ihtimali sırayla muhakeme ettim lakin hiçbiri gözüme makul görünmedi; Ressam-ı Hazret-i Şehriyari'nin benden ne istediğine akıl sır erdiremiyordum. Sıkıntıdan entarimin sırtı, avuçlarımın içi terlemeye başladı, sırılsıklam oldu. Zaman geçmek bilmiyordu, heyecandan resimlere de kâfi derece dikkat kesilemedim, bir an evvel hakikati öğrenmek için can atıyordum.

Şeyhim beni oraya tesadüfen yollamamıştı. Bundan katiyetle emindim. Lakin aklımı kurcalayan şüphelerle boğuşuyordum. Efendi, yaptıklarımdan haberdarsa neden beni zaptiyelere jurnallemedi de sarayın ressamına refakatle vazifelendirdi? Neden karşısına alıp da yüzüme tükürüp beni tekkeden defetmedi? Her şey gitgide karmakarışık hale bürünüyordu.

Zonaro'yu beklerken odaya elindeki tepside kahve fincanlarıyla Elisa Hanım girdi, gülümseyerek elindeki fincanlardan birini uzattı, diğerini de masaya bıraktı.

"Hizmetlimiz biraz rahatsız, size İtalyan usulü kahve yaptım; Fausto, Türk kahvesini tercih eder ama siz de bizimkini tadın istedim."

Daha teşekkür etmeye fırsat bulamadan Zonaro telaşlı adımlarla içeri girdi. "Kusura bakmayınız, inşallah çok bekletmedim, muharrirler lakırdıyı seviyorlar. Mesele sanat da olsa ille de bir yerden sonra siyasete dönüyor. Ooo kahveler gelmiş bile."

Karşılıklı oturduk kahvelerimizi içmeye başladık, İtalyan usulü kahvenin acımsı tadı ağzımda mayhoş bir lezzet bıraktı. Zonaro uzun uzun yaptığı tablolardan, Ertuğrul Süvari Alayı'nın Galata Köprüsü'nden geçişini resmettiği tablodan, bu tabloya hayran kalan sultanın kendisine hediye ettiği evinden, padişah

efendimizin resme düşkünlüğünden, memleketi İtalya'dan, İstanbul'daki talebelerinden bahsederken bir an evvel asıl mevzuya girmesini bekledim. Yüzümdeki ifadeden sabırsızlığımı fark etti ve nihayet meseleyi açtı.

"Bundan üç ay evvel Mevlid Kandili'nde, Müfit Paşa beni Üsküdar Tekkesi'ne davet etti. Memnuniyetle kabul ettim. Malumunuz yabancılara pek kısmet olmuyor ama ben artık yabancı sayılmam. Namazdan sonra dervişler zikre başlayınca adeta büyülendim, ruhum arşa yükseldi, dervişlerin benlikleri yok olmuş, tek bir kalp tek bir nefes haline gelmişlerdi. Yüzlerine sirayet eden cezbe haline daha evvel hiç rastlamamıştım. Yahut ben daha evvel böyle dikkatle bakmamışım. İnanın genç dostum o yüzler hâlâ gözlerimin önünden gitmiyor. Bu mucizevi anı resmetmek için dayanılmaz bir tutkuyla dolup taştım. Hayalimde canlanan tabloya âşık olmuştum. Bunu muhakkak ben yapmalıyım dedim ve daha fazla dayanamayıp Şeyh Efendi'nin yanına gittim, arzumu ilettim."

Meselenin ucunun nereye bağlanacağını merak ediyordum. Nefesimi tutmuş Zonaro Efendi'yi dinlerken "Kahven soğumasın evladım" dedi.

"Benden talebiniz nedir acep?"

Düşünceliydi, sıkıntıyla sakalını sıvazladı, sanki ne istediğini bilmiyordu da benim sualim üzerine düşünmeye başlamıştı.

"Ben sadece suretleri, bedenleri değil, dervişlerin ruhlarını da resmetmek istiyorum. Surette kalırsam hayalimdeki tabloya erişmem imkân dahilinde değil. Ötesine geçmek genç dostum. Ötesine geçmek. Geçebildiğim kadar derine."

"Ruhlarını mı?" diye şaşkınlıkla sordum. Tekrar düşüncelere gömüldü.

"Evet ruhlarını."

"Üstadım insanların ruhlarını görebilmek pek kabil değil. Hele benim gibi biri için muhayyel bile değil."

Kafasını kaldırıp gözlerimin içine baktı. Belli ki söylediklerimi tartıyordu ki bundan hemen vazgeçti.

"Zikreden dervişlerin ruhlarını göremezsem yolu tesadüfen bir tekkeye düşmüş, kendini beğenmiş, kibirli, şımarık şarkiyatçı ressamlardan bir farkım kalmaz. Benim derdim tablolarıma meraklı asilzadelerin yahut Frenklerin hayranlığını kazanmak değil, resme bakan herkesi o mucizevi ana şahit tutmak. Gizli olanı aşikâr etmek, bir sırrın peşine düşmek ve hatta, hatta..."

Heyecandan nefesi kesildi, yerinde durmakta güçlük çekiyordu.

"Hatta o sırrı yeniden ve yeniden yaratmak."

Gözlerini kocaman açmış bana bakıyordu.

"O sırrın tecellisi Allah'ın iradesine ve iznine tâbidir" dedim.

Heyecanı ve coşkusu dinmemişti. Bir anda hızla ayağa kalktı. Kalkarken sehpada duran kahve fincanını yere devirdi. Kahve fincanının kırıklarına kısacık bir bakış fırlattıktan sonra umursamadan konuşmasına devam etti.

"Yanılıyorsun genç dostum" dedi, "yanılıyorsun, insan yüreğiyle ve gözleriyle şahit olduğu her şeyin yaratıcısı olma kudretine sahiptir. Tanrı hayal edebildiğimiz her şeyi vücuda getirme kudretini bize bahşetti."

"Hâşâ, bir mecburiyeti, bir borcu yok ki insana."

"Bana bir borcu var" diye gözlerini kısarak inledi. Kendinden geçmişti adeta.

"Anlayamadım üstadım."

"Benim bir yaşımdaki kızımı yanına aldı ve hiç olmazsa hayallerimdeki dünyayı kuracak ilham ve kudreti bana vermeli. Adaleti ve merhametiyle bunu bana bahşetmeli. Bu başka bahis elbette. Yapacağım tablo bir gizli geçide açılan anahtar gibi olacak. Karşısına geçenler, fark etmeden bir başka âleme şahit olacaklar."

Meseleyi uzatıp daha ilk günden münakaşaya girmek ve onu öfkelendirmek istemiyordum, koskoca serressamın karşısında

haddimi aşmak uygunsuzdu, şeyhimin verdiği vazifeyi tastamam yerine getirmekten başka niyetim yoktu.

"Tablo için tekkede mi çalışacaksınız üstat?"

"Evet. İcap ettiği kadar. Dervişlerin hakikatini keşfedebilmeyi diliyorum."

"Bakarak keşfetmek mümkün değilse?"

Çocuksu bir çaresizlikle gözlerini gözlerime dikti. Pişmanlık denizinde boğulmak üzereydim. Kekeleyerek "Elbette sahih bir bakışla..." diye kekelerken zarif parmaklarını havaya kaldırarak sözümü kesti.

"Bu sefer haklısın evlat. İnsanın kendisini âciz bırakan derin hakikatleri uzaktan bir nazarla keşfetmesi mümkün değildir. Şeyh Efendi'nin bu sebeple yardımını rica ettim."

"Dilediğiniz vakit eşyalarınızı, malzemelerinizi taşır Üsküdar'la Beşiktaş arasında size refakat ederim. Yeter ki geleceğiniz zamanı evvelden bildiriniz. Bir maruzatımı arz etmek isterim müsaadenizle. Hasta bir anam var, her zaman ayrılmam mümkün değil. Bazen izninizi rica ederim."

Zonaro Efendi'nin yüz hatları büsbütün değişti, söylediklerimi anlamamış gibiydi. "Yoo genç dostum" dedi, "benim ihtiyacım olan hamaliye değil, eşyalarımı taşımanızı istemiyorum, hakiki derdim o sırra büsbütün vakıf olmak, deriniyle idrak etmek, keşfetmek, bütün varlığımla hissetmek. Bunu tek başıma yapamam, bu sarp yokuşu tek başıma tırmanamam, bu yolu tek başıma yürüyemem. Şeyh Efendi bana bir yol arkadaşı tavsiye etti."

"Kimmiş o?"

"Sen!"

Zeliha'nın Konağa Gelişi

Kendi matemini tutan bir ölünün, üzerindeki toprakta açan kırmızı gülleri seyretmesi kadar hayat doluydum. Kardeşlerimin eve gelmesi, ruhumun küf kokulu odalarını bahar rüzgârlarıyla dolduruyor, koyu bir yalnızlığın zehirli tozlarıyla kaplı yorgun göğsüme ferahlık saçıyordu.

Zeliha kapıdan içeri girdikten sonra sofada biraz durup bekledi. Canfeda Konağı'nın dik yokuşu yüzünden nefes nefese kalmıştı, göğsü hızla inip kalkıyordu. Sofanın sol yanına düşen salonun ortasına doğru ağır ağır yürüdü, anahtarını omzunda asılı duran çantasına koydu, "Kimse var mı?" diye seslendi. Boşluğa kulak kesildi "Gelmemişler" diye homurdandı. Çantasını bir kenara bırakırken söylenmeyi sürdürdü, "Erken gelseler şaşırırdım zaten."

Ben varım Zeliha. Ben varım, hoş geldin.

Uzun uzun Zeliha'yı süzdüm. *Hoş geldin kardeşim, iyi ki geldin evine.*

Peki ama kimin evi burası? Annem öldükten sonra kimsenin evi değil. Ondan başka kimsenin evi olamadı konak.

Zeliha'ya sarılmak istedim. Bütün ruhumla. Zeliha'nın başını göğsüme yaslamayı, parmaklarımı saçlarında gezdirmeyi hayal ettim.

İçeri girer girmez Zeliha'nın sağ ayağındaki aksaklığın eskiye nazaran daha belirgin olduğunu fark ettim. Özellikle ilk gençliğinde kimseler anlamasın diye epeyce uğraşıyordu. Ayağında yine o kaba, çirkin ortopedik ayakkabılardan vardı. Çocukluğun-

dan bu yana özel imalat ayakkabılar giyiyor, adımlarını düzgün atabilmek için çabalıyordu. Kimileri daha evvel fark etmedikleri bu durumu gördüğünde sanki yeni aksamaya başlamış gibi "Hayırdır Zeliha, geçmiş olsun, ayağına bir şey mi oldu?" diye sorar, kız kardeşim bir anlık suskunluğun hemen ardından telaş ve mahcubiyetle "Hayır bir şey yok, yorgunum biraz" deyip küçük yalanlarla lafı geçiştirirdi. Bu esnada durumu fark edip yaptığı gafı anlayanlar neredeyse yerin dibine geçer, sahte bir tebessüm takınarak bir tür af dilerlerdi. Zeliha'nın en büyük kâbusu özel günlerdi. Güzel elbiseler seçiyordu kendine ama ayakkabılar hiç de şık değildi. Hep başkalarının giydiği ayakkabılara özeniyordu, gezmeye çıktığımızda hiç almayacağı halde ayakkabıcı vitrinlerine uzun uzun iç çekerek bakıyordu.

Ayağıyla ilgili dert ettiği tek şey çirkin ayakkabılar giyme mecburiyeti değildi, okulunu da bu sebeple değiştirmek zorunda kalmıştı. Ortaokulu tamamladıktan sonra Vefa Lisesi'ne kaydını yaptırdık. Çok geçmeden huzursuz olduğu anlaşıldı, belli ki bir şeyler yolunda gitmiyordu, kız kardeşim içekapanık, suskun biri olup çıkmıştı. Annem, Zeliha'nın okula alışamadığından, lise derslerinin zorluğundan, baba yoksunluğundan, ergenlik karmaşalarından dem vurdu. Oysa asıl sebep bunların hiçbiri değildi, ne olduğunu adım gibi biliyordum, Zeliha sınıfındaki erkeklerin ona bakışından rahatsızdı; göz göze geldiğinde yüzlerinde acımayla karışık bir merhamet seziyordu ve o yaştaki bir genç kızın ihtiyaç duyduğu, bir erkekte aradığı bakışlar asla bunlar değildi.

Lisenin ilk yarıyılı tamamlandığında büyükçe bir sarı zarf içinde, Zeliha'nın devamsızlıktan sınıfta kaldığını bildiren bir kâğıt geldi eve. Hepimiz şok olmuştuk. Meğer okula gidiyorum diye evden ayrılıp zamanını Sirkeci'de, Sarayburnu'nda, Beyazıt'ta geçiriyormuş. Annem durumu öğrenince deliye döndü, Zeliha'nın her gün söylediği yalanlarla kendisini küçük düşürmesine, aptal yerine koymasına büyük tepki gösterdi, araya

girmeseydim çok daha ağır şeyler yaşanacaktı. O olayın ardından evimiz cehenneme dönmüş, fırtınalı günlerde kalan son huzur kırıntısı da yok olmuştu.

Annemi zar zor sakinleştirdikten sonra, itirazlarına kulak asmayıp Zeliha'nın kaydını mezun olduğum Cibali Kız Lisesi'ne aldırmaya ikna ettim. Okul Müdiresi Fatma Hanım ve yardımcısı Süheyla Hanım annemden hiç hoşlanmasalar da (annem nadiren okula geldiğinde idarecilere kaba davranıp üstten bakardı) beni çok severlerdi, benim hatırıma okul kaydını kabul ettiler. Maalesef Zeliha orada da bir türlü mutlu olamadı; bu sefer de lisedeki kızların sürekli aksayan ayağına baktığını düşünüyordu, çünkü kendi aklı hep ayağındaydı. Başkalarının gözünde gördüğü, aslında kendi utancından, öfkesinden ve isyanından başka bir şey değildi.

Bu sırada aklıma yeni bir fikir geldi, bizimle pek paylaşmasa da Zeliha'nın çocukluğundan bu yana modelist olmak istediğini biliyordum, kumaşlara, kıyafetlere; tavus kuşu, melek, kuğu ve çiçek motifli rengârenk dikiş kutularına, mezuralara, makas, yüksük gibi dikiş aletlerine her zaman merakı vardı. Komşumuzun kızı Cennet'in okuduğu Şehremini'ndeki kız meslek lisesine kaydolmasını ve orada stilistlik bölümüne devam etmesini önerdim. Çok heyecanlandı, hiç üstelemeden teklifimi kabul etmişti. Annemin umurunda bile değildi bundan sonrası, kayıt yaptırmaya Zeliha'yla birlikte gittik, müdür yardımcısı kadın, önünde duran koca kara kaplı deftere öğrenci velisi olarak benim adımı yazdı.

Gerçekten doğru bir karar verdiğim ilerleyen günlerde ortaya çıktı; kardeşim kız meslek lisesinde hiç devamsızlık yapmadı, nihayet aklını meşgul edecek, sevdiği bir şeyler bulmuştu, evde yalnız başına kaldığı zamanlarda da *Benissimo* dergisini elinden düşürmüyordu. Hafta sonları İMÇ bloklarındaki dükkânlardan ucuza bulduğu parça kumaşlar alıyor, kendince tasarımlar yapıp kıyafetler dikiyordu. Bazı kumaşçılarla ahbap olmuştu, ellerindeki atık kumaşlar için para almıyorlardı çoğu zaman.

Zeliha'nın hayatına bir sihirli değnek dokunmuş gibiydi. Açılan kapılar arasında onu en çok heyecanlandıran ve mutlu edeniyse hiç kuşkusuz aşk kapısıydı. İlk aşkıyla bu sırada tanıştı. Erkeklerin aksayan ayağından başka bir şey görmediğini düşünüp bunun üzüntüsüyle kızlı erkekli ortamlardan uzak duran Zeliha'nın birine ilgi duyduğunu, aralarında saf ve tertemiz bir ilişki yaşadıklarını öğrendiğimde hem çok şaşırmış hem de çok sevinmiştim.

Bir akşam kızıllığında odama girdiğinde Zeliha'nın hayatında bir değişiklik olduğunu hemen anladım. Odaya bir kelebek gibi süzülerek girmişti. Aksayan ayağıyla değil, rengârenk kanatları andıran bir elbiseyle süzülmüştü. "Bir şey saklıyorsun" dedim kinayeli bir gülümsemeyle.

"Ne saklayacakmışım acaba?"

"Bir şey oldu Zeliha. Çabuk söyle!"

"Valla senden korkulur abla. Müneccim olduğuna kesin inanıyorum."

"Herhalde Zelihacığım, bugüne kadar inanmaman hata. Şimdi hiçbir ayrıntısını atlamadan anlatamaya başlıyorsun. Alo dedin, alo dedi."

"Alo dedin, alo dedi" aramızdaki şifreydi, konuşmayı en başından itibaren, her bir kelimesine varıncaya kadar merak ediyorum, demekti. Zeliha'nın yüzü kızardı. Kırmızıyla pembe arası bir renkti. Aşk yüze dokunduğunda kırmızıyla pembe arası bir iz bırakır. O renk dünyanın en güzel rengidir. Benim de yüzümde o pembemsi kırmızılık çok uzun seneler evvel bir kere kendini gösterdi ama sonra hemencecik solup gitti.

"Sandığın kadar ciddi bir şey yok ortada."

"Ama bir çocuk var Zeliha. Kim, nerede tanıştınız, ne kadar zaman oldu neler yaşadınız? Haydi ya, ne kadar ağır kanlısın, çatlatıyorsun insanı."

"Tamam, söylüyorum. Utandırıyorsun insanı ya. Acele ettiriyorsun. Sana sonra söylerim diye düşündüm. Biraz daha ciddileşirse anlatacaktım zaten."

"Zeliha şimdi seni burada döverim. Meraktan öldürmek mi niyetin?"

"Off, iyi. Güven Cem. Tanıyor musun?"

Güven Cem, televizyon tamircisinde çalışan çocuk. Televizyon, radyo, teyp tamiri yapan Dilaver Usta'nın yanındaki uzun boylu, esmer, saçları briyantinli çocuk. Elbette tanıyordum, birkaç kez annemin meşhur radyosunu tamir etmişlikleri vardı. Sokakta yürürken karşılaşıyordum, kılığına kıyafetine özen göstermeye çalışan, bunda pek de başarılı görünmeyen havalı bir gençti Güven Cem.

"Tanıyorum evet. Televizyon tamircisi."

"Çocuğu beğenmedin sen abla, suratın asıldı."

"Nereden çıkardın Zeliha. Gayet yakışıklık bir oğlan. Havalı havalı gezip duruyor Vefa'da. Şaşırdım kızım tabii."

"Sevinmedin sen, görüyorum. Bir şey var, değil mi Halide Abla? Çıkar dilinin altındaki baklayı."

"Müneccim olmaya heveslenme kıskanç maymun. Çok çok sevindim. Öpüştünüz mü sen onu söyle bakalım."

Zeliha'nın yüzündeki aşk rengi bu kez daha da parladı, bir çiçek gibi açtı. Hınzır, cilveli bir gülümsemeyle karşılık verdi.

"Tamam anladım ben. Peki başka bir şey soracağım, öpüşürken gözlerini kapattı mı çocuk?"

"Bilmiyorum abla."

"Nasıl bilmiyorum?"

"Ben gözlerimi kapatmıştım çünkü."

O anda Zeliha'nın gerçekten sevdiğini anladım.

"Çenemiz düştü. Kaçıyorum ben Halide Abla. Aramızda olduğunu söylememe gerek yok herhalde. Kimsenin yanında ağzından kaçırayım deme."

Bir kelebek kadar nazenin, geldiği gibi süzülerek ayrıldı yanımdan. "Kimsenin yanında" derken aslında sadece annemi kastediyordu.

Yüreğime bir sıkıntı çöreklendi arkasından. Haklıydı Zeliha, buruk bir sevinçle kalakalmıştım. Annemiz Reyhan Hanım'ın, paşa torunu Reyhan Hanım'ın, İstanbul hanımefendisi Reyhan Hanım'ın, Osmanlı'dan bu yana Vefa'nın yerlisi Reyhan Hanım'ın bu ilişkiyi duyduğunda koparacağı patırtı daha şimdiden kulaklarımı sağır ediyordu. Annem, bir televizyon tamircisi kalfasıyla kızının arkadaşlık ettiğini, sevgili olduklarını duyarsa Zeliha'nın hayatını karartabilirdi. Duyduğunda nasıl deliye döneceğini görür gibiydim. Kızcağızın halini düşündükçe acımaya başladım. Annem, gençlik aşkı deyip geçiştirecek bir kadın değildi, saf, masum bir gönül hikâyesine bile tahammülü yoktu, "Bu serseri (muhakkak böyle söylerdi) bizim dengimiz mi?" diye dünyayı Zeliha'nın başına yıkardı. Üstelik Güven Cem meslek lisesi terkti ve Zeliha'dan yedi yaş büyüktü.

Beynimi kemirip duran endişeyi başımdan savmak için epey uğraştım. Çağırma Halide, dedim kendi kendime, belayı, musibeti, kötü senaryoları düşünüp de çağırma. Bak kızcağızın yüzünde güller açıyor. Kötü bir şey olmayacak.

Canfeda Konağı'nda musibetler, çağırmanıza gerek kalmadan da gelirler. Hem de koşa koşa, hiç vakit kaybetmeden gelirler. Bu konağın sizin aklınızdan geçen endişelere, kötülük senaryolarına ihtiyacı yok. Bir sahnenin olabilecek en kötü hikâyesini yazabilecek kadar uğursuzluklarla dolu burası.

Annem bir cumartesi günü, Suadiye'deki akrabalarımızı ziyaret edeceğini söyleyip konaktan çıktı. Akşam geç geleceğini, hatta olur da yatıya kalma ihtimaline karşı durumdan haberdar etmek için ikindi vaktinde telefon açacağını ve kardeşlerime göz kulak olmamı tembihledi.

Zeliha, annemin yokluğundan istifade, Güven Cem'i konağın bahçesine davet etmişti. İnsan birini sevmeye başladığında, onu hatıralarının bir parçası yapabilmek hevesiyle, hayatının geçtiği mekânlara çağırmak için dayanılmaz bir arzu duyar. Sevdiği kişi, onun her anını hayal edebilsin, gözünde canlandırabilsin ister. Zeliha, televizyon tamircisi çocukla bizim bahçede buluştu ama hesap edemediği, gözden kaçırdığı bir gerçek vardı: Reyhan Hanım'ın bir plana sadık kalması söz konusu bile değildi, keyfi nasıl isterse öyle hareket ederdi. Hele bir ahbabına, akrabasına ziyarete gittiyse orada sudan bir sebeple muhakkak kavga çıkarır, tası tarağı toplayıp öfkeyle eve dönerdi. Sanki kovulmuş gibi gurur yapacağını bilen kadınlar, hata annemde bile olsa telefonla arar, gönlünü almak, barışmak için saatlerce dil dökerdi. Bu hiç değişmezdi.

Bahçedeki o masum buluşmadan evvel Zeliha bana danışsaydı, onu dikkatli olması, hatta vazgeçmesi için muhakkak uyarırdım. Pencereden onları gördüğümde artık uyarmanın bir manası kalmamıştı. Başka yerde oturun dememi her ikisi de yanlış anlayabilirdi. Çok geçmeden annem bahçe kapısından girip de karşılarına dikildiğinde Zeliha başına gelecekleri hemen anladı.

Reyhan Hanım, kendi deyişiyle öyle basit, alelade, sokak kadınları gibi asla kavga etmezdi, ailesinin haysiyeti ve ağırlığı öyle ortalık yerde ağız dalaşına girmesine engeldi. Gerçekten de özellikle dışarıda biriyle bağıra çağıra tartıştığına neredeyse hiç şahit olmamıştım. Ama zehirli bir dili vardı annemin. Sesini yükseltmesine gerek yoktu, seçtiği kelimeler anında muhatabının kanına karışıp zehirleyecek cinstendi. Ağzından çıkan kelimeleri evvela kısa bir sessizlik içinde düşünürdü. Hangisi daha çok acıtacak, en yaralayıcı hangisi, en can yakıcı olanı nedir seçerdi. Kelimeler onun elinde bir jilete dönüyordu. Karşısındaki insanın vücudunda sabırla, ince ince kesikler açıyordu, akan kandan bitap düşmesini, acıya karşı koyacak dermanı yitirmesini seyretmekten zevk duyuyordu.

Bahçedeki karşılaşma esnasında ben odamın penceresindeydim, onlara görünmeden olup biteni dinledim. Bunu bilse Zeliha bana kırılırdı. Oysa benim araya girmem her şeyi berbat etmekten başka bir işe yaramazdı. Annemi herkesten iyi tanıyordum.

"Sen televizyon tamircisi değil misin?" diye seslendi Güven Cem'e. "Tamirci"nin üzerine basa basa söylemişti, kusurlu, ayıp, ağzının tadını bozan bir şeyden bahsediyordu sanki. İğrenerek, küçümseyerek.

"Güven Cem arkadaşım anne" diye çaresizlik kokan bir sesle itiraz etti Zeliha. Kanın tadını almış aç, vahşi bir hayvanı durdurmak kadar imkânsızdı çabası. Nafile bir inleyişti. Annem bahçeye adım attığı anda birbirilerine nasıl baktıklarını görmüştü. Gözlerindeki hayat ışıltısı, yanaklarına yayılan aşk rengi hemen onları ele vermişti.

"Bu konak senin serserilik edeceğin, gönül eğlendireceğin bir yer değil, anladın mı? Haddini bil! Çok meraklıysan git kendi denklerinle gönül eğlendir."

"Anne ne biçim konuşuyorsun? Ağzından çıkanı kulağın duyuyor mu?" diye inledi Zeliha.

Duyuyordu tabii. Ağzından çıkanı kulağı da kalbi de ruhu da gayet iyi duyuyordu. O kelimeleri içindeki karanlıktan özenle, tek tek çekip çıkarmıştı. Duymaz olur muydu hiç?

"Yanlış anladın Reyhan Teyze, biz Zeliha'yla arkadaşız" diye utangaç bir edayla söze karıştı Güven Cem. Annemi sakinleştirmek istiyordu ama bu, onun hışmını artırmaktanbaşka bir işe yaramadı. İkisi de üzgün gözlerle anneme bakarken ben, henüz en kötüsünün gelmediğinden emindim. Zeliha'nın çaresizliğini zihnimden uzaklaştırabilmek için bulutlara baktım uzun uzun.

Güven Cem'in yalvaran, utangaç sesi annemin feveran etmesini engelleyemedi.

"Beni aptal mı sanıyorsun sen? Senin gibi sinsilerin niyetini ben bilmiyor muyum? Senin annen baban köydeyken benim ye-

dim ceddim İstanbul'da yaşadı. Bu kız nasılsa topal, aklını çelerim, avucumda tutarım sanıyorsun değil mi? Bu konağa mı göz diktin? Elini ovuşturuyorsun değil mi? Utanmıyor musun bu kızın peşinde dolanmaya. Yaşına başına bak!"

Zeliha konağa koşarken bir çığlık koptu. Hayatımda bu kadar acı dolu bir çığlık duymadım belki de. Tarifi zor. Bir insanın gerçekten kalbi kırıldığında bir ses çıkıyorsa, Zeliha'nınki işte o sesti. Duyanların da kalbini paramparça eden bir ses. Bulutlar sağa sola dağıldı.

O günden sonra olanları hatırlamak istemiyorum. Oysa nasıl da hafızamda her şey. Nasıl da açık seçik. Anlatması zor. "Topal" lafını duyduktan sonra Zeliha sanki bambaşka bir varlığa dönüştü. Ömrü boyunca kaçamayacağı bir lanet üzerine bulaşmış gibiydi. Annemden, Canfeda Konağı'ndan, İstanbullu ailemizden, o bahçeden nefret etti. Güven Cem, annemin aşağılamasına rağmen Zeliha'yı bırakmak istemese de Zeliha için her şey bitivermişti. O anın içinden çıkamadı bir daha. Sevdiği, âşık olduğu bütün adamlara, konağın bahçesindeki lanetten bir parça bulaştırdı. Utanç, mahcubiyet, öfke, intikam hissi, isyan, hışım birbirine karıştı.

Bahçedeki olaydan sonra Zeliha'ya teselli vermek için bütün gücümle çabaladım. Annemin aynı günün sabahında Suadiye'de misafirlikteyken yaşadığı kötü bir tartışma yüzünden aklının başında olmadığını anlatıp durdum. Zeliha bir süre sonra sakinleşmiş gibi yaptı. Bu öfkesinden daha fenaydı. Kocaman bir duvar ördü duygularının etrafına.

Zeliha'nın ördüğü koca, kalın duvara teslim olmadım, bütün gücümle çabaladım, ona olan sevgimi, şefkatimi görüyordu. Birbirimize daha evvel hiç olmadığı kadar yakınlaştık, beni dert ortağı olarak kabul etti. O da beni mutlu etmek için kendince çabalıyordu. Boş kaldığı zamanlarda odama gelip dolabımda duran yıpranmış kıyafetlerimi elden geçiriyor, küçük dokunuşlarla güzelleştiriyordu. Elden geçirdiği kıyafetlere bakmak ikimizi de

mutlu ediyordu. Fırsat buldukça birlikte filmler izliyor, Hülya Avşar'ın, Serpil Çakmaklı'nın, Ahu Tuğba'nın giydiği kıyafetleri alıcı gözle inceliyorduk. En büyük hayali benim gelinliğimi dikmekti. "Görenlerin ağzı açıkta kalacak, Cindy Crawford gibi olacaksın" diyerek her seferinde heyecanla, dikeceği gelinlikle ilgili yeni yeni fikirler paylaşıyordu.

Yıllar sonra gerçekten de benim için hayal ettiği o gelinliği dikti Zeliha. Tıpkı hayalini kurduğumuz kadar göz kamaştırıcı, dergi sayfalarındakinden bile daha güzel bir gelinlikti. Geleceği görebilme yeteneği olsaydı, şüphesiz bu işe hiç kalkışmazdı. Maalesef gelinlik üzerimdeyken güzelliği belli olmuyordu, bizi öyle görenler kalplerine saplanan acının dışında bir şeyi fark edecek durumda değildi. Çünkü gelinlik tabutumun üzerine yerleştirilmişti. Bir gelinin üzerindeyken herkesin yüzünde çiçekli gülümsemeler açan o bembeyaz tüller, tabutun üzerindeyken görenlerin boğazını düğümleyen bir yürek yangınına, bir kalp ağrısına, bir ciğer sızısına dönüşüyordu.

Birbirimizden uzak geçen senelerin sonunda, konağın giriş katındaki salonda, tam karşımda duruyordu. Kısacık bir an gözlerimiz birbirine değdi. İtalyan gümüşlüğün önünde yüz yüze geldik. O fark etmedi bunu, belki bir göz seğirmesi deyip geçiverdi. İncecik kaşları ve kirpikleri birbiriyle uyum içindeydi, gayet muntazam burnu dudaklarını olduğundan daha güzel gösteriyordu, kilo aldığından çenesi ve yanakları yuvarlak bir hatla birleşmişti. Omuzlarına düşen saçlarının beyazlığını çok da gizlemeye gerek duymadan kül grisine çalan bir boyayla hafifçe örtmüştü. Birden üzerime kuvvetli yıldırım bir gibi düşen gerçekle bütün varlığım sarsıldı: Zeliha, benim canım kız kardeşim benden daha yaşlı görünüyordu. Zaman ikimiz için de tahripkâr bir güçtü; benim için durarak, onun içinse hızla akarak bir hüzne dönüşmüştü. Onun yüzündeki çizgilerin aynısı benim ruhumda vardı; hatıralarım yaşlılık lekeleri gibi büyüyor, her yana yayılıyordu.

Zeliha, korkma benim, ablan Halide. Seni çok özledim. Sesimi duymadı. Bir kez daha denedim. *Zeliha, bana bak, buradayım işte. Eskisi gibi, konakta, tam karşında. Elbiseme bak, beğendin mi? Sen daha güzelini dikersin biliyorum.* Aramızdaki siyah bulut sesimi yuttu.

Hevesle pişmanlık arasında bir o yana bir bu yana savruluyordum. Ah, aptal Halide! Hemen kalbin yumuşuyor, çabucak unutuveriyorsun. Onlar seni bir gün olsun özledi mi? Akıllarına geliyor musun? Üzüntü ve pişmanlıktan eser var mı?

İçsesimi bastırmaya uğraşırken Zeliha, eve gelen yabancılar gibi duvardaki fotoğrafları, tabloları incelemeye koyuldu. Halbuki gözlerimizi açtığımızdan bu yana oradaydılar, bir değişiklik yoktu. Özlemişti belki de. Handan Hanım'ın portresin önünde durdu, uzun uzun süzdü. Bu tabloyu her gören aynı şeyi söylüyordu: "Ne güzel bakmış." Zeliha da gözlerini tablodan alamadı.

O tablo, konağın hikâyesinin yeni başladığı zamanlardan kalmıştı. Belki de hepimizin hikâyesinin. Kaderlerimizin. Büyük anneannemiz Handan Hanım, bir zamanlar Yıldız'da saray ressamlığı yapan İtalyan Fausto Zonaro'dan resim dersleri almıştı. Devrin bazı nüfuzlu paşalarının çocuklarıyla birlikte ünlü ressamın talebesi olmuştu. Anlatılanlara göre Zonaro, Canfeda Konağı'na epeyce girip çıkmıştı. Tabloda bir imza yoktu ama kardeşlerim resmin büyük ihtimalle Zonaro'nun elinden çıktığı düşüncesindeydi. Meşhur Venedikli ressamın, konağı sık sık ziyaret ettiği o dönem, Handan Hanım'a unutulmaz ve paha biçilmez bir hediye verdiğini umut ediyorlardı; kullanılan renkler, çizgiler ressamın tarzını andırıyordu. Bir hafta evvel avukatla birlikte konağa gelen sanat eseri eksperi tabloyu yıllardır asılı durduğu duvardan indirmiş, uzun uzun, dikkatle incelemişti.

Yağlıboya tablo hakkında bilgi talep ettikleri sanat eseri uzmanının ne söyleyeceğini merak ediyorlardı. Cihangir, işi hızlandırmak umuduyla Zonaro Vakfı'na yazmış, paylaştığı bilgilerin yanına tablonun bir fotoğrafını iliştirmişti. Vakıf verdiği cevapta

incelemeye gelen uzmanın vereceği raporun esas olacağını bildirmiş, ellerinde o döneme ait bilgileri de ayrıca en kısa sürede paylaşacaklarını eklemişti.

Hepsi bir yana ortada acıtıcı bir gerçek vardı; kardeşlerimin üçü de bütün umutlarını konaktan gelecek paraya bağlamışlardı. Son yıllarda hayatları tepetaklak olmuştu, yaptıkları her şeyi ellerine yüzlerine bulaştırmışlardı. Konağın üzerindeki ipoteklerden sonra ellerine geçecek para muhtemelen hayal ettiklerinden daha azdı ve saplantılı bir şekilde bu tabloya umut besliyorlar, iyi bir paraya satılacağını sanıyorlardı. Alacakları olumlu cevap rahat bir nefes almalarını sağlayacaktı, çaresizliğin doğurduğu abartılı iyimserliklere sığınmak onlara iyi geliyordu belki de.

Zeliha tablodan uzaklaştı, salondan çıkıp sofadaki kıvrımlı merdivenlere yöneldi. Aksayan ayağının hiç geçmeyen acılarına kim bilir kaçıncı kez tahammül ederek, tırabzana sıkı sıkı tutunarak güçlükle yukarı tırmandı. Ben de peşinden. Annemin yatak odasının önünde durdu. Kapıyı açmaya cesaret edemiyordu. Artık vazgeçeceğini düşünmüştüm ki kendinden beklenmeyen bir çeviklikle odaya girdi. Cenazeden sonra odanın kapısı ilk kez açılıyordu.

Pirinç karyola demirine tutunarak yatağın ayak kısmına oturdu Zeliha. Elini sırmalarla, simlerle süslenmiş eski yatak örtüsünün üstünde hafifçe gezdirirken birden ateşe dokunmuş da canı yanmış gibi geri çekti. Aklı karışmıştı, ne yapacağına karar vermek istercesine sağa sola çevirdi kafasını. Yataktan kalkıp sarı yaldızlı şifonyerin üst çekmecesini açtı, bir kısmı içilmiş, bazılarının son kullanma tarihleri geçmiş Paxil, Faverin, Lustral kutularını eliyle yokladı, aradığını bulamamıştı sanki, çekmeceyi hayal kırıklığıyla sertçe kapattı, pirinç karyolanın tam karşısında duran altı kapılı barok gardıroba yöneldi. Gardırop aynasında kendisini izlemeye başladı, elini kül grisi saçlarının arasında gezdirdi, elbisesinin yakasını düzeltti, boynunda belirmeye başlayan kırı-

şıkları inceledi. Gardırobun en sağdaki oymalı kapısını biraz zorlanarak açtı, içindeki eşyalara göz gezdirdi. Eğilip alt bölmedeki ayakkabılardan bir tanesini aldı, sonra diğer tekini aldı, annemin özel günlerde giydiği kenarları küçük gül kurusu fiyonklu, hafif topuklu krem *Dior* ayakkabılardı. Ayakkabıları yatağın üzerine bıraktı, şifonyerin çekmecelerini yukarıdan aşağı hızla açıp kapatmaya başladı, bir şey arıyordu, ama ne aradığını anlayamıyordum. Sonunda buldu. Makas.

Bir eliyle büyük dikiş makasını tutarken diğer eliyle yatağın üzerindeki *Dior* ayakkabıyı aldı, öfke ve hırsla makasın sivri ucunu ayakkabının derisine saplamaya çalıştı. Bütün gücüyle deriyi parçalamaya uğraşıyordu. Makas darbelerini art arda savurduğu ayakkabıya bir anlığına baktı, hâlâ hırsını alamamıştı, gardıroptan bir ayakkabı daha çıkardı; uzun topuklu, ince kayışlı, kırmızı bir gece ayakkabısıydı, onun da kayışlarını zorlanarak da olsa kesip parçaladı. Delirmiş gibiydi, bir türlü durmak bilmiyordu. Gözlerine yaşlar hücum etti, makasla deriyi kesmekte zorlansa da gözü dönmüş bir halde uğraşmaya devam etti. Ellerinin acısına aldırmıyordu; hem ağlıyor hem de lüks marka, gösterişli ayakkabıları kullanılmaz hale getiriyordu. Bazılarını kesiyor, başaramadığını hışımla bir köşeye fırlatıyordu. Aslında annemle kavga ediyordu Zeliha. Onu bir daha asla yenemeyeceğinin farkındaydı; yüzleşmeden ölen annem, kalbindeki acıları telafi etmek için ona şans bırakmamıştı. Makas elinden düştüğünde parmaklarına kan toplanmıştı. Dizlerinin üzerine çöktü, hüngür hüngür ağlamaya başladı.

"Zeliha yapma, sakin ol. Geçip gitti. Bitti her şey. Geride kaldı. O yıkıntılar arasından çık."

Katıldığımız düğünlerde, davetliler annemin ayakkabılarına dikkat kesilirdi, herkes o şatafatlı ayakkabıların nereden alındığını merak ederdi, çünkü annemin zarif ayaklarına giydiği ayakkabılar her zaman gösterişli dururdu. Annem de farkındaydı

bunun. Zeliha aklı ermeye başladığı andan itibaren o güzel ayakkabılardan nefret etmeye başlamıştı, ona kusurlarını hatırlatıyorlardı, annem de sanki Zeliha'ya inat, pahalı markalara düşkündü, kızının bu nefretini bir türlü göremezdi.

Zeliha dolaptan çıkardığı ayakkabılara makas savurarak anneme karşı içinde biriken hıncı çıkarmaya çalışıyordu, zehirlenmiş birinin midesindekileri kusması kadar şiddetli bir istek duyuyor gibiydi. Yorulunca aksayan ayağının bileklerini ovalamaya başladı. Kalbi annemden intikam alma arzusuyla doluydu, fakat bilmediği bir gerçek vardı. Ayağındaki ağrının şiddetini katbekat artıracak bir sırrı saklıyordum ve zavallı Zeliha o sırrı bilseydi bütün nefretini bana yöneltecekti. Annem o sırrı Zeliha'ya söylemeden ölmüştü. Ölüm bir sırrı daha peşi sıra karanlığa götürmüştü. Sırlar ölümün sürüklediği o karanlıkta sonsuza kadar beklemez.

Zeliha'yı bu halde görünce yorgun ve kirli anılar hafızama hücum etti. Zeliha hiçbir şeyin farkında değil. Zeliha benden nefret edecek.

Cama çarpan yağmur damlalarının sesiyle kendine geldi. Yağmur damlaları değdiği yerde siyah bir leke bırakıyordu. Göğün karanlık çehresi parçalanmış, cam kırıkları gibi şehrin üzerine saçılıyordu. Doğrulup pencereye yöneldi, gökten yağan çamur, is benzeri yağmuru şaşkınlıkla izlemeye koyuldu. Pencereyi açtı, elini uzattı, avuçlarına düşen kara damlalara baktı. Ben de yanı başında durmuş bulutların döktüğü bu siyah gözyaşlarına anlam vermeye çalışıyordum. Zeliha yanmaya devam eden tankerden yukarı süzülen kara kızıl dumana çevirdi kafasını. Garip şeyler oluyordu.

O esnada kapı zili bir çığlık gibi odanın duvarına çarptı. Cihangir gelmişti.

Kardeşlerim evde toplanıyor. Zaman yaklaşıyor. Sırların döküleceği bu gece, geçmişle ve birbirimizle yüzleşmekten başka

çaremiz kalmadı. Hapsolan ruhumun özgür kalabilmesi için bütün acıları göze almaya hazırım.

Zeliha öğrenmesi gerekeni öğrenecek.

Benden nefret edecek bile olsa.

Dünyayı Gözüm Görmüyor Artık Kederimden

Üstat Zonaro'nun yanından ayrıldıktan sonraki geceler boyunca konuştuklarımızı düşündüm. Uyku gözlerime haram olmuştu, üzerime yüklenen mesuliyete akıl sır erdiremiyordum. Zonaro'ya, üstüne basarak "Ne söylediğinizin şuurunda mısınız üstat? Ben kimim ki size yoldaşlık edeyim, ne haddime? Daha kendi yolumu bulmaktan, kendi yarama merhem olmaktan âciz biriyim ben. Bir yanlış anlamadır herhalde. Şeyh Efendi tam olarak ne dedi size?" diye sorduğumda beni olduğum yere mıhlayan o cevabı vermişti.

"Derviş Ali, senin derdine derman olacak" dedi.

"Beni mazur görün lakin ben bunun nasıl olacağını bilmiyorum. Siz biliyorsanız rica ederim bana da izah edin. Bu yükü taşıyamam, bu mesuliyet beni eziyor."

"Ben de bilmiyorum genç dostum. Göreceğiz. İnan bana henüz ben de bilmiyorum. Şeyh Efendi'ye güvenmekten başka çarem yok. İçimdeki sesi takip edeceğim. Beni nereye çağırıyorsa oraya gideceğim. Bu işe hayatımı adadım. O tabloyu yapacağım."

Zonaro'yu fikrinden döndürmek mümkün değildi. Zikreden dervişlerin resmini yapmak pek güzel de sarayın koca ressamının aradığı ilahi sırrı, lahuti ilhamı, o yüce hakikati ben nereden bulacaktım? Henüz tekkenin kapısının eşiğinde oturan biçare bir derviş hangi derde derman olacaktı? Düşündükçe delirecek gibi oluyordum. Bilhassa bir gayrimüslimin muhayyilesinde böylesi sırrı uyandırmak benim harcım değildi. Doğru kelimeleri bulmak bile fevkalade zordu.

Başıma gelen dertlerle cedelleşirken bir şüphe gelip zihnimin orta yerine yerleşti: Yoksa şeyhim geçmişimdeki o büyük günahın cezasını vermek için beni bir oyunun içine mi yerleştirmişti? Önünde sonunda sırrımı yüzüme çarpıp hesap mı soracaktı? Sualler çoğaldıkça çoğaldı, aklımı kaybetmenin eşiğine kadar gelip durdum. Şayet benim itiraf etmemi bekliyorsa dürüstlükle bunu yapmalı, ölümüne vesile olduğum zavallının vebalini ödemeliydim. Meğer ahirete sakladığımızı sandığımız kabahatler daha kuvvetle gün yüzüne çıkarmış. Şeyhimin yüzüne nasıl bakacaktım?

Dergâha intisap etme niyetim birkaç defa sual edildiğinde kısa suskunluklarla geçiştirmiş, "gönlüme böyle doğdu, bu yola muhabbet duydum da geldim" deyip geçmişimden bahsetmekten imtina etmiştim. Bir yalana sığınıp kirli hatıraları gölgeye terk edebileceğime inanmıştım. Vazifeyi aldığımdan itibaren ne yapacağımı bilmez bir haldeydim. İçime bir kor oturdu ve günlerce kıvrandım. Geceleri ve gündüzleri uykusuzlukla birbirine bağladım.

O vakitler Beyazıt'ta bir mücellithanede çalışıyorum. Ustama annemin hastalığını bahane edip bir müddet izin talep ettim. Gerçi pek de bahane sayılmazdı, bir zamandır annemi uzaktan yoklayan hastalık, fırsatını bulur bulmaz zayıf, kuru vücuduna iyiden iyiye musallat olmuştu. Kadıncağız kederli hâllerim yüzünden şefkatle üzerime titrerken kendisine yeteri kadar ihtimam göstermiyordu.

"Ne derdin var oğlum, yoksa bir aşka mı tutuldun?"

"Aşk bize dargın anacığım. Sen yeter ki iyi ol. Tek derdim budur."

"Neden dargınmış evladım, kocaman yüreğine bir gül gibi yakışır. Senin güzel gönlünü Allah aşka yuva olsun diye özene bezene yaratmış. Mürüvvetini görmeden Allah canımı almasın inşallah."

Zavallı annem iştahtan kesilmiş, benzi solmuş, geceleri ateşler içinde kıvranır hale düşmüştü. Çok geçmeden korktuğumuz

başımıza geldi, civarımızca kol gezen illet maalesef bizi de bulmuştu. Annemin gücü kuvveti tükenince, halsizlikle yatağa yığılıp kaldı. Komşular vasıtasıyla eve gelen yaşlı bir hekim, yatakta mecalsiz yatan anama göz ucuyla şöyle bir baktı "Verem olmuş bu kadın, muntazam bakım ve istirahat lazım, ilacını, aşını eksik etmeyin, evdekiler de kendini muhafaza etsin" deyip çıktı.

Verem olmuş bu kadın! Ölmüşten beter bir sözdü. Annen günbegün, anbean ölüyor demekti. Bizim gibi fakir, garip gureba için verem, uzun süren, eziyetli, meşakkatli bir ölümün girizgâhıydı. Bir bela kapısı açılmıştı ve ardında acılar, yorgunluklar, iştahsızlıklar, kan kusmalar vardı.

Her şey üst üste gelince çöktüm, dünya başıma yıkıldı sandım; bir dervişin sabır ve metanetine henüz sahip değilmişim meğer, imtihanım zorlaştıkça bocalamaya başladım. Annem o halde bile beni teselli etmeye çalışıyordu, hekim çıktıktan sonra "Evladım sana şimdi kötü haberler verip vesveseye sokmuşlardır. Benim için telaşa düşme, gel yanı başıma otur, bana Ayetel Kürsi oku, içim ferahlar. Tasalanma birkaç güne ayağa kalkarım evvelallah" deyip zorlukla tebessüm etti.

Mücellithaneden aldığım üç beş kuruşla, Aksaray'daki tek gözlü evimizde anneme bakıyordum. Bu evde değil bir veremlinin sıhhatli bir insanın bile yaşaması kolay değildi; fakirhanemizin her köşesi rutubet kokuyor, bazı geceler aç fareler etrafta cirit atıyordu. Azgın aç fareler karanlık çökünce anacığımın kulağını, burnunu kemirmesin diye bir gözüm açık sabahlıyordum.

Bir an evvel doğrulup ayağa kalkmam lazımdı, annemin hasta yatağındaki halini izlemeye gönlüm elvermiyordu, gözlerimin önünde öylece ölüp gitmesine razı gelemezdim. Toparlanıp işe gitmeye başladım, bir an evvel ilaç meselesini de halletmeliydim. "Pera'daki eczahanelerde ecnebi ilaçlar satılıyor" diyordu bir komşumuz. En tesirli, en şifalı ilaçları alabilmek için varımı

yoğumu harcamaya hazırdım. Vakit hızlı akıyordu, geç kalınca ilaçların da bu illete kâr etmediğini işitmiştim.

Zonaro'yla son görüşmemizin üstünden iki hafta geçmişti, bu meşguliyet içinde Akaretler'deki evine uğramaya fırsat bulamamıştım, ne yalan söyleyeyim ayaklarım da pek gitmiyordu, şeyhim sorarsa ne cevap vereceğimi bilemediğimden mecburen yola koyuldum. Öğleye yakın Aksaray'dan Beşiktaş'a gittim, namazı Sinan Paşa Camii'nde kılıp Akaretler'e doğru yürüdüm, kapıyı bu kez yaşlı bir hizmetli açtı. "Kimi arıyorsun?" diye bezgin bir tavırla karşıma dikildi. "Üstat Zonaro beni bekliyor" deyince, baştan aşağı alıcı gözle beni süzdükten sonra içeri aldı. Bu evde herkesin beni süzmesine iyiden iyiye alışmıştım.

Giriş salonunda beklerken Elisa Hanım yanıma geldi, hizmetlinin aksine yüzünde beni görmekten mutlu olduğunu hissettiren ışıltılı bir bakış vardı, birlikte Zonaro'nun üst kattaki atölyesine çıktık, "Fausto bir mesele için Yıldız'a gitti ama gelmek üzeredir. Bugün atölyede ders var, talebeleri de yoldadır" dedi. Başkalarının da orada olacağını duyunca nedense canım sıkıldı, galiba bana yüklenen mesuliyetin altında kalma korkusu beni insanlardan uzaklaştırıyordu. Sanki beni gördüklerinde "Zonaro'ya eşlik edecek adam bu muymuş?" deyip beni alaya alacaklardı. Koca ressamın beklentisi altında eziliyordum.

"O vakit ben çıkayım Elisa Hanım. Üstat meşgul olur, başka zaman gelirim. Madem talebeleri de gelmiş, zaten zaman kalmaz."

"Katiyen olmaz Derviş Ali. Gitmene izin verirsem Fausto bana çok kızar. Kaç kere seni sorduğunu bilemezsin. Uzun zamandır birinin gelmesini bu kadar beklediğini hatırlamıyorum. Gözü kulağı kapıdaydı."

Mecburen bekleyecektim, Elisa Hanım bana başka bir çare bırakmamıştı, vakit geçsin diye atölyede kendimi meşgul etmeye başladım. Duvarlarda Zonaro'nun tabloları ve çeşit çeşit modeller asılıydı; alçıdan eller, kollar, bacaklar, göğüsler, ölülerden

alınmış maskların yanında büyük bir gaz lambası ve modellerin yanında küçük birer idare lambası duruyordu. Üzeri dağınık şekilde bazılarında eskiz çizili kâğıtlar, kalemler ve boyalarla kaplı masaya yaklaştım. Kâğıtların yanında duran açık Virginia tütün paketi ve pipodan hoş bir koku yükseldi.

Duvardan sarkan elin, öfke ve acıyla kıvrılmış parmaklarına baktım uzun uzun. Alçı ustası gerçekten takdir edilesi, müstesna bir iş çıkarmıştı. Gerçeği andıran parmaklara sirayet etmiş olan kesif ve kışkırtıcı hisler, gitgide beni kendine çekmeye başladı. Hayalimde o elin sahibine hikâyeler biçmeye başladım. Terk edilmiş bir aşığın af dileyen eliydi belki. Belki de sancılar içinde kıvranan sanatçının eliydi. Cehennem ateşine düşmüş bir günahkârın aman dileyen elleri de olabilirdi. Kıvrılan parmakların işaret ettiği o derin hislerin, hayallerin cazibesine daha fazla karşı koyamadım ve masadaki boş kâğıtlardan birini alıp, alçıdan yapılmış insan elinin kederli kıvranışını çizmeye başladım. Kendimde değildim. Her çizgide sanki elin sahibinin çığlığını duyuyordum, kulaklarıma dolan inleyiş yüzünden adeta efsunlanmıştım. Artık hiçbir şey düşünmez olmuştum, sadece önümdeki beyaz kâğıtta beliren siyah çizgilerin peşine düşmüştüm. Kâğıdın üzerinde parmaklar belirmeye başladı, aynı ses artık kâğıttan taşıyordu, parmaklar sanki hareket etmeye başladı, acılı ses gitgide yükseldi, başka bir şey görmez, duymaz bir haldeydim. Çığlıklar duydum. Parmaklardan yükselen çığlıklar. Atölyeye yayılan inlemeler. Ellerin konuştuğunu, haykırdığını, acıyla çığlık attığını duydum. Çizdiğim ele, kıvrılmış parmaklara dokunduğumda içinden akan kanın sıcaklığını hissedecek gibiydim. Kulaklarım uğuldamaya başladı. Bir ateş bastı her yanımı.

Bir nevi cezbe halindeyken yanıma kadar yaklaşan genç kadını fark edememiştim, ayak sesini duyduğumda dehşetle irkildim, elimdeki kalemi zehirli bir yılanmışçasına masaya fırlattım. Ter içinde kalmıştım, genç kadın şaşkınlıkla yüzüme bakıyor,

bana ne olduğunu anlamaya çalışıyordu. "İyi misiniz?" diye şefkatle sordu. Konuştuğu dili anlamamış gibi gözlerinin içine bakmaya devam ettim. Nehir suları gibi omuzlarına dökülen saçları bütün dikkatimi dağıtıyordu. Parlak gözlerini biraz daha açarak yanıma yaklaştı. "Sesler, çığlıklar..." dedim. Daha da şaşkındı "Ne diyorsunuz? Ne sesleri? Hangi çığlıklar?" diye sordu. "Duymuyor musunuz?" dedim. Yüzüme sessizce baktı. "İyi misiniz? Belki dalıp gittiniz. Bir rüya mı acep?" diye karşılık verdi. Kendimi toparlamaya gayret ediyordum. Elimi alnıma götürdüm, kuvvetlice sıktım.

"Rüya. Evet, belki bir rüya. İyiyim. Dalmışım. Fark etmedim geldiğinizi."

"Rahatsızlık vermedim inşallah. Üstadın yeni talebesi misiniz?"

Gül dudaklarının arasından yayılan kelimelerin mis kokusu gönlümü sarhoş etmişti. "Hayır, hayır değilim" diye kekeledim. Masanın üzerindeki kâğıda dikti gözlerini, birkaç adım attı ve az evvel çizdiğim el resmini incelemeye koyuldu. Kısık da olsa bir çığlık hâlâ kulaklarımı tırmalıyordu. Bir delilik haliydi.

"Tebrik ederim, siz hayli ustalaşmışsınız. Hayranlık uyandıracak kadar güzel, yeni bir talebe olmadığınız belli. Harikulade bir çizim bu. İtiraf edeyim ki çok etkilendim. Bu arada benim ismim Handan. Üstat Zonaro'nun talebesiyim. Lakin görüyorum ki resimlerim sizin maharetinizle mukayese edilemeyecek vaziyette."

Duvardaki elin çığlığı sustuğunda nihayet aklım başıma geldi. Genç kadının elindeki kâğıdı panik halde alıp masanın dibindeki çöp kutusuna bıraktım. Handan ne yaptığımı anlamaya çalışıyordu.

"Zonaro Efendi'nin talebesi değilim. Ali benim ismim. Üsküdar Tekkesi'nin dervişlerindenim. Üstat zikreden dervişlerin resmini yapmak arzusunu Şeyh Efendi'ye iletince, o da beni refakat etmekle vazifelendirdi."

Handan'ın şaşkınlığı bir kat daha artmıştı. Çöp kutusunda duran kâğıda bir kez daha baktıktan sonra yeniden bana döndü, "Hoş geldiniz, birazdan diğer talebelerle tanışırsınız" dedi ve kendi malzemelerinin bulunduğu masaya doğru ilerledi. "Handan Hanım sizden bir istirhamım olacak" diye arkasından seslenince durdu.

"Estağfurullah, buyurun tabii."

"Ben vakit geçirirken bir şeyler çiziverdim lakin bundan kimseye bahsetmezseniz memnun olurum. Hususi bir manası yok, başka bir zanna kapılmayın, şahsi çekingenliğimden sebep..."

"Bunda çekinecek ne var Allah aşkına? Hayranlık uyandırıcı hatta. Bununla iftihar ediniz. Saklamak doğru değil. Evvela size haksızlık."

"Olsun siz yine de..."

"Bunu doğru bulmuyorum lakin madem öyle diyorsunuz..."

Kafasını zarifçe salladı. Bir anda sessizleşmişti. Tam bu esnada içeriye parlak kırmızı fesleriyle, şık ceketleri, yelekleri ve düzgün pantolonlarıyla iki genç adam girdi ve gülümseyerek selam verdiler: Zonaro'nun talebeleri Ardeşes ve Cemal'di. Kısa bir tanışma faslından sonra fırçalarının ve boya takımlarının başına geçtiler.

Zonaro Efendi'yi beklerken huzursuzluk içinde kıvranıyordum, atölyede yalnız başımayken yaptığım düşüncesizlik yüzünden vicdan azabıyla doluydum. Tövbemi bozmuştum! Nefsime yenik düşmüş ve elime aldığım kalemle adeta kendimden geçip resim yapmıştım. Oysa bir yıldır irademe sahip çıkıyor, ara ara musallat olan resim yapma arzuma karşı koyuyordum. Şimdi ne olmuştu da oracıkta kendime hâkim olmayı beceremediğimi? Boya ve vernik kokuları, modeller, kağıtlar, fırçalar, kalemler aklımı başımdan almıştı. Nefsim ruhumu boyunduruğu altına alınca, gözüme perde inmiş, kendimi oracıkta kaybetmiştim. Pişmanlıkla "ben tövbemi bozdum" diye haykırmak istiyordum. Bir süre başımı ellerimin arasına alıp iç çektim. "Ah Ali! Ahmak Ali,

divane Ali, akılsız Ali, ne yaptın sen böyle? Bir tövbeyi tutamayacak kadar nefsinin kulu kölesi oldun."

Kafamı kaldırdığımda Handan'la göz göze gelince bakışlarımı kaçırdım. Sanki zihnimden geçenleri okuyordu. Belli ki bende bir hâl olduğunu anlamıştı. Utancı bir yana bırakıp yeniden yüzüne bakmaya başladım. Güzelliği daha ilk bakışta insanı tesiri altına alacak cinstendi. İçimde kuvvetli bir arzu beni ona çekiyordu, cazibesine kayıtsız kalamıyordum, her seferinde yakalanacağım kaygısıyla bakışlarımı kaçırdım. *Ne yapıyorsun Ali?* dedim kendi kendime, *gözünü, elini, gönlünü sakınmak ağır mı gelmeye başladı? Arzularının peşinden mi sürükleniyorsun?* Hem derin bir korkunun esiri olmuş hem de sanki nicedir aradığım bir şeyi bulmuş gibiydim. İlk kez karşılaştığım bir kadın nasıl olur da bu kadar tanıdık ve yakın bir his uyandırıyordu bende?

Alakamı başka şeylere çevirmek için duvardaki modelleri incelemeye koyuldum. Ölülerin maskları fısıldayarak konuşuyor, dermansız kollar inliyor, eller boğazıma yapışacak anı kolluyor, içindeki yüreği taşımaktan yorgun göğüskafesi şiddetle inip kalkıyor, soluk çehreli vahşi köpek sağır edici bir gürültüyle havlıyordu. Aklıma mukayyet olamayacağım korkusuna yuvarlandım, kendimi bir türlü affedemiyordum. Kafamı yeniden Handan'a çevirdiğim anda göz göze geldik, bu kez daha sevecendi bakışları. Birbirimize bakınca duvardaki tablolardaki hayat dirilmeye başladı, denizin kokusunu genzime çektim, yaprak hışırtılarını, çayırların uğultusunu, atların nal seslerini, Göksu'daki kayıkların küreklerinin suya çarpma seslerini işittim.

"Siz de beğendiniz mi? Ardeşes'le Paolidis bu modelleri Yüksekkaldırım'da bir İtalyan kalıpçıda yaptırdılar. Muhteşem duruyorlar öyle değil mi?" dedi Handan.

"Maharetli ustalar gerçekliğin öte yanına geçerler" deyip ekledim, "Acı çeken bir elin alçıdan modeli yahut çizilmiş resmi gerçek bir elden daha fazla acıyı hissettirmeye başlar."

"Ne güzel söylediniz" diye karşılık verdi Handan. Güzel kelimesi bu dünyada başka kimsenin ağzında bu kadar güzel durmamıştı.

Lafa giren Ardeşes, kalıpçı ustasının marifetini, bu modelleri yapabilmek uğruna giriştikleri gayreti uzun uzadıya anlattı. Tam bu sırada atölyeye şık kıyafetler içinde Zonaro girdi ve sohbet oracıkta kesildi. Üstat, eski bir dostunu görmüşçesine kollarını sevinçle iki yana açtı: "Derviş Ali kardeşim, sizden neredeyse umudu kesmiştim, gözüm yollarda kaldı, nerelerdeydiniz Allah aşkına?" Diğerleri de en az benim kadar bu samimiyete şaşırmışlardı.

"Kusuruma bakmayınız üstat, annemin rahatsızlığı nedeniyle sizi ziyareti ihmal ettim."

Yüzünde şefkatli bir ilgi belirdi "Geçmiş olsun genç dostum, dilerim mühim bir mesele yoktur" dedi. O sırada istemsizce Handan'a baktım ve hemen kafamı öne eğdim "İyi olacak inşallah" dedim. Zonaro zarif, ince ve uzun parmaklarıyla sakalını sıvazlarken düşünceli bir halde kafasını salladı.

"İzninle biz biraz ders yapacağız. Yıldız'daki işim biraz uzadı lakin sizinle sohbet etmek için sabırsızlanıyorum."

"Estağfurullah, siz buyurunuz rica ederim. Müsaadenizle ben sizi terasta beklerim."

"Keyfinize bakınız, Elisa'nın enfes kahvesinden tatmayı ihmal etmeyiniz. Birazdan yanınızda olur."

Akaretler Yokuşu'ndan Boğaz'ın ilham verici güzelliğini seyrederken bir yandan da Elisa Hanım'ın yaptığı kahveyi yudumladım. Uzun uzun düşündükten sonra kararımı vermiştim. Adeta bir sis bulutuna hapsolmuştum ve buradan çıkmanın tek yolu vardı. Zonaro'nun beni anlayacağına inanıyordum.

"Üstat, ben epeyce düşündüm ve size maalesef yardım edemeyeceğime kanaat ettim. Çok müteessirim, bana her fırsatta iltifat ettiniz ama hakikaten benim ilmim, irfanım buna kâfi değildir. Sizden tek bir ricam var. Lütfen Şeyh Efendi'ye başka bi-

rini istediğinizi, ihtiyacınıza çare olamayacağımı arz edin. Benim kabul etmediğimi duyarsa gönül koyar ve ben yerin dibine geçerim. İnanın bana aradığınız insan ben değilim. Hâşâ üşendiğimden, erindiğimden, tembellikten bunu söylemiyorum. Emir buyurursanız sizin arkanızdan gelir, sandığınızı bütün İstanbul'da sırtımda gezdiririm. Lakin o sır, aradığınız o hakikat bende mevcut değil. Kişi kendini bir parça da olsa bilir."

Üzüntüyle kafasını salladı, benden bir hayır gelmeyeceğini kabullenmişti.

Şimdi bu zindanda, genzimi yakan yanık kokuları içinde kaderimi düşünüyorum. Benim ne söylediğimin, Zonaro'nun ne düşündüğünün ve neyi kabullendiğinin zerrece kıymeti harbiyesi yokmuş. Kuşlar bile kaderle uçarken bizim cüzi irademizin ne kadar zayıf olduğunu zaman geçtikçe anladım.

İlk söz insanın hakkıysa da son sözü söylemek kadere düşermiş. İnsan ilk adımı atmaya güç yettirse de yolu tayin eden kadermiş.

Yan hücrede kalan mahkûmun haykırışları düşüncelerimi ortadan bölüverdi. "Yangın burayı da saracak. Hepimiz öleceğiz, hepimiz öleceğiz" diye bağırıyordu. İkimiz de hakkımızdaki idam hükmünün infazını bekliyoruz. "Telaşa mahal yok. Yangın buraya varmadan zaten benim ecelim yetişir" diye seslendim. Sustu. Ortalığı yeniden sessizlik kapladı.

Yandaki mahkûm susunca Dolapdereli zindancıya seslendim.

"Zindancı bir haber var mı? Gelen giden olmadı mı? Mühim bir ziyaretçim gelecekti."

Hayatta kalma umudumu Zonaro Efendi'den alacağım habere bağladım. İstanbul'da patlak veren hadiseler büyüyünce Sultan Abdülhamid azledildi. Artık Devlet-i Âli, Yıldız'dan yönetilmiyordu. Yeni hükümet Abdülhamid'e hizmet eden sanatkârlara pek iltifatkâr değildi. Bilakis hoyrat davranıyordu. Bu muameleden incinen Zonaro, her şeyi geride bırakıp aşkla

bağlandığı İstanbul'u terk etmeye ve memleketi İtalya'ya dönmeye karar vermiş; lakin başıma gelen bu korkunç hadise nedeniyle âlicenaplık gösterip evvela benimle alakadar olmuştu. Suçsuzluğuma bütün yüreğiyle inandığından benim için bazı hatırlı dostlarıyla konuştu. Mamafih bir netice alamadı. Yıldız Sarayı'nın artıklarıyla kimse görüşmek istemiyor, başlarına bir iş gelir korkusuyla geçiştiriyorlardı. Hele idamlık bir mahkûm için kimse kılını dahi kıpırdatmaya cesaret edemezdi. Oysa kimseden iltimas dilenmiyordum. Tek isteğim adaletti. Haklılığımın ortaya çıkmasıydı. Bu irtibatlar, ricalar neticesinde hakkımdaki hüküm değişmese de bir vakit tehir edildi. Şimdi o vaktin sonundayım.

Zonaro mahkeme salonunda arkamdan seslenip kudretli Mahmud Şevket Paşa'ya gideceğini söylediğinde içimde bir umut kırıntısı doğmuştu. Başkumandan araya girerse hiç değilse beni adil bir usulle mahkeme edecekler ve böylelikle bana isnat edilen korkunç cürümlerle bir alakam olmadığı kolayca anlaşılacaktı.

Derdim hayat değil. Derdim aşk. Bir nefes fazla alabilirsem onu da aşkım uğruna feda etmek isterim.

Zindancının hücreme doğru yaklaştığını duydum. Derin nefes alıp veriyordu. Yüzünü bana göstermeden konuştu.

"Buraya düşen her mahkûmun bir beklediği vardır Derviş. Allah'tan umut kesilmez deyip ziyaretçiden gelecek haberi dört gözle beklerler. Sana bir şey diyeyim mi? Otuz senelik zindancıyım. Ömrüm bu karanlığın, rutubetin içinde mahkûmlarla çürüdü. Ben de bir nevi mahkûmum. Ziyadesiyle gamlı insan gördüm bu demirlerin arasında. Çocuklar, kadınlar gibi ağlayan, sızlayanı mı dersin, kendi etini ısırıp koparan mı dersin, vakarla dua eden yahut delirip kafasını duvarlara vuran mı dersin her türüyle karşılaştım. Ölüm korkusu insanı bilinmez hallere sokar. Hepsinin bir müştereği vardı: Son gün biri gelecek, beni ölümden kurtaracak diye hayal kurarlardı. Peki hakikat nedir bilir misin? Son gün, ölüm günü gelir çatar; lakin o bekledikleri kişi bir türlü gelmez."

Burada kimsesiz kalakaldım.

Sırtımı duvara yaslayıp yere çömeldim. Yorgun bacaklarım kaderimin ağırlığını kaldıracak kuvvette değildi. Zihnim ne yapsam susmuyordu. Kafamın duvarlarına çarpan sesler yüzünden başıma ağrılar saplandı.

İnsanın hafızası zalimdir. İntikam peşinde koşarcasına en çok ölürken eziyet eder.

Cihangir'in Konağa Gelişi

Cihangir'i her düşündüğümde konaktaki yangın günü gözümün önüne geliyor. O yangın sadece konağa zarar vermedi, hepimizin içinde tamiri olanaksız yaralar açtı. Kalbimizdeki yanık izleri hiç geçmedi.

Konağın bodrumundan yükselen boğucu dumanın, kara suratlı, zorba bir haydut gibi önce merdivenleri sonra da tek tek odaları dolandığı o korkunç günü hatırladıkça ruhumu soğuk bir ürperti sarıyor. Garip'in çırpınarak can vermesinin ardından ölüm duygusunu ikinci kez derinden hissettiğim bir gündü. Aileden hiç kimse o gün olanlar hakkında konuşmak istemiyordu ama unutmaya da kimsenin gücü yetmediğinden derinin altında duran ince bir kıymık gibi sürekli can yakıyordu.

Babamın bizi terk etmesinin üstünden bir yıl bile geçmemişti, hepimiz gerilimli bir sessizliğe bürünmüştük, evdeki matem havasının içindeki tek hayat belirtisi, iyi beslenemediğinden sık sık ağlama krizlerine giren minik Nihal'in çığlıklarıydı. Annemin memelerinden süt gelmeyince (ruh hali berbattı ve vücudu sürekli sebepsiz ağrılar üretiyordu), Nihal doğduktan çok kısa bir süre sonra beslenmesi benim üzerime kalmıştı. Bir buçuk yaşına yaklaşıyordu, iştahsız ve inatçı bir çocuktu, hazır mamalarla büyümüştü, onun hoşuna gidecek şeyler hazırlayıp yedirene kadar canım çıkıyordu, biraz zorladığım anda midesinde ne varsa kusuyordu ve yine başa dönüyorduk. Tek başıma kaldığımda sinir krizleri geçiriyordum. Sabah akşam tekrar eden bu döngü bütün sinirlerimi altüst etmişti. Kapana kısılmıştım. İşte o uğursuz gün,

bir yandan bebekliğinden bu yana çektiği gaz sancılarıyla yattığı yerde kıvranan minik Nihal'i rahatlatıp sakinleştirmeye bir yandan da genzimi kuvvetle yakan şeyin ne olduğunu anlamaya çalışırken kardeşim Cihangir'in aşağıdan gelen haykırışıyla irkildim. Alttaki odalardan birinde yanan tütsülerden geliyordur diye aldırış etmediğim kötü koku meğerse sinsi bir yangının nefesiymiş.

Nihal'i kucağıma alıp telaşla odadan çıktım, alt kata inen merdivenlerin ortasındayken, yukarı tırmanan dumanı fark edince panik halde ne yapacağıma karar veremedim ve tekrar kendi odama yöneldim. Aşağıda bir yerler yanıyordu, saç diplerime kadar korkuyla doldum. Karanlık yüzlü duman usulca peşimizden geliyordu. Delirmiş bir gölge gibi. Odanın kapısını tam kapatırken Cihangir'in "Annem bodrum katta" diye bağırışını duyunca sese doğru yöneldim. Kardeşim merdivenin hemen başında duruyordu. Kısa bir an birbirimize çaresiz gözlerle bakakaldık. Hızla aşağı kata fırladı. Odama geri dönmüştüm, pencereleri ardına kadar açtım, soğuk hava saçlarımı savurdu. Bir an kucağımdaki bebekle aşağı atlamayı aklımdan geçirdiğimi hatırlıyorum; Nihal'i yukarıda tutarak koruyabilir miydim? Az daha yapacaktım, vazgeçtim. Nihal'i karyolamın yanında duran çocuk yatağının (her gece benimle uyuyordu) içine yatırıp havasız kalmasın diye pencereye yakın bir yere iyice yanaştırdım ve tekrar merdivenlerin başına koştum.

Aşağıda neler olup bittiğini anlamaya çalışıyordum. "Cihangir!" diye seslendim umutsuzluk koridorunun en dar ve kasvetli yerinde. Cevap gelmedi. "Cihangir iyi misin?" diye bütün gücümle yeniden seslendim. Cevap gelmedi. Duman kokulu bir sessizlik, zihnimdeki tahripkâr kötücül kapılarını ardına kadar açtı. Beşiğinde her şeyden habersiz yatan Nihal birden ağlamaya başladı. Üşüyordu belki de üzerine bir şey örtmediğim için pişmandım. Üşüme bana da geçti. Nihal'ciğin çığlıkları bütün odayı

kaplamıştı, merdivenlerin başında allak bullak bir halde durmuş açık kapıdan bir ona bir aşağı kata bakıyordum. O an bayılıp yere yığılacağımı sandım, bilincimi açık tutabilmek için derin nefes alıp kendimi toparladım ve "Cihangir!" diye inledim soluğumda kalan son dermanla.

"Abla, Halide Abla!" diye korkularla kaplı tiz bir haykırış koptu merdiven boşluğunda. Zeliha'ydı.

"Zeliha dışarı çık sen" diye bağırdım. "Halide Abla!" diye seslenmeye devam ediyordu. Duymuyor muydu beni? "Zeliha" diye daha yüksek sesle bağırdım, "Dışarı çık!"

Belli belirsiz bir gürültü duyunca aşağıya doğru dikkat kesildim, dumanların arasından neler olup bittiğini seçemiyordum, yaşaran gözlerimi kısarak bir daha baktım. Cihangir on iki yaşında bir erkeğin henüz güç toplanmamış zayıf kollarıyla annemi zor bela sürüklüyordu. O esnada Zeliha'yı da gördüm. Dili tutulmuştu, olana bitene inanamıyormuş gibi bakıyordu.

Sanki yerde hareketsiz yatan bir kadını ölüm bir kolundan, Cihangir'le Zeliha diğer kolundan çekiştiriyordu ve şüphesiz ki ölüm on iki yaşındaki erkek çocuğundan ve dokuz yaşında ayağı aksayan bir kız çocuğundan çok daha kuvvetliydi. Aklım başımdan gitti, Nihal'in ağlayışlarını unutuverdim, merdivenleri koşarcasına birer ikişer basamak atlayarak indim. Alevler, konağın taştan yapılmış ilk katını aşarsa sonraki ahşap katları aç kalmış bir canavar gibi yutacaktı. Diğer eski İstanbul sokakları gibi Vefa'nın da en hazin ve iç burkan hikâyeleri, hiç beklenmedik bir anda kül olmuş eski ahşap evlerdi. Üstelik genellikle bu evlerin içinde yanmış, kömür haline gelmiş, iki büklüm katılaşmış, çocuk, ihtiyar ve kadın cesetleri oluyordu; yangın bu evlerin en zayıf sakinlerini, en savunmasız anlarında yakalayıp kendi vahşi kızıllığında sonsuza dek yok ediyordu.

Nihal'in hıçkırıkları hâlâ kulaklarımda çınlarken aklım başımdan gitmişti. Cihangir'in nefes nefese bir halde çekiştirdiği

annemin diğer koluna da (ölümü ve Zeliha'yı kenara iterek) ben yapıştım ve bütün gücümle pencerenin yanına doğru sürükledim. İki kardeş bir olmuş, ölümün kan donduran, soğuk çehresine aldırmadan, annemi ölümcül anaforun içinden çekip almaya uğraşırken "Su bidonları" diyebildim sadece. Allah'tan Cihangir ne dediğimi hemen anlamıştı, konakta sık sık su kesildiğinden banyoda hazır tuttuğumuz içi su dolu plastik bidonlara doğru koştu. Zeliha da Cihangir'in peşinden giderken, aksayan ayağı yüzünden sık sık tökezliyor, elindeki bidonu düşürüyordu. Bu koşturmalar esnasında annemin, ciğerleri patlarcasına şiddetle öksürmeye başladığını hiç unutamıyorum. Öksürükleri duyunca, annemin hayatta olduğunun sevinciyle birazdan öleceğinin üzüntüsü arasında sıkışmış kalmıştım. Hayatla ölüm bitişikti artık. Boğuk sesler, hayat belirtisinden ziyade bir veda sancısını andırıyordu. Bazen hayata en yakın olduğumuz yerle ölüme en yakın olduğumuz yer birbirine karışır; en mutlu ve en kederli anların böylesine yakınlığı insanın trajik şaşkınlığı ve güvensizliğidir.

Cihangir kuvvetinin son kırıntısını harcayarak kucakladığı bidonla dumanların tüttüğü odaya girdi. Kilerin hemen yanında karanlık, rutubetli, havasız, küçük pencereli bir odaydı burası. Annemin konaktaki mağarasıydı. Kendisi için hazırladığı mezardı. Oraya girince yokluğa karışıyordu ve rahatsız edeceğiz diye ödümüz kopuyordu. Üç beş eşyanın dışında bir şey yoktu. Ben de can havliyle Cihangir'in peşinden küçük odaya girdim ve elimdeki bidondan perdeye, kilimin üzerine, tahta rafa, küçük masaya su savurdum. Üç kardeş birlikte bir diğer bidonu ve sonra bir diğerini daha kapıp kan ter içinde banyodan odaya koşup durduk. Cihangir, nereden aklına geldiyse ıslattığı battaniyeyle kıvılcımların tutuşturduğu koltuk kolçağına ardı ardına vurmaya başladı, koca adamlara özgü cesaret ve beceriyle ateşi tamamen söndürmeyi başardı.

Her yanı saran is kokusu midemi bulandırıyordu, ciğerlerim iyice havasız kalmıştı. Kendine gelemeyen annemi iki kolunun altına girip üst kat salona taşıdık, gözlerini hiç açmıyordu, inip kalkan göğsünü hissetmesem öldüğünü düşünecektim, Cihangir birden panik halinde "Nihal nerede?" diye sordu.

"Üst katta. Ağlamasını duymuyor musun?"

"Duyamıyorum Halide. Bir şey mi oldu yoksa?"

"Ben duyuyorum Cihangir. Nihal'e bir şey olmadı, korkma."

Hiçbir şey duyacak halde değildi Cihangir. Gözleri dumandan yaşarmış, iki koca kan çanağına dönmüştü. Zeliha da ağlamaya başladı. Katıla katıla.

"Ağlama Zeliha. Şimdi çıkacağız kuzum" dedim.

Cihangir "Halide Abla sen Nihal'in yanına çık" diyebildi sadece.

Tam bu sırada sol kolunda, elinden omzuna kadar uzayan feci yanığı fark ettim. Derisi kızılla kara arası bir renge dönmüştü.

"Cihangir, kolun! İyi misin? Hemen hastaneye gidelim."

Cihangir de benimle aynı anda fark etmiş gibi, kolunu boydan boya saran yanık izine acı ve keder içinde baktı. Gözlerindeki kan çanaklarının sebebinin sadece duman değil, dayanılmaz yanık acısı olduğunu anlamıştım. Gözyaşlarıma engel olamıyordum.

"Çok acımıyor" dedi kısık bir sesle. "Acımıyor merak etme."

"Eczacı Sermet Abi'nin yanına git, seni çabucak Esnaf Hastanesi'ne acile götürsün. Hemen şimdi. Acele et Cihangir, ne olur, çok fena yanmış kolun."

"Annemi götürelim önce."

Orada olduğunu bir anlığına unutmuştum. Nihal ağlıyordu. Annem, Nihal, Cihangir, Zeliha.

"Beni bir yere götürmeyin. Bir şeyim yok. Gitmek istemiyorum" diye uzandığı yerde hırıldayarak konuştu annem.

Cihangir yanığın keskin acısını giderek daha fazla hissetmeye başlamıştı, can havliyle kapıdan fırladı, annem boğazı yırtılırca-

sına öksürmeye devam ediyordu, Nihal'in ağlaması artık bütün konağı kaplamıştı. Yere çöktüm, bütün bunların bir rüya olmasını diledim. Her şeyin kötü bir kâbustan ibaret olduğunu fark ettiğin o sonsuz rahatlama anını beyhude bekledim. Dizlerimde derman kalmamıştı. Cihangir'in çıkarken açık bıraktığı kapıdan yan komşumuz Seher Abla ve büyük oğlu Numan girdi. Gözlerindeki dehşetli ifadeyi görür görmez gözümdeki yaşlar nehir gibi çağladı, ne kadar acınacak bir halde olduğumuzu ilk kez o an anlamıştım. İnsan ne kadar âciz olduğunu en iyi başkalarının gözünden okuyabiliyor. "Zeliha sen dışarı çık kızım" diye evvela Zeliha'yı dışarı çıkardı.

Ana oğul vakit geçirmeden tek tek bütün pencereleri ardına kadar açtılar. Numan, annemi usulca kavrayıp dışarı taşırken Seher Abla üst katta katıla katıla ağlamaktan neredeyse nefessiz kalmış Nihal'in yanına koştu. Seher Abla'nın kucağında duran Nihal'in morarmış suratını görünce az daha kalbim duracaktı. Ne yaptığımı bilmeden sadece peşlerinden gittim. Duman, is ve yanık kokusu da benimle geldi, daha fazla dayanamadım, kapının önünde dizlerimin üzerine eğildim, uzun uzun öğürerek kusmaya başladım. Yangını, Cihangir'in kolundaki yanığı, Nihal'in çığlıklarını, morarmış yüzünü, annemin öksürüklerini kusmak istiyordum. Bilincim bulanıklaşmıştı. Birinin (Eczacı Sermet'in kalfası Ufuk'tu sanırım) bana yoğurt yedirdiğini hatırlıyorum. Kaşığın metal soğukluğu dilime değdiğinde midemin bulantısı şiddetlendi. Tüm bunlar olurken başımı çevirip konağa baktım, görünürde bir hasar yoktu ama yine de arkası boş ve birazdan devrilecek ahşap bir dekor gibi gözüktü gözüme. Seher Abla merakla gözlerini dikmiş yüzüme bakıyordu. "Sen iyi misin Halide?" diye şefkatle omuzlarımı tuttu. İyilik bu evrende henüz keşfedilmemiş yerler kadar uzaktaydı. İyilik artık kimselerin konuşmadığı arkaik bir dilden kalma, manası çoktan unutulmuş bir

sözcüktü. İyi olan her şeyin bu konağı terk etmesinin üstünden epeyce zaman geçmişti.

"Cihangir'in kolu çok fena yandı Seher Abla."

"Merak etme Halide, Eczacı Sermet arabasıyla hastaneye götürüyor."

"Nihal ölmesin sakın!"

"Allah korusun kuzum. Maşallah gayet iyi. Ağzından yel alsın."

"Kardeşlerime bir şey olmasın."

Yarısı yanmış fotoğraflar, küle dönmüş mektuplar, simsiyah mumlar, kararmış sigara paketleri, erimiş albüm kapakları, kolçağı delik deşik kırmızı koltuk, mermeri isten kararmış sehpa... Yangının çıktığı odada bunlar vardı. İlk kıvılcım, içtiği ilaçların etkisiyle oturduğu yerde sızan annemin yarım kalmış sigarasından mı çıkmıştı; yoksa annem, ara ara yaptığı gibi babamın fotoğraflarını mavi, kızıl mum alevinde yakarken etrafa mı sıçramıştı, hiç bilemedik. Ölülerin de bilmediği ve asla öğrenemeyeceği kimi gerçekler var ve bu da onlardan biri.

Annem bir dalgınlık, bir hüzün ve belki de bir öfke anında kendisini ve konaktaki çocuklarını öldürüyordu. Vücudumuza musallat olan simsiyah duman sanki o günden sonra içimizde yer etmiş bir daha hiç çıkmamıştı; kalbimizin duvarlarını karartmış, yaşama sevincimizi çalmış, bizi ömrümüz boyunca yanık ve is kokulu hatıralara mahkûm etmişti. O gün dumanın zehri kanımıza, ciğerlerimize bulaşmadı ama yüreğimize, ruhumuza bir karartı olarak yerleşti kaldı.

Yangını duyanlar kaza deyip geçiştirse de Cihangir'le ben gerçeğin farkındaydık. Annemin umursamazlığını affedebilmek kolay değildi. Olayın ardından bir kere olsun gelip başımızı okşamadı, kuru bir teşekkürü bile çok gördü; ne ölmemiz ne hayatta kalmamız umurundaydı, sadece geçmek bilmeyen kendi acılarıyla meşguldü. Değil yaşadığımız konak, bütün şehir yansa kafasını çevirip de bakmazdı, sürekli zihni uyuşuk haldeydi, sanrılar

içinde hayatını sürdürüyordu, kiminle konuştuğu anlaşılmayan sayıklamalarını duyuyorduk bazı geceler.

Nihal'in mosmor yüzü, baygın yatan annem, Zeliha'nın sürekli tökezleyen ayağı, Cihangir'in kolundaki yanık, odadaki yanan eşyalar gözümün önünden gitmiyordu. Her gece kâbuslar içinde, nefesim kesilerek uykudan uyanıp, gürültü çıkarmamak için parmak uçlarıma basarak konağın odalarını tek tek dolaşıyor, bir yerlerde yangın çıkmış mı diye endişeli gözlerle kontrol ediyor, yatağıma geri döndükten sonra da saatlerce uykusuz bekliyordum. Benim kaderim orada çizilmişti: Tıpkı şimdi olduğu gibi on dört yaşımdayken de konağın nöbetini tutuyordum.

Asıl ve en büyük acıyı zavallı Cihangir çekti; kolundaki derin yanık yüzünden, Beyazıt'a çıkan yolun üzerindeki Esnaf Hastanesi'nde dört gün yattı. Zarif, bembeyaz tenini buruşturan, ince ince akan bir alev nehrini andıran çirkin, koyu kızıl iz, ölümü çağıran dehşetli günün cezası olarak sağ el bileğinden omzuna kadar bütün koluna yapışıp kaldı. Benim hafızamda yanıp duran korkunç ateşi, erkek kardeşim, kötü anları her an yeniden canlandıran soyut ve rahatsız edici bir dövme gibi vücudunda taşıdı.

Çok güzel bir çocuktu Cihangir. İlk gençliğinde herkesin beğendiği yakışıklı bir adam olup çıkmıştı. İri gözleri ve çenesine itinayla konmuş bir süs gibi duran gamzesiyle (babamdan kalan bir mirastı, annem hiç hoşlanmazdı) hemen fark edilirdi. Ama annemin cenazesi için konağa geldiğinde kırk sekiz yaşında olgunluğa adımını atmış yakışıklı bir erkek gibi değil de hayatın ağırlığı altında omuzları çökmüş, yüzü erkenden yaşlanmış, bambaşka biri gibi duruyordu. Yüzündeki kemikler belirginleşmiş, gözleri ufalmış, saçları iyiden iyiye seyrelmişti. Onu görünce yüreğim ezildi, sadece gözleri Cihangir'e benzeyen çirkin bir adamla karşılaştığımı hissettim. "Senin kadar güzel bir adam nasıl bu hale geldi Cihangir?" diyerek boynuna sarılıp hüngür hüngür ağlamak geçti içimden.

Cihangir'in en büyük arzusu şöhretli bir sinema oyuncusu olmaktı. Bütün hayali Beyoğlu'ndaki, Aksaray'daki, Beşiktaş'taki sinema salonlarında Tarık Akanların, Kadir İnanırların, Cüneyt Arkınların renkli ışıklarla süslenmiş film afişlerinin yanında kendi fotoğrafının yer aldığı bir film afişini görmekti. Gözleri, burnu, çenesi Kenan Kalav'ı andırıyordu, bazı komşu kadınlar bu yüzden sokakta evlerinin önünde geçerken "Kenan" diye çağırıyordu, Cihangir de gördüğü ilgiden memnundu, elinden geldiği kadar havalı gömlekler, şık pantolonlar giymeye özen gösteriyordu, Vefa Lisesi'nin tiyatro kolunun en başarılı öğrencilerinden biriydi. Konakta bazı akşamlar izlediği filmlerden ezberlediği repliklerle bize sahneler canlandırıyordu, annem usanıp yanımızdan ayrıldığında ben Cihangir üzülmesin diye çok büyük heyecan ve beğeniyle deli gibi alkışlardım.

Ne var ki yanık kolu hayatı boyunca bir kâbus gibi üzerine çökmüştü, başkalarının gözünden saklayabilmek için her şeyi yapıyordu ama uzun kollu gömlekler, kazaklar giydiğinde bile elinin üzerine kadar uzanan buruşuk kızıllığı gizlemek asla mümkün olmuyordu. Geçen yıllar içinde birkaç estetik cerrahın koluna müdahale ettiğini duydum ama anlaşılan pek bir işe yaramamıştı. Cenazede artık gizlemeye gerek duymadığı izleri görünce içimde bir yer kederle titredi. Bir sinema oyuncusu olamamanın bütün suçunu o uğursuz güne atmıştı. Aslında suçu yangında değil tamamen annemde bulduğundan eminim; içi içini yese de duyduğu kızgınlığı, nefreti dile getirmeye asla cesaret edemedi. Bu da ölülerin bildiği sırlardan yalnızca biri.

Zeliha aksayan ayağıyla kapıyı açmaya inerken, ben ondan çok daha evvel kapının önüne varmıştım, Cihangir'i yeniden görebilmek için sabırsızlanıyordum. Kapının ardında Cihangir'in memnuniyetsiz yüzüyle karşılaşınca bir nebze hayal kırıklığına uğradım, konakta birlikte geçireceğimiz son gece için onu daha hevesli ve istekli bulacağımı hayal etmiştim. "Hoş geldin Cihan-

gir" dedi Zeliha duygusuz bir tavırla, onun da sesinde özlem duyduğu birine kavuşmanın mutluluğundan eser yoktu; senelerdir birbirlerini ancak birkaç kez görebilmişlerdi ama uzak düşmek umurlarında bile değildi.

"Hoş filan geldiğim yok Zeliha. Her yer berbat. Öleceğiz mi kalacağız mı belli değil. Tam gününü bulduk."

Yüzünü buruşturdu kapıdan girince. Konak onun evi olmaktan çoktan çıkmıştı.

Hoş geldin Cihangir, diye sevinçli bir edayla Zeliha'nın sözünü tekrarlayıp *iyi ki geldin, seni çok özledim. Hem de çok diye ekledim.* Yüzü gülsün istedim. Eve geldiğini hissetsin. Evimiz ona bir parça huzur ve mutluluk katsın. Hatıraların tatsız, boğucu havası dağılsın istedim.

Boşluğa bakar gibi (yokluk hissi bir hayaletin bile kabul edemeyeceği kadar ağır) kısacık bir an yüzüme baktı. Bakışları bana değmeden, konağın pul pul dökülen boyalı duvarlarına çarpıp düşüyordu. Yüzüm sözcüklere sığmayan bir boşluğun sonsuz karanlığından başka bir şey değildi; varlığım zamanın hoyrat koşturması içinde, gerçekliğin bütün işaretlerini, bütün izlerini bir bir yitirmiş, sevdiklerimin zihninde bana dair kalan son hatıralar, toprağın altında huzursuz bir uykuya dalan cesedimden evvel çürümüştü.

Cihangir ayakkabılarını çıkarmaya yeltenirken Zeliha "Öyle gir istersen, ben çıkarmadım" deyince hafiften öne eğilmiş vaziyette kısa bir an duraksadı. Annem olsaydı, daha kapıdan adımını atar atmaz "Ayakkabılarınla içeri basma!" diye hiddetli bir sesle uyaracaktı; evlerine ayakkabılarla girmeyi alışkanlık edinen birkaç akrabaya hakaretler savurur, sanki böyle bir alışkanlıkları varmış gibi babamı ve kardeşlerimi bu konuda sık sık uyarırdı. Cihangir bir anlık tereddüdün ardından ayakkabılarını çıkardı, hiddetli ses belli ki yıllar sonra hâlâ kulağında çınlıyordu, öksürükler eşliğinde salona doğru yürüdü.

"Ne olduğunu gördün mü Zeliha? Resmen çamur yağdı. Üstüm başım mahvoldu. Bana bir bez verebilir misin? Yüzüme bak! Şansımıza tüküreyim. Her şey düzgün gitse şaşırırdım zaten."

Cihangir'in yüzü yangın günündekine benzer bir siyaha boyanmıştı. Eliyle yüzünü temizlemeye uğraşırken Zeliha bir bez uzattı. "Çamur değil, petrol bu bence. Tanker kazası yüzünden sızan petrol. Hâlâ yanmaya devam ediyor. Korkunç bir felaket sahiden."

"Buraya gelene kadar perişan oldum. Bu tarafa çıkan bütün yolları kapamışlar, vapurlar çalışmıyor, acayip kalabalık var, bir saattir yürüyorum." Cihangir sözünü bitiremeden öksürmeye başladı. "Bu yokuş her seferinde daha da uzuyor" diyebildi ağzından tükürükler saçarak. Bir yandan da yüzünü, saçlarını, ensesini silmeye devam etti.

Hayır, yokuşun uzadığı yok. Sen sigarayı bırakmadığın için her seferinde daha çok yoruluyorsun, diye şefkatle fısıldadım. Duymadı.

Cihangir bu kez uzun bir öksürük nöbetine tutuldu, zayıf düşmüş vücudu sarsılırken ciğerleri neredeyse dışarı fırlayacaktı, ağzından saçılan salyaları yanık eliyle temizledi, cebinden çıkardığı sigarayı ani bir hareketle ağzına götürdü. "İçme şunu, daha beter olacaksın" diye uyardı Zeliha. Cihangir ona kulak asmadan sigarasını yaktı ve derin bir nefes çekti. Öksürük nöbeti birden dindi.

"İyi geliyor bana. Bıraksam daha kötü olurum Zeliha."

"Sen kendini kandırmaya devam et Cihangir."

Cihangir, kendisine iyi geldiğine inandığı bazı şeylerin onu ağır ağır bir tükenişin, yokluğun eşiğine sürüklediğinin farkına varamıyordu. Daha on yedi yaşında genç bir adamken tanıştığı, kendisinden neredeyse yirmi yaş büyük Harika Ay'ın da ona iyi geldiğini sanıyordu. Kendini hep böyle savundu, "Bana iyi geliyor."

Harika Ay, konağa ilk kez bir akrabamızın yanında misafir olarak gelmişti. Annemin sohbetine ve Canfeda Konağı'nın ortamına (evdeki her şey için otantik kelimesini kullanıyordu) ba-

yıldığını söyleyip sonraları daimi misafirlerden oldu. O dönem sinemalarda oynayan bir Yeşilçam filminde küçük bir rol almıştı ve her geldiğinde aynı hikâyeyi uzun uzun anlatıyordu. Göründüğü sahnede filmin başrol oyuncuları yoktu ama onlardan sanki aralarından su sızmayan arkadaşları gibi bahsediyordu. Televizyonda gösterilen bir reklam filminde de kısa bir an görünüyordu.

İstediği rolleri alamamıştı Harika Ay, belli ki görkemli hayallerine ulaşacak kadar yetenekli değildi ama delice hırsı yüzünden hiç vazgeçmiyordu. Gerçek hayattaki rolleri de arzularından epey uzaktı. Eve gidiş gelişleri sıklaştıkça Cihangir'le yakınlığı arttı; zamanla sohbeti ilerlettiler, sonraları iyice içli dışlı oldular. Kardeşimin hayallerini süsleyen dünyalar Harika Ay sayesinde konağa girdi; her geldiğinde yanında muhakkak *Alem, Oya* gibi dergiler getiriyordu. Hele bir doğum gününde hediye ettiği Ahu Tuğba'nın *"Cihangir'e sevgilerimle"* diye imzaladığı fotoğraf (gerçekten onun imzası mıydı diye hâlâ düşünürüm) Cihangir'in aklını başından almıştı. Fotoğrafı senelerce sakladı ve her karşılaştığı insanla konuşmayı muhakkak oraya getirip (yalanlarla süsleyerek) fotoğrafı gösterdi.

Cihangir, Harika Ay'ı özlemle beklemeye başlamıştı, geldiği günlerde okulu kırıp eve koşuyordu, kendini kadının anlatıp durduğu büyülü dünyaya kaptırmıştı. Annem bu sıkı fıkı muhabbeti Harika Ay'ın çılgın, samimi ve sıcak karakterine yordu, sadece Cihangir değil, onu dinleyen herkes delişmen havasına kapılıyordu. Oysa hiç beklemediği yerden darbe yemişti, evine misafir kılığında giren bir ecinni, gözünün önündeki oğlunu kapıp kaçmıştı.

Cihangir yıllar boyunca nasıl bir girdabın içinde boğulduğunu göremedi, nasihat vermeye yeltenen herkese nefret kustu, kıyasıya kavga etti, kimi zaman kıskançlıkla kimi zaman anlayışsızlıkla itham etti. Gerçeği anladığında artık çok geçti; o andan itibaren suçlulukla kaplı bir suskunluğun gölgesinde, sefalete sü-

rüklendiği hayatına devam ederken, onu kör bırakan gururu yüzünden hatasını kabullenmeye yanaşmadı ve efsunlamış bir halde Harika Ay'ın peşinden hiç ayrılmadı. Gerçeği anlamakta geç kalmak, insanın en hazin düşüşüdür. Anlamsız bir gurur insanı boşluğa terk eder.

Salona doğru yürürlerken Cihangir kurumuş, çatlak dudakları arasındaki sigarayı emer gibi içine çekmeye devam etti. Kendini koltuğa bıraktığında ciğerlerinde kalmış son havayı solumaya çalışıyordu. Alnında, ensesinde biriken terleri avucunun içiyle silerken gözü Handan Hanım'ın tablosuna takıldı. Zeliha elinde bir bardak suyla hemen karşısındaki koltuğa kuruldu, bir süre abisiyle birlikte tabloyu inceledi. "Ne güzel bakmış değil mi?" diye sordu Cihangir. Zeliha da dönüp bir daha baktı ve "Öyle. Güzel bakmış. Haber geldi mi Fausto Vakfı'ndan?" diye sordu.

"Yok, henüz gelmedi. Bekliyorum. Bugün yazacaklardı. Muhakkak geri dönerler, ciddi bir vakıf. İşlerini düzgün yapıyorlar."

"Sence bu tablo dediğin kadar para eder mi Cihangir?"

"Para eder mi ne demek Zeliha? Elimizde bilgiler var, göz var izan var. Zonaro'nun tablosu bu. Zaten başka kimin olabilir ki? Adam bu konağa gelip gitmiş mi? Gelip gitmiş. Handan Hanım'a ders vermiş mi? Vermiş. Görürsün bak! Fausto Zonaro Vakfı'ndan olumlu cevap gelecek. Adım gibi eminim."

"Antikacıdan haber var mı Cihangir? Gelip gitmiş olmasın sakın. Aradı mı seni? Eşyalara bakınca hemen teklif verecek mi dersin? Yoksa birkaç gün sallar mı?"

"Teklifini verir bence. Neden sallasın ki Zeliha? Beklemek onun da işine gelmez. Başkası kapmasın diye acele eder. Fotoğrafları görünce benden teklif almadan kimseyle anlaşmayın diye tembihledi. Gelmemiştir herhalde, gelseydi ararda. Gerçi bir ara şebeke çöktü. Herkes telefonlara yüklenmiş. Tankerde petrolden başka bir madde daha varmış diyorlar. Havaya karışırsa felaket olacakmış. Acayip bir koku var zaten."

"Ben de duydum onu. Bir arkadaşım apar topar İstanbul'u terk etti, Adatepe'ye gitti. Siz de çabuk ayrılın oradan diyor, infial yaratmamak için şimdilik bilgi verilmiyormuş. Tankerdeki madde sızarsa binlerce insan ölecekmiş."

"Abartıyorlar ya, milleti paniğe sokuyorlar Zeliha. Bakma sen. Tankeri, Boğaz'da bilerek patlatmışlar da asıl patlama gece olacakmış da arkasından savaş uçakları gelecekmiş de. Sabahtan beri yalanların ardı arkası kesilmedi."

"Tam da bugünü buldu şansımıza. Konakta son günümüze bak. Avukatı, antikacıyı beklerken şehir karıştı, ortalık toz duman. Konaktan çıkamayacağız bir daha galiba."

Zeliha konaktan çıkamamanın gerçekten ne kadar büyük bir acı olduğunu bilmiyor. Keşke ona bunu anlatabilseydim; oturup uzun uzun buraya hapsolmanın ruhumu nasıl tarumar ettiğinden söz edebilseydim. Ruhumu kıskıvrak saran kapanın canımı ne kadar yaktığını gösterebilseydim ona. Kendine gömülerek boğulmanın çileli sancısını.

Cihangir yeniden başlayan öksürük nöbetini bastırmak için sigarasının dumanını uzunca içine çekti, nefessiz kalmış gibi durdu, dumanı dışarı üfledi ve titreyen eliyle masadaki bardağı tutup büyükçe bir yudum su içti. Dudaklarının kenarından dökülen su yaşlılığa yüz tutmuş boynuna doğru, yukarıdan aşağı bir patika çizdi. Bozkırdan daha çorak çehresine baktıkça içimdeki acıma hissi büyüyordu. Yalanlar arayan insanlardan biriydi Cihangir; üstelik bu yalanları başkalarını aldatmak, kendisini yatıştırmak için arıyordu.

"Sigarayı bırak, sonra da gecikmeden bir doktora görün. Kendine hiç iyi bakmıyorsun."

Cihangir hiç oralı değildi, gözlerini bastırarak ovuşturdu, etrafına saçtığı uçsuz bucaksız çaresizlik duygusu ürkütücüydü. Yalnızların bir bakışta anlayacağı türden yoğun ve güçlü bir çaresizlikti bu; köklerinden kopmuş ve birazdan kurumaya başlaya-

cak, neredeyse çürümeye yüz tutmuş bitkilerin son anlarına benziyordu. Zeliha da abisine bakınca aynı durumu fark ediyordu, çünkü kendisi de ölü bir ruh kadar yalnızdı.

Cihangir konuyu değiştirerek "Nihal nerede kaldı?" diye sordu. Zeliha bu kaçıştan hoşnutsuz bir sesle "Nerede kalacak, trafiğe takılmıştır o da" diye cevap verdi.

"Annemin cenazesine de gelmedi. Bu kızın sağı solu hiç belli olmaz. Aradı mı seni? Bir şey söyledi mi? Yine gelmezse al başına belayı."

"Sakin ol Cihangir, gelmeyecek olsa haber verirdi. Avukattan bir haber var mı, sen ondan bahset asıl."

"Sorun yok. Şişhane'de ofisindeymiş. Görüşmesi biter bitmez burada olacak."

"İnşallah o da gecikmez. Akşama doğru daha kötü olursa ne yapacağız?"

Ölüm beni bir yabancıya dönüştürmüştü yıllar içinde. Kardeşlerimin bulanık bir nehir suyu gibi önümden akıp giden hayatlarına uzaktan bakmakla yetiniyor, harfleri silinmiş bir mektubu sökmeye çalışırcasına anlattıklarına dikkat kesiliyordum. Ölümün koparmaya güç yetiremediği o bağ, bana acı vermeye devam ediyordu.

Kardeşlerimle birbirimizin dünyasına hep yarım yamalak dokunduk; ne doğru düzgün bir arada olabilmeyi başarabildik ne de hiç umursamadan kopabilmeyi. Onlar için önemli olan hiçbir şeyin benim gözümde değeri yoktu artık. Varlığından haberdar olmadıkları hakikatlerin bilincine erişmek beni geçmek bilmeyen bir iç sıkıntısının kucağına itmişti, daha fenası bunu kardeşlerime asla anlatamayacaktım. Ne kadar aptalca görünse de bir araya gelişimiz için hazırladığım uzun konuşmayı her gece kendi kendime tekrar edip durmuştum.

"Biliyor musun Zeliha, bu evde bir koku var. Daha adımımı atar atmaz genzime doluyor. Kötü bir koku."

"Havasızlıktandır. Bir aydır evde kimse yok. Bütün pencereler kapalı duruyor."

"Öyle değil. Havasızlık değil bu, tuhaf bir koku."

"Dışarıdan geliyordur belki de. Petrol sızıntısından mı acaba?"

Zeliha salondaki havayı içine çekti, Cihangir'in bahsettiği kokuyu anlamaya çalışıyordu.

Havasızlık da değil petrol sızıntısı da, Zeliha. Cihangir haklı. O kokuyu ben de alıyorum. Senelerdir burnumdan gitmiyor. Yanık hatıralara sirayet eden is kokusu bu. Bodrum kattaki yangında hayatlarımız ucundan tutuştu. Yanık hayatların kokusunu duyuyorsun. Sen, ben, Zeliha, annem, Nihal... O günden sonra hiçbir şey aynı olmadı bu uğursuz konakta. Ruhumuza bulaştı, duygularımızın içine sindi ama farkında değildik. Bütün fotoğraflarımızın karanlık çıkması da bu yüzden. Gerçeklikle gölge arasındaki duman rengi dar koridora sıkıştık, kış uykusu kadar uzun süren bir suskunluğa hapsolmuş, deliliğin ve huzursuzluğun mayınlı sınırlarında başıboş dolanıyoruz.

Cihangir, oturduğu yerde geriye yaslanan Zeliha'yı uzun uzun süzdü. "Sen ağladın mı?" Zeliha hazırlıksız yakalandığı bu sorudan kaçabilmenin yolunu ararcasına etrafına bakınırken imdadına kapı zili yetişti. Nihal geldi. Artık konaktaki son gece için her şey hazır, gecenin bizi götüreceği uzak yerlere gitmek için yola koyulacağız. Karanlık kuyuya sarkıtacağımız ipin ucuna neler takılacağı şimdilik muamma. Aramızdaki kalın duvarlar yalnızlığımızı çoğaltıp dururken, içimizdeki derin suçluluk hissi başkalarının yaşadığı mutlulukları asla hakketmediğimizi fısıldayıp duruyor.

Bu gece bir yol ayrımındayız: Ruhlarımız, yıkımla umut arasında salınıp dururken, her şeyin en kötüsüne hazırlıklı olmaya mecburuz.

Hem de en kötüsüne.

Konakta kilitli tek bir oda var. On altı yıldır kimsenin açmaya

cesaret edemediği bir kapı. Annem kilitledi odanın kapısını. Konağın bir parçasını unutulmanın ve suskunluğun izbe karanlığına terk etti. Ailemizin birbirine dolanıp da bir türlü ayıramadığımız hatıra yumağını oraya tıkıştırdı. Kabahatlerimizi, günahlarımızı, sırlarımızı kullanılmayan eşyalar gibi odaya yığdı. Kapıyı kilitleyince zamanın geriye döneceğini, iç ağrılarının dineceğini, ölü mevsimlerin bahara döneceğini hayal etti. Kilitli kapılar simsiyah akan hatıra nehrini engelleyemedi. Şimdi birisi o kapıyı açmalı ve o derin yarada biriken bütün irinlerin akmasını göze almalı.

Bu gece Canfeda Konağı'nın kilitli odasının açılma vakti geldi. Annem artık yok, o bedeli ödemek bize düştü. Bana ve kardeşlerime.

Yâr ile Ateş Mekân Olsam da Gülşendir Bana

Zindancının bedbin sözleri beni ateşle kaplı ümitsizlik çukuruna itti. Dar penceremden sızan göğün kızıllığına bakınca iki ateş arasında çaresiz kaldığımı hissediyorum. Yere serili yırtık pırtık çulun üzerine diz çöktüm "Ya Rabbi Nemrut'un ateşine düşen İbrahim'i kurtardığın gibi beni de bu ümitsizlik yangınından kurtar" diye dua ettim. Bir kelebek önümden süzülüverdi. Muhayyilem bana oyun mu oynuyor yoksa zarif bir teselli hediyesi mi? Kelebek, melekût âleminden inmiş zarif bir melek gibi zindanın kara duvarlarını rengârenk bir minyatüre çevirip gözden kayboldu.

Bir imkânı varsa Zonaro'nun imdadıma koşacağından şüphem yok. Şayet bu gece ömrümün son gecesiyse kaderin şaşmaz hükmüne çoktan razı geldim. Ne mutlu bana ki canıma kastetmelerine, insafsızca hayatımı elimden almalarına yegâne sebep aşkımdır. Ben aşka kurban oldum; ruhum, vücudum, ömrüm aşka helaldir. Aşkına müptela olduğum kadının uğruna her şeyimden geçtim, şimdi yalnız bir canım kaldı, onu da aşksız bir celladın ölüm kokan kirli ellerine bırakıyorum. Öylesine kalpten sevdim ki ne zindancının çürük dişlerinden yayılan ölüm kokusu ne zindanın mide bulandıran küf kokusu tertemiz aşkıma leke bırakabilir. Gönlümdeki aşk bahçesinde açan bahar çiçekleriyle bu dünyaya veda ediyorum.

Zonaro'nun atölyesinden kaçarcasına çıktığım o günün ardından, refakatçilik vazifesini kati suretle reddetmeme rağmen

birkaç gün sonra ayaklarım beni Akaretler'e götürdü. Fikrimi değiştirmeme sebep Şeyh Efendi'ye yahut Zonaro'ya karşı mesuliyet hissi değildi. Oraya beni çağıran aşktı; her sese kulaklarını kapayabilir insan, velakin aşkın buyruğu hepsinin üzerindedir. Aksaray'daki evde otururken bir an evvel Handan'ı yeniden görebilmenin ateşiyle yanıyordum. Gururum mühim değildi, kapıya gidip "geldim" diyecektim.

Üstat beni atölyenin kapısında görünce şaşırdı, talebelerinin yüzünde şaşkınlıktan ziyade tecessüs ağır basıyordu. Handan'a baktım göz ucuyla, zihninden geçenleri merak ediyordum. Oraya sadece onun uğruna geri döndüğümü bilmesini arzuluyordum bütün kalbimle. Eğer kendime mukayyet olamasaydım "Senin için geldim Handan" diyecektim, "sen varsın diye." Birbirimize ayna olmayı hayal ediyordum, göz göze geldiğimizde kendi suretimiz kadar tanıdık olalım istiyordum.

Zonaro ellerini iki yana açarak "Genç dostum sizi burada görünce şaşırdım. Bir daha geleceğinizi düşünmemiştim. Fakat ne yalan söyleyeyim, sizi görmekten mutluyum. Rahatınıza bakın rica ediyorum" dedi ve şövalesindeki eskizin başına döndü.

"Kusura bakmayın üstat, mesuliyet sahibi olmam icap ederdi. Biraz düşüncesizlik ettim size karşı."

"Biz ressamlar kusur görmeyiz genç adam. Başkalarına kusur gelen, bizim için üzerine düşünmeye değer bir istisnadır."

Ne anlattığını duymuyordum bile, yarı dalgınlıkla Handan'ı seyre koyulmuştum. Dersin bittiğini, ismimin zikredildiğini fark edememiştim. Herkesin yüzü birden bana dönünce Zonaro'nun elindeki kâğıdı bana doğru tuttuğunu gördüm.

"Bunu siz çizmişsiniz öyle mi Derviş Ali? Cüretimi bağışlayınız ama bunu öğrenmek zorundayım."

Bir elin acıyla kıvrılan parmaklarının inleyişini yeniden duyuyordum. Hafızamda çığlıkları kilitlediğim sandığın kilidi kırıldı, çığlıklar yükseldikçe yükseldi. Gayri ihtiyarı Handan'a çevirdim

yüzümü. Suçüstü yakalanmış bir kız çocuğu gibi yanakları kızarmıştı. Bir anlığına ne diyeceğimi bilemedim.

"Sizi beklerken çiziverdim. Çok mühim değil. Üzerinde durmaya değmez. Bugün için benden arzu ettiğiniz bir husus var mıdır? Vazifeye koyulmanın vakti geldi artık."

Kapana kısılmıştım sanki, her şey bir rastlantıdan ibaretmiş de gördüklerimizin bir manası yokmuşçasına geçiştirmek niyetindeydim. İçi boş sözlerle, o ana şahit olan herkesin hafızasını silip başka bir bahse geçmek istedim.

"Siz ne dediğinizin farkında mısınız Derviş Ali? Mühim değil ne demek? Biz burada gayet mühim bir iş icra ediyoruz ve sizin kabiliyetiniz de muazzam. Bu hususu konuşmamız icap ediyor."

"Yanlış anlamayınız efendim, niyetim elbette resmi hafife almak değil. Sadece kendi durumumu arz ettim. Benim meşrebim başka. Sizin yaptıklarınıza hürmetim var."

Zonaro elindeki resme bu kez daha bir dikkat ve hayranlıkla baktı. Ne kadar beğendiği aşikârdı. Kendi kendine konuşur gibi "Bu kabiliyetin ölüme terk edilmesine gönlüm razı gelmez. Sizin resimle iştigal etmeniz kaderiniz. Yazgınızla kavga etmenin manası yok" dedi. Talebeleri de hocalarının sözlerini dinlerken gözlerini dikmiş bana bakıyorlardı, onların da hayranlık ve şaşkınlığı ayan beyan ortadaydı.

"İltifatlarınız için müteşekkirim üstat. Kıymetli sözlerinizden şeref duydum. Lakin arz ettiğim gibi resimle bir münasebetim yok. Bir mücellit ustasıyla çalışıyorum ve yaptığım işten memnunum. Keşke söylediğiniz kadar mahir olabilseydim. Bir hevesti geldi geçti."

Konu uzadıkça huzursuzluğum artıyordu, yeniden Handan'a döndüm, yüzümdeki sıkıntıyı o da fark etmişti ve bunun müsebbibi olduğunu da biliyordu. Mahcup bakışlarını öne eğdi.

"Haddimi aşarsam beni mazur görün genç dostum. Bir resim sevdalısı olarak bu hususu geçiştiremem. Bir hevesti ne demek

Allah aşkına! Karşımda kabiliyetli bir genç görüyorum ve bir sanatçı olarak sorumluluğum gereği bunu görmezden gelmeyi reddediyorum. Mahrem bir husus değilse neden resim yapmaya uzak durduğunuzu merak ediyorum. Gayet açık ki bir dönem resimle meşgul olmuşsunuz. Aksi halde şu kusursuz çizimi yapmak imkânsız."

Söylediklerini ispatlamak istercesine elindeki kâğıdı sallayarak atölyedekilere gösterdi. Suskunlukla karşılık verdim.

"Bir şey demeyecek misiniz Derviş Ali?"

Zonaro'nun benden beklediği cevap Ardeşes'ten geldi.

"İslam'da suret yasak olduğu içindir belki de."

Sanki herkesin bildiği ve üzerini toprakla örttüğü bir sır yerin altından fışkırmış, alenen önümüze yayılmıştı. Ardeşes bakışların kendisine döndüğünü fark edince nezaketle izah etmeye devam etti.

"Malum, İslam dini putları hatırlatan her türlü sureti yasaklar. Dervişin hassasiyeti gayet makul. İslam milleti resim ve heykele mesafeli duruyor. Resim günah olduğu için bırakmıştır diye düşündüm. Kendi zaviyesinden hak vermek lazım."

Zonaro hafifçe kafasını salladı, talebesinin izahından tatmin olmuşa benziyordu, elindeki resme bir kez daha hayranlıkla baktı "Sizi anlıyorum tabii, inandıklarınıza büyük hürmetim var. Yine de bu kabiliyetin boşa gitmesine yüreğim razı gelmiyor. Haddimi aşarsam bağışlayın; lakin asıl günah Tanrı'nın cömertliğiyle verdiği bu hediyeyi geri çevirmektir. Bu pek az insana bahşedilen bir lütuf ve asıl inanç sahibi insanlar bunun peşine düşmelidir. Tanrı'ya şükran duymaktır bu."

Ardeşes'in bir anda yüzü asıldı, hocasının sıradan birini iltifatlara boğmasını kıskanmıştı sanki. Cemal arkadaşına arka çıktı. Anlaşılan o da pek memnun değildi.

"Maalesef Osmanlı'da bu gericiliğin önünü almak mümkün değil, muasır olan ne varsa küfür, günah, haram. Gâvur dedikleri

arşa çıktı, biz hâlâ fes takılır mı, istanbulin giymek caiz mi diye tartışıyoruz. Paris'i görseler modernitenin manasını kavrayacaklar. Dünyayı İstanbul'dan ibaret sanıyorlar. Softalara kalsa çöle döneceğiz."

Handan bu işgüzar nutuktan rahatsız olmuştu, Cemal'e "Nereden çıktı şimdi bu laflar" der gibi ayıplayarak baktı, bir yandan da benim ne tepki vereceğimi süzüyordu. Handan'ın bakışlarından cesaret alıp içimdekileri bir bir sayıp dökmeye başladım.

"İşgüzarların lafları bir yana lakin sizin her şeye gericilik yaftası vurmanız kendi insanınıza nefretinizin tezahürü. Garbın her türlü keyfiyetine ilericilik demek acınası bir durum. Softalar bizi çöle çağırırken siz de bizi kuru taklitçiliğe çağırıyorsunuz. Aslında birbirinizden farkınız yok. Kendi öz ruhumuzu keşfederek de asrileşebiliriz. Bu kadar sathi düşünmeyin. Yüksek fikirlere sahip olmak, illaki kökünden kopmak demek değildir. Milletimizin mazisi, müktesebatı, malumatı, irfanı kâfi derecede derindir."

Sustuğumda herkesin bakışlarının bana dikildiğini fark ettim. Ortalığı sakinleştirmekse Handan'a düşmüştü, telaşını belli eden bir sesle Zonaro'ya döndü, "Bizim memleketin sonu gelmez meseleleri bunlar hocam, ne kadar konuşsak da netice vermez, Osmanlı fikir erbabının en sevdiği şey gece yarılarına kadar münazara etmek ve fikrinde zerre tereddüt duymadan ertesi sabah kaldığı yerden devam etmektedir. Burası anlamak isteyenlerin, düşünüp dönüşmek isteyenlerin değil, fikrini başkalarına icbar edenlerin ülkesidir" diye zoraki tebessüm ederek konuştu.

Zonaro bir kahkaha patlattı "Bilmez miyim? Ben de senelerce bu münakaşaların içinde kaldım. İşin kötüsü Batı medeniyetinin üstünlüğü için beni şahit tutmak istiyorlar. Lakin hakikati söylemek icap ederse ben İstanbul'dan yanayım, böyle söyleyince de nedense bozuluyorlar" dedi.

Zonaro'dan cesaret alan Handan konuşmasına devam etti.

"Maalesef, bizim münevverlerimizin derdi hakikati bulmak

değil, her şartta haklı çıkmaktır Üstat. Dillerinde Volter, Russo, Ogust Komt vardır lakin zihinlerinde hürriyet değil istibdat saklıdır. Şiddetli bir aşağılık kompleksiyle taklitçidirler maalesef. Frenklere âşıklar, mamafih kendi milletinden utanırlar."

"Orada dur Handan. Münevverler olmasa felsefeyi, sanatı rüyanda görürdün. Bugün resim yapabiliyorsan o insanlar sayesindedir. Haram deyip bir kenara atacaklardı" diye gürledi Cemal. Handan'ın söyledikleri fevkalade kızdırmıştı. Konuşurken damarları boynundan fırlayacaktı sanki. Handan, Cemal'in hiddetini görünce daha fazla uzatmanın fayda vermeyeceğini anladı.

"Atölyeyi de meclise çevirdiniz, bravo size" diye kinayeyle alkışladı Zonaro. "Siz Türkler bir an bile siyasetsiz kalamazsınız, bunu kabullendim artık" deyip bir kahkaha patlattı. Talebeler de kahkahalarına katılınca mesele kapandı.

"Yanılıyorsunuz, günah olan resim değil" diye çıkıştım. Öfkeliydim. İçimdekileri söyleyememenin öfkesini taşıyordum.

Biraz evvel içten kahkahalarla ısınan hava benim sözlerimle yeniden buz kesti. Ardeşes, Cemal, Handan ve Zonaro Efendi ne söylediğimi anlamak için yüzüme bakıyorlardı.

"İnsanların tapındıkları suretler, putlar değil, bunların temsil ettiği manalar. Bu devirde heykelden bir puta inanacak kadar saf kimse kalmadı. Asıl olan, gözle görünmeyen putlar. İnsanların ekseriyeti bu görünmez putlara kulluk eder, asri zamanlarda putlar da suret değiştirdi" diye devam ettim.

"Neymiş onlar?" diye hafif bir alaycılıkla karşılık verdi Cemal.

"Mesela insanın kendi nefsi, azgın iştahı, ihtirasları, kibri, itibar, para ve hatta..."

Konuşmanın tam ortasında pişmanlığa savrulmuştum, hevesim birden kaybolmuştu, Ardeşes merakla "Hatta!" diye üsteledi. Handan'la bakışlarımız birbirine dokundu. Hayatın incelikli temaslarından biriydi, adeta bir kehanete tesadüf etmiştik.

"Hatta an gelir aşk insanın en büyük, en kuvvetli putu olur."

Ardeşes'in merakı daha da artmıştı "Madem vaziyet böyleyse, ortada bir günah yoksa, resim yapmana mâni olan nedir Derviş Ali?" diye sordu.

Sanki başımı derde sokmuştum, zihnimden geçenleri nasıl anlatacağımı bilmiyordum. Handan'a baktım, yüzünde merakla telaş iç içe geçmişti. O da ne diğerleri gibi ne diyeceğimi merak ediyordu. Benim için endişelendiğini düşünmek kalbimi mutlulukla doldurmuştu.

"Günah olan kusursuzluk iddiasıdır. Kusursuzluğa, mükemmelliğe tapınma halidir. Resim insan nefsini Tanrısal bir mertebeye yükseltir. Ressam yaptığı tablodaki varlıklara can ve ruh üflediği hissiyatıyla dolup taşar. Resmettiği, heykelini yaptığı surete 'haydi kalk ve yürü' diye haykıracak kadar cezbeye kapılır. Güzelliği ve yaratıcılığı hâşâ Allah'ın elinden çalmış gibidir. Yarattığının kusursuzluğu gözüne perde olur, kulluğunu, âcizliğini, ona bu kabiliyeti verenin kim olduğunu hemen unutur. İşte o an elindeki kudret her şeyden değerli ve sarsılmaz görünür."

"Sizi resimden alıkoyan da bu hisler mi?" diye karşılık verdi Ardeşes. Niyetini anlamak için dikkatle gözlerinin içine baktım. Saf bir merak içindeydi, ilk andaki saldırganlığından eser yoktu.

"Kıyamet gününde bu suretleri yapanlara 'haydi gücünüz yeterse yarattıklarınıza can verin' denilerek azap edilir. Neden biliyor musun? Onlar yarattıklarına bakarak böbürlenirler. İnsan hem âciz hem unutkandır. Ben de aynı ateşe yuvarlandım. Kusursuzluk kibri benim de nefsimi, benliğimi ele geçirdi. Haddi aştım. Lakin daha fenası da var. Bir... bir büyük günah... ağır bir günah işledim. Affedilmez bir vebaldi. Şimdi zamanı geri döndüremeyeceğime göre yapabileceğim tek şey Allah'tan af dilemek."

Gözlerime hücum eden yaş sözün bittiğinin işaretiydi. O büyük günahın ne olduğunu deli gibi merak etseler de sormaya cesaret etmedi hiçbirisi. Akşama kadar vakit düşünceler içinde

geçti. Atölyeden ayrılırken kapının hemen yanında Handan karşımda beliriverdi. Yüzünde asılı duran mahcubiyet onu daha çocuksu gösteriyordu.

"İtiraf edeyim ki sözleriniz beni çok etkiledi. Daha evvel böylesini hiç duymamıştım. Anlattıklarınız üzerine uzun düşüneceğim. Bana yeni bir kapı açtınız. Bu arada size bir şey sormak istiyorum izin verirseniz."

Handan'ın konuşmasından öyle büyük heyecan duymuştum ki konuşmaya kalkarsam dilim dolanır sandım. Hafifçe kafamı sallayıp "Tabii" diyebildim sadece.

"Yaptığınız resmi Zonaro Efendi'ye gösterdiğim için bana kızgın mısınız? Rica ederim bana alınmayınız, bir hata ettiysem de affediniz. Öylesine güzeldi ki kendime mâni olamadım. İnsan böylesi güzel şeyler karşısında bazen şuursuz hareket edebiliyor."

Aynı şuursuzluk beni de esir etmişti, Handan hayatımda gördüğüm en zarif ve güzel kadındı. Lakin sırrımın ele verilmesinden fevkalade üzgündüm.

"Sizden hassaten rica etmiştim Handan Hanım. Keşke göstermeseydiniz."

"Biliyorum, haddimi aştığım için müteessirim. Hata ettim. Çok düşündüm ama galiba bu yaptığımdan pişman değilim. Tezat içinde göründüğümü biliyorum."

Pişmanlık, diye tekrar ettim içimden. İçimizdeki kuytuluk. Upuzun kış mevsimi. Uykusuz geceler. Pişmanlıklar harabesine dönen kalbim. Yalnızlıklarla tarumar olmuş.

"Bir şey söylemeyecek misiniz Derviş Ali?"

İçimden asıl güzelliğin yüzünde parladığını söylemek geçiyordu. Handan'dan yayılan rayiha aklımı ve kalbimi sarhoş etmeye başlamıştı. Kendimi o rayihaya bırakmak istedim. Bütün cesaretimi topladım "Bana borcunuz var Handan Hanım. Ancak bir şartla bu yaptığınızı affedebilirim."

Beklenmedik taarruzum yüzünden Handan'ın gözleri faltaşı gibi açıldı. Ne diyeceğimi merak ediyordu. "Elinizde duran işlemeli mendili bana hediye ederseniz ödeşmiş oluruz." Yüzüme sessizce bakarken ne derece ciddi olduğumu, buna karşın ne yapması gerektiğini hesap ediyordu. Bir dilemmanın ortasında hisleriyle boğuşurken sırayla elindeki mendile ve bana baktı. Aslında onu zora sokmuştum, belki de nezaket icabı reddedemediğinden mendili vermek mecburiyetinde kalacaktı.

Mendili uzatırken yüzüne pembeye çalan kırmızılık yerleşti. İkimiz de bunun manasını biliyorduk. Lakin bundan sonrasını kestirmenin imkân ihtimali yoktu. Dalgalı bir denize kendimizi bırakmıştık sanki, bir kıyıya varmayı umut ediyorduk. Dalgaların ne kadar dev ve vahşi olduğuna aldırmamanın bir bedeli vardı muhakkak. Mendili aldım ve bir şey söylemeden uzaklaştım.

Kalbim az kalsın yerinden fırlayacaktı. Mendil hâlâ elimdeydi, kimseler görmesin diye cepkenimin arasına koydum. Hızlı adımlarla yürürken daha fazla dayanamayıp mendili çıkardım, avucum içinde saklayarak burnuma götürdüm ve üzerine sinmiş Handan'ın rayihasını ciğerlerime kadar çektim. Oracıkta can verecek kadar kendimden geçmiştim. Ayaklarım yere basmıyordu. Göğsümün tam ortasında kalp yerine bir kor vardı.

Birden yolun ortasında içime düşen ağırlıkla duraksadım. Peki Handan işlediğim büyük günahtan haberdar olursa hakkımda ne düşünecekti? Yüzüme yine böyle sevecen, böyle kalpten, şefkat dolu bakacak mıydı?

"Kendini kandırma Derviş Ali" dedim Akaretler'den Beşiktaş sahiline doğru yürürken. Bir yandan da elimdeki mendili sıkı sıkı tutuyordum. İki dünya arasında sıkışmış kalmıştım. Handan'ın aşkı benim için malihulyadan ibaretti.

"Kendini kandırma. Sırrın açığa çıkınca kimseye bakacak yüzün kalmayacak."

Nihal'in Konağa Gelişi

Nihal'in altı yaşına bastığı o uzun ve kurak yazın sonunda yaşananları anlatmazsam hikâyemiz bütünüyle eksik kalır. Şehirde benim tanık olduğum en puslu sonbahardı. Her hatırlayışımda, göğüskafesimde tutsak bir hüzün. Her hatırlayışımda, gözle görünmeyen ama sürekli sızlayarak varlığını hissettiren, etine saplanmış bir kıymık parçası. İçimde kanayıp duran bir yer. Denizine kavuşamamış bir nehir kadar cılız, bitkin bir ruh.

Halbuki ne kadar da güzel başlamıştı gün. Güzel başlayan her güne kuşkuyla bakmayı o yıllarda henüz öğrenmemiştik, hayat sonraları öğretti. Nihal haftalardır heyecan ve sabırsızlıkla doğum gününü bekliyordu. Konağın giriş katındaki geniş salonu, sarı simli şeritlerle, renkli grapon kâğıtlarıyla süslemiş, küçük bir doğum günü partisi hazırlamıştık. Day Day Pastanesi'nden minik bir pasta, elmalı turta, tahinli çörek, acıbadem kurabiyesi almıştım. Hediye bakmak için gittiğim Beyazıt'taki bir bijutericiden Nihal'in ilk yüzüğünü ve kolyesini seçmiştim: Üzeri uğurböcekleriyle süslü, görenlerde yaşama sevinci uyandıracak sevimli bir setti. Yaşama sevincimizi uyandırmanın bu kadar kolay olmadığını da nedense öğrenememiştim.

Pastaları ve çörekleri iştahla yedikten sonra Eczacı Sermet'e gittik, Nihal'in kulaklarını deldirdik ve küpelerini taktık. Çok mutluydu. Çok mutluyduk. Kendimize küçük, şirin, çocuksu sevinçlerden porselen bir hatıra yapmıştık. Bütün güzel hatıralar kadar ince ve kırılgandı. Canfeda Konağı'nda hiçbir mutluluğun uzun sürmeyeceğini unutmuştum. Hatırlamak için çok geçmedi. Uğursuz konak her şeyi berbat etti. Zehirli kaderimizden gizle-

yerek kendi ellerimizle yaptığımız porselen hatıra, elimizden bir anda kayıp paramparça oluverdi.

En tehditkâr kötülükler, ortalarda görünmeyenlerdir. Çünkü insanların kalbinde bir maskenin ardında saklı durur. Ne zaman, hangi suretle görüneceği belli olmaz. En acıtanıysa, en yakınlarının kalbine çöreklenmiş ve en zayıf anında karşına çıkandır.

Ertesi sabah günün ağarmasıyla birlikte annem odama girip "Nihal'in bavulunu hazırla, bugün Fethi Hoca gelecek, birlikte okula gidip yatılı için kayıt yaptıracaklar. Üstünü başını düzgünce giydir, nüfus cüzdanını da unutma sakın" dediğinde, Nihal benim yatağımda uyuyordu. Gece yarısı ifritlerle, gulyabanilerle dolu rüyaların etkisiyle yanıma sokulmuş, küçük kollarıyla boynuma sarılarak zor da olsa uykuya dalabilmişti.

Annem bir şey sormama fırsat vermeden kapıyı çarpıp çıktı. Her şeyden habersiz sevimli bir kedi yavrusu gibi kıvrılmış yatan, nefes aldıkça göğsü inip kalkan Nihal'in masum yüzüne baktım uzun uzun. Kulağındaki küpelere, minik parmağına konmuş uğurböceğine Neye uğradığımı şaşırmıştım, Nihal'e bunu nasıl söyleyecektim, evden ayrılacağını duyunca yavrucak perişan olacaktı, üstelik okul yaşına daha bir yıl vardı.

Sıkıntılar içinde kıvranıyordum, öylece durdum, ceviz ağacının pencereme uzanan dalına konan karganın gürültüsünün kesilmesini bekledim. Annemin sözleri sonbaharda dalından kopan sararmış yapraklar gibi kafamın içinde bir oraya bir buraya savrulurken zihnimi toparlamaya, gece yarısında neden böyle bir karar aldığını anlamaya çalışıyordum. Nihal'in doğum gününü kutlarken kararını kesinleştirmişti muhakkak. Hatta doğum gününün geçmesini bekleyerek kendince iyilik yapmıştı. Beynim zonklamaya başladı.

Hayatın en yorucu anları başkalarının zihninden geçen karmaşık, kötücül, tahripkâr düşüncelere anlam vermeye uğraşmaktır. Ağır bir suçluluk duygusunun sizi ezmesine izin verirsiniz.

Size ödetilen ağır bedeldir bu yorgunluk. Kendini cezalandırmak. Başkaları için kurban edilmeye razı gelmek. Nefretin keskinleştirdiği bıçağa bile isteye boynunu uzatmak. Annem kalbindekileri gizleyen bir kadındı ve sürekli aklını okumaya çalışmak beni bitkin düşürüyordu. Gizleme ihtiyacı duymadığı tek bir duygu vardı: Nefret...

Nihal'in masum yüzünü daha fazla seyretmeye devam edemedim, göğsümü sıkıştıran koca düğüm yüzünden nefesim kesiliyordu, ateşten gözyaşlarımı içime akıtıyordum. Umursamaz karganın çirkin sesi öfkemi arttırırken odadaki eşyalar üstüme üstüme gelmeye başladı; Nihal'in evden ayrılmasına hazır değildim, annemin alelacele bir kararla okul kaydını bir yıl erkene çekmesine anlam veremiyordum. Nihal'in parmağında duran uğurböceğinden cesaret alıp (çaresizliğin akıldışılığı da diyebilirsiniz buna) odamdan çıktım.

Aşağı indiğimde, lavanta kolonyası, kahve ve sigara kokusunun birbirine karıştığı odada annemi dalgın gözlerle, sigara dumanının içinde, kendine ve herkese küskün bir boşvermişlikle pencereden dışarı bakarken buldum. Bir yangının ortasına yürüyordum sanki. Yanına sokulduğumda istifini hiç bozmadı, ben yokmuşum gibi davranıyordu. Yüzümüze bakmamak onun için bir cezalandırma biçimiydi. Bazen çocukken güzel söz söylemesi bir yana, yüzüme bir kez olsun bakması için yalvarırdım. Ben yalvardıkça o bakışlarını daha da uzaklaştırırdı. Gözlerini benden esirgemesi acı verirdi.

"Durduk yere nereden çıktı bu okul işi?"

Annem ne dediğimi hiç umursamamıştı. Sinir bozucu, kaba bir suskunlukla sigarasını içmeye devam etti. Yüzüme bakmıyordu.

"Anne cevap verir misin, bize bir şey söylemeden Nihal'i okula yazdırmak da nereden çıktı? Bu çocuk daha altı yaşında. El kadar. Evden uzaklaşırsa ne hale gelir düşünebiliyor musun? Kimsesizler gibi."

O sırada sokaktan geçen külüstür kamyonetin bozuk hoparlöründen ne dediği anlaşılmayan cızırtılı bir ses yükseldi. Annem sabahın sükûnetini parçalayan bu boğuk sese de aldırış etmedi, kendi dünyasının derinliklerine gömülmüştü, sert rüzgârların örselediği kayalara benzeyen yüz hatları hiç değişmiyordu; ne bir şey duyuyor ne de görüyordu. Sanki ödünç aldığı bir hayatı yok yere heba etmişti de şimdi pişmanlık denizinde boğulmamak için başını yukarıda tutmaya çalışıyordu.

"Karşında köpeğin yok senin anne, sana bir şey soruyorum. İnsan yerine koy. Nezaketen de olsa dönüp yüzüme bir bak."

Annem ölümcül bir nefretle ateş fışkıran gözlerini yüzüme çevirdi, hiç beklemediği bu isyan karşısında şaşırmıştı. O an tuhaf bir hisse kapıldım, Garip'i zehirledikten sonra karların arasında boynuna sarıldığı ana yuvarlanmıştık sanki, ölü bir zamanın içinde sürükleniyorduk. Bakışları bir çift el oldu ve boğazıma sarıldı, tıpkı yaşlı köpeğimiz Garip gibi can çekişiyordum.

"Haddini bil Halide! Bana böyle saygısızlık edemezsin. Çocuğum için en doğrusunun ne olduğunu bana sen öğretemezsin. Ne zaman ne yapacağımı sana soracak değilim. Şimdi derhal yukarı çık ve Fethi Hoca gelmeden Nihal'i hazırla. Adamı bekletmek istemiyorum."

"Nihal benim kardeşim ve ben de onun iyiliğini düşünebilecek yaştayım."

"Seni başına bela edecek bir adam bulabilirsen, kendi çocuğun için yaparsın iyiliğini. Herkesin çok bilmişliğinden bıktım usandım."

Gururumu kıran vahşi ve umursamaz tavırları yüzünden kendimi aşağılanmış hissetmiştim. Ahşap merdivenlerden hırsla ve gürültüyle koşa koşa çıkıp odama geri döndüm. Bir vedadan, kırık bir ayrılıktan geriye kalan işlemeli, beyaz mendil kadar hüzün ve hicranla doluydum. Yüreğim hüzün gölgeleriyle kaplanmıştı. Odama girdiğimde Nihal yattığı yerde hafifçe kıpırdandı,

çıkardığım gürültü yüzünden uyandığını düşündüm, yanına yaklaştım, hâlâ o masum çocuk uykusundaydı. Tam arkamı dönecekken, yatağın ayakucundan yaklaşan sinsi bir karaltı gördüm. Zihnim gözümün gördüğünü inkâr ediyordu, birazdan dünya ayaklarımın altından kayacakmış da tepe üstü yuvarlanacakmışım gibi geldi. Kalp atışlarım hızlandıkça hızlandı, dünyanın bütün sesleri susmuşçasına sessizleşti odamın içi.

Alacakaranlıktan çıkmış irice bir akrebin beyaz çarşafın üzerinde ağır hareketlerle Nihal'e doğru ilerlediğini fark ettim. Elim ayağım tutmuyordu, korkudan bütün vücuduma felç inmişçesine kaskatı kesilmiştim. Sağa sola amaçsızca bakınırken kitaplık rafında duran bir kavanoz gözüme ilişti. Ali Muhiddin Hacı Bekir'in susamlı akide şekerleriyle dolu kavanozu kaptığım gibi içindeki renkli şekerleri yere boşalttım, yatağın başına fırladım ve akrebin ürkütücü kıskaçlarının önüne doğru yaklaştırdım. Bu sırada parlak kabuğu mora çalan bir siyaha döndü, korkumu bastırarak tüm soğukkanlılığımla kavanoza girmesi için bekledim. Tehlikeyi sezen akrep adeta bir göz yanılgısına, bir çarşaf lekesine dönüşüp yokluğa karışmak istercesine, zamanı durduracak kadar hareketsizleşti. Zihnim saplantılara esir oldu; kendimi intikam peşinde koşan bir akreple aynı odada kalan kör biri olarak hayal ettim. Dipsiz bir karanlıkta, bütün harfler sessizleşti.

Saatlerdir bir satranç masasının başında sıkışmış, bir oyundaymış gibi sinir bozucu bir sabırsızlıkla birbirimizin sonraki hamlesini, dalgınlıkla yapacağı hatayı bekliyorduk. Görünmez bir el kolumdan tutuyordu sanki. Beklemeyi bırakıp saçımdaki lacivert plastik iri tokayı çıkardım, akrebi tokanın ucuyla usulca sürükleyerek kavanoza soktum. Kavanozun kapağını kapattığımda artık kaçacak bir yeri kalmamıştı. Ölümcül bir tuzağa düştüğünü, çıkışı imkânsız bir kapana kısıldığını sezmiş, can havliyle ve şaşırtıcı bir atiklikle etrafında dönüp durmaya başlamıştı.

Akrebin gözlerini aradım, tuhaf bir yüzleşme arzusuydu, düşmanını alt etmenin verdiği cesaret ve güvenle, çaresizliğini görmek istiyordum.

Elimdeki kavanozla mutfağa gittim, tezgâhta duran kibriti aldım, odama geri döndüm. Kalınca bir kâğıt parçasını iyice buruşturup ucundan tutuşturdum, kavanozun kapağını yavaşça açıp yanan kâğıt parçasını akrebin üzerine bıraktım. Alev, kâğıt parçasını tamamen tutuşturduğunda, akrep acıyla kıvranmaya başladı. Kâğıttan ve akrepten çıtırtılar yükseldi, kavanozun içindeki can çekişme anını sonuna kadar nefesimi tutarak izledim. Belli belirsiz, ağlamayı andıran bir çığlık yükseldi kulaklarımın içinde. Akrebin çığlığıydı ama içimde bir yerden kopmuştu. Kâğıt küle döndüğünde akrep de hareketsiz kalmıştı, öldüğünden emin olmak için kavanozu birkaç kez salladım, içindeki küller uçuştu, akrep kıpırdamıyordu, cam kavanozun kapağını yeniden kapattım.

"Ne oldu abla? Nedir o elindeki?"

Nihal yattığı yerde, mahmur gözlerle doğrulmuş bir bana bir elimdeki kavanoza bakarken yanına gittim ve sarıldım, "Bir şey yok kuzum, iyi uyudun mu sen?" diye sordum. Gözlerini ovuştururken kafasını sallamakla yetindi.

Yüzüme sahte bir mutluluk maskesi ve sesime mübalağalı bir abla şefkati, gözlerime yalandan bir içtenlik yerleştirdim. Belki de asıl benliğimden sıyrılma çabasıydı. Bir başkası olmayı diledim. En yakınından kötülük görmek, insanın duyduğu acı ve hüsranı katbekat artıracağından, ona bir anlığına da olsa yabancılaşmak istedim. Yıllar sonra bu anı hatırladığında hafızası karışsın, başka bir Halide gözünün önüne gelsin istedim. Kader ne tuhaf; kimin hafızasında sonsuza dek güzel kalabilmek için didinip ihtimam gösteriyorsak, en çirkin hâlimiz onların hatırasında saklı kalıyor. Çünkü sevgi yaralar; bir türlü iyileşmek bilmeyen hakiki yaralar, sadece sevginin kudretinden doğar. Diğerleriyse geçer, bir an gelir, şifalı bir kelime, merhametli bir el, hassas bir gönül dokunur

ve geçer gider. Sevgi geçmeyen yaralarla sınanır. Yüreğinde saplı duran hançere sabretmeni bekler.

"Nihal biliyor musun, sana bir müjdem var. Okula başlıyorsun bu sene. Seni okula yazdıracağız."

Mutluluk maskesi, yere düşen seramik vazo gibi o saniyede dağıldı, sözcükler ağzımda büyüdü, lafın gerisini tamamlayamadım. Dik yokuşun orta yerinde mecalsiz kalıp da yere yığılmış zayıf bir atın mahcubiyet yüklü teslimiyeti bindi sırtıma. Nihal sessizce yüzüme bakıyordu. Bunun bir müjdeden ziyade üzücü bir haber olduğunu çocuk aklıyla sezmişti.

"Hani ben okula seneye başlayacaktım?" diyebildi sadece. O bakış siyah beyaz bir kare olarak hafızamda duruyor.

Nihal hızla düş kırıklığına yuvarlanırken beni de kolumdan çekmişti. Bense hâlâ gerçeğe en çok benzeyen yalanı aramakla meşguldüm, ona hiç olmazsa bu kadarcık borcum vardı; içine şefkat serpiştirilmiş bir yalan.

"Bizim bir akrabamız seni güzel bir okula yazdıracak. Fethi Hoca vardı ya, hatırlar mısın, eskiden konağa gelirdi sık sık, seni de çok severdi, boyama kitapları getirirdi. Hatırladın değil mi? İşte o bugün gelecek, seni alacak. Çok çalışkan öğrenciler o okula gidiyor. Hem sadece dersler yok, müzik var, resim var, jimnastik var, sevdiğin yemekler var. O kadar güzel ki gidince görürsün."

Çocuk kalbi, ona bir şeylerin iyi gitmediğini fısıldarken, kulağına çarpan eğreti sözlere kanmamak için direniyordu. Yalanlar kabına sığmayınca üstündeki şefkat örtüsünü yırtıp çırılçıplak sağa sola saçıldı. Benim hüznüm odadan taşacak kadar çoğalmıştı bile.

"Ben Mimar Sinan İlkokulu'na gideceğim. Zeliha da oraya gidecek. Onunla konuştuk. Annesi de öyle söyledi. Başka okul istemiyorum."

"Çalışkan ve akıllı çocuklar yatılı okula gidiyor. Böyle kocaman yatakhanesi var, kızlar yan yana uyuyor. Hiç korkmana gerek yok, bir sürü arkadaşın olacak, oyunlar oynayacaksınız, eğleneceksiniz."

"Orada mı yatacağım Halide Abla? Okuldan çıkınca eve gelmeyecek miyim? Gitmem ben oraya. Asla gitmem! Beni sakın gönderme Halide Abla. Anneme söyle beni göndermesin oraya."

Nihal duyduklarının şokuyla boynuma sarıldı ve daha fazla kendini tutamayıp hüngür hüngür ağlamaya başladı. "Akıllı, uslu çocuklar ağlamaz, sana yalan söyler miyim, eve geleceksin hafta sonları, orada sürekli kalmayacaksın" derken ben de gözyaşlarıma mâni olamadım. Yol kenarına bırakılmış kırık bir bisikletin yalnızlığına gömülmüştüm. Birbirimizden uzun süre kopamadık, sol omzum Nihal'in gözlerinden akan yaşlarla sırılsıklam olmuştu. "Ne olur beni göndermeyin Halide Abla" diye sayıklayıp duruyordu başı omzumda gömülüyken. Sanki gözlerini açarsa bunun kötü bir rüya olmadığını kabullenmek zorunda kalacaktı.

O gün bir şey daha öğrendim: Sevdiğinin gözyaşlarıyla ıslanan bir omuz, ömür boyunca kurumazmış.

Fethi Amca konağın zilini çaldığında kalbimin orta yerine cam kırıkları saplandı, Nihal'in bavulunu hazırlarken sahte ve çürük avuntulara sığınarak, evden ayrılacağı gerçeğini kafamın içinden kovmaya uğraşıyordum. Kapıyı annem açtı. Fethi Amca öylece durmuş bekliyordu. Kısa bir selamlaşma faslının ardından "Çocuk hazır mı?" diye sordu. Annemin içeri girmesi için yaptığı daveti, acelesi olduğu gerekçesiyle (bence annemle uzun zaman geçirmekten kaçınıyordu) kibarca geri çevirdi. O sırada elinde bavulla kapıya yaklaşan Nihal'i gördüm. Göz açıp kapayıncaya kadar büyümüş, umursamaz adımlarla kendi bilinmezliğine, gelecekteki mutsuzluğuna doğru yol alan yetişkin bir kadın olmuştu. Sanki güzel bir rüyanın orta yerinde uyandırılmıştı ve yarım kalmış bir rüyaya geri dönmek imkânsızdı. Kaçınılmaz yazgısına teslim olduğu anda biraz daha büyüyordu insan. Nihal, odasıyla konak kapısı arasında geçen sürede gözüme başka biri olarak göründü. Birazdan arkasında bırakacağı konağın her ayrıntısını

ezberlemek ister gibi eşyalara bakındı, hüzünlü bir kışa hazırdı artık. Kim bilir belki de o günden sonra hayatının geri kalanı için tek mevsim kış olacaktı. Üşümekle geçen bir kış. Ölü mevsimler.

Nehrin güçlü akıntısına yenik düşmüş küçük yorgun bir balığı andırıyordu Nihal. Pes etmişti, her şeye boşvermişti. Pes etmenin de kendine has bir özgürlük hissi vardı; bütün beklentilerden azade, akıntının mecalsiz bıraktığı küçük bir balık kadar hürdü. Anneme "Ben de onunla gideyim" dediğimde düşmanına bakarcasına yüzü düştü, bir şey söylemesine fırsat kalmadan Fethi Amca aramızdaki gerginliği sezdi ve sesini alçaltarak "Halide kızım, yanında gelirsen bu sefer okulda senden ayrılamaz" diyerek isteğime mâni oldu. Nihal duymasın diye kısık sesle söylemişti ama onun hiçbir şey umurunda değildi, Fethi Amca'nın söylediklerini duysa da aldırmadı. Çıt çıkarmadan, hiçbirimizle göz göze gelmeden dışarı çıktı. Bu görüntüye dayanacak gücüm kalmadığından aceleyle odama koştum ve mavi çiçekli kalın perdenin arkasından dışarıyı izlemeye başladım. Mavi çiçekler bir ayrılığın yakın şahidi olarak zihnimin küflü duvarlarında asılı kaldı.

Nihal, konak kapısının önünde annemle hâlâ fısıldaşarak konuşan Fethi Amca'yı beklerken, yatılı okula zorla gönderilen altı yaşındaki küçük bir kız çocuğunun şaşkınlık, korku ve hüzün kaplı nemli gözleriyle (ne yaparsa yapsın gizlemeyi başaramamıştı), karmakarışık duygularla konağa bakıyordu. Yok yere cezalandırılmış masumlara özgü çaresizlikle öylece kalakalmış, birilerinin (en çok da annemin) insafa geleceğinin hayalini kuruyordu.

Fethi Amca ayaküstü konuşmanın ardından arabasına doğru ilerledi. Nihal son bir umutla, arkasına baka baka, hasta hırıltısını andıran bir sesle çalışan, kahverengiye çalan eski Reno'nun kahverengi deri kaplı arka koltuğuna oturdu, kafasını umutsuzca cama yasladı ve konaktakilerin kapı önüne çıkmasını bekledi. Onu hayal kırıklığına uğratmanın utancı ve kederiyle perdenin

arkasına saklandım. Son bir kez sarılmamıştım bile. Ben kaçarcasına odama çıkmıştım, Nihal o yaşına rağmen benden daha güçlüydü. Bir an kafasını odamın penceresine doğru çevirdi, orada olduğumu biliyordu. Vedalaşmanın hüznünden değil, işlediğim suçun mahcubiyetinden gizleniyordum aslında. Kim sevdiği birini kuytu bir yalnızlığa, soğuk bir kış hüznüne yolcu edecek kadar güçlü olabilir ki?

Araba, yorgun motorundan mı yoksa içimde bir yerlerden mi koptuğunu ayırt edemediğim acılı bir inleyişin ardından hareket etti. Sonbaharın ilk yağmuru çiseliyordu. Yağmur hep bu anları kollardı. Arabanın arkasından uzun uzun baktım, Nihal'in kurutulmuş bir çiçeğe benzeyen minik ellerini cama yapıştırıp adeta bir boşlukla vedalaştığını fark ettiğimde yüreğim yarıldı, içimde bir şeyler sonsuza dek koptu. Penceredeki kan lekesinden başka geride hiç iz bırakmamış ölü bir kuş yavrusu gibi gözden kayboldu, geride kötü bir alışkanlık gibi göğüste ağrı yapan ıssızlık kaldı. Giden Nihal değildi yalnızca, kırmızı renkli uğurböceği de minicik kanatlarıyla rüzgârın peşine takıldı ve unutulmuş bir hatıra gibi uçuverdi konağın penceresinden.

O gün Fethi Amca'yı da son görüşümdü. İki yıl sonra ölüm haberi geldi. Annem cenazeye gitmek istemediğinden (üzüntüden mi umursamazlıktan mı olduğu anlaşılmıyordu) beni zorla yolladı. Cenazesi Erenköy'de tuhaf isimli bir camiden kalkmıştı: Böcekli Camii. Kuş seslerinin kapladığı avluda cenaze namazı kılınırken ben kenarda bekleyen kadınların arasında merakla etrafıma göz gezdirdim ve camiye neden böyle bir isim konmuş olabileceğini düşündüm. Namazın ardından Fethi Amca'yı cenaze arabasına koydular. Kahverengi Reno'suyla konağın önünden uzaklaşması gözümün önüne gelince ilk kez o an hüzünlendim. Camiden çıktıktıktan sonra daha evvel hiç gitmediğim o semtte biraz gezinmeye karar verdim. Rastgele dolanırken önünden geçtiğim Manolya Pastanesi'nin vitrininde duran profiterolleri

görünce ayaklarım beni doğrudan içeri soktu. Camiye Böcekli isminin neden konduğu hâlâ kafamı kurcalıyordu, profiterolleri incelerken karşımda bekleyen, saçları ve bıyıkları iyice kırlaşmış pastaneciye bunun sebebini bilip bilmediğini sordum. Adam profiterolü hazırlarken bir yandan da caminin ipekböceği yetiştiren zarif ve iyiliksever bir kadının bağışladığı parayla yapıldığını, kadın ölünce de vasiyetine uyulup cami avlusuna gömüldüğünü anlattı. Yeniden camiye dönüp kadının mezarını ziyaret etmek için istek duydum ama eve geç dönmeyi göze alamadım.

Seneler geçti. Kavanozun dibinde, alevler içinde yanarken sessiz çığlıklar atan akrebin çırpınışı, pencere önünde duran annemin günah ve öfke yüklü bakışları ve Garip'in karın üstüne atılmış bir eşya gibi duran hareketsiz vücudu gözümün önünden gitmiyordu. Birden kalbimi bir korku kapladı: Gözünü kırpmadan o akrebi yakan gerçekten ben miydim, arkamda duran ürkütücü gölge benim miydi, bu dünyada benzemekten en çok korktuğum kişiye mi dönüşüyordum, yazgımın kurbanı mıydım, yoksa beni ele geçiren kötülükle baş edebilir miydim? İçimde bir akrep vardı. Duygularımın ateşiyle çepeçevre sarılmış, ikimizi birden cezalandırmaya hazır halde bekliyordu.

Bugün hâlâ zihnimi kurcalayan daha yakıcı bir soru var: Peki Nihal o uğursuz günün ardından bana bir akrepmişim gibi mi baktı? Yüzüme bunu belli etmese de kalbinde bir yerde suçluların adını listelerken evvela benim ismimi mi yazdı?

O zamanlar ayda bir evimize uğrayıp anneme kahve falı bakan Yurdagül Abla, Nihal'in ilkokula başladığı yıl, havanın erkenden karardığı bir şubat akşamında konağa uğradı. Elindeki fincana ve tabağa bakıp büyük bir ciddiyetle, araya suskunluklar ve endişeler serpiştirerek anlattıklarını dikkatle dinlediğimi fark etti ve gülümseyip göz kırparak "Halide kız, kalk kendine bir kahve pişir, kapatıp senin de falına bakalım, kısmet varsa haberimiz olsun" deyiverdi. O esnada Yurdagül Abla'nın boynundaki kahverengi

iri et benine dalmıştım, sanki konuştukça yer değiştiriyordu. Bana bir şey söylediğini fark ettiğimde bütün ürkekliğimle kafamı doğrudan anneme çevirdim, elimde olmaksızın her şeyde ondan onay bekliyordum. Çünkü istemediği bir şey yaparsam (kıyafet seçmek dahil) günlerce kavgası bitmiyordu, geri adım atan her seferinde ben olduğum için daha ilk andan onun onayını almak bir alışkanlığa dönüşmüştü. Annemin ses çıkarmamasından cesaret alıp kendime bir fincan Türk kahvesi pişirdim.

Kapağının üzerinde ters çevrilmiş bir halde duran kahve fincanının soğumasını beklerken içimi bir ürperti sardı: Acaba Yurdagül Abla kahve falında ne görecekti? Aslında göreceklerinden ziyade annemin yanında konuşmak canımı sıkıyordu ama baş başa kalmamız pek mümkün görünmüyordu. Yurdagül Abla kahve fincanını eline aldı, telvesini dikkatle tabağa boşalttı ve gözlerini kısarak uzun uzun baktı, bir ara kafasını kaldırdığında göz göze geldik, neşesi kaçmıştı, az evvel muhabbet kuşu gibi şakıyan kadın gitmiş onun yerine dilsiz bir kuzgun gelmişti. Annem "Anlatsana Yurdagül, insanı merakta bırakıyorsun" diye üsteleyince, Yurdagül Abla emrivaki konuşmaya başladı.

"Burada bir akrep var Halide. Basbayağı akrep bu. Çok yakınında."

Gözlerim açık halde bir kâbusun ortasında bulmuştum kendimi. Budalalığıma lanet okuyordum; neyle karşılaşacağımı bile bile, elimdeki sepetle zehirli otlarla, ölümcül yemişlerle kaplı bir ormanda dalgınlıkla dolanıyordum.

"Nerede, konağın içinde mi?"

Yurdagül Abla cevap vermedi, bir anda serçeparmağıyla fincanın içindeki telveyi sıyırırken "Ya şimdi boş ver, kötü çıkan fala bakılmaz. Bozayım bunu, haneden ırak olsun" dedi ve sehpanın üzerindeki kâğıt mendille serçeparmağını saran koyu kahverengi telveyi temizledi. Fincandaki kahve telvesini parmağıyla dağıttığında kaderimin düzeleceğine bütün kalbimle inanmak istiyor-

dum. "Hava kararmış, al sen bu fincanı iyice yıka, ben sana geniş fal bakarım sonra" deyip yerinden doğruldu. Annem gözlerini bana dikmişti, birbirimize iki akrep gibi düşmanca bakakaldık.

O günden sonra gece yarılarında kan ter içinde, gizlice evin odalarını kolaçan etmeme bir başka sebep daha eklendi: Kara bir akrep. Ruhumun ışığı sönmüş; yaşamak, köhne bir konağın karanlığında kara bir akrep aramaya dönmüştü. Oysa hayatlarımızı asıl zehirleyen akrepler değil hatıralardı.

Günler geçti, geceleri gözüme uyku girmiyordu, gözlerimi kırpmadan sabahı ediyor, gün aydınlanmaya yakın, sabah ezanı vaktinde birkaç saat dalabilirsem kâr sayıyordum. Vücudum gitgide yorgun düşmeye başladı, iştahsızlık yüzünden bir deri bir kemik kalmıştım, korkunç baş ağrılarım yüzünden ağrı kesicilerle yaşıyordum. Ara sıra acılara dayanamayıp, annemin şifonyer çekmecesindeki depresyon ilaçlarından gizlice çalıyordum. Her nedense o ilaçlar her şeyi daha da kötüleştiriyordu. Bedenim bu ağırlığı kaldıramayıp iflas etti. Bir gün merdivenlerin ortasında bayılıp kalınca, mecburen Şişli Etfal'de sinir hastalıkları uzmanı bir tanıdığa gidip muayene oldum. Doktor uykusuzluk hastalığına yakalandığımı söyleyip ilaçlar yazarken "Kimler yakalanır bu hastalığa?" diye saflıkla sormuştum. Kendi yazdığı reçeteye yabancı gibi baktı, gözlüğünü çıkarıp önlüğünün üst cebine yerleştirirken "Senin gibiler" diye cevap verdi. Benim gibiler! Bazı şeyleri anlamak için karmaşık, bilimsel yanıtlara ihtiyaç duymayız, kısa birkaç kelime, manidar bir bakış her şeyi izah eder.

Bir hayalet olmuştum sanki. Kaderim günden güne bir ağ gibi örülüyordu, o zamanlar başıma geleceğin ne olduğunu asla bilemezdim. İyileşir gibi oldum. İlaçların kısmen de olsa işe yaramasından teselli buluyordum ama bir gün gelecek ve bütün çareler tükenecekti.

Nihal'in, Fethi Amca'nın arabasıyla Canfeda Konağı'ndan uzaklaştığı günün üzerinden tam tamına otuz iki sene geçmişti.

Cihangir, konağın kapısını açtığında karşısında Nihal duruyordu. Yüzündeki kırgınlıkla karışık hüzün hiç kaybolmamıştı. Otuz iki yıldır geçmeyen bir mahcubiyetle baktım gözlerine.

"Cihangir Abi merhaba" dedi içeri girerken. Salona geçmeden evvel etrafını süzdü, yatılı okurken tatil günlerinde derin bir özlemle geldiği evde her şey aynıydı, eksik olan tek şey özlem duygusuydu, zamanla kaybolup gitmişti.

Hoş geldin Nihal, dedim sesimi duymayacağını bile bile.

Günlerdir seni bekliyorum. Seni o kadar özledim ki anlatamam. Arayı çok açmadın mı? En son ne zaman adım attın bu eve? Nedim'le evlendikten hemen sonra mıydı? Sonra hepten uzaklaşıp gittin. Acılardan kaçar gibi. Belki de haklıydın ama keşke yine eski günlerdeki gibi korktuğumuz her an birbirimize sarılıp uyuyabilseydik. Bütün yaralarımız iyileşinceye kadar, bütün kâbuslar geçinceye kadar gözlerimizi yumardık.

Sofadaki nesnelerin çizgileri ve sınırları rüyalar âlemindekiler gibi dağıldı, iç içe geçti, bakışlarımız bir saniyeliğine birbirine tutunup ayrıldı ve ben o bir saniyeyi hayalimde çoğalttıkça çoğalttım. O bir saniyeyi kendimce mucizelere yordum.

Cihangir'in ardından Nihal de salona geçti, Zeliha'yla soğuk ve mesafeli bir öpüşmeyle selamlaştılar. Nihal kendini annemin kadife kapitone kanepesinin toz kaplı minderine bırakırken "Şehir mahşer yeri gibi. Sabah patlamaları duydunuz mu? Ödümü kopardı. Otelde uyuyordum. Birden kalbim duracak sandım. Bir sürü evin camları kırılmış. İşe bak. Tam da bugünü buldu." Zeliha oturduğu koltuktan doğrulup sanki olan biteni görecekmiş gibi pencereye dikti gözlerini. "Kara yağmura yakalandın mı?"

Nihal gözlerini patlatarak Zeliha'ya döndü.

"Hiç sorma. Taksideydim, kara, çamur gibi bir şey yağmaya başladı. Ön cam birden simsiyah oldu. Önümüzdeki araba onun önündekine çarptı. Biz de az daha ona çarpıyorduk, son anda durduk. Herkes nasıl panik oldu anlatamam. Kadının arabasına çarpmışlar, yazık bu siyah şey zehirleyecek diye arabasından in-

medi. Öyle deyince ben de korktum. Taksici de Unkapanı girişinde bıraktı beni zaten. Yürüyerek geldim."

Cihangir orada olduğu bir anlığına unutulmuş da kendini hatırlatmak istercesine lafı eline aldı.

"Konak uğursuzluğunu yine gösterdi."

Zeliha ve Nihal ağabeylerinin bu çıkışına şaşırmış gibi baktılar. Sanki kaçmak istedikleri bir kapana kısılmışlardı. Zeliha o kapandan çıkabilmek için beyhude bir hamle yaptı.

"Konakla ne ilgisi var Cihangir? Bütün şehir ayağa kalkmış, tam bir felaket yaşanıyor, bütün dünya buraya kulak kesilmiş, sen konağın uğursuzluğu diyorsun. Her şeyin sebebi bu eski konak mı yani? Kusura bakma ama sen de eve laf söylemek için fırsat kolluyorsun."

Şehrin felaketi değil ama bizim hayatlarımızın felakete savrulmasının sebebi belki de Canfeda Konağı'nın uğursuzluğu Zeliha. Burada bir şeyler olduğunu sezemiyor musun? Bu konağın kimseye mutluluk getirmediğini sen de en az benim kadar biliyorsun. O yıllarda "Keşke buradan kurtulsak, başka muhitlerde otursak" diye bana şikâyet ettiğini hatırlıyorsun değil mi?

Ortamın daha da gerilmesine mâni olmak için "Avukatla, antikacı gelmedi değil mi?" diye araya girdi Nihal. "Henüz gelmediler" diye karşılık verdi Cihangir, "Avukatı birazdan arayacağım, tam olarak ne zaman geleceğini öğreniriz."

Nihal birine bakınırcasına salonun içini kolaçan etti.

"Bu evde tuhaf bir koku var sanki. Siz de alıyor musunuz?"

Zeliha, Cihangir'le bir an göz göze geldikten sonra "Havasız kaldı, ondandır" dedi ve hafifçe gülümseyerek "Ayşe Handan nasıl Nihal? Şimdi kocaman olmuştur. Okula başladı mı? Ben en son gördüğümde konuşmayı yeni sökmüştü."

"İyi" diye geçiştiren bir sesle karşılık verdi Nihal. "Geçen yıl ilkokula başladı. Fransız okuluna gidiyor. Babasının yanında. Halinden memnun." Konuşmayı daha fazla uzatmak istemediği

her halinden okunuyordu, oturduğu yerden doğruldu, "Benim tuvalete gitmem lazım, yolda sıkıştım bir saattir" dedi. Ahşap merdivenleri tırmanırken oldukça düşünceliydi, çocukluğundan bu yana üzerinden atamadığı yabancılıkla bakınıyordu etrafına.

Üst kat koridorunda yürürken bir odanın önünde durdu. Elini saçlarına götürdü, saçlarını işaretparmağına doladı, çocukluğunda kararsızlık anlarında aynı hareketi yapardı. Kapı koluna uzandığı anda açmaktan vazgeçti. Tereddütlerin arasında boğuluyordu, kapının önünden ne ayrılıyor ne de açmaya cesaret edebiliyordu. Dizlerinin üzerine çöktü, ağır bir sancı çekercesine ellerini karnında birleştirip iki büklüm önüne doğru eğildi. Yüzünü göremiyordum. Hafifçe sarsılarak ağlamaya başladı. Sessizce. İşaretparmağını büktü, ağzına götürüp ısırmaya başladı, kederin sağır edici gürültüsünü içine gömme uğraşındaydı.

O kapıyı açamadın değil mi Nihal? Açmaya gücün yetmedi. Ama o kapıyı açmak, o odaya girmek zorundasın. Sonsuza dek kilitli kalmayacak; kapı açılacak ve odada ne varsa yüzleşeceksiniz ve can yakıcı yüzleşmenin bütün bedellerini ödeyeceksiniz. Çünkü ben her gece karanlığın ortasında, hatıraların ve hayal kırıklıklarının bedellerini tek başıma ödüyorum. Siz yoksunuz, siz hiç olmadınız o gecelerde. Geçmişin bütün günahlarını ölülere yüklemek, dünyada kalanların yaptığı haksızlıklardan biri. Ruhumun özgürleşmesi için o odaya girmekten başka çare yok.

Ölülerin dünyada kalanlardan tek bir isteği var biliyor musun? Anlaşılmak ve böylece huzura kavuşmak. Bugün birbirimizi anlamak ve ruhlarımızı huzura kavuşturmak için belki de son şansımız. Kaybetmekten korktuğumuz ne varsa çoktan kaybettik. Kilitli odalarda hapsolan, hepimizi zehirleyip duran sırları açığa çıkarmanın, ruhsal yaralarımızın üzerindeki kirli sargıları söküp atmanın vakti geldi.

Evine hoş geldin Nihal!

Ben Bilmez İdim Gizli Ayan Hep Sen İmişsin

İstanbul'da umursamazlıkla kol gezen yangının daha büyüğü Devlet'i Âli Osmani'yi epey zamandır içten içe küle döndürüp yok ediyor. Son birkaç hafta içinde İstanbul bir felakete şahit oldu; sokaklara dökülen zabitler, talebeler, müderrisler, zaptiyeler acımasızca birbirini kırıp geçti. Cümle Osmanlı milleti, kendi arzularıyla, hırsla, hevesle, iştiyakla, kör bir nefret ve taassupla ağzı ardına kadar açılmış cehennem kapısından içeri doluştu. Hepimiz çürüyoruz, lakin herkes suçu diğerinin üzerine atıp vicdanını rahatlatmanın peşinde, ekşi çürük kokusunu üstüne alınan yok. İnsanın bozulması hiçbir şeye benzemiyor.

Mebusan, Ayaklanma Hadisesi'nden sonra yegâne suçlu olarak gördüğü Sultan Abdülhamid'i azledince içimi buruk bir his kapladı. Bir yandan her şey düzelir ümidini taşıyor, bir yandan da her şeyin daha kötüye gideceğini hissediyordum. Devleti, yeni bir hükümet idare etmeye başladı. Yıldız Sarayı'nın, sultanın ve hareminin şahsi malları, mülklerinin yağmalandığı herkesin dilinde. Ne olacağını kimse kestiremiyor. Haramilere, akbabalara gün doğdu. Heyhat! Kimin malı kime yâr oldu ki bu zamana kadar? Ortalık toz duman; kim hain, kim dost, kim düşman belli değil. Şu daracık zindanda memleketin hazin ahvalini düşünmeden edemiyorum. Bu millet neden birbirini sevmeyi beceremedi? Ne vakit içlerinde bu kadar kin birikti de herkes bir diğerinden nefret eder hale geldi?

Benim yolum bambaşkaydı, o mahşerin içinde, her taraf toza toprağa bulanmışken, kalbimde Handan'ın tertemiz aşkıyla yü-

rüyordum. Gözüm Handan'dan başkasını görmez olmuştu. Sandım ki yüreğimde bir muska niyetine taşıdığım aşk bizi her tür fitne ficurdan muhafaza eder, kötülükleri ırak eyler. Dünyanın kimi vakit bir sürgün ve mahpushane, insanınsa karanlık bir gölge olabileceğini nasıl da unutmuşum. Bir kadını sevince, bunca kötülüğü hayata yakıştıramıyor insan.

Şehri işgal eden karmaşa günlerinde, nereden geldiğini fark edemediğim yakıcı kor, bir anda sırtıma saplandı. Kimliğini gizleyen birisi "Derviş Ali denen adam kalkışmaya katıldı, bir zabiti katlettiğini gözlerimle gördüm" diye hükümete jurnalleyince daha ne olduğunu anlamadan kendimi evvela bir mahkemede, ardı sıra bu zindanda ölümü beklerken buldum. Hadiselere inanamıyordum, muhakkak bir hata yapılmıştır diye teselli buluyordum. Sırtlanın biri karmaşayı fırsat bilip haince bir iftirayla beni sırtımdan hançerlemişti.

Yalancı şahitlerin jurnallerinin aksine ne kalkışmayı kışkırtan Derviş Vahdeti'yi tanırdım ne de onların sözcüsü Volkan Gazetesi'ni bir gün elime almışlığım vardı. Hain bir iftiranın kurbanıydım, Handan'a ve Akaretler'deki talebelere derdimi anlatabilecek bir fırsat bulamamıştım. Ziyaretçilerin benimle görüşmesine izin vermediler, adeta lanetli bir cüzzamlı, azılı bir hain gibi herkesten uzak tutuldum. Mahkeme edildikten sonra sadece ve sadece Zonaro'yla kısacık bir görüşme yapabildim. Gizlemekte güçlük çektiği bir endişeyle, beni behemehal kurtarmak için elinden geleni yapacağına söz verdi. Zonaro'ya sirayet eden korkuyu görünce ümitsizlik her yanımı sarmıştı, felaketimin ciddiyetini o görüşme esnasında daha iyi anladım.

Zindanı saran yanık kokusu geçmek bilmiyordu. Kafamda dağınık halde duran çirkin suretleri yan yana dizip bana bunu yapanın kim olduğunu düşünürken yandaki hücreden korku yüklü bir haykırış koptu. Langalı kabadayıydı. Ara ara kendini kaybediyordu. Adamın yakıcı figanına öfkelenen zindancı bıkkın

adımlarla demirlerin önüne kadar geldi "Lan biraz delikanlı ol. Kabadayıymış pabucumun kenarı, şuna bak hele! Onca can alırken iyiydi, şimdi kendi canını vermeye gelince korkak sübyanlara döndün. Kabadayılık adam öldürmekle değil, ölüme yürürken gösterdiğin cesaretle belli olur. Yanındaki dervişe bak da kendinden utan. Yarın ölecek, adamın çıtı çıkmıyor" diye azarladı ve ayaklarını sürüyerek uzaklaştı.

Başkasından bahsedercesine dinledim sözlerini. Yarın ölecek ben değil de bir başkası gibi. Ölümü üstüme yakıştıramadım. Kısa bir sessizlik havada asılı kaldı. Kendi ölümümün kederine düşmüştüm ki "Sen neden buraya düştün derviş?" diye utangaç bir fısıldamayla konuştu Langalı. Teselli arıyordu. Ölüme yalnız gitmenin korkusunu üzerinden atabilmek niyetindeydi.

"Ayaklanma Hadisesi'nden" dedim. Bir an duraksadı. "Bak şu işe. Yoksa zabit mi öldürdün? Feci hadiseler olmuş diyorlar. Sokaklar cesetten geçilmiyormuş, ne demeye bulaştın ki bu işlere? Namazını kılıp niyazını edeydin" diye şaşkınlıkla üsteledi.

"Kimseyi öldürmedim. Üzerime iftira attılar. Ayaklanmaya bir dahlim yoktur."

"İdamlık olup da iftira demeyen bir Allah'ın kulu var mıdır? O kadar adam öldürdüm bana sorsalar ben de zerre duraksamadan iftira derim. Bana bak derviş, siyaset davasının şakası olmaz. Başına iş almışsın yok yere. Gâvurlar herkesi birbirine düşman etti. İttihatçı diye Abdülhamid diye milleti böldüler. Devlet-i Âli'yi başka nasıl parçalayacaklardı? Şimdi avuçlarını ovuşturup bizi seyrediyorlar."

"Senden hakikati saklayacak değilim Langalı. Ne siyasetle bir münasebetim var ne de bir zabit öldürdüm. Benim meselem başka. Bir günahın var mı diye sorsan, yalan söyleyemem. Allah katında büyük bir günahım var hem de. Kalkışmada bir suçum olmasa da ölmeyi çoktan hak ettim ben."

"Ne biçim bir adamsın sen? Garip garip laflar... Dervişin büyük günahı ne olurmuş? Zina mı ettin? İçki mi içtin? Hırsızlık mı ettin?"

"Daha fenası Langalı. Daha fenası... İnsan anasının karnından derviş doğmaz ya! Hepimizin geçmişinde bir karanlık oda var."

Langalı kabadayı sessizce dediklerimi düşünürken, benim de hafızamda geçmişin hayali canlandı. İnsan zindana düştüğünde, prangalara vurulduğunda hayallerden başka tutunacak dalı kalmıyor. Hayal kurabilmek ne kadar büyük bir hürriyetmiş anlıyorsun.

Çocukluğumda Aksaray'daki evimizin hemen yanında epeydir kimsenin kiralamadığı harabeye dönmüş metruk binaya yarı meczup kılıklı, yaşlı bir adam taşınmıştı. Eve kapandığından gündüz gözüyle gören pek olmuyordu. Taşındığı evin arka bahçesiyle bizimki birbirine bakıyordu. Birkaç günden sonra arka bahçeye çıkmaya başladı. Kılığı kıyafeti, endamı değişikti, yabani otlarla kaplı bahçeye çıkıp güneşe karşı kıpırdamadan dururken, ben de yarı merak yarı korkuyla perde arkasından onu izliyordum. Uzun boylu, ince yapılı, keçi sakallı, kıvrık bıyıklı, yuvarlak gözlüklüydü; saçları tepeden açılmış, yanlardan aşağı sarkıyordu. Elleri, parmakları dikkat çekecek kadar büyüktü. Lakin kaba bir büyüklükten ziyade nazenin duruyordu. Haliyle tavrıyla Galata ve Pera civarında dolaşan ecnebileri hatırlatıyordu. Peki nereden bizim mahalleye düşmüştü? Ben de herkes gibi merakımı yenemiyordum.

Çok geçmeden yaşlı adamın Viyana'daki evini terk ettikten sonra şark memleketlerindeki uzun seyahatlerin ardından İstanbul'a sığınmış ecnebi bir meczup olduğu dedikodusu yayıldı. Dedikodular türlü türlüydü: Ailesinin tamamının bir yangında öldüğünden adamın delirdiği, tek evladını kazayla öldürdüğü için vicdan azabına sürüklendiği, hakkındaki siyasi kovuşturma yüzünden kaçtığı ve daha neler neler anlatıldı hakkında. Adam-

cağızın kimselere bir zararı olmadığından huzursuzluk çıkmıyor, kendi halinde yaşayıp gidiyordu. Arada bir bakkala, çarşıya çıktığında nerdeyse hiç konuşmadığından Türkçeyi çok az bildiğini belki de hiç bilmediğini düşünmüştük. Mahalleli bu sessiz ihtiyarın yalnızlığına saygı göstermeye başladı. Öyle ulvi, öyle arif bir hali vardı ki karşısındaki insanlar hürmet göstermeden geçemiyordu. Kuvvetle muhtemeldir ki onu İstanbul'a sürükleyen hudutsuz arayışlarıydı, deruni sancılarıydı. Ömrümün son demlerinde aradığını bulabilmek için belki son çare kendini Dersaadet'e atmıştı.

Bir gün yine arka bahçede bir şeylerle meşgul olurken gördüm onu. Elindeki solgun kahverengi deri çantadan resim malzemelerini çıkarıyordu. Rengârenk boyaları ilk gördüğümde aklım başımdan gitti. Renkler bir masal âlemi gibi uzaktan parlıyordu. Daha yakından görebilmek için kuvvetli bir arzu duymaya başlamıştım.

Önceleri küçük kâğıtlara yaptığı resimleri sonraları biraz daha büyük tuvallere yapmaya başladı. Kırmızılar, yeşiller, maviler, sarılar güneşin altında parıldadıkça gözlerimi alamıyordum. Tabaktaki meyveler, vazodaki çiçekler, koca ağaçlar, yan yana kahverengi ahşap evler, gökte salınan bulutlar tuvalden taşıp rüyalarımı süslüyordu. Yanımızdaki bahçeden duman rengi hayatımıza rengârenk hülyalar saçılıyordu.

Artık perdenin arkasında değildim, zamanla onu izlemeye alışmıştım. Her şeyin farkındaydı; lakin benimle ilgilenmiyordu. Nihayet bir gün dayanamadı, mütebessim bir yüzle eliyle işaret edip yanına davet etti. Evvela duraksadım. Bu sefer sinirli ihtiyar huysuzluğuyla bir daha çağırdı. Israrından cesaret alıp bahçeye gittiğimde daha konuşmaya fırsat bulamadan elime kâğıt, kalem tutuşturdu. Meraklı gözlerle ne yaptığını izliyordum. Elma ağacından irice bir elma kopardı, kırık dökük masanın üzerine koydu, eliyle çizmemi işaret etti. Böylece ikimiz de sessizce, bahçe-

deki cırcırböceklerinin şarkısını dinlerken masada duran elmanın karşısındaki iskemlelere oturduk ve çizmeye başladık. Başladık dediğim lafın gelişi, elimdeki boş kâğıtla onu seyre koyuldum.

Franz'ın önündeki kâğıtta, elmanın kırmızıdan sarıya geçişleri belirmeye başlayınca nutkum tutuldu, bir mucizeyi seyreder gibiydim, elma bir hayalden hakikate dönmüştü. Masadaki elmaya baktım, kâğıttaki resmin gerçeğinden daha güzel olduğuna inandım. Büyülenmiş bir halde elimi kâğıda uzatıp elmayı alacaktım neredeyse. Öyle ki dilimde elmanın mayhoş tadını bile hissettim. Elmayı yemektense resmine bakmak daha lezzetliydi. O andan sonra her şey gözüme başka türlü gözüktü; yaşlı ressam bana yeni bir göz, yeni bir muhayyelat vermişti.

Herr Franz'la daha çok zaman geçirmeye başladık. İlk mektebin ikinci senesindeydim. Bendeki resim kabiliyetini fark edince şaşırmış ve büyük bir arzuyla bildiklerini öğretmeye başlamıştı. Ona da bir nevi can gelmişti, derslerimizi vazife gibi ciddiye alıyordu. Resim aramızdaki gizli bir suç ortaklığı gibiydi, başıma bir musibet gelmesin diye medresedeki hocalardan saklıyordum. Çünkü bazıları bu meselede taassup sahibiydi, kesinlikle hoş görmüyordu. Annem yaptığım resimleri görünce hayretlere düşüyor, hem büyük bir gururla doluyor hem de içten içe telaşa düşüyordu. Babam bizi terk edip Halep'e gittiğinden beri bu döküntü evde annemle yalnızdık. Üzerime titriyordu. Benim şevkim ve kabiliyetim ona da hayat neşesi katıyordu.

Hayrete düşen yalnız annem değildi, gördükleri karşısında Franz'ın şaşkınlığı her geçen zaman daha da arttı; her seferinde bunun nasıl olabildiğini merak ediyor, bazı anlarda hummaya tutulmuşçasına *"Du bist ein genialer Junge"** diye kendi kendine sayıklıyor, sürekli beni teşvik ediyordu. Doğrusu ben de daha evvel farkında olmadığım bir meziyetimi keşfetmiştim. Franz'dan

---

* *Alm.* "Sen harika bir çocuksun."

da annemden de daha şaşkındım. Sanki onları yapan ben değil de bir başkasıymış gibi geliyordu. Derslerimize böyle hiç aksatmadan senelerce devam ettik. Ta ki Herr Franz hastalanıp yatağa düşene kadar. Yaşlı adamın bütün gücü kesilmişti. Nefes alıp verişi bile zorlaşmıştı. Zaman içinde tükendiğini, bir gün zaruri olarak ayrılacağımızı biliyordum. Bu ayrılığın gitgide yakınlaştığını görmek beni üzüyordu. Franz'ı babam yerine koymuştum. İnsan babasından ayrılmaya hiçbir vakit hazır olmaz.

Yaşından mütevellit türlü hastalıklarla boğuşuyordu. Buna rağmen en ufak bir şikâyetini işitmiş değildim. Sonunda elden ayaktan düşüp yatağa mahkûm kaldığında her şeyin sonuna gelmiştik. Bakımını seve seve üstlenmiştim. Muntazam şekilde ziyaretlerimi sürdürürken, yaşadığı mahcubiyet hali hiç geçmiyordu. Avusturya elçiliği vaziyetinden haberdar olmuştu. Harap haldeki evinin önüne gelen elçilik görevlileri, yaşlı ve hasta Herr Franz'ı arabayla götürdüklerinde onu son kez gördüm. Konuşacak mecali kalmamıştı, yanımdan geçerken gözlerini araladı, zarif elini hafifçe hareket ettirerek veda etti.

Herr Franz, giderken bana değerli bir hazine bırakmıştı, lakin o hazinenin mahvıma sebep olacağını henüz bilmiyordum. Kalbime yerleştirdiği o tutku hayatımı altüst edecek kadar derin ve kuvvetliydi. En ağır imtihanım buradan itibaren başladı.

Franz'ın hüzünlü vedasının ardından seneler geçmişti. Resim yapmayı hiç bırakmamıştım. Çok az insan kabiliyetime şahit olmuştu. Nedense herkesten saklamaya çalışıyordum. Beyazıt Meydanı'nın hemen arkasında bir mücellithanede işe girdim. Elim bu işlere yatkındı, ıstaka, iskarpela, testere, iğne, eğe elime yakışıyordu, ustam fevkalade memnundu. Kitapları, tezyinatı, tezhipleri seviyordum; neredeyse ölmeye yüz tutmuş kitabın sayfalarını bir araya getirmek, tabiri caizse ona can vermek bana müthiş bir haz veriyordu.

Ocak ayının zemherisinde ustamla işe dalmışken, dükkândan içeri garip bir adam girdi. Kulağına bir yerlerden bir şeyler mi çalınmıştı yoksa mücellithaneye gelmesi tamamen tesadüf müydü bugün dahi bilmiyorum. Etrafı şüpheyle şöyle bir kolaçan ettikten sonra ustama kıymetli ve hususi bir kitap hazırladığını, Hz. Muhammed'in suretini çizecek birini aradığını, bunu yapacak kişiye cömert bir ihsanla, koca kese dolusu altın vereceğini anlattı. Ustam zaman zaman böyle karanlık çehreli adamların kendisini ziyaret etmesine alışkındı, olur olmaz taleplerde bulunurlardı. Adamın anlattıklarını sessizce dinledi, konuşmasını tamamlayınca gayet zarif ancak kesin bir dille, bu işi yapacak birini tanımadığını, bir daha gelmesine, sormasına lüzum olmadığını söyledi.

Adam aldığı ret cevabına rağmen cebinden altın dolu, büyükçe kırmızı kadife keseyi çıkardı, "Marifet iltifata tabidir, belki birinin hayatının kurtulmasına vesile olursunuz" deyip şöyle bir salladı. Ustam hiç oralı olmamıştı, ben ve diğer kalfa Hikmet neredeyse küçük dilimizi yutuyorduk.

"Her marifetin iltifatı altın değildir efendi" dedi ustam "kimi marifetler için bize dua da kâfi gelir."

"Dua karın doyurmaz usta. Fakir, gariban kalınca bırak marifeti, iman bile insanı terk eder."

"Ona biz karışmayız efendi, rızkın sahibi hakkımızda neyi layık gördüyse razı geliriz."

Kadife kesedeki altın şıkırtısı aklımızı başımızdan almıştı, böyle bir şeye ilk kez şahit oluyorduk. Adam çıkarken bize doğru manalı bir bakış fırlattı. Şeytani bir çağrı. Günahın şehvetli daveti. O an bir felaketin üzerime bulaştığını hissetsem de altın liraların sesleri her şeyin üstünü örmüş, kalbimi kör edecek hale gelmişti. Kendine gel Ali, diye söylenmiştim içimden.

Benden ziyade Kalfa Hikmet altın dolu keseden başka bir şey düşünemez haldeydi. Gün geçtikçe daha çok belli oluyordu iştahı. Parlak sarı renkli zehir o günden itibaren kanına karışmış,

geceleri rüyasında çil çil altın liraları saymaktan helak olmuştu. Huzursuzluğunun arttıkça arttığını fark ediyordum, hayal bile edemeyeceği bir servete bu kadar yakınlaşmışken elinden kaçırmayı bir türlü kabullenemiyordu. Hem çok yoksul hem de alabildiğine açgözlü bir adamdı; ihtirasları, talepleri bitmek bilmiyordu, her şeyden yakınıyor, sürekli haksızlığa maruz kaldığını, bu hayattan hakkını alamadığını iddia ediyordu. Bulduğu her fırsatta bana da dil dökmeye başladı. Dünya nimetlerinden en az onun kadar, hatta ondan daha ziyade nasipsiz kaldığım aşikârdı. İblis, efsunlu parmaklarıyla Hikmet'in kalbine dokunmuştu bir kere. Hakkını alacağına inandırmıştı kendini. Bu fırsatı teperse bir daha ömrü billah belini doğrultamazdı. Ayağına kadar gelen hediyeyi bir tekmeyle uzaklaştırmak ahmakça geliyordu.

"Ali, bırak inadı, şu resimleri çizelim. Temsil gerçeğin yerine geçmez ki. Peygamber Efendimizin gül yüzüne hürmetimiz ebedidir. Hem usta, *Miraçname*'de, *Câmiu't Tevârih*'te Efendimizin simasının tasvir edildiğini anlatmadı mı? Demek ki haram değil. Bu softalar uydurmuş nereden duymuşlarsa. O altınlarla hem senin hem benim hayatım kurtulur; analarımız, babalarımız, kardeşlerimiz gün oluyor bir kuru ekmeği, bir çul esvabı arıyor. Üstüne fakir fukarayı da doyururuz, sevap alırız. Gel inat etme. Hâşâ kafamızdan uyduracak değiliz, Hilye-i Şerif'lerde nasıl tarif edilmişse öyle güzeller güzeli bir suret çizeceğiz. Ha sözle tasvir etmişsin, ha kalemle, ha çizgilerle... Sen yobaz takımından değilsin. Allah kalbimizi bilmez midir? Peygambere hâşâ hürmetsizlik edecek insanlar değiliz bin şükür."

İşleri yetiştiremediğim bir gün geceyi mücellithanede geçirirken şeytani bir sis aklımı kuşattı. İşi gücü bırakıp ustamın hususi kütüphanesini karıştırmaya başladım. Sanki elimle koymuş gibi Tirmizî'nin *Şemailü'n Nebeviyye*'sini buldum, kısa bir duraksamadan sonra sararmış sayfalarını bir bir çevirdim. Efendimizin en yakını olan Hz. Ali Bin Ebu Talib'in, Hz. Peygamber'in mü-

barek simasının tasvirini okumaya başladım. Okudukça okudum, okudukça okudum, saatler sonra gözlerimin önünde Hz. Muhammed'in sureti belirdi. Yüzümü ateş bastı, adeta yanıyordum, dudaklarım kurudu. Hafızamda beliren sureti, kalemi tutan el benim değilmiş gibi kâğıda resmetmeye başladım. Sanki irademin kudreti başkasındaydı. Zihnim bulanıklaştı, gerçekle hayal arasında sıkışıp kalmıştım, orada ne yaptığımın, ne kadar zaman geçirdiğimin farkında değildim. Gözümün önüne bölük pörçük anlar geliyor.

Sabah ezanını duyduğumda gözlerimi korkuyla açtım. Her yanım kan ter içinde uyanmıştım. Gördüğüm rüyanın tesirindeydim. Rüyamda Peygamberimizin yanındaydım. Efendimiz karşılaştığı insanlara mübarek yüzüyle gülümsüyor, ben arkasında yürüdüğüm ve yüzünü görmek için yanıp tutuştuğum halde bana dönüp yüzünü göstermiyordu. Sağından solundan yaklaşmaya gayret ederken kuvvetli bir el beni tuttuğu gibi yana fırlattı. Onun Hz. Ali olduğunu anladım. Yüzüme öfkeyle baktı ve "Beni günahına vesile kılma, ahrette de yakana yapışırım" diye haykırdı. Uyandığımda masanın üzerinde *Şemail* kitabı duruyordu, lakin resim kâğıtları yoktu. Hayretler içindeydim, acaba bir yakaza halindeydim de resim yaptığım zannına mı kapılmıştım. Her bir köşeyi aradım, hiçbir şey bulamadım.

Ertesi sabah ustam geldiğinde bende bir hâl olduğunu hemen anladı. Yorgunluğumu sebep gösterdim. O tuhaf hâl bütün gün üzerimden gitmedi. Ustama fark ettirmeden içeride dört dönüyor, gece farkında olmadan bir yere sakladım mı diye dükkânı dip bucak kolaçan ediyordum. Kalfa Hikmet o gün işe gelmedi.

Birkaç gün geçtiği halde Hikmet ortalıklarda görünmedi. İyiden iyiye meraklanmıştım, ustam da nerelerde olduğunu bilmiyordu. Zaman geçince iyice telaşa kapıldım, hastalıktan, ölümden endişe ediyordum. Daha fazla bekleyemedim Karagümrük'teki evine gitmeye karar verdim. Tanıdıklara sora sora evi buldum. Evde beni annesi karşıladı, Hikmet'in mühim bir iş

için Sarıyer taraflarında bir arkadaşının yanına gittiğini söyledi. Ne iş olduğunu kendisi de bilmiyormuş. Hikmet daha evvel hiç böyle bir şeyden bahsetmemişti, garibime gitti. Annesi de telaşlandı. Kadıncağıza teselli verip yanından ayrıldım.

İçimden bir ses Hikmet'in kaybolmasının o meşum geceyle alakalı olduğunu fısıldıyordu. Bu ihtimal yüzünden kendi kendimi yiyip bitiriyordum. Birkaç gün sonra mücellithaneye Hikmet'in annesi geldi. Yüzü bembeyazdı, oğlunun başına bir şey geldiğinden şüpheliydi, bizden bir haber alamayınca perişan vaziyette dükkândan ayrıldı. Annelik hisleri, Hikmet'in başının dertte olduğunu söylüyordu. Ustam da üzüntü içinde bunun hayra alamet olmadığına hükmetti. Ağzımı aradı. Bir şey saklamadığımı görünce "Yarın öbür gün Hikmet'le ilgili kara haber alırsak şaşırma" dedi.

Korkunç hadise birkaç gün sonra ortaya çıktı. Mücellithaneye zaptiyeler doluştu, ustamı bir kenara çekip Hz. Muhammed'in resmini yaptırmak isteyen birinin buraya uğrayıp uğramadığını sordular. Ustam telaşlandı, on gün evvel yabancı birinin geldiğini, resim talep ettiğini, lakin tafsilat bile istemeden adamı hemen geri gönderdiğini anlattı. Bunun üzerine Hikmet'i sordular. Ustam Hikmet'in dört senedir yanında kalfalık ettiğini, bir haftayı geçkindir dükkâna hiç uğramadığını söyledi. Ben de zaptiyelere "Karagümrük'teki evine gittim. Annesine sordum. Hikmet Sarıyer'de bir arkadaşının yanına gitmiş" dedim. "Lakin annesi de birkaç gün evvel merakla buraya gelip bize sordu." Zaptiyeler şüpheyle başka sorular da sordular. Nihayetinde ikna olduklarını belli eden bir tavırla sorguyu tamamladılar. Ustam "Hayırdır beyim, bir müşkül mü var?" diye çekinerek sorunca zaptiye hadiseyi anlattı.

"Size uğrayan adam bir kitap bastırmak niyetindeymiş. Başka matbaalara, mücellithanelere, ressam takımına da uğramış o vakitler. Adam Fransızlarla iş tutarmış. Nihayet Hz. Muhammed'in

mübarek yüzünü tasvir ettirecek birini bulmuş. Karakola ihbar geldi, Üsküdar Matbaası'nda bir teftiş esnasında kitap bulundu. Maalesef adamı son anda elimizden kaçırdık, görünmez oldu, Fransız Sefareti'ne sığınmış diyorlar. Henüz bir netice alamadık. Resimleri bu sizin Hikmet çizmiş meğer. Vaat edilen altınları almak maksadıyla karanlık basınca matbaaya gelecek demişler. Uzatmayayım pusu kurduk, avucumuzun içine düştü, zaptiyeler tevkif ettiler. Gece bir vaveyla kopmuş, galeyana gelmişler. Kimi fırtınalar, dalgalar içinde kendini denize attı intihar etti diyor kimi zaptiyelere mukavemet gösterirken denize düştü akıntıda sürüklendi, dibe gömüldü diyor. Doğrusunu Allah bilir. Adalet tecelli etti, Hikmet geberip gitti, hak ettiğini buldu deyyus mürted. Gitsin hesabını öte tarafta versin."

Karnıma saplanan ağrıdan neredeyse iki büklüm vaziyetteydim. Zaptiyeler gittiğinden beri üst üste istifra ediyordum, safralar midemi, gırtlağımı, dilimi yakıyordu. Kafamdaki parçalar bir araya geliyordu, bir yakaza halinde resimler çizmiştim. Zihnim her ne kadar o anları perdelese de o resimleri çizmiş olduğum muhakkaktı. Kendimi savunabilmek için hafızamı karanlığa boğmayı seçmiştim. Hikmet o gece beni gözetlemiş, uykuya daldığımı görünce çizdiğim resimleri çalmıştı. O resimleri çizmeseydim, böyle bir işe tevessül etmeyecekti. Yoktan yere benim yüzümden canından olmuştu, çizdiğim resimler hayatını mahvetmişti. Kendimi asla affetmeyecektim, biraz cesaretim olsa aynı gece ben de kendi ellerimle kendi canımı alacaktım. Geceler boyunca Hikmet sırılsıklam bir vaziyette, balıkların parçaladığı yüzle rüyalarıma geldi, dili dudağı kanlı olduğundan konuşamadan karşımda durdu.

Öyle büyük bir pişmanlıkla dolmuştum ki o günden sonra resim yapmaya tövbe edip Üsküdar Tekkesi'ne kapılandım. Şeyh Efendi'nin dizinin dibinde her Allah'ın günü affedilmek için yakardım durdum. Bir tek ustam hakikatin farkında olduğu halde

yüzüme vurmadı. Hikmet'in resim kabiliyetinin bu kadar yüksek olmadığını biliyordu. "O resmi sen mi yaptın?" diye bir kere sormadı. Bu cürmü benim işlediğimi bildiğinden emindim, bakışlarından kolayca anlaşılıyordu. Hikmet'i benden daha iyi tanıyordu, muhakkak ki başına gelenleri çağırmıştı, hırsına gem vuracak bir genç değildi.

Şeyhimin beni Zonaro'nun yanına yollaması hiç şüphesiz ki bir tesadüf değildi, beni bir kaderle yüzleştiriyor, tövbemin hakikatini imtihan ediyordu. Bana atılan iftira mühim değil, bunlar zahiri sebepler, hakikatte ben o büyük günahın bedelini ödüyorum.

Atölyede Fausto Zonaro'yu beklerken duvardaki modeller, masadaki boyalar, resim sehpası, tuvaller, paletler bir anda aklımı başımı almıştı. Handan, Zonaro'ya verdiği resimle, istemeden de olsa beni kaçıp durduğum o kuyunun içine yeniden itmişti. Karanlık kuyuda başıma gelecekleri düşünürken beni oradan çıkaran da Handan oldu. Bana hediye ettiği işlemeli mendil yüreğimi ısıtırken her gece aynı rayihanın kollarında rüyaya dalıyor, bütün korkularımdan azat oluyordum.

Akıl, sarhoş başımı terk etmişti, ne Şeyh Efendi ne de Zonaro'yu düşünecek haldeydim, sadece ve sadece Handan'ın hayali vardı kafamda.

Gayrı ben bir avareydim, benim için bu yolun bir dönüşü yoktu. Yanımdan ayırmadığım mendil kalbimin içini cesaret ve cüretkârlıkla dolduruyordu. Dervişler varsın arayadursun, ben maşukumu bulmuştum, baldıran zehri de olsa kana kana içecektim. Beşiktaş'tan Aksaray'a doğru dönerken aklımda tek bir şey vardı:

Aşkın beni iteceği bütün kuyulara razıydım.

Nihal'in Hikâyesi

Şehri bir uçtan diğer uca istila eden açgözlü ifritleri andıran, sarı kasalı, dev cüsseli inşaat kamyonlarından biri, şehri saran kıyamet uğultularını yara yara, gürültüyle, pervasızca sokağın başından geçerken, ince ve kırılgan ruhlu Canfeda Konağı hafifçe sallandı. Tıpkı ailemizin irili ufaklı sarsıntılara direnemeyip dağılması gibi konağın da şehrin yeni hayatına güç yetiremeyeceği aşikârdı. Kardeşlerim en az konak kadar bitkin ve güçsüz, gürültüden ürküp telaşla göğe kanat çırpan kuşlara benziyorudu. Benim sıkıntımsa ürperti veya yılgınlık değil, bambaşkaydı; arafta kalmanın çaresizliğine saplanmıştım, epeyce yorgundum ve çok zamandır beni bekleyen uzak ülkeye doğru yol aldığımda bütün yorgunluklarımdan arınacaktım.

Her insan içinde bir parça ölüm taşırdı ama benim için tam tersi oldu. Benim ölümüme bir parça hayat bulaştığından karmaşık bir düğüme hapsoldum. Sıradan bir ölüme bulaşan yasak bir hayat. Herkes birbirine şimdiki zamana tutunmayı, anı yaşamayı öğütlerken benim tutunacağım bir şimdi yok. Zaman çatlağında, geçmişin ve geleceğin arasındaki karanlık mahzende unutulup kaldım, karşılaştığım her insan bana ağır kıvamlı bir yalnızlık bulaştırıyor. Şimdi yok. Dün yoktu. Yarın da olmayacak. Zaman düz ve anlamsız bir çizgiden ibaret. İnsanlar yaşayamadıkları hayatın yasını tutarken, ben yarım kalmış bir ölümün yasını tutuyorum. Kulağa nasıl da trajik geliyor değil mi? Ne yaşamayı becerebildim ne de ölmeyi. Annem duysa "Beceriksiz Halide!" diye kafamın etini yer. Beceriksiz Halide! En az hayat kadar ölümün de kıymetini bilmek gerekir.

Yıllardır bu buluşma anını bekliyorum: Zeliha, Cihangir, Nihal ve ben, dört kardeş yeniden yan yanayız. Şehir teyakkuz halinde, geliş saatleri geciktikçe gecikti. Ama bunların hiçbirini umursamıyorum. Bir araya gelmekten daha önemli hiçbir şey yok.

Birbirimize özlemle sıkıca sarılmayı, kollarımız yorulana dek sarmaş dolaş kalmayı, uzun süre kopamamayı hayal ettim. Kalbim ne kadar küskün olsa da aldırmayıp kardeşlerimin gözlerinin içine bakarken onlar bakışlarını birbirlerinden kaçırmanın telaşındalar. Uzak, sevgisiz ve yabancı. Kimse kimsenin kalbine değmeden geçip gidiyor. Yere dökülen un kadar sessiz. Bir begonya yalnızlığı. Zaman denen sürgünlükte budalaca hayallerime dalmış beklerken, sis bir anda dağılmış, kendimi gerçeğin harabeleri arasında bulmuştum. Gün gelir kardeşler birbirini özler, gün gelir kardeşler birbirini affeder, gün gelir kardeşler birbirinden başka tutunacak kimsenin olmadığını anlar sanıyordum. Yanıldığımı geç fark ettim. Hayatım beni en zayıf ihtimallere muhtaç bir yorgun ruha dönüştürdü.

Nihal üst katta, kilitli odanın önünde yaşadığı yıkımın ardından hızlıca toparlanıp yeniden salona, kardeşlerinin yanına döndüğünde yüreğindeki sarsıntıyı gizleme telaşındaydı. Dudaklarının kenarına, kar toplayan güneş kadar aldatıcı bir gülümseme iliştirse de Zeliha bir şeylerin yolunda gitmediğini hemen anladı ve duruma bildiği yoldan el koydu. "Ben kendime bir Türk kahvesi yapacağım, siz de ister misiniz?" Bu teklife önce Cihangir atıldı. "Çok iyi olur." Nihal kafasını sallamakla yetindi. Mutfağa yönelmişken bir an duraksadı Zeliha, kardeşlerinin kahveyi nasıl içtiklerini bilmediğini fark edince içi burkulmuştu. Birbirlerini hiç tanımıyorlardı; çayı, kahveyi nasıl içtiklerinden, yumurtayı nasıl pişirmeyi tercih ettiklerinden, sütlü çikolatadan mı bitterden mi hoşlandıklarından, en sevdikleri dondurmanın hangisi olduğundan habersizlerdi. Tanıdıklarının küçük ve sıradan alışkanlıklardan, basit tercihlerden haberdar olmak insanları daha

da yakınlaştırırdı ama bunlar kardeşlerim için koca bir bilinmezlikten ibaretti. Aralarına hayat girmişti, çocukluk uzak bir hatıradan ibaret kalmıştı.

"Kahveleriniz nasıl olsun?" diye bir utancı saklamak istercesine, bir ayıp işlercesine kısık sesle sordu. Sanki nasıl içtiklerini evvelden biliyormuş da bu hengâmede, bu koşturmada, hay huyun içinde unutuvermişti. "Benimki az şekerli" diye cevapladı Cihangir. "Az şekerli" diye tekrarladı Zeliha. "Benimki şekersiz olsun sana zahmet" dedi Nihal. "Şekersiz" diye tekrar etti Zeliha. Birbirleriyle yeniden tanışıyorlar gibiydi. Bu birlikte içtikleri son kahveydi belki de. Olur da yeniden karşılaşırlarsa araya unutacak kadar zaman girdiğinden aynı soruyu aynı mahcubiyetle soracaktı.

Zeliha salondan ayrılınca ortalığı bir süre sessizlik kapladı. "Kamyon geçince bile sallanıyor ev. Bu zamana kadar iyi dayanmış, insanın üstüne yıkılıverir" diye söylendi Cihangir. Sessizlik her şeyi görünür kılacağından sözcüklerin kalabalığı içinde gizlenmeyi seçti. Nihal hiç aldırmadı, evin ne halde olduğuyla ilgilenmiyordu.

Bu konak üstümüze yıkıldı Cihangir, farkında değil misin? diye sordum. Cevap vermedi. Bana bakmıyordu bile.

Nihal'in tepkisizliği Cihangir'i bir parça huzursuz etti, konuşacakları bir konu açmakta güçlük çekiyordu. İnsan böyledir, yabancı biriyle aynı ortamda kaldığında tuhaf bir mahcubiyet ve çekingenlikle, yapmacık bir nezaketle ortak konular bulmaya çabalar.

Cihangir'in asıl konuşmak istediği hiç şüphesiz ki bunlar değildi ama son yıllarda Nihal'le neredeyse birlikte hiç vakit geçirmediğinden lafa girerken temkinli ve tereddütlü davranıyordu. "Ev bu haliyle yaşanabilir olmaktan çoktan çıkmış, annem senelerdir inat etmese şimdi çoktan bu harabeden kurtulmuş, her birimiz birer ev sahibi olmuştuk" diye üsteledi, Nihal'in gözleri-

nin içine bakarak. Konağı bir an evvel satma kararının ne kadar yerinde olduğunu ispatlamaya çalışıyordu bir yandan. "Eskiden perili konaklar olurdu hani, insanlar içine girmeye korkardı. Onlara benzemiş iyice."

Cihangir'in yarı alaylı yarı öfkeli sarfettiği sözler Nihal'de hiçbir etki bırakmadı. Asıl sarsılan bendim, kelimeler hiç beklemediğim bir anda tokat gibi yüzüme çarptı. İnsanları korkutan perili konaklar. İnsanları korkutan...

Bu sözlerin canımı yakıyor Cihangir. Hayatın bitip de ölümün başladığı yerde, insanı boyunduruğu altında tutan, diz çöktüren bir kader var. Önümde yükselen taş duvarları yıkabilecek gücüm olsa burada kalır mıydım sanıyorsun? Bilip bilmeden söylediğin sözlerin beni ne kadar yaraladığını keşke fark edebilseydin, keşke sana sesimi duyurabilseydim. Bu acı verici tekdüzeliğin arasında bir mucize arıyorum ama kaderin tecellisi beni çaresiz kıldı. Bana kalsa gitmez miydim bunca zaman? Gidemedim işte Cihangir, gidemedim. Bu Allah'ın belası konak bana mezar oldu. Topraksız bir mezar. Toprak yerine hatıraların içine gömüldüm ben.

Nihal yüz vermeyince Cihangir kelimelerin etrafında dolanmaktan vazgeçti ve sık ormanda zehirli oklarıyla pusudan fırlayan bir avcı gibi ileri atıldı.

"Annemin cenazesine neden gelmedin Nihal?"

Cihangir'in savurduğu zehirli oklar yüreğine isabet edince Nihal yaralı bir kuğunun şaşkınlığıyla kafasını kaldırdı ve bir süre sessizce abisinin yüzüne baktı.

"İstanbul'da değildim Cihangir Abi."

"İstanbul'da değildin. Bu kadar!"

"Evet, bu kadar."

Bir abla şefkatiyle, yüreğim ağzımda dinliyordum konuştuklarını; çünkü dünyanın bütün kiri pası dışarıda kalsın istiyordum, uğursuz baykuşlar, sararmaya yüz tutmuş yapraklar, ölmeye yatmış hayvanın hırıltıları, sarı kasalı canavar kamyonlar ve hayatın tüm üzücü sesleri, dertleri dışarıda kalsın. İçeride yalnız

biz kalalım istiyordum; bir çocukluk oyunu kadar neşeli, sonu mutlu biten aşk masalları kadar dingin, derin bir sessizlik içinde, baş başa ve şefkat dolu. Fakat geçmişin hikâyeleri, pencere aralıklarından sızan arsız rüzgârlar gibi evin içine doluşmaya kararlıydı. Her şeyi yıkıp dökmek pahasına, kelimelerin yaralayıcı giysilerine büründüler, konağın dayanıksız duvarlarını aşıp bütün hoyratlığıyla salona daldılar. Bir yalnızlık şarkısı kadar can yakıcı.

"Gerçekten annemin cenazesine katılamayacak kadar meşgul müydün? İnsan hasta değilse, yatalak değilse annesinin cenazesine neden gelmez Nihal? Kusura bakma ama anlamak için soruyorum. Mesele başkaysa onu da açıkça söyle. Benden saklayacak değilsin herhalde. Annemden bu kadar mı nefret ediyordun?"

Cihangir'in sesi iğneleyici ve kışkırtıcıydı, kelimeler bir kapının kilidini kırarak dışarı fırlamıştı.

"Haklısın Cihangir Abi. İnsan kardeşinin yaşadığı hayata, acılarına bu kadar uzaktan, bu kadar umursamaz bakarsa, anlaması pek kolay olmaz. Anlayabilir misin sahiden?"

Ateşle güçlenmiş saf çelik kadar dayanıklı ve keskin kelimeler birbiriyle havada çarpıştıkça kıvılcımlar saçılıyordu.

"Bir abin olduğunu hatırladığına memnun oldum Nihalciğim. Açıkçası cenazeye gelmeye bile tenezzül etmeyince hafızandaki her şeyi sildiğini düşünmüştüm. Zannettiğinden daha çok anlarım. Asıl sen her şeyi unutmayı seçtiğin için bunu bilemezsin."

Nihal alaycı bir gülümsemeyle karşılık verdi. Bu esnada yalnızca ölülerin görebileceği karanlık bir gölge yavaşça aralarında süzüldü ve salonun duvarlarında asılı duran çerçevelerin üzerini örttü.

"Asıl sorun bu Cihangir Abi, hafızam öylesine güçlü ki istesem de hiçbir şeyi silemiyorum. Annem de kardeşlerim de her daim orada yaşıyor. Hatta inanmayacaksın ama babam bile hafızamın içinde dolanıp duruyor. Garip değil mi? Babamı doğru dürüst ta-

nımıyorum bile. Kendi hayatıma yer bırakmayan bir kalabalıkla mücadele ediyorum. Hepiniz bana yabancısınız ama hep buradasınız. Bu yabancılık damarlarımda zehir gibi dolanıyor."

Nihal sağ elinin işaretparmağıyla şakağını işaret etti. Cihangir tam bir şeyler söylemeye hazırlanırken Zeliha, elindeki kahve fincanlarıyla salona girdi. "Az şekerli" deyip bir fincanı Cihangir'e, diğerini de "Şekersiz" deyip Nihal'e uzattı.

"Annemin güzel kahve fincan takımları vardı, hiçbirini bulamadım. Başka yere mi koydu acaba? Bunları zar zor buldum."

Hayır Zeliha, başka yere koymadı. Misafirlerine özene bezene çıkardığı İngiliz, Çek, Fransız porseleni kahve fincanlarını tek tek dağıttı; eve gelen temizlikçilere, şöyle bir uğrayan komşulara verdi. Yakınları, ahbapları onu bir bir terk edince kahvenin kırk yıllık hatırına, kahve fincanlarının hatıralarına inancını yitirdi. Geriye sadece sevdiği birkaç tanesini bıraktı. Elindekiler işte. En çok kullandığı Nihal'e uzattığın fincandı.

Nihal'in elindeki fincanın ve tabağın üzerindeki kuşları görüyor musunuz? Size o kuşların hikâyesini anlatayım mı? Sana anlattığım hikâyeleri özlüyor musun Nihal? Rivayet edilir ki güneyden, doğudan, batıdan gelen üç kuşun yolu, kuzeyde Simurg'un yaşadığı Kaf Dağı'na giden vadinin hemen girişinde kesişmiş. Kuşlar, hayatlarında eksik olan şeyi aramak için kanatlarında derman tükenene kadar yolculuk etmişler. Dünyanın yıkılışına üç kez tanık olan Simurg'un kendilerine aradıkları sırrı vereceğini ümit ediyorlarmış. Biri sevgiyi, biri merhameti, diğeri ise sabrı arıyormuş. Simurg'un karşısında kendilerine fısıldanacak sırrı bekleyen üç kuşun gözlerindeki şaşkınlığı görebiliyor musunuz? Kırmızı parlak tüylü Simurg'un ağzında tuttuğu kuru ot parçasına bakıyorlar. Çünkü Simurg aradıkları sırrın bu kuru otta saklı olduğunu söylemiş onlara. Sevgiyi, merhameti, sabrı öğrenmenin yolu bu ot parçasının bu dünyadaki varlığının manasını kavramakla mümkünmüş. Maalesef Canfeda Konağı'ndaki hayat sevgiden de merhametten de sabırdan da çok uzak kaldı.

Salondaki karanlık gölgeyi kuşların kanatlarına takıp uzaklaştırma gayretim hüsranla sonuçlandı. Çocukluğumda da çevremde bir gerilim yaşandığını hissettiğim anlarda hemen o gerilimi dağıtmanın çarelerini arar, ilgiyi başka tarafa çekebilmek için değişik konular açar, bazen de kafamda kurduğum olayları kendi başıma gelmiş gibi anlatırdım. Rengârenk kuşlar fincandan ayrılıp minik kanatlarını çırparak uçup gitti. Ortalıkta hüküm süren sessizliği Zeliha bozdu.

"Ne bu suratlarınızın hali beş karış? İki dakika kahve yaparken birbirinize mi düştünüz? Şurada ağzımızın tadı yerine gelsin diye kahve içelim dedim, şu yaptığınıza bak."

"Yok be Zeliha Abla. Aramızdaki mesafe birbirimize düşmemize bile mâni oluyor."

Başka bir şey söylemeden kahvelerini içtiler. Birbirimizi yeniden bulmakla, sonsuza kadar kaybetmek arasındaki dar köprüdeydik, atacağımız yanlış bir adım geriye dönüşü imkânsız hale sokacaktı.

"Avukat ne zaman gelecek?" diye sordu Zeliha. Konuyu değiştirme fırsatını ararken aklına avukat geliverdi. Cihangir memnuniyetsiz bir bakış fırlattı. "Ne bileyim Zeliha? Bekliyoruz. İşini bitirip gelecekmiş. Adamın arkasından koşacak halim yok."

"Sana bir şey söyleyeyim mi Cihangir Abi? Annem de cenazesine katılmamı istemezdi."

Bir rüzgâr ansızın fırtınaya dönüşmüştü. Nihal'in sözleri bir çığ gibi dağın yükseklerinden gürültüyle yuvarlandı. Kırgındı. Dudaklarında yaraya benzeyen bir gülümseme vardı. Gözlerini kaplayan sisin ardından konuşuyordu. Eprimiş, eski bir bez bebek kadar hüzünlü.

"Ne alakası var Nihal? Vicdanını rahatlatmak için bahane bulma" diye söylendi Cihangir. Zeliha o sırada kahve fincanını bir kenara bırakmış Nihal'e bakıyordu. Nihal kahvesinden bir yudum daha aldı ve kapıya doğru çevirdi sisli bakışlarını.

"Daha okul yaşına bile gelmeden beni evden kovdu. Hiçbiriniz kabul etmediniz ama düpedüz kovuldum evden. Sebebi neydi ki? Belki de babama olan nefretini benden çıkardı. Sanki bu dünyaya gelmekle suç işlemişim gibi. Bana sorsalardı bu sevgisiz dünyaya gelmeyi istemezdim. Boynuma bir günah yaftası asıldı. Fethi Amca'yla şu kapıdan çıkarken kaç kere arkama dönüp baktım biliyor musun? Çocuk aklımla annem beni korkutmak için Fethi Amca'yı çağırdı sanıyordum. Altı yaşındaki bir kız çocuğu annesinin onu korkutmak için neden böyle bir oyun oynadığını düşünsün ki? Beni götürüp kocaman, soğuk bir yatakhaneye bıraktılar. El kadar çocuğum, üstelik annem, babam, ailem hayatta, kocaman evimiz var. Küçücük bir kız çocuğu bu koca eve sığmadı, fazlalık geldi. Peki benim o yaşta, o yatakhanede ne işim vardı Cihangir Abi? Sen kalkmış bana hesap soracağına önce bunu sor. Kimsesizler gibi o yatakhaneye yollanmam adil miydi?"

"Nihal şimdi bunları konuşmanın bir faydası yok" diye iç çekti Zeliha. Nihal o esnada kapıya bakmaya devam ediyordu, Zeliha'yı duymamış gibiydi. Fethi Amca'nın peşinden giden küçük kız gözünün önündeydi. Kendi çocuk haline acıyarak bakıyordu. Gücü yetseydi ayağa kalkıp kapıya doğru yönelmiş minik Nihal'in önüne siper olacaktı. Kapının önündeki ölü kuşları da görebiliyor muydu Nihal? Kısa bir duraksamanın ardından konuşmaya devam etti.

"Öğrencilerin çoğu henüz okula gelmemişti. Yatakhanede birkaç çocukla birlikte geçirdik geceyi. Kimse ses çıkarmıyordu. Çıt yok. Nefes alıp vermelerimiz bile duyulacak diye nefesimizi tutuyoruz. Sonra tuhaf bir şey oldu. Bir ses geldi. Yatakhane tavanında bir yabanıl kuş oradan oraya uçuyordu. Kanat sesleri. Kanat sesleri. Kanat sesleri. Ardından bir hıçkırık. Kederli dalgınlıkları bozan. Kısacık. Uzaktan. Sonra diğerleri o hıçkırıktan cesaret aldı. Sesler çoğaldı. Hüzünlü bir besteyi andırıyordu. Üzeri yorganla örtülü ağlama sesleri. Ucuz deterjan kokan, böyle kazık

gibi beyaz nevresimle kaplı yorganlar. Herkes kendi yalnızlığına ağlarken yorganın içi nemlenir. Gözyaşlarından."

Zeliha elindeki fincanı biraz sertçe tabağa bıraktı. "Şimdi acılarımızı mı yarıştıracağız Nihal? Kederlerimizi mukayese etmenin manası var mı? Anlatmaya başlarsak hepimizin hatıraları buna benzer yaşantılarla dolu." Birbirine çarpan porselenlerden kalp kırılmasına benzer kederli bir ses çıktı. Dünya en ince yerinden kırıldı.

"Ben o gece, hayat koca ve uzun bir karanlıktan ibaret sandım. Altı yaşındaki bir kız çocuğunu, geceden ve yalnızlıktan yapılmış kocaman dişli, açgözlü bir canavarın kollarına bıraktı annem. Güneşin doğuşuna ne kadar şaşırdığımı hâlâ hatırlıyorum. Ama ne oldu biliyor musun Cihangir Abi? Ben sabah olunca yataktan kalkamadım. Yatakhane hademesi gelip bizi uyandırdı. Hadi kızım kalk diyor, ben yataktan kalkamıyorum. Altıma işemiştim. Pijamam böyle baştan aşağı sırılsıklam. Hademe kadın yanıma yaklaştığı anda sidik kokusunu aldı. Yatağın dibine kadar sokuldu. Uyuyormuş numarası yapıp gözlerimi kapadım. Hem utanıyordum hem korkuyordum. Dayak yiyeceğim diye düşündüm. Beni yavaşça kaldırırken bana acısın, kızmasın diye boynuna sarıldım. Çocuksu bir korunma içgüdüsü. Duraksadı. Beni usulca yere indirdi. Bir çırpıda çarşafı çekip aldı. Alışkındı böyle şeylere. Çocuklar ilk zamanlar sık sık altına işiyordu."

Nihal'in anlattıkları Cihangir'i iyice huzursuz etmişti, üzerlerine yuvarlanan çığın sebebinin kendi sözleri olduğunu düşünüp pişmanlık duyuyordu. "Bunun suçunu bize mi atıyorsun Nihal? Nereden çıktı şimdi?" diye sızlandı. Kırılganlıkları onaracak kelimleri bulamadı.

"Hademe kadına bir daha işemeyeceğim diye söz verdim. Peki ne oldu biliyor musun? Ben ertesi gece yine altıma işedim Cihangir Abi. Sonraki gece yine. Zamanla azaldı ama hiçbir zaman geçmedi. Ortaokulda, lisede altıma işemeye devam ettim. Utanç

vericiydi. Sidikli Nihal. Hiç duymadınız değil mi bu lakabımı? Oysa Sidikli Nihal'i bütün okul arkadaşlarım bilir. Uzun süre görüşmediğimiz okul arkadaşlarımın hatırlaması için bazen ben bile kendimi böyle tanıtıyorum. Kendimle alay ediyorum sözde. Hâlâ canımı yakıyor. Bakma sen. Bununla barışmış gibi yapıyorum. Yalan. Genç kızdım altıma işemeye devam ediyordum. Evlenirken bile bunu düşündüm biliyor musun? Ya tekrar altıma işersem? Gece elli kere kalkıyordum. Nedim şaşırıyordu. Ne deseydim kocama? Nedim ben altıma işiyorum diyebilir miydim?"

Zeliha, "Nihalciğim şimdi gerçekten sırası değil bunun, bütün tadımızı kaçırdın" diye sesini yükseltince Nihal sustu. Bir anlık bakışmanın ardından "Kusura bakmayın, sizin tadınızın olduğunu düşünememişim. Sizin adınıza sevindim. Aman tadınızı kaçırmayayım. Diyeceğim o ki, annem cenazesine gelmediğim için öbür tarafta daha huzurludur. Hatta sorsanız gelmemi kesinlikle istemezdi" deyip elindeki kahve fincanıyla mutfağa yöneldi. Cihangir ve Zeliha arkasından bakıyordu. Nihal mutfakta fincanını sudan geçirirken saçlarını okşadım. Pencere aralığından hafif bir rüzgâr esti. Salona geri döndüğünde huzursuz suskunluk devam ediyordu, boz bulanık havayı bir parça yumuşatmak istercesine sesine içtenlik katarak konuştu.

"Biliyor musunuz? Ben sizin bütün hikâyelerinizi duymaya hazırım. Yerini ve sırasını hiç düşünmeksizin dinleyebilirim. Yeter ki bunun size şifa olacağını bileyim. Nefesimi tutar sonuna kadar kulak veririm. Buna yetecek cesaretim var. Anladım ki sizin benim hikâyemi duymaya tahammülünüz yok. Zaten senelerce bu evde doğru dürüst yaşamadım ben. Hiç mi merak etmiyorsunuz anlatacaklarımı? Bu kız neler yaşadı diye aklınızdan geçmiyor mu ara sıra da olsa?"

Zeliha'nın sesi şimdi daha şefkatliydi. "Yanlış anladın Nihal" dedi. "Benim derdim seni susturmak değil. Elbette dilediğini anlatabilirsin. Saatlerce, günlerce dinlerim. Sen benim kardeşimsin.

Acılı hatıralara saplanıp birbirimizi daha da üzmenin manası yok. Sen de üzülüyorsun. Hayat bu. Geçip gidiyor her şey. Cihangir, sen, ben Halide neler yaşadık bu evde? Hangimiz mutlu olabildik? Hangimizin hayatında bir parça olsun ışıltı var?"

Kendi ismime hazırlıksız yakalandım. Halide. Bir yabancıdan söz ediliyor gibiydi. Başka birinden. Birinin ağzından kendi ismimi duymayalı ne kadar zaman oldu? Beni çağırmıyorlar. Kimse seslenmeyince varlığına yabancılaşıyor insan. Halide. Benden söz ediyorlar işte. Tam da beni unuttuklarını düşünürken. Halide. Hayattan yorgun düşmüş bir ruhum var benim. Zeliha'nın ağzından dökülen sözler karanlığımın içinde mum ışığı gibi parlarken bir yandan da geçmişe duyduğum özlem burnumu sızlattı. Ben vardım, dedim kendi kendime, bir zamanlar bu evde kardeşlerimle birlikte yaşadım. Benim bir adım vardı. Halide! Benim de bu evde paramparça hatıralarım var. Ölülerin hayattan tek beklentisinin bu olduğunu fark ettim birden: Adının anılması. Kısacık bir hatıranın içinde bahsedilmek. Eski bir plaktan süzülen şarkıya mırıldanarak eşlik etmek kadar sımsıcak bir andı.

"Şöyle düşün" diye devam ettirdi konuşmasını Zeliha. "Belki de bu yaşadıkların olmasaydı sen bir romancı olamayacaktın. Seni güçlendirdi, geliştirdi, bu sayede romancı oldun. Hiçbir şey boş yere, sebepsiz değil, hayat bizi bir şeylere hazırlıyor. Hikâyelerle dolu bir hayat sana bir şeyler öğretti."

Nihal'in yazdıklarını çok merak ediyorum. Şimdiye kadar iki romanı yayımlandı ve ne anlattığı hakkında en küçük fikrimin olmaması beni çok üzüyor. Benden söz ediyor mu? Hikâyelerinin bir köşesinde bana yer açtı mı? Annem, inat ve öfkeyle Nihal'in kitaplarını eve sokmadı. Hayalet olmanın acı veren yanları var. Gücün pek çok şeye yetmiyor.

Küçük kız kardeşimin tuttuğu günlükler, yatılı okullardan bana postaladığı mektuplar bir gün iyi bir romancı olacağının

habercisiydi. Kendi geçmişiyle hesaplaşmanın yolunu yazmakta bulmuştu; sayfalar dolusu mektuplarında bir romancının sesi çınlıyordu.

Zeliha geçmişin konuşulmasından ısrarla kaçınsa da Nihal'in vazgeçmeye niyeti yoktu. Yüzündeki uçuk tebessümün arkasında sitem gizliydi.

"Anne kediler sütünün diğerlerine yetmeyeceğini görünce bir yavrusunu terk edermiş ya, işte onun gibi annem de bana sütünün yetmeyeceğini biliyordu. Sevgisi, merhameti, şefkati, mecali yetmedi bana. Bir kurban gerekiyordu. Hayata katlanacak gücü tükettiği sırada ben geldim ama..."

"Yanılıyorsun" diyerek Nihal'in sözünü kesti Cihangir. "Yanılıyorsun. Ben hem sizin hikâyenizi dinleyecek hem de kendiminkini anlatacak kadar cesaret sahibiyim. Hiçbir zaman kaçmadım. Sen evden uzakta kaldın diye şikâyet ediyorsun ama bu uğursuz konakta yaşamak daha mı kolaydı sanıyorsun Nihal? Annemle yaşamak daha mı mutlu etti bizi? Ben buradan kurtulmak için ne dualar ettim."

"Orada dur Cihangir Abi. Aramızda bir fark vardı. Ben yalnızdım. Bunun ne demek olduğunu anlayabiliyorsun değil mi? Siz burada birlikteydiniz ama ben hep yalnız başımaydım!"

"Bu evde yaşayan herkes yalnızdı Nihal" diye inledi Cihangir, kırık bir gönül ve buruk bir sesle.

Bir anlık suskunluk hepimizi kuşattı. Dünya maviden küf grisine yuvarlanmıştı. Cihangir'in son sözleri, peşimizden kovalayan kuduz bir köpeğe yakalanmak gibiydi. Ecelimize. Canfeda Konağı'nda yaşayan herkes yapayalnızdı. Nihal derin bir nefes aldı, abisine hak verdiğini belli edercesine konuştu. "O zaman anlat Cihangir Abi. Susma. Kederini içine gömme. Artık yetmedi mi kalbinde biriktirdiklerin? Yorulmadın mı saklamaktan? Birbirimizi dinlemenin neresi kötü? Madem hepimiz yalnızız, belki bu

sayede bir parça teselli buluruz." Zeliha imalı bir gülümsemeyle "Yoksa yeni romanında bizi mi anlatacaksın? Onun için mi anlattırıyorsun?" diye sordu. Nihal, ablasına aynı gülümsemeyle karşılık verdi. "Neden olmasın? Önce bir dinleyelim. Hikâyeniz yeteri kadar ilgi çekiciyse..."

O esnada çalan telefon konuşmayı böldü. İki kız kardeş bir süre sessizce bekledi. Elindeki telefonla konuşan Cihangir'in yüzünün asıldığını gören Zeliha "Hayırdır, bir sorun mu var?" diye merakla sordu. "Hayır" diye cevapladı Cihangir, "avukatın işi biraz uzamış, dışarısı cehennem gibiymiş, ancak akşam saatlerinde gelebilirim diyor, gecikecekmiş."

Nihal bunun üzerine oturduğu yerde geriye yaslandı, "Antikacın da geleceği muamma. Sanırım bu gece buradayız, susup oturacak halimiz yok. Bunların her biri işaret. Hikâyelerimizi anlatmak için belki bir fırsatımız daha olmaz. Herkes eteğindeki taşları dökebilir bu sayede. Ben dinlemeye hazırım. Bin gecemiz yoksa da bir gecemiz var. Bazen bir gecenin içine bin gece de sığabilir" dedi. Bir tür meydan okumaydı, Cihangir ve Zeliha birbirlerine baktılar, onlar da bu meydan okumaya nasıl karşılık vereceklerini düşünüyordu. Herkes ağzındaki kilidi kırmaya hazırlanırken, kargaşanın içinde kendine bir haklılık arıyordu.

Peki benim hikâyemi dinlemeye de hazır mısın Nihal? Üst katta kilitli duran kapının ardında, geçmişin tozlarıyla kaplı hikâyeyi duymaya cesaretiniz var mı? Konağın odalarını dolduran küf kokulu hikâyelere ne kadar tahammül edeceksiniz? Beni, Halide'yi dinlemek hiç aklınızdan geçti mi? O kapıyı ne zaman açacaksınız?

Çatı katından gelen gürültüyle yerlerinden zıpladılar. Cam kırığını andıran ses konakta yankılandı. Kısa bir an birbirilerine bakıştılar. Cihangir ayağa kalktı, "Pencere camı mı kırıldı acaba?" diye merdivenlere yöneldi, Zeliha ve Nihal de arkasından takip etti. Ben hep yanlarındayım. Bilmiyorlar. Göremiyorlar.

Çatı katındaki odanın kapısı açıldığında tuhaf, ürkütücü bir şeyle karşılaştık. Nihal birkaç adım geriye gitti, gördüğü bu garip şeyden korkarak.

"Abi bu nedir? Sakın yaklaşma!"

Zeliha da küçük dilini yutmuştu adeta. "Uzak durun!"

Hayatımda ilk kez böyle bir şeyle karşılaştım. Ölülerin bile tanımadığı acayip bir yaratıktı.

Gözümden Gönlümden Hayali Gitmez

Kül rengi göğe bakan daracık zindan penceresinden bir ses geldi. Sanki pencere demirine bir şey çarpmış gibi. Karanlıkta ne olduğunu seçemiyordum. Aniden ayaklarımın dibine bir şey düşünce irkildim. Küçük bir kuş. Minicik vücudu titriyordu. Can çekişmesi. Kanatlarını birkaç defa hareket ettirdi. Titremesi bana bulaştı. Elimde değildi, her yanım zangır zangır titrerken kuş ellerimde can verdi. Ellerimde ölü bir kuş. Dizlerimin üstüne çöktüm. Kuşu yavaşça zindanın soğuk taşlarına bıraktım. Yeniden can bulması için dua ettim. "Allah'ım sana İsa Nebi'nin duasıyla niyaz ediyorum. Şu kuşcağıza can ver." Kımıldamadı. Anacığımın hummalı titremeleri geldi gözümün önüne.

Aksaray'daki fakirhanemizde annem verem ateşinden yanıp kavrulurken, ben baştan aşağı aşk ateşine tutulmuştum. Yaşayan ölülere dönmüştük, hiçbir ilaç derdimize derman olacak kadar tesirli değildi, ümitsizliğe çare bulmak en zoruydu. Kırık bir kanada hiçbir rüzgârın faydası yoktu.

Annemin mecalsiz hali yüreğimi parçalasa da geceleri ve gündüzleri Handan'ı aklımdan çıkaramıyor, bütün zamanımı onu hayal ederek geçiriyordum. Bu sefer de anneme nankörlük ettiğim düşüncesi içimi sızlatıyor, beni daha da perişan ediyordu. Bana ne oluyordu da kudretli bir paşanın kızına böylesi bir iştiyak, hasret ve aşk duyuyordum? Birileri duysa ahmaklığıma güler, haddimi bilmediğimden beni alaya alır, cahil cesaretimi küçümserdi. Aramızdaki uçurumun farkında olmasına farkındaydım da kalbim aklıma mukavemet ediyor, hakikatin kalın ve

paslı zincirlerini kırıp beni rüyaların sonsuz maviliğine itiyordu. Bedbaht olacağımı bile bile kendimi o rüya cennetine bırakmıştım, hiç olmazsa uyanana kadar, alınyazımın ördüğü kalın duvara toslayana kadar aşkın lezzetini tatmaya devam edecektim. Âşıklar yorulmaz, yorgunluk dünya işlerine mahsustur.

Büsbütün eve kapanmıştım, komşulardan bulduğum ilaçlarla, tarhana çorbası ve sarımsakla annemin şifa bulmasına gayret ediyordum. Keşke param olsaydı da mahalle hekiminin tavsiyesine uyup anacığımı Adalar'a götürebilseydim. Gel gör ki Aksaray'da parasızlıktan gaz lambasının yağından bile tasarruf ediyor, geceleri karanlıkta geçiriyorduk. Hayatımız, yoksulluğun en kısa tarifiydi.

Zavallı anneciğim hastalığından zerre şikâyet etmiyordu. İnsafsız ağrılardan kıvranırken, ceberut öksürük nöbetleriyle sık sık nefesi kesilirken bile "Sen işine gücüne bak evladım, ben iyiyim, kendimi idare ediyorum, benim için üzülüp durma, sonra Allah muhafaza sen de hasta olursun, sen daha mühimsin, ben ihtiyar acuzeyim" diye bana teselli veriyordu. Kendisine acuzeliği yakışıyordu, halbuki onun yaşındaki kadınlar Eminönü'nde, Mahmutpaşa'da kendilerine rengârenk elbiselik kumaşlar bakıyordu. İkimiz de acınacak haldeydik. Ne tekkeye ne de Zonaro Efendi'nin atölyesine uğrayabilmiştim.

Dertlerle boğuşmaktan takatimi ve ümidimi büsbütün kaybettiğim günlerden birinin kuşluk vaktinde kapı çalındı. Komşulardan biridir diye kapıyı açtığımda neredeyse küçük dilimi yutacaktım. Meleklere benzeyen mütebessim çehresiyle Handan karşımda durmuş öylece bana bakıyordu. Bir an kendimden şüphe ettim, acaba sinsi hastalık bana da musallat oldu, ateşim yükseldi de hayallere mi düştüm diye düşündüm. Handan'ın hayali bile cihana değerdi benim içim ama karşımdaki tastamam gerçekti. Canlı kanlı kapının önünde duruyordu. Başımı havaya kaldırdım, rüya mavisi göğü kuşatmıştı.

"Size rahatsızlık vermedim inşallah Derviş Ali. Müsait miydiniz? Böyle habersiz kapınızı çaldım."

"Estağfurullah...şey...müsaitim...müsaitim de... validem biraz rahatsızdı. Onunla alakadar oluyorum."

"Duydum. Zonaro Efendi bahsetti. Ona da tekkeden biri haber etmiş. Doğrusu sebebi ziyaretim de budur. Epeydir ortada görünmeyince merak ettim, belki bir yardımım dokunur diye uğradım. Bir müşkülünüzü çözerim belki."

Kapının önünde heyecandan az daha düşüp bayılacaktım, ellerimle zor tutundum. Sırtımı rüya maviliğine yaslayıp konuştum.

"Eksik olmayın Handan, çok ince düşüncelisiniz. Şimdilik bir ihtiyacımız yok çok şükür. Zahmet ettiniz buraya kadar. Mahcup oldum hakikaten. Bir süredir evden çıkamadım, atölyeye de uğrayamadım. Malumunuz hastalık iyi bakım istiyor."

"Yalnız mısınız? Annenizle ilgilenecek başka kimse yok mu? Hekim gelip gidiyor mu?"

"Yalnızım. Mecburen validemin bakımını tek başıma yapıyorum. Alıştım sayılır. Hekim... hekim bir sefer geldi. Muayene etti. Komşular da sağ olsunlar ihtimam gösteriyorlar. Tarhana çorbası yapıyoruz."

"Ne diyorsunuz Derviş Ali, bu hastalıklar tarhanayla şifa bulur mu? Hangi ilaçları veriyorsunuz? Müsaadeniz olursa ben de bir bakmak isterim. Eksik gedik varsa tamamlamak lazım. Katiyen ihmale gelmez."

Kapının eşiğinde durmuş, içimdeki hayta yangın, kalbimde harlanan ateş evvela yüreğimi, sonra bütün evi sarıp ne var ne yok küle döndürmesin diye söndürmeye uğraşırken, Handan'ın şefkat yüklü, parıltılı ela gözleri ruhumu okşuyor, beni dermansız bırakıyordu.

Handan zarif kanatlarıyla kapıdan içeri süzülürken, evin perişanlığından, yoksulluğundan derin bir mahcubiyet içindeydim. Yokluğun çiğ kokusuna, yalnızlığın ve çaresizliğin boğucu hava-

sına aldırmadan anneciğimin yattığı küçük odaya girdi. Annem, kaba öksürüklerin hoyrat ellerinde ciğerleri ezilirken, ne olduğunu anlamadan bir Handan'a bir bana bakıyordu. Yanına yaklaştım, doğrulmaya çalıştı ama takati yetmedi. "Anacığım, Handan Hanım, Zonaro Efendi'nin talebesi, senin hastalığını merak etmiş, Allah razı olsun bir uğrayıp bakmak istemiş." Ağzını açtı, konuşamadı, başındaki örtü terden ıslanmıştı, hafifçe kafasını salladı.

Handan, annemin halini görür görmez sıkıntı içinde odadan çıktı, "Katiyen burada kalamaz, kadıncağızın hali perperişan, maazallah ölür gider tedavi edilmezse. İvedilikle bir hastaneye yatırmak zaruri görünüyor. Bana itimat edin Derviş Ali. Burada kaderine terk edemeyiz. Şimdiden tezi yok hastaneye götürelim" dedi. Yüzünde dehşet ve merhamet iç içe geçmişti, yaşadığı telaş bana da bulaştı. İçime bir kor oturdu. Gerçi annemin halini ben de görüyordum, birisinin söylemesine lüzum yoktu lakin elimden gelen bu kadardı. Dert insanın yüreğine bir kere yuva yaptığında ondan kurtulmak zorlaşıyordu.

"Tekkeden bir soruşturayım. Vakıf Gureba'da tanıdıkları olan ağabeyler vardı. Onların himmetiyle Gureba'ya gideriz."

Handan kısa bir süre sessizleşti, ne yapabileceğini düşünüyordu, birkaç kez gözlerini kırptı, düşünceli hallerinde bunu yapıyordu.

"Bana kalırsa daha fazla vakit kaybetmeden Sen Jorj Hastanesi'ne götürelim Derviş Ali. Kimsenin kapısına gitmeyin. Aracı birilerini bulana kadar ben halledebilirim. Haddimi aşıyorsam beni affedin. Müdahale etmeden duramayacağım. Babamın refiki Doktor Leopold hastanenin başhekimi. Annenize ihtimam gösterir, yapılacak ne varsa yapar, hastanede gayet iyi bakarlar."

Kelimeler ağzımda büyüdü, boğazımda düğümlendi "Size müteşekkirim ama lüzum yok. Açıkçası Sen Jorj'a götürecek... ee... şu sıra durumum yok. Gureba'ya bakayım evvela" diyebil-

dim zorlukla. Başım öne eğikti, Handan'ın yüzüme baktığını hissedebiliyordum, daha da utandım.

"Rica ederim bunu düşünmeyiniz. Ben ne icap ederse seve seve üstelenirim. Hastalık izzetinefis meselesi yapılmaz. Hiç değilse içerideki zavallı kadıncağızı düşünün. Dilerseniz bunu bir borç kabul edin, bir vesile ödersiniz. Benim gönlüm annenizi bu halde bırakıp gitmeye katiyen razı gelmez. Aşağıda arabam bekliyor, zahmet olmazsa arabacıyı çağırınız, size yardımcı olur. Derhal Galata'ya hastaneye gidiyoruz. Sizi dinlemeyeceğim. Kararım kesindir. Rica ederim validenizi alıkoymaya çalışmayın."

Arabacının yardımıyla anneciğimi yattığı yerden kaldırıp hastaneye doğru yola koyulduk. Handan'ın yüzündeki telaş bir an olsun dinmemişti. Annem için yaptığından minnettarlık duyuyordum. Yol boyunca gözlerime dolan yaşın manasını düşündüm. Annem için mi üzülüyordum, Handan'ın bu kadirşinaslığı kalbime mi dokunmuştu yoksa yüreğimi hızla istila eden bu aşk, koca bir damla yaş olup gözlerimden mi taşıyordu bilemedim.

Sen Jorj Hastanesi'nin başhekimi Doktor Leopold, Handan'ın babası Refik Paşa'nın yakın ahbabıydı, anneme ilk günden itibaren ihtimam gösterdi, hayli alakadar oldu. Hastaneye yattıktan sonra öğle vakitlerini müteakip annemin yanına uğruyordum, doktorlar geceleri yanında refakatçi kalmamı münasip bulmamışlardı, hastanenin müşfik hemşireleri her türlü bakımı gayet iyi yapıyorlardı.

Anneciğim ilk birkaç günün ardından biraz iyileşir gibi oldu; gözleri açılmış, öksürüklerinin şiddeti azalmıştı. Ancak bu iyilik hali kısa sürdü, üçüncü günün ardından yeniden beti benzi soldu, gözlerini açamaz hale geldi. Ümitsizlik batağına yeniden saplanmış kalmıştım, beklediğim iyi haberler çok uzaklardaydı sanki.

Handan elini üzerimizden çekmiyordu; her daim doktorlarla ve hemşirelerle irtibat halindeydi, annemin durumunu aralıksız takip ediyordu. Orada olduğum bir vakitte hastaneye gelince

tesadüf ettik, yanında tanımadığım bir adam vardı, eliyle işaret ederek "Doktor Vasıf Bey de annenizi muayene etmek için uğradı sağ olsun" dedi. Doktorun kafasını eğerek verdiği selama mukabele ettim. Adam yanımızdan ayrılıp annemin yattığı odaya doğru yürüdü. Handan'la koridorda baş başa kaldık.

"Doktor Vasıf çok marifetli, maharetli bir hekimdir. Babam çok sever, çok hürmet eder. Ben de sık sık ziyaretine gidiyorum. Selanik'teki İttihatçılar'ın İstanbul'daki adamlarından biridir. Babacığım beni dikkatli olmam için tembihliyor. Benim ilgim siyaset değil sanat. Vasıf Bey'in sanata vukufiyeti, alakası çoktur. Paris'te, Berlin'de, Londra'da sanat galerileri dolaşmış durmuş. Muhabbetine doyum olmaz. Bütün meşhur tabloları bizzat gidip görmüş."

Handan bir anda sustu, münasebetsiz laflar ettiği düşüncesiyle yüzü kızardı "Benim konuştuğum şu meselelere bak. Sanki bütün derdimiz resim, sanat. Neyse, inanın çok iyi bir hekimdir, inşallah anneciğinize faydası olur" deyip toparladı. Oysa ben mevzu fark etmeksizin saatlerce sohbet etmeye razıydım, hastanenin koridorlarında kol gezen ölüm ve hastalık umurumda değildi.

"Bilakis memnuniyet duyuyorum anlattıklarınızdan, keşke daha fazla sohbet edebilme imkânımız olsaydı" dedim, "dışarıda bir dünyanın olduğunu bilmek, başka meselelerden konuşmak ruhuma şifa oluyor. Hayatı konuşmak insana dayanma kuvveti veriyor."

Handan kızarmış yanaklarıyla kocaman gülümsedi "O halde size bir güzel haber vereyim, Üstat Fausto Zonaro, Abdülhamid Hazretlerinin kızı Refia Sultan'ın bir tablosunu yapacak. Akaretler'de mutlu bir hava var."

Gülümseyerek heyecanına iştirak ettim "Sahi mi? Ne güzel bir haber. Fevkalade heyecan verici. Ne zaman belli oldu?"

"Zonaro birkaç aydır sabırsızlıkla bekliyordu müjdeli haberi. Nihayet dün Münir Paşa bildirmiş. Sultan Hazretleri çok arzu ediyor demiş."

Çok geçmeden Doktor Vasıf yanımıza döndü, suskun, düşünceli bir hali vardı, sadece "Geçmiş olsun evladım" dedi, başka bir izahatta bulunmadan ayrıldı. Arkasından Handan da aceleyle veda edip peşinden gidince koridorda bir başıma kalakaldım. Ne konuştuklarını merak ediyordum.

Sen Jorj Hastanesi'nde annemle beraber tam on gün geçirdik. Onuncu günün sonunda hastaneye gelen Handan benimle mühim bir meseleyi görüşmek istediğini söyledi, birlikte hastanenin bahçesine çıktık. Yüzü hüzünle kaplıydı, ters giden bir şeylerin olduğunu hemen anladım. Böyle anlarda daha konuşmaya başlamadan kaçıp uzaklaşmak, o sözleri hiç duymamak geçiyor içimden. O gün de aynısını hissetmiştim. Kelimelerin boşluğa yuvarlandığı anlardan biriydi.

"Derviş Ali, söze nasıl başlayacağımı bilemiyorum. Siz iman sahibi bir insansınız. Allah'tan ümit kesilmez ama Doktor Leopold valideniz için pek ümitvar sözler söylemedi. Her şeye hazırlıklı olun diye ikaz etti. Sizi temin ederim ki şifa bulabilmesi için burada yapılması mümkün olan ne varsa yapıldı. Tıbbın elinden gelen bu kadar. Bundan sonrası mukadderat. Tevekkül ve sabırdan başka elden bir şey gelmez. Biraz da geç kalmışız."

Handan son cümleyi söylediğine pişman oldu. Gerçi bu illetin nasıl seyredeceği belli olmaz, dedi Bay Leopold, bazen ne yapsalar işe yaramıyormuş. Bir yandan beni teselliye uğraşıyor bir yandan da gözlerine hücum eden yaşları saklamaya gayret ediyordu. Bu hali, içimi daha da acıttı, bizimle bu kadar alakadar olmasından gizli bir memnuniyet de duyuyordum. Kafam karışıktı. Annemin ölümün eşiğine geldiğinin farkındaydım, bu sözler kalan son umut kırıntılarını da yok etmişti. "Ne kadar ömür biçtiler?" diye zorlukla konuşabildim. Handan derin bir iç çekti "Kimse bilmez. Doktor Leopold kendinizi her an hazır edin, maalesef yakındır" dedi.

Elim, ayağım, yüzüm her yanım uyuşmuş gibiydi, "Benim yüzümden" deyip sarsılarak ağlamaya başladım. Kendimi durduramıyordum "Benim yüzümden" diye sayıkladım.

"Kendinizi bu kadar hırpalamayın. Kader dairesinde olup bitiyor her şey. Siz elinizden geleni yapmışsınız, bakımı için uğraşmışsınız. Bu hastalıklar acımasız, vücudu tüketiyor." Handan'ın söylediklerini duymaz olmuştum, hastane bahçesinde olduğum yere çöktüm, ağlamaya devam ettim. Tam bu sırada bir el gökten uzanmışçasına omzuma dokundu. Handan'ın eliydi. "Kendini harap etme" dedi. Kendini harap etme! Dudaklarından dökülen bu kelimeler yakınlık hissimi çoğaltmıştı.

Handan'ın omzuma koyduğu zarif eli, beni zamandan ve mekândan bütünüyle azat eylemişti. Birden susuverdim. Sanki o nazenin el beni toprağın yedi kat karanlığından çekip çıkarmış, ruhumu meçhul bir âlemden koparıp bu dünyaya getirmiş, beni yeniden doğurmuş, bir nevi dirilmeme vesile olmuştu. Kurak bir toprağa bereketli suların erişmesine benziyordu. Aklım bana muzip bir oyun oynuyorsa hiç yeri zamanı değildi, yok eğer bu bir hakikatse içimde delişmen bir bahar fidanı sürgün veriyordu.

Hüzün ve umutsuzluk arasında savrulup dururken bir mucize omzuma dokunmuş, beni yıkıntıların, viranelerin, harabelerin orta yerinden kurtarmıştı. O andan itibaren ölümün koyu, bulanık kederinden sıyrılıp kendime geldim. Aşk ölümden güçlüdür, ölümü bu âlemde mağlup edecek yegâne kuvvet aşktır, diye geçti içimden. Ayağa kalktım, Handan'la göz göze geldik, artık o da kalbimdeki yangının ne kadar şiddetli olduğunun farkındaydı. En hicranlı ayrılığın ve en mesut kavuşmanın arasındaki arafta duruyorduk. Bir yanımızda ateş diğer yanımızda çiçek tarlası vardı. Kader bize neyi reva görecekti? Daha ne kadar kendimle kavga edecektim? İmkânsızlığı yenecek kadar kuvvet bulabilir miydim kendimde?

Handan'ın yanından ayrıldıktan sonra kendimi dışarı attım. Galata'dan yukarı, Cadde-i Kebir'e doğru yürüdüm. Burası bambaşka bir dünyaydı; dar Beyoğlu fesleriyle istanbulin giymiş yaşını başını almış adamlar, parlak redingotlular, altın sırmalı, ipek elbiseler içindeki gösterişli kadınlar, rengârenk, taşlı, kurdeleli feraceler giymiş hayat dolu genç kızlar, Aziziye fesleri, Hamidiye fesleri giymiş genç adamlar, alafranga bir kalabalık akıp gidiyordu önümden. Birkaç meraklı bakış bu entarili dervişin ne işi var dercesine yüzüme bakıp geçti. Serkldoryan'a kadar yürüdüm. Bir eczanenin önüne geldiğimde olduğum yere mıhlandım. Karşımdaki ölü bebeği görünce kanım çekilmişti. Cam bir kavanozun içinde, iki yumruğunu göğsüne yapıştırmış, yüzü buruşuk bir bebek gözlerini kapamış duruyordu. Kavanozdaki ölü bebek benmişim gibi nefesim kesildi, ayaklarımdaki derman tükenmişti, son bir gayretle Tarlabaşı'na doğru yöneldim. Bilmediğim sokaklarda kaybolmak, böylece hafızamdaki zehri akıtmak istiyordum.

Ertesi gün annemi ölüme huzur içinde yolcu etmek için Aksaray'daki evimize götürdüm. Yazık, eve gelmekten pek mutlu olmuştu. Öleceğinin farkındaydı elbette, yine de evine gitmek fikri onu mutlu etmeye yetti. Hastanede yapılacak her şey yapılmıştı, onu rahat ettirecek ilaçlar verdiler yanımıza. Birkaç gün sonra kendi yatağında, pencerenin hemen önündeki ıhlamur ağacının dallarını yuva yapan küçük, kıpırdak bir ebabil kuşunu seyrederken emaneti sahibine teslim etti.

Handan o günden sonra benimle daha yakından alakadar oldu; annesini çok erken yaşlarda kaybettiğinden o büyük acının ne olduğunu iyi biliyordu. Her fırsatta yarama merhem olmaya gayret etti, yalnızlık ve ölüm üzerine uzun uzun konuştuk.

Artık Zonaro'nun atölyesine daha sık gidiyordum, hayalini kurduğu "Dervişler" tablosunun eskizleri yavaş yavaş belirmeye başlamıştı. Refia Sultan'ın tablosunu yapacak olmak Zonaro'yu

hem heyecanlandırmış hem de neşelendirmişti. Günün kahir ekseriyetini atölyesinde çalışarak geçiriyordu. Sinirleri de evvele nazaran hassaslaşmıştı, aniden kızdığı oluyordu. Bir gayrimüslim ressamın Padişah Hazretlerinin haremine girip kızının portresini yapması son derece hassas bir meseleydi, bir aksilik yaşanmaması için her teferruatı hesap ediyordu. Abdülhamid'in mabeyincisi Faik Bey de hayli titiz bir adamdı, sürekli Akaretler'den bilgi talep ediyor, Zonaro'yu Yıldız'a çağırıp tembihlerde bulunuyordu. Zonaro ip üstündeki cambaz kadar gergindi.

Atölyedeki talebeler de heyecana boğulmuş bir haldeyken benim Handan'dan başka düşündüğüm yoktu. Ömrümün en güzel yıllarını onun uğruna feda etmeye, önüne sermeye hazırdım.

Şimdi zindanda ölümümü beklerken de Handan'dan başka düşündüğüm yok.

Ve hâlâ aynı fikre bütün ruhumla iman ediyorum:

Aşk hayattan da ölümden de büyüktür.

Cihangir'in Hikâyesi

Konağın çatı katındaki odanın pencere camları paramparça bir halde etrafa savrulmuştu. Yerde, her yanı kara bir katrana bulandığından renkleri seçilmeyen tuhaf bir kuş (leylekten daha irice bir kuştu) acı içinde kıvranıyordu. Balıkçılı andıran gövdesinin ve uzun boynunun birkaç yerinden, katranın arasından sızan kızıl kan yerdeki krem rengi halıya bulaşmıştı. Can çekişircesine debelenip duran tuhaf kuşun her çırpınışında, yere serili halı katran ve kan karışımıyla boyanıyordu.

Kuş sivri gagasını açtı ve antik çağlardan kalma, kulakları delen tiz bir çığlık kopardı. Zeliha irkilerek geri kaçtı. Hiçbirimizin ağzını bıçak açmıyordu. Cihangir odanın ortasında hareketsiz durmuş, bir şey yapmakla yapmamak arasında gidip geliyordu. Kuş, attığı çığlığın ardından daha büyük bir kuvvetle çırpınmaya başladı. Yerdeki cam kırıkları sağa sola saçıldı. Güçlü kanadı kenarda duran sehpaya çarpınca sehpanın üzerindeki porselen şeker kâsesi yere devrilip parçalandı. Kırılma sesi tuhaf kuşu ürkütmüştü, bir çığlık daha kopardı, ağzından koyu sarı, ağır kıvamlı bir sıvı boşaldı ve birden hareketsiz kaldı. Gözleri hâlâ açıktı. "Öldü galiba" diye sessizce fısıldadı Cihangir. Yerde cansız yatan kuşu uyandırmaktan korkarcasına sessizdi.

"Öldü mü emin misin? Biraz bekleyelim istersen Cihangir Abi." Nihal gözlerini kocaman açmış, kanlı halının üzerinde duran yaratığı inceliyordu.

"Hayatımda ilk kez görüyorum böyle bir kuş, korkunç görünüyor" dedi Zeliha "ne yapacağız şimdi? Öldü mü dersiniz?"

Cihangir kuşa bir adım yaklaşmıştı ki kuş birden kıpırdayınca geriye savruldu. Biraz daha beklediler. O sırada kuş sanki son gücünü tüketmiş de canını vermiş gibi yeniden hareketsiz kaldı. "Bu kez sahiden öldü galiba" dedi Cihangir ve birkaç adım gerisinde donakalmış Zeliha'ya döndü.

"Bana bir çarşaf verir misin? Böyle ortada bırakamayız. Kaldırmamız lazım."

"Elini sürme istersen, bir şey bulaşmasın" dedi Nihal. Gözleri hâlâ kocamandı.

Zeliha, duvar dibindeki küçük dolabı karıştırırken eline gelen nevresimi uzattı, "Nevresim olur mu?" diye sordu. "Olur, ver" dedi Cihangir, nevresimi kuşun üzerine dikkatlice serdi, bir süre bekledi, hâlâ hareketsiz duruyordu, sonra yavaşça nevresimle kuşu sarmaya başladı. "Aman dikkat et, ısırır filan" diye uyardı Zeliha. Bu esnada Nihal bir şey hatırlamış gibi söze girdi.

"Ben bunun ne olduğunu biliyorum galiba. Şimdi hatırladım."

Cihangir ve Zeliha merakla Nihal'e döndü.

"Bu bir tür flamingo. Bir aile İstanbul'da boğazın üzerinden geçip güneye doğru inecekti. Göç yolları buradan geçiyormuş. Patlamadan etkilenmişler diye haber yapılıyordu. Çok az kalmış bir kuş türüymüş. Galiba bu o aileden biri. Yazık, ölüm yolda yakaladı, ne bilsin eceline kanat çırptığını. Göçün kederli çemberi bu şehirde kırıldı. Yazgı tuhaf şey, güneyde bir yerde çemberi tamamlamak için yola çıktı ama hikâye Vefa'da bir eski konağın çatı katında son buldu. Çok üzücü."

İçimize kesif, sonsuz bir acı çöreklendi. Kısa bir sessizliğin ardından Cihangir "Burada kalmasın, arka bahçeye indireyim. Gömmek mi lazım acaba?" dedi. "Gömmeyi nereden çıkardın canım? Bir de onunla mı uğraşacağız? Birlikte indirelim, uygun bir yere bırakırız, yardım edeyim" deyip yanına yaklaştı Zeliha. Birer ucundan tuttukları nevresime sarılı tuhaf kuşu merdivenlerden indirirlerken, Nihal ve ben halıya yayılmış, acılı ülkelerin

haritalarını andıran katran kan karışımına bakakaldık. Kırık pencereden kuvvetli bir rüzgâr esti.

Ölü kuş arka bahçede bir nevresimde sarılı dururken, kardeşlerim iyiden iyiye yorgun ve gördükleri karşısında afallamış bir halde kendilerini koltuklara bıraktılar. Kimsenin ağzını bıçak açmıyordu. Uzunca bir aranın ardından sessizliği bozan Cihangir oldu.

"Yarın cezaevine giriyorum."

Duvar dibinde ölümü bekleyen köpeğin hırıltılı inlemesine benzer bir sesle derin bir iç çekti Cihangir. Az evvel odanın ortasında can çekişerek çırpınan tuhaf kuştan bile ölgün görünüyordu. Kelimeler odanın ortasında kederle uçuştu.

"Akşama doğru adliyeye gideceğim. Nöbetçi mahkemeye çıkacağım. Oradan da cezaevine götürürler herhalde."

Zeliha, Nihal ve ben hiç tepki vermeden Cihangir'in yüzüne baktık. Anlamadığımız bir dilde konuşuyordu, anlamak istemediğimiz bir dilde. Ulaşılmaz görünüyordu gözüme, sanki demir parmaklığın arkasındaydı şimdiden, kalın bir camın ardından konuşuyordu bizimle. Başımı yere eğdim, iç içe geçmiş halı desenine takıldı gözlerim; renkler ve çizgiler karmaşıklaştı. Sözcükler belirsizliğin ateş çukurunda kül olana dek bekledim, duyduklarımı reddediyordum. Hayat yeteri kadar hor davranıyordu, başa çıkamayacağım bir başka gerçekliği duymaya tahammülüm kalmamıştı.

"Epey uğraştım ama ne yazık ki yol bitti. Köşeye sıkıştım iyice. Teslim olup cezamı çekmekten başka çarem kalmadı. Bana artık kimse yardım edemez. Nasıl, beğendiniz mi hikâyemi? Yeteri kadar ilginizi çekti mi?"

İs kokuları içinde, dumanların arasında, yanık koluna aldırmadan şaşkınlıkla yüzüme bakan o çocuk geldi gözlerimin önüne. Hâlâ aynı aldırışsız ifadeyle bakıyordu Cihangir, tıpkı o günkü gibi acısını hafife alarak, görmezden gelerek konuşuyordu.

"Nerden çıktı şimdi bu? Ne diyorsun sen? Bizim neden hiçbir şeyden haberimiz yok?" diye yarı üzüntü yarı öfkeyle çıkıştı Zeli-

ha. Cihangir daha cevap vermeden Nihal "Şaka mı yapıyorsun?" diye endişeyle sordu, "hikâye dedim diye dalga geçmiyorsun değil mi?"

Ben ne Nihal ne de Zeliha kadar şaşırmıştım, Harika Ay'ın peşinden giden o genç adamın bir gün her şeyini yitirmiş bir halde geri döneceğini adım gibi biliyordum.

"Hayallerine ulaşmanın nasıl bir ödülü varsa başarısızlığın da bir bedeli var. Her şeyi kaybetmeden elindekilerin değerini bilmiyorsun. Benim için öğrenme dönemi diyelim, demek ki hayatımda bu eksikmiş. Başaramadım. İmzaladığım çekler bir bir dönmeye başladı, artık idare etmiyorlar beni. Konağın satışından gelecek parayla ödemeleri yapabilirsem hemen çıkarım. Şu an değişiklik olmazsa, bir sene civarı yatacağım gibi duruyor."

"Bir sene ne demek Cihangir? O kadar büyük bir borç mu? Konaktan gelecek para karşılıyor ama değil mi?" diye üzüntüyle sordu Zeliha.

"Karşılar diye düşünüyorum. Hayatımda bir şeylerin değişmesini arzuluyordum ama bu aklıma gelmemişti. Umarım mümkün olduğu kadar az yatar çıkarım. Aksilik işte, her şey uzadıkça uzuyor. Annemin konağa ipotek koyup kredi çekmesi hiç hesapta yoktu. Avukatı bu konuyu konuşmak için çağırmıştım. Karara itiraz edebilir miyiz, ipotekleri kaldırabilir miyiz? Satıştan gelen paranın yarısı bankalara gidecek. Nereye harcandı bu para? Annemi biri mi kandırdı? Banka bize bilgi vermiyor. Avukat dava açabilir. Sizinle de onu konuşalım istiyordum. Burayı almak isteyen otelden biraz para istedim ama vermediler. Haklılar. Önden neden versinler ki? Benim borçlarım onları ne ilgilendirir? Benim istemem biraz tuhaf oldu."

"Senin borçların mı, Harika'nın borçları mı?"

Nihal'in gözlerinden alev fışkırıyordu, Cihangir'e mi yoksa Harika Ay'a mı daha öfkeliydi? Belki ikisine birden. En küçüğü-

müzün bu çıkışı Cihangir'in gururunu kırmış gibiydi. Onun da gözleri aniden alev aldı.

"Benim ya da Harika'nın! Bundan sana ne? Ne zamandan beri bizim hayatımız seni bu kadar alakadar ediyor Nihal? Ha benim borcum ha karımın borcu, ne fark eder? Sen cezaevine gireceğime üzüleceğin yerde, Harika'ya duyduğun öfkeni kusmak için fırsat kolluyorsun. Harika'yla hesabınız, bu kadına karşı kininiz bir türlü bitmek bilmiyor. Yine bir sebep buldun bakıyorum."

Aslında Cihangir'in söyledikleri bütünüyle doğru değil. Harika Ay'la evlenmedi. En azından resmi olarak aralarında bir nikâh kıyılmadı, çünkü Harika Ay rahmetli subay babasının yüksek dereceli emekli maaşı kesilmesin diye Cihangir'le resmi nikâh kıymayı reddetti. Annem bu durumdan utandığından ömrü boyunca Cihangir'in Paris'te sefarette evlendiği yalanını söylemeye (herkes gerçeğin ne olduğunu biliyordu) devam etti.

"Sen evden okula gitmek için ayrıldın en azından, yatılı da olsa iyi okullarda okudun, hayatını kurtardın, gittin zengin bir ailenin oğluyla evlendin, oturup kitaplar yazmaya fırsatın oldu hiç değilse. Keşke yer değiştirebilseydik. Âşık olduğum kadınla evleneceğimi söylediğimde annem deliye döndü. Hayatımı zindana çevirdi. Ne aptallığım kaldı ne nankörlüğüm ne de isyankârlığım! Sadece sevdiğimle evlenmek istedim diye yapılanlara bak. Benim hayatım mahvolmuş, sen bana Harika'nın borcu mu diye soruyorsun. Ne kadar düşüncesizsin, farkında mısın?"

"İşine gelmediği için bütün hırsını benden çıkarıyorsun. Hepimiz pekâlâ biliyoruz neyin ne olduğunu. Ben miyim düşüncesiz? Harika Ay'a söyleyemediklerini bana söylemek kolay geliyor tabii."

Cihangir bir bakıma haklıydı. Annem sahiden de Harika Ay'la ilişkisini öğrendiğinde deliye dönmüştü; oğlu gözünü karartmış, neredeyse annesi yaşında bir kadının yanına koşarak gitmişti. Kendine yapılanları gururuna yediremiyordu. İlişkilerini

sona erdirebilmek, oğlunu o kadından koparabilmek için her şeyi denedi. Gözünün önünde Cihangir'i kaybediyordu.

Harika Ay, her gelişinde aşağılık kompleksleriyle dolup taştığı, garezini ve kıskançlığını sinsice gizlemeye uğraştığı bu paşa konağındaki en değerli eşyalardan birini çalıp gitmişti. Cihangir'i konaktan koparmaktan maksadı, kıskançlıktan kurtulamadığı annemden öç almak mıydı, yoksa bu paşa konağının nimetlerinden ömür boyunca faydalanmayı mı umuyordu, kimse bilemez. Bana kalırsa Harika Ay, annemin paşa ailesinden kalma altınlarını, pırlantalarını, değer biçilmez antika mücevherlerini, eşyalarını sakladığını düşünüyor, ileride konağın tek sahibi olarak bu gizli zenginliğe ulaşmayı hayal ediyordu. Canfeda Konağı'nda üzeri örtülü zenginlikler olduğu fikrine saplantılı şekilde inanmıştı. Cihangir'i avucunun içine alarak, gözden ırak tutulan servetin, saklı hazinenin kapağını açmış olacaktı. Oysa içindeki karanlık taraf onu yanıltıyor, gözünü kör ediyordu; burada uğursuzluktan başka hiçbir şey saklı değildi. Konaktan onun payına düşecek tek şey sahte mutluluklardı. Olsun, Harika Ay'ın kaybedeceği bir şey yoktu, denemeye değerdi.

Annemin tek erkek evladına kıyamayacağı, er geç bu ilişkiye razı geleceği beklentisi boşa çıktı. Cihangir de bir türlü inadından vazgeçmeyince geriye kalan tek seçenek (en üzüntü vereniydi) evi terk etmesiydi. Cihangir evi terk etmeyi çoktan kafaya koymuştu. Ama onu bekleyen hayal kırıklığından habersizdi; Harika Ay'ın Göztepe'de babadan kalma evine yerleşeceğini umarken, bu arzusu gerçekleşmedi. Harika Ay'ın ilk evliliğinden olan (başka evlilik yapmamıştı gerçi), Cihangir'den birkaç yaş küçük oğlu bir süredir annesinin yanında kalıyordu, bu şartlarda birlikte yaşamaları mümkün değildi.

Harika Ay'ın oğlu, yakınında duran herkesi kendi bataklığına çekecek kadar serseri biriydi, yalanlar söyleyerek, bıktırana kadar musallat olup etrafını sömürerek asalak bir hayat sürmeyi

seçmişti. Cihangir henüz başına gelecek belalardan, içine düştüğü kısırdöngüden haberdar değildi, gözü Harika Ay'dan ve onun ışıltılı dünyasından başka bir şey görmüyordu, biricik hayali Beyoğlu sinemalarının afişlerinde kendi isminin yazılmasıydı, sinema ve şöhret arzusu başını döndürüyordu. Harika Ay'ın oğlunu umursayacak değildi. Tehlikeyi sezemiyordu.

"Harika'nın yaşı benden büyük diye kınayıp durdunuz. Umurumda değil ne düşündüğünüz. Annem, akrabalarım benim hayallerimi küçümserken, alay ederken, Harika beni dinliyordu, birlikte neler yapabileceğimizi düşünüyordu. En umutsuz anlarımda elimden tutup, yardım edebileceğine inandığı insanlarla tanıştırıyordu. Beni önemsiyordu, bunu anlayabiliyor musunuz? Bana değer veriyordu; benimle mutlu olup, benimle heyecan duyuyor, benimle üzülüyordu. Bu ailede ne annem ne başını alıp giden babam bana bu iyiliği yaptı."

Cihangir aradan geçen yıllara rağmen Harika Ay'la ilgili aynı düşüncedeydi. Eksikliğini hissettiği ne varsa kendisine cömertçe veren bir kadın olarak görüyordu.

"Asıl sen nankörlük ediyorsun" diye haykırdı Nihal. "Nedim sırf size destek olmak için Harika'ya Kadıköy'ün göbeğinde, Bahariye'de kocaman butik açtı. Bir lira bile kâr etme amacı olmadan size iş kurdu, o sürekli hayalini kurduğunuz butiği açıp anahtarı Harika'ya teslim etti. Siz ne yaptınız? Hep alacaklı gibi her şeyden şikâyet edip durdunuz. Herkesten alacaklısınız. Bitmiyordu üstelik. Butiği batırıp bütün parayı kaybettiniz, buna rağmen size hesap soran olmadı. Yalan mı? Ağzını açan oldu mu? Yine de memnun değildiniz. Hep suçu başka yerlerde aradınız."

Cihangir o dönem evden ayrıldıktan sonra duvara tosladı. Gidecek bir yeri yoktu. Harika Ay'ın evi müsait değildi hâlâ. Başka seçenek bulamayınca Kasımpaşa civarındaki bekâr evlerinde yatıp kalkmaya başladı. Annem bu duruma içten içe kahrolsa da gururu yüzünden Nuh diyor peygamber demiyordu, biricik

oğlunun burnunun sürteceğine, gelip kendisinden af dileyeceğine inanıyordu herhalde. İçine girdiği sefalet Cihangir'in öfkesini ve inadını kırmak bir yana daha da güçlendirdi, bu süre içinde ona kol kanat geren sadece Harika Ay vardı ve bu sebeple kadına karşı bağlılığı arttı. Babamın evi terk etmesinin ardından anneme musallat olan buhranlar ve ataklar o sıralar sıklaşmıştı, zaten kederle dolu yüreğine bir de oğlunu kaybetmenin ıstırabı eklenince ancak ilaçların yardımıyla ayakta kalabiliyordu. Beklediği her şeyin tersi oluyordu ve bu onu daha da çıldırtıyordu.

Cihangir'in oyuncu ajanslarına kaydolduğu, girdiği yeni çevrelerde ilişkiler kurmaya çalıştığı kulağımıza geliyordu. Bütün bu çabaları sayesinde (tabii Harika Ay'ın da yardımıyla) birkaç reklamda göründü, kimsenin izlemediği başarısız filmlerde figüran olarak rol aldı. Uğruna ailesini, evini, sahip olduğu hayatı terk ettiği o büyük rolüyse bir türlü kapamadı, ne zaman pes edeceğini kimse bilmiyordu.

Aylar sonra Harika Ay'ın araya girmesiyle annemi ziyaret etmeye razı geldi. Harika, ana-oğul daha fazla küs kalmasın diye Cihangir'e baskı yapıp konağı ziyaret etmeye zorlamıştı. Cihangir önce yanaşmasa da âşık olduğu kadının ısrarı sonuç verdi ve dokuz ayın ardından Canfeda Konağı'nın yolunu tuttu.

Böylece Harika Ay annemden alacaklı hale gelmişti, oğlunu annesinin yanına gitmeye ikna ederek bir nevi yüce gönüllük göstermiş, başkalarının iddia ettiğinin aksine ne kadar merhametli bir yüreğe sahip olduğunu ispat etmişti. Hünerli bir sihirbaz gibi göz boyamakta üstüne yoktu, herkese tumturaklı sözlerle aynı şeyleri anlatıyordu: Hakkında dedikodu ve iftira yayanlar, işte asıl kötü olanlar (annemi ve ailemizi kastediyordu) bunlardı; Harika Ay aşkın hiçbir engel tanımayacağına inanan, saf duygularla kendinden genç bir adamı seven iyilik dolu bir kadındı. Oynadığı rollerde gerçek hayattaki kadar inandırıcı olsaydı herhalde büyük bir aktris olarak anılırdı.

Annem, oğluyla yeniden bir araya gelmekten memnundu, göstermelik de olsa bir sulh sağlanmasından teselli buluyordu ama araları bir daha eskisi gibi iyi olmadı. Birbirlerinin kelimelerine ve gönüllerine olan inançlarını yitirmişlerdi, onları tutan bağ bir kez kopmuştu ve dalından düşen her yaprağın kaderi kurumaktı. Konakta kavgalar, ayrılıklar birbiri ardına yaşanırken, birden yaşlanmanın nasıl bir şeye benzediğini annemde apaçık gördüm. Göğsünde büyüttüğü çiçekler bir gecede solmuştu. Cihangir yeniden konakta yaşamaya yanaşmadı, haftada birkaç gün gidip gelmekle, geç saatte uğradığı bazı geceleri kendi odasında geçirmekle yetindi; aklı fikri Harika Ay'la aynı eve taşınmaktaydı; kadının oğlu er geç o evden ayrılıp kendi başının çaresine bakınca ikisi birlikte yaşayacaklardı. Acıklı çelişkiler yumağında yolunu kaybetmek üzere olduğunun bilincinde değildi, yaşadığı mahzenin loş ışığına zamanla gözleri alıştığından bu karanlığı hayat diye kabullenmişti.

İncitici bir gerçeğin hepimiz farkındaydık: Harika Ay insanlara anlattığının aksine hatırşinaslığından, kibarlığından değil gitgide kötüleşen para durumu yüzünden Cihangir'i yeniden konağa sokmuştu. Daha zengin yaşamak için ihtiyaç duyduğu define hâlâ burada gömülüydü ve birisinin kazmaya devam etmesi gerekiyordu. Bu inancını asla yitirmemişti. Cihangir'se, onu bu hayatta can kulağıyla dinlediğine, karşılıksız sevdiğine, ona değer verdiğine inandığı tek kadın için didinip duruyordu. Eline geçen bütün parayı gönül rahatlığıyla Harika Ay'la paylaştı. Ortada resmi bir nikâh yoktu ama herkese kendilerini karı koca olarak tanıtıyorlardı.

Gün boyu ardı ardına devam eden siren seslerine bir yenisi eklendi. Dışarıdaki hayattan epeyce uzak da olsak, sesleri konağa ulaşıyordu. Zeliha az evvelki tartışmaya bulaşmamak için kendini zor tutuyordu. Daha fazla dayanamadı.

"Nihal'e boş yere öfkeleniyorsun. Senin iyiliğin için söylüyor. Harika Ay bizim düşmanımız değil ama sana yaptıklarını da görmezden gelemiyoruz."

"Nihal'in tarafına mı geçtin şimdi? İkiniz bir olup Harika'yı yerin dibine sokun bakalım. Karın ağrınız bir bitmedi. Kıskançlık gözünü kör etmiş senin Zeliha."

"Ne kıskançlığından bahsediyorsun? Kimi kıskanıyormuşum ben?"

"Harika Ay'a nasıl baktığını görmüyor muydum?"

"Nasıl baktığımı söyleyeyim: O kadar düşüncesiz bir kadındı ki seni batağa sürüklerken vicdanı bile sızlamadı. Tek derdi iyi yaşamaktı."

Zeliha'nın sözlerinin Cihangir'in ne kadar ağrına gittiğini görebiliyordum. Zeliha'ya ağır sözler söyleyeceğinden korktum. Gerçeğin ne olduğunu bilmek insanı savunmasız kılıyor. En ağır sözler bile gerçeğin üzerini örtemez.

Konaktan uzakta yaşadıkları günlerde Cihangir'le Harika Ay'ın boğuştukları maddi sorunları günden güne arttı. Kazandıkları para hayat tarzlarına yetmiyordu, ünlü mağazalardan kıyafetler alıyor, lüks mekânlarda yemekler yiyor, pahalı otellerde tatile çıkıyorlardı. Zavallı erkek kardeşim diledikleri gibi bir hayat sürmeleri için canını dişine takıyor, yine de harcamalara yetişemiyordu. Maalesef böyle yaşamanın tadını almıştı bir kere, omuzlarına binen yükten hiç şikâyetçi değildi.

Zorluklarla didişirlerken Harika Ay'ın oğlu Gürkan, bir arkadaşıyla Çin'den ithal elektronik malzeme ticaretine girdi. Ana oğul birlikte etrafa caka satıyorlardı. Gürkan bir iş adamı kılığına bürünmüştü. Cihangir'i de ortaklığa zorluyordu. İşlerin göründüğü gibi olmadığı kısa zamanda anlaşıldı. Meğerse ithalat dedikleri kaçakçılıkmış. Tuzla limanına yanaşan gemideki kaçak mallara gümrük polisi el koyunca (Gürkan'ın yalanlarıydı ortada kaçak mal bile yoktu bana kalırsa) ellerindeki parayı kaybettiler.

Cihangir tutuklanmadığına şükretmekle yetindi, Gürkan'ın arkadaşı polisin zorlamalarına rağmen (Bu da yalanın bir parçasıydı) emniyetteki ifadesinde ismini vermemişti.

Kaçakçılık fecaatinin çalkantısı sürerken konakta annemin bazı mücevherlerinin eksilmeye başladığını fark ettik. Annem her şeyin farkındaydı, failin kim olduğunu biliyordu ama oğlunun çaresizliğini bildiğinden yaptıklarına göz yummaya karar vermişti, ne olursa olsun Cihangir'i bir daha kaybetmek istemiyordu, onu suçlamak, evden uzaklaşmasından başka bir işe yaramayacaktı. Cihangir'in yaptığı fenalığı yüzüne vurmak yerine, eline geçen parayı oğluyla paylaşmaya başladı. Ancak hesaba katmadığı bir şey vardı, yaptığı fedakârlıklar, göze aldığı kayıplar Harika Ay'ın harcamalarına asla yetmeyecekti. Her seferinde daha fazla vermesi gerekiyordu.

"Annemin kim bilir ne kadar mücevheri kayboldu o zamanlar. Kimse ağzını açıp da tek laf etmedi."

Zeliha sözde ortalığa konuşuyordu ama hepimiz kimi kastettiğini anlamıştık.

"Sen bana hırsız mı demek istiyorsun Zeliha?"

Cihangir'in gözleri yerinden fırlayacaktı, kendini zor tutuyordu. Zeliha'nın geri adım atmaya niyeti yoktu. Yıllardır içinde sakladığı ne varsa ortaya dökmeye hazırdı. "Ne diye üzerine alınıyorsun sen? Sen ya da bir başkası. Evi bilen, mücevherlerin nerede olduğunu bilen, odalara girip çıkan biri çaldı."

"Senin çalmadığın ne malum? Başkasını suçlamak bu kadar kolay mı? Terbiyesizlik ediyorsun."

"Sadece Harika Ay değil, o serseri oğlu da musallat oldu. Ana oğul senin kanını emdiler" diye araya girdi Nihal. Cihangir'in kıvılcım saçan gözleri bu kez Nihal'e döndü. "Sana ne bundan? Nedim, Harika'nın oğluna da mı para verdi?"

Niha'in söylediği gibi para için kıvranan sadece Harika Ay değildi. Oğlu Gürkan'ın Cihangir'e musallat olduğunu, saçma

sapan işleri bahane ederek yakasına yapıştığını, rahatsız edip durduğunu acı bir hadiseyle öğrendik. Gürkan ihtiyaçlarına kayıtsız kaldığı, nankörlük ettiği, kendisinden para sakladığı gerekçesiyle Cihangir'e saldırmıştı. Cihangir bir süre eve hiç gelmedi. Zeliha'yla bir tesadüf eseri morarmış gözleriyle, patlamış kaşıyla karşılaştığında sakladığı gerçek ortaya çıktı. Harika Ay zeki bir kadındı, bu saldırı sonrasında derhal oğlunu evden kovdu. Bu sayede Cihangir'in ona olan güvenini boşa çıkarmamıştı. Cihangir yaşadıklarına ne kadar üzüldüyse Harika Ay'ın kendisine sahip çıkmasına o kadar sevinmişti.

Hayallerinin peşinde koşan Cihangir hiçbir zaman gerçek bir iş sahibi olamadı, büyük dediği projelerin hiçbir zaman sonu gelmedi, vasıfsız bir adam olarak kaldı, geçici işlerle para kazanmaya uğraşıp durdu. Ne olursa olsun Harika Ay'a olan aşkından ve bağlılığından geri dönmedi, onun onayı olmadan tek bir adım atmıyordu. Her daim ağzının içine bakıyordu. Nihal'in Nedim'le evlenmesi onların iştahını kabartmıştı, Harika Ay bu fırsatı kaçırmadı.

Nihal'in bahsettiği butik işte o zamanlar açıldı. Bu konu açılınca her şeyin berbat olacağı belliydi. Kelimelerin gücü duyguları yeteri kadar anlatamayacağından sadece kırgınlık ve öfkeyi çoğaltacaktı. Birden dışarıdan bir araba alarmı duyuldu, sanki arenadaki döğüşü haber veren işaretti, rahatsız edici ses bir yükseliyor bir alçalıyor ama susmak bilmiyordu. Zeliha'nın sözleri Nihal'i biraz daha tetiklemişti.

"Hâlâ bize o kadını savunuyorsun Cihangir Abi. Şu düştüğün duruma bak! Hapishaneye gireceğim diyorsun ve suçun büyüğünü görmezden geliyorsun. Hayatını mahvetti o kadın senin."

"Ağzını topla Nihal. O kadın dediğin benim hayat arkadaşım. Arkasından konuşma. Mahvettiyse de benim hayatım, bundan sana ne? Keşke siz de beni onun kadar düşünseydiniz."

"Sen de benim abimsin. Birkaç laf etmeye hakkım var."

"Şimdi mi aklına geldi abin olduğum. Bunca sene neredeydin?"

Nihal gözlerini kıstı, öfkeden deliye dönmüş gibiydi. "Nankörsünüz işte. Neler yaptığımı inatla görmüyorsunuz. Sizin için neleri göze aldığımın önemi yok tabii. Yazık, ikiniz de nankörsünüz" diye haykırdı.

Nankör sözünü duyunca Cihangir adeta çıldırdı, tam Nihal'e saydırmaya başlayacakken derin bir öksürüğe tutuldu, ağzından tükürükler saçarak uzun uzun öksürdü, neredeyse ciğerleri dışarı fırlayacaktı. Zeliha onun bu haline dayanamadı.

"Nihal bunların yeri, zamanı değil. Bırakalım şimdi. Hikâye diye tutturdun, geldiğimiz yere bak, eskinin defterlerini açıp durmanın kime ne faydası var? Son kez şu konağa geldik, avukatla konuşacağız, dilediğiniz eşyayı bir kenara ayıracağız, kalanını antikacı alıp gidecek, sonra da hepimiz işimize gücümüze bakacağız, bu kadar! Anlıyor musun Nihal? Bu kadar işte. Ötesi yok zaten. Kimse kimseyi bir şeye zorlamıyor."

"Lafın ucu sana dokunduğunda, Harika Ay'ı kıskanıyorsun dediğinde tırnaklarını geçiriyorsun. Mücevherlerin hesabını sormayı biliyorsun. Ben kendimi savununca yeri, zamanı değil diyorsun. Kusura bakma ama bencillik ediyorsun."

"Her şeye karşılık vereceksin değil mi Nihal?" diye sitem dolu bir sesle cevap verdi Zeliha.

"Bunca zaman sustuğuma say Zeliha Abla."

Cihangir'in öksürüğü kesilmek bilmiyordu. Zeliha ayağa kalktı ve mutfağa yöneldi, Cihangir kesik kesik nefes almaya çalışırken elinde bir bardak suyla yanına yaklaştı. Tam bu sırada çok yakınımızda bir bomba patlamış gibi büyük bir gürültüyle sarsıldık. Zeliha'nın korkudan elinden düşürdüğü ince kırmızı şeritlerle süslü Beykoz camı su bardağı tuzla buz oldu. "Bu ses neydi? Ödüm koptu" diye korkuyla etrafına bakındı Nihal. Zeliha sağ elini kalbine bastırmış ayakta duruyordu.

"Tanker patlamaya devam ediyor."

"Kâbus gibi, bitmek bilmiyor" diye kendi kendine söylendi

Cihangir. Bir yandan da gömleğinin yakasına bulaşan tükürükleri temizlemeye uğraşıyordu.

Şehir de konak da bir kâbusun içinde sürükleniyor ve bunun henüz başlangıç olduğunu biliyorum. Eski defterlerin kapağı bir kere açılmaya görsün, artık kapatmak olanaksız hale gelir; geçmişin bütün netameli işleri, ruhunu zayıflatan saf çelişkiler, unutmak istediğin yüzler, sesler, kokular oradan sökün ederek bir iç sıkıntısı halinde kalbine çöreklenir ve sen gecelerine tebelleş olan bu kâbusa yakalanmamak için uykuyu kendine haram edersin.

Birisi koyu bir yalnızlık pahasına o defterde yazılı olmayanları da anlatmalı. Yaşayanların hayata dair küçük beklentileri, dünyadayken bir cehennemin içine itilme korkusu, onları sahte sarılmalara, düzmece kutlamalara, mübalağalı aşk sözcüklerine, uyduruk sevgi gösterilerine mecbur bırakır; bir gün cesaretle hayatını değiştirebilme hayali kursa da kişisel mutluluğunu ucuz numaralarla güvence altına almanın zavallılığı ölene dek devam eder. Kimsesizliği, kınanmayı, ayıplanmayı, eksilmeyi ve daha çok eksilmeyi göze alıp her şeyi olduğu gibi anlatmaya sadece hayaletlerin gücü yeter.

Bir ölünün kaybedeceği ne olabilir?

Ağlatma Beni İncitme Aman

Yalnızlık insanın kendisiyle en uzak mesafesidir. Kısacık bir yalnızlık anına bile bütün hatıralar sığabilir. Geçmişin o kalabalığında, uğultulu hengâmesinde kendinle baş başa kalabilmek imkânsızdır. Hücremde bir parça sükûnet ararken, zihnim cenk meydanında süvarisi ölmüş, kan ter içinde, yaralı bir doru at gibi oradan oraya savruluyor, yalpalıyor. Cenk meydanında kendimi arayıp duruyorum.

Rutubet, nem, is, duman ve idrar kokularının arasında birden burnuma bir leylak kokusu çarptı. Bu cehennem çukurunda leylak kokusunun ne işi var? Bir hayalin içinden süzülüyor diye düşündüm. Gerçek olamaz. İçime dolan kokuyu yüreğimin derinlerinde saklayabilmek için çocuksu bir gayretle gözlerimi kapadım. "Handan!" diye mırıldandım kendi kendime, Handan atölyeye her girdiğinde etrafı baygın bir leylak kokusu sarıyordu. Saçlarından ortalığa çiçek yaprakları saçılıyordu.

Üstat Zonaro, "Dervişler" tablosunun ilk eskizlerini göstermek için beni çağırdığında evin önünde her zamanki gibi bir leylak kokusu karşılamıştı. Handan'ın içeride olduğunu bilmek heyecanımı artırıyordu. Atölye'de Zonaro'yla karşılaştığımda mutluluğu yüzünden okunuyordu. Atina'da düzenlenen uluslararası bir sergide talebelerinden Alectoridis'in "Son Saatler" tablosu altın madalya alırken, Vasmagidis'in "Adak" tablosu ise gümüş madalya kazanmıştı.

Talebelerinin başarılarından büyük gurur duyduğunu uzun uzadıya anlattı. *Stamboul Gazetesi*'nde çıkan haber ve İtalyan

Sefareti'nde, Komandör Solimbergo'nun tebrik telgrafı keyfini daha da artırmıştı. Ardeşes, Handan ve Cemal en az hocaları kadar mutluydular. Uluslararası sergilerde tablolarının sergileneceği günler için sabırsızlanıyorlardı.

Handan da bütün mânileri, meşakkatleri, imtihanları, zahmetleri aşıp meşhur bir ressam olacak mıydı? Zira Müslüman bir kadın ressam olarak diğerlerinden daha büyük müşkülatlara maruz kalacaktı. Handan'ın Paris, Berlin, Londra galerilerinde resimleri sergilenen meşhur bir ressam olacağını hayal etmek içimi ısıttı.

Güzel haberlerin ardından hep birlikte Dervişler tablosunun karşısına geçtik, Zonaro sanki ilk tablosunu yapmış genç bir ressam kadar heyecanlıydı. Ne söyleyeceğimi duymak için merakla ve alçakgönüllü bir edayla gözlerimin içine baktığını fark edince içime bir utanç ve mahcubiyet yerleşti. Eskiz haldeki tablonun önünde durdum. Huşu içinde gözlerini kapatmış, başlarını yukarı kaldırmış dervişleri süzdüm uzun uzun. Hemen yanlarında bir başka derviş namazda rükû halindeydi. Sessizlik uzadıkça Zonaro'nun yüzündeki heyecan yerini endişeye terk etmişti, sanatçı sezgisi bir şeylerin yolunda gitmediğini kulağına fısıldıyordu.

"Rica ederim fikrinizi bütün açık yürekliliğinizle ve samimiyetinizle benimle paylaşın genç dostum. Gerçek düşüncelerinizi saklamak bir nezaket ve iyilik değil, bilakis yapacağınız kötülük olur. Müsterih olunuz, daha evvel eserlerim için nice acımasız sözler duydum. Ayrıca sizin iyi niyetinizden zerrece şüphem yok."

"Eksik olmayınız üstadım. Takdir edersiniz ki sizin gibi bir ustanın karşısında konuşmak haddim değil."

"Bana duyduğunuz sevgi ve saygının en mühim göstergesi elinizden gelen yardımı ortaya koymaktır. Kulağım sizde genç dostum."

"Âcizane kanaatim odur ki zikir halkasında namaz kılan, şu secdedeki derviş münasip durmamış efendim. Aynı halkada zikir ve namaza pek şahit olunmaz. Usulen ya aynı safta namaza durulur yahut zikredilir. Böyle yaparsanız inandırıcı olmaz."

Sözümü tamamladıktan sonra Zonaro'nun gözlerinin içine baktım, konuşurken haddimi aşmaktan, yanlış bir şey söyleyip de onu kırmaktan korkuyordum. "Bu söylediklerim usule dair tespitler, hâşâ resim hakkında bir mütalaada bulunacak kadar hadsiz değilim" diye ilave ettim.

"Elbette genç dostum, elbette" diye kısık bir sesle söylenirken çizdiği eskizlere yabancı gözlerle bakındı.

"Hem namaz kılanların hem de zikredenlerin yüzündeki o ilahi ifade, ruhsal adanma hali beni etkilediğinden her ikisini birden tablomda görmek istedim galiba. Vecd halindeki müminler beni büyülüyor. Sanatçı bir ışık gördüğünde içinde kabaran şehvet, kör olma pahasına gözlerini o ışıktan ayırmasına mâni oluyor. Sanırım ben de aynı şehvetle tabloya girişti m. Her şeyi görme arzum bundan kaynaklanıyor."

Zonaro'nun büyük ustalara özgü olgunluğu takdire şayandı, fikirlerimi tevazuuyla karşılaması cesaretimi artırmıştı, içimdeki asıl hisleri paylaşmakta hâlâ kararsızdım, söze girmek için bir vesile arıyordum. Kıvranıp durduğumu hemen anladı, sözü yine o açtı.

"Fakat benden sakladığınız bir şeyler olduğunu sezinlediğimi söylersem kabalık etmiş olur muyum? Genç dostum, burada bulunma amacınız dürüstlükle fikir beyan etmek. Şeyh Efendi'nin sizi vazifelendirmesinin sebebi de bu. Kelimelerinizi karanlığa savurursanız bana iyilik etmiş olmazsınız. Sizi asla bir şeyle yaftalamayacağımı, hakkında menfi bir düşünceye kapılmayacağımı biliyorsun değil mi?"

Derin bir nefes aldım. Zonaro'nun ve diğerlerinin gözünde işgüzar bir malumatfuruş gibi görünmek istemiyordum, Ressam-ı Hazret-i Şehriyari'nin karşısında edepsizlik edecek olursam yerin dibine geçerdim, içimi bir sıkıntı bastı. "Estağfurullah, ne münasebet efendim, bir şey saklamak niyetinde değilim, zatıalinizle ilgili bir tereddüdüm yok" dedim gözlerimi kaçırarak. Sezgilerinde yanılmadığının farkındaydı "Peki o vakit ne gördüğünüzü

anlatın bana, kendinize engel koymayın, düşüncelerinizi hür bırakın, onlara ihtiyaç duyduğumu bir an bile unutmayın" dedi.

"Buradaki dervişlerin yüzünde zikir coşkusunu, hazzını göremiyorum ben" dedim.

Handan gözlerini açarak, "Ne yapıyorsun sen?" dercesine bir bakış fırlatınca cesaretim kırılıverdi. Ardeşes ve Cemal'in de bakışlarında aynı kınayıcı mana vardı. Sessizlik oldu. Zonaro gözlerini kıstı, parmaklarıyla bıyıklarını, sakallarını kaşıdı, cebinden çıkardığı tek gözlüğü taktı, tabloya yaklaştı, gözlüğünü tekrar redingotunun üst cebine yerleştirdi, ağır ağır, kelimeleri seçerek, arada durup iç çekerek konuşmaya başladı.

"Tekkedeki müritlerin her hareketini zihnime kaydederek izledim. Alçak sesle başlayıp ses tonu yavaş yavaş yükselen ayinde, başlarını tam bir beraberlik içinde bir sağa, bir sola yatırarak ezgiye kattıkları inleyişlere kulak kesildim. Hareketleri dramatikleşirken, alınlarındaki terler parlıyordu. Vücutları adeta yere değercesine bükülüyor, sesleri boğuklaşıyor, gözkapakları kapanıyor ve vücutları baş döndürücü bir şekilde sallanıyordu. Ölçüyü ve ritmi hissettim. Hiçbir teferruatı kaçırmamak için itina gösterdim. Peki genç dostum, bana söyler misin, neyi gözden kaçırıyorum ben? Gözüme perde olan acaba nedir?"

"Muazzam bir müşahede gücünüz var üstat. Önünüzde hürmetle eğiliyorum. Âcizane fikrim o ki bazen gözlerimizi kapatmamız gerekir."

"Gözlerimi kapamak mı?"

"Hakikati apaçık görmenin yolu gözlerini kapatmaktan geçer. Gözler kalbin önüne perde olur. Zikir esnasında dervişlerin cezbesi simalarına yansır. Kalplerindekini göremez, hissedemezseniz, bir şeyler eksik kalır. Devran ederken vücut, akıl, ruh, kalp bir olur. Cezbe hali hem insanın zerrelerine ayrılacak kadar parçalanması hem de âlemdeki vahdete katılmasıdır."

"Ne dediğinizi tam anlayamıyorum Derviş. Bana biraz daha izah ediniz."

"O halde şöyle izah edeyim üstat. Varlıkla hiçlik arasındaki yolculuğun, acı ve hüzünle kaplı gelgitlerini keşfetmeden o anı tarif etmek imkânsız. Dervişin nefesi, kalbinden diline yükselen inleyiştir. Ölmeden önce ölümü tatmak, dervişi dünya esaretinden kurtarır. O nefes işte yaratılışta Allah'ın üflediği nefestir. Tevhidin en üst mertebesidir. Yüzlerine bakmaktansa o nefesi duyunuz efendim. Kulağınızla, kalbinizle görünüz. Tam olarak bunu kastediyorum. Sadece gözünüzle değil, kulağınızla ve kalbinizle bakınız. Haddimi aştıysam affınızı istirham ederim."

Atölyede bir sessizlik oldu, o sırada başımı döndüren leylak kokusu yüzümü okşayıp geçti, Handan'ın gözlerinin içi parlıyordu, kaçak bir tebessüm ettim, o da tebessümle mukabele etti, başını öne eğdi. Söylediklerime dikkat kesilen Fausto düşünceli bir halde elini çenesine götürdü, bakışlarını pencereden parıldayan ışığa çevirdi. Ardeşes ve Cemal nefeslerini tutmuş hocalarının söyleyeceklerini bekliyordu.

"Sana mühim bir sual edeceğim. Bana açıkça cevap ver. Bir İtalyan'ın, bir yabancının, bu topraklara sonradan gelmiş ve çok sevmiş birinin bunları anlaması, görebilmesi ihtimali var mıdır genç dostum?"

"Bu söylediklerimin İtalyan, Türk, Rum olmakla alakası yok. İnsanı gerçek özüyle, içindeki sakladığı hakikatle, karanlık ve aydınlık taraflarıyla sadece bir sanatçı tanıyabilir. Ve siz büyük bir sanatçısınız üstat. Siz görünenin ardındakini hissedebilecek melekelere sahipsiniz. Ayrıca yabancı değilsiniz benim gözümde. Gelecekte muhakkak bir İstanbul ressamı olarak anılacaksınız. Bu şehre dokunuyorsunuz, parmak izleriniz ebediyete kadar silinmeyecek. Bu şehir de belli ki sizin kalbinize dokunuyor ve eminim o da ebediyete kadar sizinle kalacak."

Zonaro Efendi'nin az evvel kaybolan neşesi yeniden yerine gelmişti, yüzüne kocaman bir gülümseme yayıldı. "Emin olun genç dostum, İstanbul'un yüreğimdeki izi başka bir şeye benzemeyecek kadar özel. Harika, öyleyse çalışmaya devam" diyerek ellerini çırptı. Son anda unuttuğu bir şeyi hatırlamıştı.

"Ha bu arada cumartesi günü akşam yemeği için sevgili Handan bizi Vefa'daki konaklarına davet etti. Eğer ev sahibemizin bir itirazı olmazsa, hocaları olmanın hakkını kullanıp yemekte sizin de bize katılmanızı arzu ederim."

Handan'ın yüzünden yayılan ışık, pencereden süzülen güneş ışığını kıskandıracak kadar parlaktı. Tasdik etmesini beklercesine gözlerine baktım. Gözlerindeki arzuyu fark etmekten memnundum, "Ne itirazı hocam? Bilakis misafir etmekten memnuniyet duyarım" deyince dünyalar benim oldu.

Zonaro'nun da keyfi iyice yerine gelmişti. "Ha bu arada birkaç gün Sultan Abdülhanid'in kerimeleri Refia Sultan'ın tablosu için Yıldız'da olacağım. Bana şans dileyiniz dostlarım. Zira buna her zamankinden çok ihtiyaç duyuyorum" dedi. Hocasının keyfinden cesaret bulan Ardeşes "Beni de yanınızda alsaydınız belki size yardımım dokunurdu" diye hınzırca gülümseyerek karşılık verdi. Hepimiz gülüştük.

Handanların konağına gitmek için sabırsızlanıyordum. Üç gün, üç sene gibi geldi. Ne yaptıysam geçmek bilmiyordu. Nihayet davet günü gelip çattı. Akşam namazını Şehzadebaşı Camii'nde kıldıktan sonra Bozdoğan Kemeri'ne doğru yürüdüm. Vefa'ya vardığımda kalbimin atışları iyice hızlanmıştı; pabuçlarımı, şalvarımı, uzun beyaz gömleğimi, siyah yeleğimi bir sefer daha yokladım. Sonuncu yokuşu da tırmanınca Canfeda Konağı karşıma çıktı.

Bir parça gecikmenin mahcubiyetiyle konağın salonuna girdiğimde masada Zonaro, Elisa Hanım, Arşedes, Cemal, Handan, Refik Paşa ve henüz tanımadığım genç bir adam oturuyordu. Se-

lamlaşma faslında Zonaro "Derviş Ali dostumdan size bahsettim, sağ olsun bana bazı mühim çalışmalarımda eşlik ediyor ve fikirlerinden epey istifade ediyorum" diyerek beni takdim etti. Refik Paşa "Hoş geldiniz" dedi ve "Binbaşı Rıfat da askeriyeden kıymetli bir ahbabımız" diyerek yanındaki adamı işaret etti.

İşkembe çorbasını içerken diğerlerine fark ettirmeden Handan'a baktım. Yemek masasındaki şamdandan yüzüne çarpan solgun ışık, masalsı güzelliğini daha da ortaya çıkarıyordu. O esnada Handan'a hayranlıkla bakan başka gözler de olduğunu fark ettim; Binbaşı Rıfat diğerlerinin görmesini umursamadan çapkın bir tebessümle Handan'ı süzüyordu. Handan gümüş kaşığı tabağın yanına bırakıp kafasını kaldırdı, sırayla Binbaşı Rıfat'a ve bana baktıktan sonra Elisa'ya "Çorbayı beğendiniz mi Sinyorita?" diye gülümseyerek sordu. "İşkembeyi bu hale dönüştürebilmek büyü gibi Handan. Bayılıyorum" diye karşılık verdi Elisa. Handan tekrar bana dönüp gülümsedi.

Binbaşı Rıfat, Handan'ın gözlerindeki işareti kavramıştı, o andan itibaren memnuniyetsiz ve şüpheci bakışlarını üzerimde gezdirip durdu. Handan hâl diliyle bu masada asıl yakınlık duyduğum bir başkası var demişti. Belki de bana öyle gelmişti lakin Binbaşı Rıfat da benimle aynı fikirdeydi. Aramızda soğuk harbin başladığını sezdim. Kıskançlık ateşi Binbaşı Rıfat'ı baştan ayağa sarmış, cayır cayır yakıyordu.

"Dergâh ehlinin musiki haricinde bir sanatla, hele hele şeytan işi dedikleri resimle münasebeti pek alışmadığımız bir hadise. Hayırdır inşallah, ahir zamana mı geldik?"

Sesin sahibi Refik Paşa'nın benimle konuştuğunu masadakiler birden bana dönünce anladım. Dalgınlıkla Handan'ı seyrederken yakalanmış, vaziyeti toparlamak için, vereceğim cevabı düşünüyormuşçasına bir süre sessizce gözlerimi boşluğa dikmiştim.

"Bilakis dergâhlarda sanat icrası pek yaygındır Paşa Hazretleri. Buyurduğunuz gibi musikişinaslar, yine malumunuz olduğu

üzere hattatlar, minyatür ustaları, ebruzenler, tezhipçiler, maharetli sanatkârlar bolca bulunur. Resim de nihayetinde aynı hislerden neşet ediyor."

Refik Paşa küçümser bir ses tonuyla "Eski bu saydıklarınız, evvelki devirlerde kaldı. Zamanın ruhunu yakalamak mühim. Küf kokan meşgalelerle geleceğe yürümek mümkün müdür? Bizim oğlan bina okur, döner döner yine okur" dedi.

"Siz herhalde doğulu olana eski diyorsunuz. Lakin bizim sanatlarımız, bu memleketin, bu medeniyetin ruhundan doğmuştur. Evvelde kaldı deyip bir kenara atmak, ruhumuzdan bir parçayı koparıp yerine yenisini koymaya çalışmaktır. Ruh bir kere parçalanırsa tamir olmaz. Bir daha şifa bulmaz. Biz olmaktan vazgeçerek yürüdüğümüz yol hakikaten bizim geleceğimiz midir?"

Hava bir anda buz kesti, neyse ki gerginliğe Handan tam zamanında müdahale etti "Asıl haberler Zonaro Hoca'da! Yıldız'da Refia Sultan'la neler yaşandığını benden başka merak eden yok mu Allah aşkına?" diye misafirlerine gülücükler savurdu. Elisa hafifçe el çırparak Handan'a arka çıktı. "Handan haklı, kim bilir neler yaşandı sarayda, doğrusu bana da anlatmadı bütün teferruatıyla." Herkesin bakışının kendisine çevrildiğini gören Zonaro bu anın keyfini çıkarırcasına "Öyle bedavaya saray dedikodusu yapmak yok, evvela tatlılardan haberdar ediniz Handan Hanım" diye hınzırca gülümsedi. Handan çok bilmiş küçük bir kız çocuğu edasına büründü "Hiç merak etmeyiniz hocam, kuşlar bize haber uçurdu, çok sevdiğiniz revani ve ayva tatlısı mutfakta bekliyor." Fausto, Elisa'ya dönüp parmağını salladı, Elisa Hanım sevgi dolu bakışlarla karşılık verdi. Meraklı bakışların kendisine çevrildiğini görünce anlatmaya başladı.

"Saraya vardığımda evvela mabeyinciyle karşılıklı birer sigara tüttürdük, bana uzun uzun sultanı gelirken nasıl karşılayacağımı, yanımızdan ayrılırken de neler yapmam gerektiğini tafsilatıyla anlattı. Beni bir odaya aldılar. Orada sultanı beklemeye

koyuldum. Söylenen vakitte gelmedi tabii. Artık sabrım taşmak üzereyken 'Dikkat, Sultan Hazretleri geliyor!' diye bir nida yükselince hemen ellerimi göğsüme kavuşturdum, ciddi ve boynu bükük hazır oldum. Kafamı kaldırdığımda irice, siyahi bir adamla karşılaştım. Çevreyi kolaçan ederek önlem almaya gelen haremağasıydı. Sultan gelmeden evvel, bahsedilen ressamın kim olduğunu görecekti. Güvensiz, neredeyse rahatsız edici bir tavırla beni uzun uzun, baştan ayağa süzdü."

Binbaşı Rıfat "Ne kadar özensiz, aşağılayıcı bir muamele, alaturka saray adetleri" diye Zonaro'nun sözünü kesti. Münasebetsiz bir çıkıştı, asıl maksadı oradakileri politik görüşünden haberdar etmekti. Zonaro, söylediklerine aldırmadan anlatmaya devam edince içinde kabaran öfke yüzüne vurdu.

"Haremağası asayişin berkemal olduğunu bildirince, Refia Sultan gülümseyerek, ihtişamlı bir vaziyette yavaşça süzülen, gökten inmiş bir melek gibi yanıma yaklaştı. Arkasında mücevher gibi göz kamaştırıcı iki genç cariyesi vardı. Sultan, doğruca iskemleye gidip bir tanrıça edasıyla yerleşti, cariyeleri de bağdaş kurup ayaklarının dibinde oturdular."

Zonaro tam bu sırada Elisa'ya döndü ve çapkın bir gülümseme yolladı. Elisa da işveyle kocasına karşılık verdi. Ben de aynı şekilde Handan'a bakmayı arzuladıysam da cesaret bulamadım.

"Orada olmayı ne kadar isterdim bilemezsiniz" dedi Cemal. Diğerleri de onu tasdik etti. Handan da fırsattan istifade "Sultan'ın kıyafetleri nasıldı?" diye merakla sordu.

"Harikulade Handancığım. Harikulade. Adeta bir sanat eseriydi. Üstünde bol nakışlı bir elbise, boynunda altından ve değerli taşlarla süslü meşhur aile gerdanlığı, sol göğsünde Sanayi-i Nefise Madalyası vardı. Geniş şalvarı eteğinin yırtmacından taşıyordu, ayağına altın işlemeli küçük terlikler giymişti."

Merak etme sırası bu kez Ardeşes'teydi "Sultan heyecanlı mıydı? Haletiruhiyesi nasıldı Sinyor Fausto?" diye sordu. Zonaro kısa bir an düşündü.

"Solgun bir yüzü vardı. Olağanüstü derin, mavi gözlerini bana doğru çevirdi. Ahenkli sesi ve ahenkli Türkçesiyle bana refakat eden mabeyinciye, kim olduğumu, adımı, kabiliyetimi, nerede yaşadığımı, nereden geldiğimi sorup durdu. Durmadan konuşurken beni gözlemliyordu. Ben sessizce dinlerken geriye çekilmiş ona ve cariyelere bakıyordum. Bu gençlik, güzellik ve zarafet üçlemesini daha geniş bir bakışla yakalamak için arkamdaki duvarın ortadan kalkmasını, böylece biraz daha külli görebilmeyi istiyordum. Fakat duvar yerinden oynamıyor, o şiir dolu çemberin içinde bakışlarımı dolaştırıyordum. Tam kutuyu açtım, palete birkaç renk boya koymaya hazırlanıyordum ki Sultan Hazretleri ayağa kalktı. Onun kalktığını gören mabeyinci 'Bugünlük bu kadar yeter, Sultan Hazretleri yorgun. Yarına' dedi."

"Siz de hikâyeyi yarına bırakmayacaksınız herhalde üstat" diyerek gülümsedi Refik Paşa. "Tasalanmayınız Paşa Hazretleri her şeyi anlatacağım elbette" diye karşılık verdi Zonaro. Yemek masasında kendisini dinleyenlerin merak ve şaşkınlıkları Fausto'yu daha da keyiflendirmişti, tadını çıkara çıkara, uzun uzun ertesi gün neler yaşandığını anlatmaya koyuldu. Sultan Hazretlerinin en az yarım saat poz vermesi gerekiyordu ve bunu nasıl sağlayacağı hakkında bir fikri yoktu. Zira daha boyalarını bile koymaya fırsat bulamadan kalkmıştı Refia Sultan. Zonaro da son çare olarak aziz dostu Münir Paşa'dan yardım istemişti; hiç olmazsa küçük bir fotoğraf makinesi ve pastel boyalarını getirmek istediğini iletmiş, paşa da buna onay vermişti. Ancak Zonaro ertesi gün hazırlıklarını yaparken evine gelen Fransızca bir pusulayla hayal kırıklığına uğramıştı:

*"Ne portez pas la machiné photographique – Münir"**

"Pusulayı görünce adeta dünya başıma yıkıldı. Kara kara düşünmeye başladım" dedi Zonaro. Fotoğraf makinesine izin

* *Fr.* "Fotoğraf makinesini taşımayın."

verilmeyince yanında pastel boyaları götürmekten başka çaresi kalmamış, Münir Paşa da bunların zararsız olduğuna kanaat getirerek izin vermiş. Bir sultanın; bütün müminlerin emiri halifenin, padişahın kızının fotoğrafını çekmek o kadar kolay değildi. Zonaro'nun anlattığına göre her şeye rağmen ikinci gün daha verimli geçmişti; Fausto kısa sürede sultanın ince, hafif, hoş görüntüsünü çıkarınca, genç kız adeta büyülenmiş gibi kımıldamadan, şaşkın halde bakmaya başlamıştı.

Ertesi gün bembeyaz tuvalde bir sima belirmişti. Artık tasvir Zonaro'nun zihninden tuvale dökülmüştü. Lakin sultanın dikkati yine de başka şeylere çekiliyor ve uzun süre bakmaktan kaçınıyordu. "Bütün cesaretimi toplayıp sultanın bakışlarını bana doğru sabitledim. Büyük bir riskti ama sanatı büyüten cesaret değil midir? Cesaretiniz yoksa sıradanlığa düşersiniz" diyerek konuşmasını sürdürdü Zonaro. Bir anda susmuş, o büyük riskin ne olduğunu öğrenmek için sabırsızlıkla bekleyen gözleri süzüyordu. Zonaro ne yapmıştı?

"Bana bak güneş!" dedim.

Masadakiler duyduklarına inanamıyordu. Refik Paşa hayretler içinde "Ne dediniz?" diye sordu.

"'Bana bak güneş!" diye seslendim. Sultan bunu duyunca kıpkırmızı kesildi bir an ve sonra kendini tutamayarak gülmeye başladı."

Hepimiz şaşkındık. Zonaro'nun bizimle alay edip etmediğini anlamaya çalışıyorduk. Gayet ciddiydi.

"Ve güneş bana bakınca, gerçekten gözlerim kamaşıyordu."

Handanların evinde geçirdiğim o akşamı unutmam mümkün değil. Ona yakın olmanın beni ne kadar mesut ettiğini bir kere daha anlamıştım, ömrümü onun yanında geçirmek için dayanılmaz bir tutkunun pençesinde kıvranıyordum. Vakit geç olmuştu, orada daha fazla kalmayı arzu etsem de ayrılmak mecburiyetindeydim. Konağın hizmetçilerinden biri kapı önüne kadar bana

refakat etti, Handan da yolcu etmek için arkamızdan geliyordu. Loş sofadan kapıya doğru yürürken kafamı hafifçe yana çevirip Handan'a "Bana bak güneş!" diye kısık bir sesle seslendim. Dudaklarından yayılan gülümseme ortalığı aydınlattı.

Hayat karmaşıktır; en güzel başlangıçlar ve en acılı düşüşler yan yana durur. Hangisine doğru yol aldığını kesinkes anladığındaysa iş işten geçer.

Kapının önünde Handan'a söylediğim sözleri, şüpheci bir hayalet gibi peşimizden gelen biri daha duymuştu ve o hayaletin yakıcı öfkesinin nelere sebep olacağını ikimiz de bilemezdik.

Aşk ve çöküş iç içeydi. Sonumun ne olacağını göremiyordum. Handan'ın paşa babasının ve o akşam evde bulunan Binbaşı Rıfat'ın bakışları hiç de hayra alamet değildi.

Gerçi sonumun ne olacağını görebilseydim de Handan'dan vazgeçecek değildim.

Zeliha'nın Hikâyesi

Zeliha, tuhaf kuşun çarpmasıyla odanın dört bir yanına savrulmuş cam parçalarını, kırık bir kalbi toplarcasına özenle süpürürken Nihal de ona yardım etti. Benim bir kulağım dışarıdaydı. Yeni patlamanın ardından sokakta tıpkı sabahkine benzer endişeli bir uğultu kopmuştu. İnsanlar belli ki can telaşına düşmüş, evde kalmakla kendilerini dışarı atmak arasında ölümcül bir kararsızlığa saplanmıştı. Her iki halde de kendilerini güvende hissetmiyorlardı; sarı, ölgün ışıklı odalardaki müphem bekleyiş yüzünden huzursuzlardı. Şehirdeki felaketin görünen yüzünün dışında muhakkak görünmeyen bir yüzü daha vardı ve sırada hangi melanetlerin beklediğini kimse kestiremiyordu. Denizin ortasında yanmaya devam eden tankerden yükselen kızıl kara alevler göğün kötülüklerine açılan bir yoldu sanki, şehir ahalisi biçare başına gelecekleri beklerken yalanın ve dedikodunun şiddeti artıyordu. Öyle dehşetengiz, öyle acayip bir yangındı ki biraz daha sürerse denizi yakacaktı. Kardeşlerimin konakta olduğunu bilmek telaşımı dindiriyordu. Buradalar, evdeler, benim yanımdalar ve güven içindeyiz, diye geçirdim içimden.

Odadaki işini tamamlayınca Zeliha "Siz acıkmadınız mı?" diye sordu. Cihangir sanki bu anı bekliyormuşçasına "Benim karnım gurulduyor, şekerim düştü. Kahveyle duruyorum" dedi. Nihal de yol yorgunuydu "Ben de acıktım ama mutfakta bir şeyler var mı dersin?"

Zeliha mutfağa yürürken "Reyhan Hanım ihtiyatlı kadındı. Kilerinde ille de zor zamanlar için bir şeyler saklar bilirsin."

Nihal'in yüzü düştü. Bilmezdi. Annemin alışkanlıklarını bilecek kadar bu konakta yaşamamıştı. Zeliha, Nihal'in yüzünün asıldığını anlayınca lafı değiştirdi.

"Nihal sen gümüşlüğün alt rafından porselen yemek takımlarını çıkarabilir misin? Masayı hazırlarsanız ben de yemeği hallederim."

"Yardım edeyim mi ben de?" diye seslendi Cihangir. "Sen Nihal'e yardım et. Mutfak işini bana bırakın" diye karşılık verdi Zeliha. Gözlerim dolu dolu oldu. Kardeşlerimi ev halinde seyretmek, dışarıdaki kıyameti büsbütün unutturdu.

Zeliha kiler dolabından tarhanayı, düdük makarnayı, domates salçasını çıkardı. Eli marifetli kadındı, birkaç dakika içinde ocakta yanan tencerenin içinden tarhana kokusu yükselmeye başladı. Mutfaktan süzülen tarhana kokusu bir hayat belirtisiydi; ruhuma işleyen duyguyu doyasıya yaşamak istiyordum. Bu an hiç bitmesin istedim.

Nihal porselen tabaklara göz gezdirirken "Bu tabaklar epeyce azalmış, kırılmış mı acaba? Eşlerini bulmak zor" diye şikâyet edince Cihangir cevap verdi.

"Annemin umurunda değildi. Konağa gelen gidenler antika diye yanlarında götürmüştür. Üç beş kuruşa satmışlardır. Takım olmasına gerek yok Nihal. Ne varsa getir. Tarhana içeceğiz zaten."

Nihal tabakları masaya yerleştirirken Cihangir bir sigara yaktı. "Bari yemekten sonra iç" diye tersledi Nihal. "Yemek altlığı yapıyorum" diye alaycı alaycı gülümsedi Cihangir. Gülümsemesini tamamlayamadan öksürüklere boğuldu.

Yemek masasındaydılar. Cihangir, Zeliha ve Nihal. Uzun uzun onları seyrettim. Yirmi yıl aradan sonra bir aradaydık. Aynı masada. Gözlerimde birikip duran yaşların akmasını ne çok isterdim. Ölüler de ağlayabilse. Hiç olmazsa sevinçten.

İştahla çorbalarını içerlerken porselen tabaklara değen çatal kaşık seslerini dinledim. Sevinçli bir şarkının ezgileri gibi geli-

yordu. Bir süre hiç konuşmadan yemeklerini yediler. Masadaki sessizliği bozan Cihangir oldu. Kolundaki saate sıkıntıyla göz atarken "Avukattan da antikacıdan da haber yok" dedi, sanki bütün suç kendindeymişçesine. Akşam karanlığı iyice bastırınca bir parça ümidi kırılmıştı, yine de kötümserliğe teslim olmaya niyeti yoktu. "Gelmeyecek olsalar kesinlikle haber verirlerdi. Saatin bir önemi yok diye konuşmuştuk zaten, geleceklerdir" dedi kendinden emin sözlerle. Belki de kendini inandırmaya çalışıyordu.

Zeliha asık bir suratla itiraz etti, "Ben umudu çoktan kestim, kimsenin bu şartlarda konağı, eşyaları düşünecek hali yok. Herkes canının derdine düştü. Dışarıda ne oluyor belli değil. Avukat yeni bir durum olursa bizi haberdar eder, antikacı da satıştan evvel gelir fiyat verir. Bakalım asıl biz bu konaktan çıkabilecek miyiz?"

Zeliha'nın konağa bir gecelik de olsa hapsolma telaşını duyunca on altı yıl gözümün önünden hızla akıp geçti, bunun nasıl bir ıstırap olduğunu asla anlayamayacaktı.

Ben bu konaktan çıkamıyorum Zeliha. Ruhumu saran kalın zinciri on altı yıldır beyhude eşeliyorum. Son bir umut sizi bekledim. Belki bir mucize olur ve buradan hep birlikte çıkabiliriz diye. Konaktan ayrılırken belki benim ruhum da özgür kalır.

Az evvelki hiddetli tartışmanın moral bozukluğundan sıyrılamamıştı Zeliha. Nihal sesindeki kırgınlığın farkındaydı "Bana kızgın mısın hâlâ? Sofrada bile yüzün asık sanki" diye sordu. Zeliha bir karşılık vermedi, suskunluğunda da asabi bir hâl vardı, Nihal'in durmaya niyeti yoktu, biraz daha üsteledi. "Kızacak, kırılacak bir şey yok, bilakis bundan memnun olalım, senelerdir ilk kez gerçekten konuşuyoruz birbirimizle. Söylenenler acıtsa da umurumda değil. Susup saklamaktan iyidir. Ben her şeyin üzerini örtüp susup beklemek istemiyorum. Yeter ki birbirimize karşı dürüst olmayı başaralım."

Zeliha kafası öne eğik bir vaziyette, damdan düşercesine "Yarın İstanbul'dan ayrılıyorum" dedi. Nihal ve Cihangir bunu beklemiyordu, ben de en az onlar kadar şaşkındım. Çünkü aramızda bu şehirden ayrılmayı en son düşünecek kişi Zeliha'ydı, her konuşmasında İstanbul'a olan bağlılığını yüksek bir meziyet gibi anlatırdı, kıyamet kopsa bile bu şehirde yaşamaya devam edecekti. "Konuşmanın kime ne faydası var ki ben artık buradan gidiyorum, buradaki hikâyem bitti benim." Dışarıda hakikaten bir tür kıyamet kopuyordu ama Zeliha'nın asıl kıyameti yüreğindeydi. Küskün kadınların kasvetli kimsesizliğine yuvarlanmıştı.

"Aa! Ne oldu? Bu felaket yüzünden mi? Bence abartıyorlar, sen insanların kopardığı vaveylaya bakma, birkaç güne her şey düzelir."

Cihangir'in sesine biraz şaşkınlık biraz da teselli duygusu sinmişti. Zeliha'nın şehri terk etme sebebinin sabahki tanker kazası olmadığını hayaletlere özgü keskin bir sezgiyle ilk bakışta anlamıştım. Yağmuru yüklenmekten bitkin düşmüş bulutları andırıyordu gözleri. Dokunduğun anda içine kapanan hassas ve narin çiçeklere benziyordu. Güneşi yitirmiş ayçiçekleri kadar mahzundu.

"Kazayla bir ilgisi yok, temelli ayrılıyorum artık buradan. Başka bir şehre yerleşmeye karar verdim. Evi toparladım sayılır. Ben önden gideceğim, eşyalar da arkamdan gelecek. Zaten yanımda çok az şey götüreceğim. Sizi görür vedalaşırım, bu arada konaktan da hatıra niyetine sevdiğim birkaç eşya alırım diye düşündüm."

İçime birden sancı çöreklendi, ayrılık sözlerinin insanı ölüm kadar yaraladığı anlardan biriydi, Zeliha'nın yenik ve yılgın yüzü ruhumu kanatıyordu. Ayak bileklerine kadar uzanan bürümcük eteğini usulca dizlerine doğru sıyırdı, zarif, ince ellerini aksayan ayağına uzatıp acıma dolu dokunuşlarla üzerinde gezdirdi, karnını doyuramadığı yavrusuna elemle bakan bir anne kadar hüzünlüydü.

"Bak Nihal, benim hikâyem işte bu! Mademki hikâyelerimizi anlatıyoruz birbirimize, siz de beni dinleyin." Eliyle ağrısını dindirmek istercesine ayağını ovuşturmaya devam ediyordu. Az önceki şefkat yerini kızgınlığa terk etti, kendi ayağına öfkelenmiş gibiydi.

"Gerçi benim anlatmama lüzum yok, dışarıdan bakınca bile görünüyor zaten. Size yapılan haksızlıkların bir telafisi var. Bir gün geçmişte yaşananları unutacaksınız. Sen Harika Ay'la oturup dertleşeceksin Cihangir, sen de biricik kızınla güzel zamanlar geçireceksin Nihalciğim ama ben yalnızlığımla birlikte bu hayatın içinde hep aksayarak, ağrılarla, yorgunluklarla yürüyeceğim ve hep bir mucizenin kapımı çalmasını bekleyeceğim. İnanın bana, kalbim ayağımdan daha çok ağrıyor."

Salonun orta yerine külçe gibi bir suçluluk hissi yığıldı. Yemek masasındaki bütün sesler kesildi. Zeliha'nın sancılarının, aksayan ayağının sebebi kardeşlerim değildi belki ama çocukluğumuzdan bu yana konakta her şeyin suçlusunun biz olduğumuz öğretilmişti. Hayatın bütün kabahatlerini, cürümlerini, kusurlarını hiç itiraz etmeden üstümüze alacak kadar zayıf ve güvensiz büyümüştük bu evde.

Fakat bu kez odada gerçekten bir suçlu vardı. Zeliha'nın geçmeyen sancıların müsebbibi. Zeliha'nın ağrılı çocukluğundan uzaklaşmasına engel olan bir suçlu. Zeliha'nın umutlarına aşılmaz duvar ören biri: Ben. Ablası, Halide.

"Bu evde her şey için para bulundu, bir tek benim ameliyatım için lazım olan para bulunamadı. Belki ayağımın düzelmesi çok küçük bir ihtimaldi. Peki buna değmez miydi? Annem bu uğursuz konağı ne idüğü belirsiz şeyler için ipotek ettireceğine ameliyat parası için yapamaz mıydı? Senin genç kızın varsa, hayatı boyunca sakat gezecekse, düzelebilmesi için milyonda bir ihtimal bile varsa bütün varını yoğunu satar gereken parayı yine de bulursun. Nihal, bu hikâyenin telafisi yok işte. Anlayabiliyorsun de-

ğil mi? Ne de olsa sen romancısın, bu duyguyu hepimizden iyi bilirsin. Bunu unutmak mümkün değil, attığım her adımda yeniden hatırlıyorum bana yapılan haksızlığı. Bu hikâyenin başı da sonu da aynı. Ortada bir sürpriz yok. Zeliha hep aynı Zeliha."

Zeliha sözlerini tamamladığında hepimiz gözyaşlarına boğulacağını beklerken o aksine güçlü bir eda takındı, yüzündeki hüzün birden kayboldu ve yerine yıllardır tazeliğini yitirmemiş bir öfke yerleşti. Elindeki çatalı biraz sertçe masaya bıraktı. Hüzünle öfke Zeliha'nın narin çehresinde köşe kapmaca oynuyordu, biri göründüğünde diğeri hemen ortadan kayboluyordu. O öfkeli bakışlarla anneme ne kadar çok benzediğini bir kez daha fark ettim. Aramızda paşa torunu Reyhan Hanım'ın yüzünü alan bir tek oydu. Bana dikkatle bakanlar anneme benzetse de Zeliha tıpatıp annemdi, bazı akrabalar "Küçük Reyhan" diyorlardı.

Salondaki suçlu bendim. Geç de olsa şimdi itiraf ediyorum. Zeliha'nın rüyasını ben çaldım. Zeliha'nın hatıralarındaki devasa kırıkların sebebi benim. Zeliha'nın mucize aradığı cam küreyi ben parçaladım. Ben Halide, Zeliha'nın öz ablası. Mademki itiraflar bu gece sökün ediyor. Sıra yine bende.

Annem aslında Zeliha'nın ameliyatı için para biriktirmeyi aklına koymuştu. Onun sandığı gibi kayıtsız değildi, kızının haline gizliden gizliye üzülüyordu ama üzüntüsünü belli eden bir kadın değildi. Gittiği doktorlardan bir sonuç alamayınca son çare araya birilerini sokup Amerikan Hastanesi'nden bin bir güçlükle randevu aldı, Zeliha'yı ayak ameliyatlarında uzmanlaşmış Hadi İhsan Hoca'ya götürdü. Hoca yılın büyük bölümünü Amerika'da Cleveland'daki hastanede geçiriyor, İstanbul'a geldiğinde ise yoğun randevularına gömülüyordu. Çok az hasta kabul ettiğinden ona ulaşmak hayli meşakkatliydi. O kadar meşhurdu ki ona muayene olabilmek ancak zenginlere mahsustu.

Doktor Hadi İhsan'ın anlattığına göre bu zor ve maliyetli bir operasyondu, ayağın tamamen düzelmesi neredeyse imkânsızdı,

ameliyat sonrasında zahmetli bir bakım süreci vardı, en iyi ihtimalle bir parça iyileşme görülebilecekti. Bu iyileşmenin hayat konforuna ne katacağı da belirsizdi. Bütün olumsuz kanaatlere rağmen annem her türlü maliyeti üstlenip bu ameliyatı yaptırmayı kafasına koymuştu. Bu fikrini kimseyle paylaşmadı, Zeliha'ya bir umut verip de sonra hayal kırıklığına uğratmaktan çekiniyordu herhalde. Annemin niyetini çok sonradan öğrendim fakat iş işten çoktan geçmişti.

Annem o sıralarda dört çocuğunun sorumluluğunu tek başına üstleniyordu, babam sırra kadem basıp ortadan kaybolmuş, arada nafaka ve velayet konularına dair tek kelimenin edilmediği hızlı bir boşanma mahkemesinin dışında beş yıldır aramızda hiçbir münasebet kurulmamıştı. Evin geçimi, ihtiyaçları, dertleri annemin sırtına yüklenmişti.

Zorluklar bazen insanı tutarsızlığa mecbur bırakır ve ondan beklenenin tam aksine tavırlara iter. Gerçekliği inkârın bir yolu da aklın ve mantığın söylediğinin zıddını yapmaktır. Hayatımızı kaplayan yeisten, kara bulutlardan kaçabilmek için gerektiğinde gerçekliğin en yalın ve saf haliyle bile göz göre göre çelişmeyi, çatışmayı yahut onu büsbütün yok saymayı kabulleniriz.

Annemin huyları büsbütün değişmişti, yoksulluk aç ve yabani bir hayvan gibi konağa musallat olsa da eskinin alışkanlığıyla müsrifçe davranmaya devam ediyordu. "Paşa torunu Reyhan Hanımlar bütün şaşaayı, görkemi kaybettiler, rutubetli bir konakta pul pul çürüyorlar, elde avuçta ne varsa kaybettiler" diye dedikodular dönmesinden ödü kopuyordu. Refik Paşa Ailesi hâlâ haysiyetiyle ayakta demek istiyordu, şartlar ne olursa olsun asaletimizden ödün vermiyoruz demek istiyordu, soyluluk bizim hayatımızın en güzel parçası demek istiyordu. Ne çare ki gerçek bu değildi; Canfeda Konağı'nın son haline benziyordu ailemiz, eskinin her köşeye sinen kokusu altında, yeni hayata uzaktan bakmakla yetiniyor, içten içe çürüyorduk. Uçsuz bucaksız bir de-

nizde kasırgaya yakalanmış, parçalanmaya yüz tutmuş dayanıksız bir tekne gibiydik.

Kış mevsiminin soğuklarıyla vedalaştıktan sonra kalın yün yorganları, battaniyeleri dolaplara kaldırdığımız günlerde; annemin odasında duran, üzeri Boğaz kıyısında sandalla mehtaba çıkan mavi, pembe feraceli güzel kadınların resimleriyle süslü aile yadigârı yeşil, büyük sandığın içinde, oyalı beyaz örtüyle sarılmış kalınca bir para destesi buldum. Yokluk içinde her şeyden tasarruf etmeye uğraşırken bu kadar büyük bir paranın orada ne işi olduğuna ve annemin neden bunu bizden gizlediğine bir anlam verememiştim. Merakla karışık bir kızgınlık içindeydim, haksızlığa uğradığımızı hissediyordum, paraları örtüye sarıp yine aynı yere yerleştirdim.

Aradan birkaç gün geçmişti ki Vezneciler'e çıkan yol üzerinde bir başka sürprizle daha karşılaştım. Alışveriş ettiğim kırtasiyeden dışarı adım attığımda bir adamla burun buruna geldim. Karşımda durmuş gözlerini gözlerime diken adamı, babamı neredeyse tanıyamayacaktım. Bakımsız sakalları, yüzündeki keder çizgileriyle o kadar zavallı ve acınacak bir haldeydi ki yakında öleceğini düşündüm. Çehresi kararmış, gözleri iki çukura gömülmüş, kemikleri dışarı fırlamış, hastalıklı derecede zayıflamıştı. Son gördüğümden bu yana onlarca yıl yaşlanmıştı sanki. Bir zamanlar Eminönü Belediyesi'nde zabıta olarak çalışan babam üç yıl evvel işi gücü bırakmış, hayatını mahvetmek pahasına karanlıkların içine savrulmuştu. Puslu bir sessizliğin ardından, ayrı geçirdiğimiz, her yanına yalnızlığın kötü ve zehirli kokusu sinmiş beş yılı cansız sesiyle alelade bir hikâyeyi anlatırcasına bir çırpıda özetledi. Sanki bu anı bekliyormuşçasına aralıksız konuşuyordu. Ben daha şaşkınlığımı üzerimden atmaya fırsat bulamadan, babam içinde biriktirdiklerini üstüme yığmıştı.

Aslında bu karşılaşmamız o zaman zannettiğim gibi tesadüften ibaret değildi. Babam darlık ve yokluk bataklığında dibe çe-

kilirken son çare olarak, uğursuz konakta terk ettiği kızına tutunmuştu. Evden çıkışımı gözetlemiş, gizlice arkamdan takip etmiş, kırtasiyeden çıkar çıkmaz da karşıma dikilmişti. Ayaküstü konuşurken her iç çekişinde dışarı taşan kahverengi keder, bugün bile hatırladıkça ruhumu örseliyor. Babam, ruhunun derinliklerinde çözemediği düğümleri önüme sermişti.

"Seni çok özledim Halide. Burnumda tütüyorsun."

Hayat biteviye ayrılıkları çoğaltırken, içinde özlemek geçen bir cümleye öyle muhtaçtım ki babamın ağzından duyunca, hatıraların karanlık odalarını görmezden gelip özlemek kelimesinin sımsıcak göğsüne yasladım üzgün başımı. Birikmiş hüznümü, özlemin şefkat kokan avuçlarına bıraktım. Yıllar akıp gittikçe en çok eksildiğiniz kelimelere muhtaç bir haldeyken, karşınızdakinin kim olduğundan, ne kadar inandırıcı göründüğünden ziyade, söylediği o efsunlu kelimenin büyüsüne kapılırsınız. Babamın dudaklarından dökülenlere, gökten gelen bir huzur gibi tutunmaya hazırdım.

"Hayatımı kurtar kızım. Sana yalvarıyorum hayatımı kurtar! Sen diğerleri gibi değilsin, çok şefkatlisin, aralarında en düşüncelisi sensin. O yüzden senden yardım istiyorum. Bana yardım et merhametli kızım."

Yapraklarını ve kuşlarını yitirmiş, çıplak, yalnız, kurumuş bir ağaca benziyordu babam. Kuzey rüzgârlarının getireceği bereketli yağmur bulutlarını gözlüyordu. Kafasından kötü düşünceler geçtiği hissine kapılmıştım. Kötü düşünceler. Kendine tahammülsüzdü. Belki de çaresizliğini göstermek için bunu kasıtlı yapmıştı. "İyi insanlar ne kadar azaldı!" diye tamamladı konuşmasını. İyi insanlar ne kadar azaldı. O esnada yanımıza dilenci bir kadın yanaştı, babam elini cebine attı, bir süre arandıktan sonra mahcup gözlerini kadından kaçırdı. Dilenci kadının yüzünde hayal kırıklığına uğramanın öfkesi yerleşti, çantamdan para çıkardım uzattım, kadın bir şey demeden uzaklaştı, bir film sahnesinin içine düşmüş gibiydik.

Babamın yanından ayrılır ayrılmaz çaresizlik düşüncesi bir kıymık gibi yüreğimde saplı kaldı, karşılaştığımıza sevineceğim yerde üzerime yığdığı vicdani yükün altında ezilmiştim, sözleri sürekli zihnimde çınlıyordu. Birden annemin sakladığı o parayı hatırlayıverdim, bütün dertlerin çaresi o paraymış gibi geldi, bir harabeye dönmüş babamın hayatını kurtarmaktan başka bir şey düşünemiyordum. Annem parayı muhakkak çarçur ederdi, oysa babama verirsem bir şeyleri düzeltme şansı bulurduk. Düşünceler daha zihnimden akarken kendimi yanlışa sürüklediğimin bilincindeydim. Durduk yere başıma bela alıyordum, bir kasırganın ortasına atıyordum kendimi. Babama muhtaç değildim, o olmadan da hayatımı sürdürmenin bir yolunu buluyordum ama bir babanın kızına söyleyeceği birkaç şefkatli söze muhtaçtım. Şefkatli sözlere...

Babamla sözleşip bir kez daha buluştuk, evden çaldığım parayı da yanımda götürmüştüm, hiç tereddüt etmeden çantamdan çıkarıp ona verdim. Biraz gecikme hayatına mal olacakmış gibiydi. Babamı yeniden hayata bağlamak ve aramızdaki sevgiyi daha kuvvetle kurmak düşüncesi beni mutlu ediyordu, sanki aileyi yeniden bir araya getirecek sihirli anahtar benim elimdeydi, elime geçen bu fırsatı kaçırırsam her şeyi berbat edecektim. Ailemizi bir araya getirmenin hayali bile güzeldi, babam eve döndüğünde annemin de ruhsal sarsıntıları dinecek, kardeşlerimle birlikte huzura erecektik. Ne büyük zavallılık! İçindeki seslerin doğruluğundan kuşku duymamak hayalperestlerin büyük bir saflıkla hayata tutunma çabasıdır.

Meğer kendimi nasıl da kandırmışım, aslında ailenin en merhametlisi, en düşüncelisi değil en ahmağı ve en kolay aldananı benmişim. Babam parayı aldıktan sonra sırlara karıştı. Hemen ertesi gün. Hiç vakit kaybetmeden. Ne yaptıysam bir türlü ulaşamadım. Bir daha ne aradı ne sordu. Kendime acıyarak bakıyordum. Öz babam tarafından bu kadar aşağılanmayı, yalanların

içine diri diri gömülmeyi, böylesine değersizleştirilmeyi kabul edemiyordum. Babamın çirkin oyununun kurbanı olmuştum, beni hiçliğin dibine böylesine kolayca fırlatıp atmasını affetmek mümkün değildi. Artık ne para vardı ne babam. Bunu anneme nasıl anlatacağıma dair bir fikrim de yoktu. Yokluklar içinde kıvrandım durdum. Kendimi hiçliğe bırakmak istedim, onu bile doğru dürüst beceremedim.

Annem bir gece yarısı paranın kaybolduğunu fark etti ve soluğu odamda aldı. "Para nerede Halide?" diye sordu. Yüzüne aldatılmışlık, hayal kırıklığı, nefret, tiksinti ve daha pek çok karanlık duygu yerleşmişti. "Para nerede?" diye tekrarladı sorusunu. Sesi titriyordu. Başına gelecekleri fark etmişçesine umutsuzlukla yüklüydü. Ben daha cevap vermeden devam etti konuşmasına.

"O parayı babana verdiğini söyleme sakın. Halide bana sakın parayı babana verdiğini söyleme. Bu kadar aptal olduğunu düşünmek bile istemiyorum."

Kalbinin en derininde saklı olanı çekip çıkarmak, onu anlatacak en yalın kelimeleri bulmak bazen mümkün olmaz. Yaptığınız tercihin geri dönülmez bir hata olduğunu anladığınızda yaşadığınız karanlığın bir dili, bir sesi yoktur. Annem bakışlarını masanın üzerinde yanan muma çevirdi, gözlerindeki kor ateşle mumun zayıf alevi birleşince kızıl renkli hüzün çiçeklerinden ince bir demet parçalanıp etrafa dağıldı.

"Özür dilerim anne. Ne olur beni affet."

"Babana verdin."

"Vezneciler'de karşıma çıktı. Acınacak haldeydi. Ölmesinden korktum anlıyor musun? Öylesine kötü durumdaydı. Özür dilerim anne, inan bana böyle olacağını düşünemezdim."

"Benden özür dileme Halide. Sen benim paramı değil, Zeliha'nın umudunu çaldın. Küçük de olsa bir umuttu ve sen her şeyi berbat ettin. Benim kötü biri olduğumu düşünüyorsun. Gördün mü, kötülük yapmak nasıl bir şeymiş, hissediyor musun? Git

aynadaki suratına bak. Bana değil, kendi vicdanına anlat. Babana yaranmak için değer miydi? Babanın akıllı kızı olmak için neyi feda ettiğinin farkında mısın? Şimdi ne halin varsa gör Halide! Ömür boyu bununla yaşa."

"Bilmiyordum anne, yemin ederim bilmiyordum. Yeniden bir araya gelelim istedim."

"Şimdi git babanı bulabilirsen işlediğin haltı ona anlat. Onun için neyi göze aldığını söyle. Gözüne girersin belki. Benim akıllı kızım diye başını okşar. Amacın bu değil miydi? Yüzüne bile bakmadı değil mi? Parayı aldı, ortadan kayboldu. Seni aptal yerine koydu değil mi? Sen ona yaranmak için kardeşinin hayatını çaldın ama o senin yüzüne tahammül etmedi."

"Bilsem yapar mıyım böyle bir şey? Lütfen bana böyle davranma."

"Bana kendini savunma. Git Zeliha'ya söyle derdini. Seni affetmesini iste. Sen daha ağırını hak ediyorsun."

"Bu evde kimse masum değil. Anlıyor musun anne? Ne sen ne ben ne babam..."

"Şu haline bir bak Halide. Hem suçlu hem güçlüsün."

Her şeyden uzaklaşıp kaçıp gitmek istediğinde dünya küçülür, küçülür ve daracık bir kapana dönüşür. Zihnini kaplayan karanlık leke güzel anların izlerini bir bir silerken, şarkılar ağır ağır susar.

Annem ne Zeliha'ya ne diğerlerine bir şey söyledi; yaptığım korkunç hata zehirli bir sır gibi aramızda kaldı. Ömrümün geri kalanında o zehirli sırrın esiri olarak gün ışığına çıkmaktan korkan yeraltı hayvanları kadar kuytularda, derinlerde yaşadım.

Daha evvel gözüme çirkin ve karanlık görünen ölüm, o andan itibaren hayattan daha güzel geliyordu; babamın açık bıraktığı kapıdan çirkin, kasvetli, sefil duygular içeri doluşmuştu. Pazar sabahları hepimizi yan yana getiren kahvaltıdaki taze çay, kızarmış ekmek kokusu bir anda yerini dolapta unutulmuş çürük

yemek kokusuna terk etti; hayallerim başlamadan sona ermişti. Herkese, her şeye ve en acısı da kendime karşı güvenimi bütünüyle yitirdim, günler de anlamını yitirdi; yangın ve akrepten sonra uykusuz geçen gecelerin ardından gündüzleri de hayalete dönüşmüştüm. Babam bu kez yüreğimi yerinden söküp üzerine basıp gitmişti. Dünyanın böylesine tekinsiz bir yer olabileceğini kabullenemedim.

Annemden çaldığım paranın Zeliha'nın ameliyatı için biriktiğini bilemezdim ama yine de suçluluğumu ve vicdanımdaki ağır yükü üstümden atamıyorum. Bir hırsızlık yapmıştım, kimin hayatından neler çaldığımın farkında değildim. Belki de dürüstçe itiraf etmeliyim, her şeyin düzelebileceğine dair saf inanç gözlerime perde çekmiş ve o paranın kimin için toplandığını tahmin etsem de bir karanlığa itmiş olabilirdim, orada koyu bir sis var. İnsanın kendi hafızasını karartarak gerçeklikten uzaklaşması. Suçun inkârı belki de. Yahut günahın ağırlığından kaçmak.

Bunu bilsen beni yine de affeder miydin Zeliha? Bunun pişmanlığıyla geceler boyunca nasıl kıvrandığımı anlatsam sana, beni affeder misin?

"Engin ne olacak peki?" diye, bir yaraya bastığının bilinciyle, sesini alçaltarak sordu Cihangir.

Biraz evvel yüzündeki hüznü kovup keskin bir öfke yerleştiren Zeliha, bir anda kimsenin kendisini sevmediğine inanan üzgün kız çocuğuna döndü. Engin'in adını duyar duymaz, etrafındaki kale duvarları çöktü; metanetini, direncini koruyacak mecali bulamadı, gözleri doldu. Çünkü Engin hayatındaki eksik parçaydı ve daha kötüsü o eksik olunca diğer hiçbir şeyin anlamı kalmıyordu.

"O defter kapandı Cihangir. Daha fazla beklemenin manası kalmadı. Boş bir hülyanın peşinde senelerdir koştum durdum. Engin'i çok sevdim ama artık anladım ki benimle bir hayat kurmak niyetinde değil. Ne yapalım, aşk için senelerce kendini kandırmak da güzel. Aşk uğruna buna değer. Artık gerçeğe teslim

oluyorum. Gücüm de sabrım da tükendi galiba. Başka şehirlerde yaşamak, biraz uzak kalmak bana da iyi gelecek."

"Engin buna ne tepki gösterdi? Bir şey söylemedi mi?" Cihangir'in içten üzüntüsü fark ediliyordu.

"Önüme dikilip engel olmaya çalışmadı. Bunu merak ediyorsan eğer."

Kendi aşkına yenik düşmüş, hicranlı bir kadının suskunluğuna gömüldü Zeliha. Kalbindeki sevgiyi son zerresine kadar harcadıktan sonra pes etmişti.

Zeliha samimi arkadaşları Firdevs ve akademisyen Orhan vasıtasıyla Engin'le tanıştığında, adam evliydi. Firdevs'in anlattığına bakılırsa, uzun süredir karısıyla huzursuz ve mutsuz bir hayat sürüyordu. Zeliha'nın duygu dolu dünyası, hayalperest ruhu, fedakâr kalbi Engin'i gerçeküstü bir dünyaya çağırıyordu. Belki bir tür kurtuluşa. Engin bu şiirsel, derin duygularla süslenmiş daveti kabul etti. Evi terk etti, Zeliha'yla Tomtom'da küçük bir ev tuttular, ortak arkadaşları Orhan'la komşu oldular. Zeliha uzun zaman sonra ilk kez bu kadar mutluydu, nihayet ortak hayaller kurabileceği bir adamla birlikteydi; annemin sitemlerine, itirazlarına, küsmelerine aldırmadı. Annem en başından itibaren bu ilişkiye karşıydı.

Çok istemek kadere karşı gizli bir başkaldırıdır. Kaderin çoğu zaman insandan beklediği tutku ve arzu değil, sabır ve teslimiyettir. Yüksek arzular, yüksek sınanmalar anlamına gelir. Büyük ve derin tutkuların ödenmesi gereken ağır bedelleri vardır. Yıldızlı bir yaz akşamında, vaktinden çok evvel kapanan bir lunapark hüznünün gelip Zeliha'yı bulması uzun sürmedi. Engin'in karısı amansız bir hastalığa tutulmuştu, onları tanıyanlar kadının kahırdan hasta düştüğünü söyleyip durdular. Dedikoducuların kahır dedikleri aslında aralarına oyunbozan, yuva yıkıcı bir kara kedi gibi girmiş Zeliha'ydı; zavallı kadıncağızın içinde sinsice ilerleyen hastalığın yegâne sebebiydi. Acımasız bir ithamdı.

Zeliha bu söylentilere her ne kadar kulak asmasa da Engin kayıtsız kalmayı beceremiyordu. Hayırsız ve kötü bir adam olarak anılmayı içine sindirememiş, bütün neşesini kaybetmiş, en küçük olaylara bile kolayca sinirlenen bir adama dönmüştü. Uzun bir bocalamanın ardından karar verdi; eski evine, hasta, bakıma muhtaç karısının ve çocuğunun yanına döndü. Zeliha için bu karar anlaşılmaz ve can yakıcı derecede yıkıcıydı ama yüreğinin gözeneklerini dolduran bir hüzünle, dilsizlere özgü bir sessizlikle, duygulardan ve düşüncelerden yoksun bir halde boyun eğdi. Kaderin karşısında her ne pahasına olursa olsun direnmek için tek kişilik bir kavga yetmezdi. Hayatta her şeyi doğru yapmanın bir yolu yoktu, Engin vicdanına kulak verince daha gür seslerin peşine gitmişti, Zeliha'nın aşk yüklü kısık sesini duyamamıştı.

Bu ayrılık Zeliha'yı onulmaz bir kedere, çalkantılarla dolu bir boşluğa sürükledi. Yaşadığı çöküşün gölgesinden sıyrılabilmek, Engin'i çabucak unutabilmek için bedenini ve ruhunu eğreti aşkların hoyratlığına bıraktı. Geride kalan sevgi izlerinden kurtulmak uğruna kalbinin üzerini rastgele karalamalarla kapatmayı seçmişti. İnsanın müzmin kusurlarından biri de unutmayı hızlandırmak için kalbinde yeni yaralar açmaya razı gelmesiydi. Bazıları aklını uyuşturarak gerçekliğin ve hatıraların gece yarısı taarruzlarından, tuzaklarından, pusularından kaçmayı denerken bazıları da üstünkörü aşklarla kalbini uyuşturmayı seçiyordu.

Gönül meselesinde yaşadığı tek sorun Engin'e olan aşkı değildi, Zeliha ilk gençliğinden bu yana benzer imkânsızlıklara tutuluyordu; peşinden gittiği hiçbir adamla bir hayat kuracak fırsatı bulamıyordu. Vefa'daki tamirci Güven Cem'den bu yana böyleydi. Aşkla hüzün aynı şeydi onun için. Kötü ve umutsuz biten ilişkilerini konağın uğursuzluğuna bağlamıştı, kendisini asla sorgulamıyor, neden böylesi imkânsızlıklara savrulduğunu hiç düşünmüyordu. Konağın uğursuzluğunun üstüne bir de kaderin acımasızlığını ekleyince her şeyi açıkladığını sanıyordu. İğnesi

kırık bir gramofon bozuk sesler çıkarıp dururken, suçu şarkılara, eskimiş plaklara atıyordu.

Zeliha, onu tuzaklanmış kuytulara sürükleyen bilinçaltının farkında değildi, kendisiyle o kadar kavgalıydı ve o kadar nefret ediyordu ki imkânsız aşkların sarsıntıları, içten içe, hayattaki başarısızlıklarına bahaneler üretme fırsatı veriyordu. Her şeyin yolunda gitmesi durumunda, karşısındaki erkeğin er geç kendisini beğenmeyeceğine, yanında olmak istemeyeceğine inanıyordu. Bir yandan olduğu haliyle sevilmeyeceğine inanıyor diğer yandan öylesine yüksek duygularla aşk yaşıyordu ki en romantik şiirlere, şarkılara, romanlara ilham verecek kadar coşkun hallere bürünüyordu. Ruhu ikiye bölünmüştü. Dilsiz gecelerin karanlığında tutsaktı.

Zeliha'nın davranışlarında anlamakta güçlük çektiğim tuhaf bir yan vardı. Yaşamının her adımında anneme bir şeyleri ispat etmeye çalıştığı besbelliydi. Belki de en hazin yanı buydu tavırlarının; Reyhan Hanım'ın gösterişli havasına karşı büyük ve sancılı aşkların kadını olarak rekabet ediyordu. Bunu apaçık görebiliyordum ama yine de anlayamıyordum. Bu rekabet gözünü kör ettiği için en uzaktaki adamlara yönelmekte bir beis görmüyor, her hayal kırıklığının ardından yeni bir maceraya yelken açıyordu. Acılarından çelişkilerinden neredeyse övünç duyan hallerini görünce acaba diyordum bazen kendi kendime, bunu da bilerek mi yapıyor? Bu adamların dünyasında da yıkıcı bir aşk kurmaktan gizli bir haz mı duyuyordu?

Engin'in karısı yakalandığı hastalıktan kurtulamayarak dört yılın sonunda vefat etti. Zeliha bu kez temkinliydi, gerçek aşkı tattığı bu adama karşı bütün hislerine rağmen yeniden hayal kırıklığına uğramanın endişesiyle uzakta durdu. Bu kez ısrarcı olan, aşka dair cazibe kokan cümleler kuran Engin'di. Zeliha'yla yeniden yakınlaşmanın yollarını arıyordu. Hayatının tek aşkı Zeliha'ymış gibi davranıyordu. Sanki terk edip giden, ona sırılsıklam âşık bir kadını yarı yolda bırakan o değildi.

Zeliha kalbinde kor halinde duran ateşe daha fazla kayıtsız kalamadı, Engin'in yanına koştu. Ancak tuhaf giden bir şeyler vardı, sanki Engin bir şeyleri unutabilmek için Zeliha'nın aşkıyla kalbini uyuşturmanın peşindeydi. Kardeşim ancak üç yılın sonunda bunu kabullenecek gücü bulabilmişti.

Yemek masasında önündeki peçeteyi defalarca katlayıp, bozup yeniden katlayan Nihal biraz da çekinerek söze girdi.

"Zeliha Abla, Engin'in karısı öldükten sonra sanki sana geri dönmüştü? Neden yeniden uzaklaştınız? Bunu hiçbir zaman anlayamadım ve açıkçası sana da sormaya cesaret edemedim. Üzülürsün diye bu konuyu açmaktan kaçındım hep."

Zeliha işaretparmağını masanın üzerinde duran su bardağının üzerinde gezdirdi. Belki kendisine aynı soruyu defalarca sordu. Bir başkasından da duymak onu hiç şaşırtmamıştı.

"Yoğun ve güçlü duygular insanın aklını bulandırıyor. Suçluluk duygusu mesela. Engin kendini asla bu duygudan kurtaramadı. Karısının ölümü, üzüntüden daha çok suçluluk duygusunu artırmıştı. Bir şey itiraf edeyim mi size? Zaman zaman acaba beni de gizliden gizliye suçluyor mu diye kuşkuya düştüm. Kesin olan bir şey vardı ki kendisini hiç affetmedi. Benden de vazgeçemiyordu bir yandan. Kendisinin razı geldiği boşluğa beni de sürüklemek istedi. Ona âşıktım ve o karanlık boşlukta yaşamaya bir süre razı geldim. Sonra tuhaf bir hisse kapıldım. Engin sanki gerçekliği reddediyor gibiydi. Sanki karısı hâlâ oralarda bir yerdeydi. Ölmemiş gibi. Anlatması zor."

Engin'in derin yası, kafa karışıklıkları, ertelemeleri, hapsolduğu belirsizlik çemberleri, ikilemlerin tutsaklığı yüzünden hayatında Zeliha'ya bir türlü sıra gelmiyordu. Zeliha onun için bir ağrı kesiciydi, gece yarısı ihtiyaç duyduğu bir uyku ilacıydı, yağmurda sığındığı bir saçaktı, sürekli gözlerinin içine bakan bir cankurtarandı; bir kalbin kendisi için ayrılan, zindanı andıran daracık odada gönüllü bir sürgün gibi yaşıyordu. Sonu gelmez

iç sıkıntıları Zeliha'nın sabrını ve kendine söylediği yalanları tüketince bütün duygularını kalbine gömüp şehirden, aşkından, Engin'den, hayallerinden ayrılmaya karar vermişti. Akıntıya kürek çekecek mecali kalmamıştı. Bazen sürekli fedakârlık etmek karşınızdakinde minnet duygusu yerine vazgeçilmezlik hissini büyütüyor. Zamanla Engin de Zeliha'nın kendisinden asla vazgeçemeyeceğine inanmıştı. Hayatın kaçınılmaz yolculukları vardır; siz yola çıkmayı reddetseniz de kandırmacalarla erteleseniz de o yol gelip kalbinizin ortasına yerleşir.

Zeliha az evvel üzerinde parmağını gezdirdiği su bardağından bir yudum su içti. "Bana kimseden bir fayda yok. Kendi ayaklarımın üzerinde durabilirim. Başkasının yardımına muhtaç değilim. Konaktan gelecek parayla bir ev alacağım Çanakkale'de. Birazını da ihtiyaç akçesi olarak bir köşeye koyacağım. Bir daha geleceğimi sanmam. Buraya kadarmış. Her şeyin bir zamanı var, uzatmak için diretirseniz size zarar vermeye başlar."

"Kimseden fayda yok derken biraz nankörlük etmiş olmuyor musun Zeliha Abla?"

Nihal'in öfkeli çıkışının sebeplerini Zeliha dahil odadaki herkes biliyordu ve kızgınlığında pek haksız da sayılmazdı. Cihangir lafa girdi. "Nihal haklı, annem ihtiyaç duyduğun, istediğin her zaman elindeki paradan az ya da çok verdi. Çalışmadığında da sürekli yardım etti sana. Yalan yok. Bir sürü hatası var diye bu konuda hakkını yemeyelim."

"Annem sadece bana yardım etmiş gibi konuşuyorsun Cihangir. Sana da para verdi, Nihal'e de. Zaten bizim hakkımız olan parayı verdi bize. Bundan gocunacak değilim. Kim bilir o arada neler gitti, kendi yediklerinin yanında bize verdikleri devede kulak misali. Mücevherleri bozdurup bozdurup harcıyordu, görmüyor muydunuz? Bize verdiği zaten bize kalacak mirastandı. Anneannemin takılarının hepsi gitti. Ne kaldı geriye?"

Zeliha sesini yükseltince Cihangir de aynısını yaptı.

"Yahu Zeliha açtırma benim ağzımı, yumurtalıklarımı dondurup saklayacağım dedin, onun bile parasını kadın verdi sana. Haksızlık etme. Mecbur muydu?"

"Saçmalıyorsun Cihangir, Harika Ay'a nelerin harcandığını sayıp dökmeye başlarsam mahcup olursun. Haksızlıkmış! Mecbur muymuş? Meğer bana verilen paralarda da gözün varmış, yumurtalıklara kadar işi götürdüğüne göre..."

Zeliha elini kuvvetle masaya vurunca üst üste duran porselen tabakların kırılgan sesleri duyuldu. Yemek masasına oturduklarında etrafa süzülen ahenkli ezgiler, yerini kulak tırmalayıcı bir gürültüye bıraktı.

"İkiniz de biraz sakin olur musunuz lütfen" diye araya girdi Nihal. Yatıştırmanın yolunu arıyordu ama Zeliha'ya kızgınlığı geçmemişti.

"Zeliha Abla, senin için yapılanları görmezden gelme. Sırf işsiz kalmayasın diye ben Nedim'e boyun büküp ablamı işe al, kumaş fabrikasında çalışsın, ne de olsa tasarımdan kumaştan iyi anlar diye rica ettim. Umursamamakla, yalnız bırakmakla itham etmen beni kırıyor. Elimden gelen yardımı yaptım, sen de bal gibi biliyorsun. Annem umurumda değil ama bunları görmeni isterdim."

"Ne yani önünde eğilmemi mi bekliyorsun Nihal? Ben gece gündüz çalıştım kocanın fabrikasında, kimse bana hayır için para ödemedi. Emeğimle, mesaimle hak ettiğim parayı aldım. Bunun için de kimseye minnet edecek halim yok. Nedim'in parasını yiyenlere hesap sordunuz mu? Ben dürüstçe işime sahip çıkarken Nedim, parasını çalanlara iltifat ediyordu. Ben mi kötü oldum şimdi?"

"Kimse senin eğilmeni beklemiyor Zeliha Abla. Olayı çarpıtma, böyle bir şey kastetmedim ben. Haklı olmak için başka yerlere çekme. Ayrıca sana senelerce maaştan hariç ödemeler ya-

pıldığını bilmiyor muyum sanıyorsun? Nedim'den sürekli para istiyordun. Adam sesini çıkarmadan veriyordu. Emek deyip duygu sömürüsü yapma. Cihangir Abime de sana da yardım edip durdu. Bana yaptığı kötülükler, size yaptığı iyiliklerin üzerini örtmez."

"Terbiyesizleşme Nihal! Ben sizin sadakanıza muhtaç değildim. Kocan hakkımı veriyordu o kadar. Sıkıştığım zaman istediğim paraları yüzüme vurma."

Yemek masası hepimizi yakan bir ateş çukuruna döndü. Zeliha'nın sesi gitgide yükseldi. Cihangir de bağırıyordu. "Nihal iyice iğrenç bir hale soktun durumu. Tutturdun para veriyordu diye. Ortak iş yaptık hepsi bu. Bizi de Nedim'in paralarına gözünü dikmiş açgözlü hayvanlara çevirdin. Kocanın parasına mı kaldık? Ayıp bu söylediklerin."

Nihal de bağırmaya başladı. Gök gürültülü bir geceye döndü ortalık. Yemek masasındaki porselen tabaklar, gümüş çatal bıçaklar, Beykoz camı kırmızı sürahiler, Canfeda Konağı'nda kim bilir kaçıncı aile kavgasına şahit oluyordu.

"Ortak iş falan yoktu Cihangir Abi! Harika Ay'ın bitmeyen hırsları, tutkuları, inatları vardı ve ben senin hatırın için düştüğüm her durumda, kocam olacak adama karşı utanç içindeydim. Nedim'in parası beni ilgilendirmiyor, beni düşürdüğünüz zor durumdan bahsediyorum. Düşüncesizliğinden, umursamazlığınızdan...

Yeter! Ne olur susun artık. Yalvarırım susun. Daha fazla acıtmayın birbirinizi. Şefkat duyun. Birbirimizi affetmekten başka şifa yok. Hapsolduğum bu konakta gözümün önünde parçalanan hayatlara çaresizce şahitlik etmenin acısına bir de bu kavgaları eklemeyin. Beni duyun artık. Beni, ablanız Halide'yi...

Habis boşluk bir hayaletin sesini iştahla yutarken, konak kapısının gürültüsü her yanı sardı. Kapı gürültüsü ahşap konağı sarsacak kadar kuvvetliydi. Mecalsiz merdivenler, dermansız dö-

şemeler, oda duvarları, boyaları pul pul olmuş tavanlar, hiç bitmeyecekmiş gibi güm güm seslerle inledi.

Dışarıdakinin avukat yahut antikacı olmadığı muhakkaktı. Birisi panik ve korku içinde kapıyı yumrukluyordu. Kardeşlerim meraklı ve endişeli gözlerle birbirlerine baktılar evvela. Sonra Cihangir tereddütlü adımlarla kapıya yöneldi. Dışarıdaki her kimse kapıyı aralıksız yumruklamaya devam etti. Şehri kuşatan felaketin kolları acaba bize mi ulaşmıştı?

Cihangir kapıyı açtığında karşısında hiç ummadığı birini buldu. Ne avukattı gelen ne antikacıydı.

Tuhaf görünüşlü bir adam kapının önünde öylece dikilmiş, bütün hikâyeleri, hesaplaşmaları yarıda kesmişti. Bundan daha kötüsü, beklenmedik olan ne varsa gelip bizi bulacağını bilmekti.

Birbirimizin hikâyesinden kaçarken, gece bizi bir başka hikâyeye sürüklüyordu.

Derdimin Dermanı Sensin Ey Peri

İnsan ölüme yaklaştığında hatıraları yerli yerince sıraya koymakta güçlük çekiyor. Zaman hızla tükenirken her bir hatıra karanlıktan kafasını kaldırıp, telaşlı köşe kapmacada öne geçmenin peşine düşüyor. Zindanın bir köşesinde sessizlikten istifade kendimi uykuya teslim etmenin peşindeyken ter kokan mintanımın yakasını çekiştiren hatıraların kollarında buluyorum kendimi.

Handanların konağındaki akşam yemeğinin çok şeye gebe olduğu belliydi. Hem mutluydum hem de başıma kötü işler açılacağından endişe ediyordum. Âşıklar tıpkı vahşi hayvanlar gibi çevresindeki tehlikeleri sezer ve düşman bellediğini yok etmek için en uygun anı kollarlar. Konaktaki akşam yemeğinin davetlilerinden Binbaşı Rıfat'ın, güzeller güzeli Handan'a nasıl baktığını görüp de kalbinden geçenleri anlamamak mümkün değildi. Diğer gözüyle beni kolladığının farkındaydım. Muhtemelen o da daha ilk bakışta içimde coşan çağlayanı fark etmişti. Karşılıklı kin gütmemiz için bu kadarı kâfiydi lakin aynı gece konaktan çıkmak üzereyken Handan'a "Bana bak güneş!" diye fısıldadığımda Binbaşı Rıfat keskin kulaklarıyla karanlıkta vahşi bir hayvan gibi pusudaydı. Yakınımızda olduğunu gördüğümde artık çok geçti. Bir korkum olduğundan değil lakin Handan'a bir kötülüğü dokunmasın diye söylediğimi duymamış olmasını diledim.

Ertesi hafta tekkeden çıktığım bir perşembe günü, Salacak'a inen dik yokuşta arkamdan beni takip eden ayak seslerinin dostça olmadığını sezmiştim. Dar sokakta arkamı döndüğümde, yüzüme nefret ve düşmanlık dolu gözlerle bakan Binbaşı Rıfat'ı

gördüm. Öfkeden alnının ortasında bir damar belirmiş, suratıma tükürür gibi konuşmuştu.

"Bana bak! Tanrı'yı mı kandırıyorsun, Handan'ı mı? Yoksa ikisini birden mi Derviş?"

Cevap vermeden evvel biraz duraksadım, üzerime atılacağı hissine kapılmıştım, bunu içinden geçirdiyse de yapmadı. Sanki evvela benden bir hamle bekliyordu, böylece bana saldırmak için meşru bir sebebi olacaktı.

"Sorgu sual melekleri sabredemedi de ölmeden evvel yakamıza mı yapıştı? Nedir bu celaliniz Rıfat Efendi?" dedim ondan korkmadığımı göstermek niyetiyle.

"İyi ya işte, ölmeden evvel, iş işten geçmeden kendine çeki düzen veresin, haddini bilesin, sonra senin için geç olur. Yazık etme kendine." Sesinde açık bir tehdit vardı.

"Haddimizi biliriz evelallah Binbaşı. Kimden nasihat alacağımızı da biliriz. Edebimizi korkuyla karıştıran olursa onun da haddini bildirmek boynumuza borçtur." Benim de geri adım atmaya niyetim yoktu. Boyun eğmemem onu daha da öfkelendirdi, konuşurken dişlerini sıkıyordu.

"Nezaketen misafir edildiğiniz evlerde sözlü hanımlara kur yapmak da edepten midir Derviş? Tekkelerde ne zamandır ahlak, namus düşmanlığı vaaz ediliyor? Çürüme bu dereceye vardı mı?"

Kan beynime sıçramıştı, kendime zorlukla hâkim oldum.

"Destur de, yavaş ol Rıfat Efendi. Ağzından çıkanı kulağın duysun."

"Bu sana son ikazımdır, bir dahakine anladığın dilde konuşurum, haberin olsun. Gerisi senin bileceğin iş. Handan'ın etrafında dolanma."

"Dolanırsam ne olacakmış? De bana hele."

"Ne olacağını bilmek istemezsin. Lakin sen yine de başına geleceği düşün, sakın yanlışa tevessül etme."

Yüreğim ağzına kadar ateşten kelimelerle dolu olsa da sustum, karşılık vermedim, bir muamma nehrine kapılmış sürükleniyordum, Aksaray'daki evime gidene kadar düşüncelerin içinde boğuldum. Binbaşı Rıfat hakikaten Handan'la sözlü müydü, yoksa beni uzaklaştırmak maksadıyla adi bir yalana mı tevessül etmişti? Yaşadığım felaketin ardından sıkıntılı bir ruh haliyle o geceyi kâbuslar içinde savrularak geçirdim. Yalan söylüyor deyip durdum. Yalan söylüyor. Sol omzumdaki ses aksini iddia ediyordu: Handan'ın sana ne mecburiyeti var da her meselesini açsın?

Günler birbiri ardına akıp geçti, Handan'la eskisi kadar görüşemez olmuştuk, bir anda ortadan yok oldu. İyice karamsarlık çöktü. Adamın söylediklerinin doğruluğuna neredeyse ikna olmuştum. Meğerse Handan, babası Refik Paşa'yla birlikte Berlin'e seyahate çıkmış. Hakikati öğrenince derin bir nefes çektim. O günlerde anladım ki benim Handan'ı kaybetmeye tahammülüm yok. Handan'sız bir ömrü tasavvur bile edemem. Şüphe içinde geçirdiğim elemli günlerde emin oldum ki Handan'a bağlılığım her dakika daha da artıyor.

Zonaro'yla ara sıra buluşup tekkeye gidiyorduk, yüksünmeden dizlerinin üzerine çöküp dervişleri seyrediyordu. Kalan zamanlarda atölyesinde *Dervişler* tablosuyla haşır neşir oluyordu. Bıkmadan usanmadan tekkeye gidip geldi. Gözlerini dervişlerden ayırmıyordu. Gece yarısına kadar kimseyle tek kelime dahi etmeden dalıp gidiyordu. Bu hali beni de endişelendirmeye başlamıştı. Bu tabloyu yapmak onu hasta edecek diye korkuyordum. Zira davranışları, suskunlukları, dalgınlıkları iyice marazi bir hale gelmişti.

Zikir gecelerinden birinde bir yandan zikir halkasındayken bir yandan da oturmuş dervişleri seyre dalan Zonaro'yu gözlüyordum. Yine her zamanki gibi efsunlamışçasına hareketsiz duruyordu. Birden çevik bir hareketle ayağa fırladı. Sanki bir başka iradenin hükmü altındaydı, yerinden hızlı adımlarla zikir halkasına yaklaştı ve dervişlerin arasına dahil oldu. Vecde kapılmıştı,

diğer dervişler onun bu halini şaşkınlık ve memnuniyet içinde seyrediyordu. Şeyh Efendi de onu görünce mütebessim bir hale büründü. Zonaro kendinden geçmiş halde dervişlerin hareketlerine intibak etti, onlarla birlikte sağa sola salınmaya başladı. Birden cezbe halinde güçlü bir sesle "Allah!" diye haykırdı ve olduğu yere yığıldı. Hemen yanına koştum. Başına toplanan dervişlerin arasından sıyrılıp başını hafifçe kaldırdım. Gözleri hâlâ kapalıydı. Kendi dilinde bir şeyler sayıklayıp duruyordu.

"*Dio aiutami! Dio aiutami! Dio aiutami!*"*

"Üstat iyi misiniz? Kalkın size yardım edeyim."

Bu esnada Şeyh Efendi yanımıza gelince bütün dervişler saygıyla kenara çekildiler. Şeyh Efendi yerde yatan Zonaro'nun alnını okşadı. Zonaro gözlerini açtı, Şeyh Efendi Zonaro'nun ellerinden tutup onu ayağa kaldırdı. Zonaro şaşkın gözlerle etrafını kolaçan etmeye başladı. Sanki buraya ilk kez gelmiş bir yabancı gibiydi. "Size eşlik edeyim üstat" dedim. Kafasını istemiyorum manasına gelecek şekilde iki yana salladı. Şeyh Efendi'ye baktım, o da lüzum olmadığını anlatan bir işaret yaptı. Zonaro halsiz, yorgun, düşünceli adımlarla tekkeden ayrıldı.

Tekkedeki gecenin ardından üç hafta Zonaro'yla hiç görüşemedik. Ziyaret etmek için Akaretler'e gittiğimde Elisa Hanım "Fausto müsait değil maalesef, kendisi haber vereceğini söyledi" diye kapıdan geri çevirdi. Aklım Zonaro'da kalmıştı, tabloyu yapmaktan vazgeçtiğini düşündüm, belki de bu sebeple beni görmek istemiyordu.

Kafamdan geçenlerin hepten yanlış olduğunu Zonaro'nun davetiyle anladım. Bir ay sona Zonaro'dan haber geldi, derhal Akaretler'deki evine gitmemi rica ediyordu. Hiç vakit kaybetmeden yola koyuldum, yol boyunca neyle karşılaşacağımı düşünüp durdum.

* *İt.* "Tanrım bana yardım et!"

Zonaro nihayet tabloyu tamamlamaya yaklaşmış ve son halini bana göstermeye karar vermişti. Atölyesine girerken heyecan ve meraktan ayaklarım titriyordu. Beni güler yüzle karşıladı. "Seni özledim genç adam" dedi. Ben de gülümsedim "Buraya gelmekten ümidimi kesmiştim üstat" diye karşılık verdim. Çocuksu bir gururla eliyle tabloyu işaret etti.

Tablo artık eskiz çalışmasından tamamen çıkmış, dervişlerin yüzlerine kan, can gelmişti. Dervişlerin yüzlerine bakarken zikir seslerini duymaya başladım, kulaklarım gırtlakları yırtan nefeslerle doldu, sanki bir tekkenin meydanında dervişlerle beraber vecde kapılmış, aynı safta bir sağa bir sola salınıyorduk; bu devasa resim başımı döndürüyordu.

"Üstat Zonaro hakikaten muazzam" dedim. Gözlerim dolu dolu olmuştu. "Dervişlerin gözlerindeki huşu ve coşku dışarı taşıyor. Adeta seslerini, nefeslerini işitiyorum. Harikulade!"

Fausto "Ama siz, siz ağlıyorsunuz genç dostum!" diyerek elini dostça omzuma koydu. Gözyaşlarıma hâkim olamadığımı görünce onun da gözleri doldu, hiç beklemediğim bir anda başımı iki elinin arasına aldı ve alnını alnıma dayadı. Bir süre gözyaşlarımızı içimize akıtarak öylece kalakaldık. "Bunun benim için ne kadar mühim olduğunu size anlatmam mümkün değil genç dostum" diyerek toparlandı.

"Bu şehir beni içtenlikle kabul etti Derviş. Genç ve geleceğini arayan bir sanatçı olarak İstanbul'a adım attığımda beni neleri beklediğinden habersizdim. Bu yüce şehrin güneşi, ışığı, gölgesi, rengi beni Fausto Zonaro yaptı. Dervişler tablosunun benim için sembolik bir değeri var. Bir yabancı olmadığımı kanıtlamak istiyordum."

"Bunu başardınız üstat. O sırlı sesi duyabilen nadir insanlardan birisiniz. İstanbul sizin şehriniz. Bir yabancının asla göremeyeceği, fark edemeyeceği hisleri keşfettiniz."

Eserine gururla bakmaya devam etti, o an, onu yalnız bırakmam gerektiğini hissedip sessizce yanından ayrıldım. Tam kapıyı açmışken arkamdan seslendi.

"Unutmadan genç dostum, yarın akşam Handanların konağına davetliyiz. Handan'ın on dokuzuncu yaş gününü kutlayacağız hep birlikte."

Kapının önünde ne diyeceğimi bilemeden duraksadım, lafı ağzımda geveledim. "Hayırlısı bakalım." Zonaro'nun yüzü birden ciddileşti "Yoksa gâvur adeti diye doğum günlerine iştirak etmiyor musunuz?" Bu kez daha da afallamıştım "O münasebetten değil de..."

"O vakit katiyen mazeret kabul etmiyorum, Handan da hassaten sizi çağırmamı tembihledi."

Handan'ın ismini duyar duymaz karanlık hava dağılıverdi. Zonaro'yu başımla selamlayıp muhteşem eseriyle baş başa bırakarak dışarı çıktım. İçim içime sığmıyordu, konağa bir kez daha çağrılmanın neşesini yaşarken Binbaşı Rıfat'ın tehditleri aklıma gelince bir parça tereddüde düştüm. Korktuğumdan değil de Rıfat'ın söylediklerindeki hakikati bilmemek beni düşünceye sevk etmişti, konakta bir rezalete sebebiyet vermekten korkuyordum. Ama asıl korkum Handan'la sahiden sözlü olabilecekleriydi ki bu gerçekle baş etmekte zorlanacağımdan karşılaşmamızı hep erteliyordum. Nasıl soracaktım? Berlin seyahati tam zamanında imdadıma yetişmişti. Artık daha fazla ötelemenin manası yoktu, konağa Handan'ın doğum günü yemeğine gitmeye karar verdim, ne olacaksa olsun yüzleşmeye hazırdım.

Ertesi gün ilk iş Kapalıçarşı'ya gittim, Handan'a bir doğum günü hediyesi bakındım. Mahmutpaşa kapısından çarşıya girer girmez bir dükkânın vitrininde gördüğüm tarağa takıldı gözüm. Üstü inci taşlarla süslü, gümüş kaplamalı kemik bir taraktı, sanki orada beni bekliyordu, hiç düşünmeden içeri girip sardırdım, sabırsızlıkla akşamı beklemeye koyuldum.

Cebimde hediye tarakla konağın kapısına dikildiğimde tarifsiz bir heyecan duyuyordum, kapıyı konağın asık suratlı kâhyası açtı. Tam içeri adım atmaya davranmıştım ki kâhya içerisinin müsait olmadığını, misafir kabul etmediklerini söyledi. Bir gariplik olduğunu sezmiştim ama içeri girmek için ısrar edecek halim de yoktu. Kararsızlık içinde geçen kısa bir andan sonra geldiğim gibi geri döndüm, bir ara sokak ortasında arkamı dönüp konağın pencerelerine baktım, içeriden sızan ışık bir şeylerin habercisiydi, birileri konağa alınmamamı mı tembihlemişti yoksa? Arkamdan ne düzenler kuruluyordu?

O geceyi ve sonraki birkaç geceyi daha uykusuz geçirdim. Aptallığımdan utanıyordum, o konağa hiç gitmemeliydim, kendime bu aşağılanmayı reva görmüştüm. Aksaray'daki evimde yemeden içmeden kesilmiş, günlerimi kendime kahrederek, uğradığım muameleye içlenerek geçiriyordum. Fausto'nun Dervişler tablosu için yapacak bir şey kalmadığından atölyeye gitmeyi de bırakmıştım. Evden çıkmayı istemiyordum, ta ki bir haftanın sonunda ikindi vakti kapım çalınıncaya kadar.

Kapıyı açtım. Handan bütün zarafetiyle bir gündüz rüyası gibi karşımda duruyordu.

"Doğum günümde neden gelmediniz Derviş Ali? Sinyor Zonaro muhakkak geleceğinizi söylemişti halbuki. Bütün akşam sizi bekledim. Bilmeden size bir kötülüğüm mü dokundu? Beni üzdüğünüzü söylemek için buraya geldim. Ayrıca atölyeye de gelmiyorsunuz, sizi merak ettim."

Handan'ın çocuksu parlak gözlerini, doyumsuz bir manzaraya bakarcasına seyre dalmıştım. "Cevap vermediğinize göre suçunuzu kabulleniyorsunuz. Keşke bir mâniniz olduğunu söyleseydiniz, hiç olmazsa keyfi değilmiş deyip teselli bulurdum. Lakin görüyorum ki pek umursamamışsınız" deyince kendime geldim.

"Beni konağa almadılar Handan."

Handan yüzüme bakıyordu.

"Geldim. Beni konağa almadılar."

"Ne... Ne diyorsunuz Derviş Ali? Ne dediğinizin farkında mısınız?"

"Beni kapıdan geri çevirdiler. Anlayacağın oraya layık görmediler ve kovdular."

"Kim yapabilir bunu? Benim doğum günü davetimde sizi kim kovabilir? Bir hata var muhakkak, böyle bir şey imkân dahilinde değil."

"Bir hata yok Handan. Konağa geldim, kâhya efendi kapıyı açtı velakin içerisinin müsait olmadığını, içeri alamayacağını söyledi. Babanız yahut sözlünüz tembihledi zannımca."

"Sözlüm mü? Kimden söz ediyorsunuz siz Derviş Ali?"

Gözleri bu kez şaşkınlıkla fal taşı gibi açılmıştı, kekeleyerek konuşuyordu.

"Binbaşı Rıfat. Birkaç ay evvel beni sokakta çevirdi, seninle sözlü olduğunu ve sana yaklaşırsam gözümün yaşına bakmayacağını söyleyip tehdit etti."

Handan'ın yüzü hırs ve öfkeyle kaplıydı, onu bekleyen arabaya doğru yöneldi. Tam o sırada "Biraz bekler misin Handan?" diye seslendim arkasından. Merakla kapının önünde durmuş ne yapacağımı bekliyordu, içeriden getirdiğim hediye paketini mahcubiyet içinde ona uzattım. "Nedir bu?" dedi elimdeki pakete bakarak. "Sana almıştım" diye karşılık verdim. Hediyesini itinayla açtı, içinden çıkan tarağı kutsal bir nesneye bakarcasına hayretle inceledi. Bir tarağa bir bana bakıyordu. Gözlerinin dolduğunu fark ettim, dudakları titriyordu, konuşmaya yeltendi, vazgeçti, gözyaşlarını saklayarak sokağın başındaki arabaya koşar adım ilerledi. Arkasından bakakalmıştım, uzaktan tekerlek seslerini dinledim.

O gün her şeyin değiştiğini hissetmiştim; içime tarifsiz bir sevinç yerleşmişti. Aşk kapımı çalıyordu. Lakin farkında olmadığım bir şey daha vardı. Aşkla beraber ölüm de kapımdaydı.

Ne olursa olsun, gözüm Handan'dan gayrısını görecek halde değildi.

Deliler, Hayaletler ve Annem

Vefa'nın namlı delilerinden Eşref, kat kat giydiği uyumsuz kıyafetlerle konağın kapısının önünde bekliyordu. Çehresindeki, yıllar geçtikçe artan ve yaşlılık çizgileriyle derinleşen ağır düşünceli ifadenin üzerine bu kez panik ve dehşet de eklenmişti. Cihangir'le sessiz bakışmalarına Zeliha ve Nihal de katıldı, kapıyı can havliyle yumruklayanın kim olduğunu merak etmişlerdi. Eşref eşiktekileri şöyle bir süzdü, konağa çıkan yokuşu hızlı tırmandığı güçlükle nefes alıp verişinden belliydi.

Mimar Sinan İlkokulu'nda beş sene boyunca aynı sırayı paylaşan iki eski arkadaşın bakışları uzadıkça uzadı, yıllar sonra ilk kez karşılaşıyorlardı, biriken özlemleri bir suskunluk vadisi gibi önlerinde açılmıştı. Eşref'in yüzünü çirkinleştiren çiçek bozuğu, masumiyetini örtmeye yetmiyordu. Babasının acımasız, zalimce, işkenceye varan dayakları yüzünden delirdiğini bu semtte yaşayan herkes bilirdi. Zavallı annesi oğlunun günbegün aklını yitirdiğini fark edince, cinnete yakalandığı bir gece yarısında, eve sürekli sarhoş gelen kocasını uykusunda bıçaklayarak öldürmüştü. Ancak her şey için çok geçti, Eşref'in incecik bir iple bağlanmış aklı, kırıklarla, çürüklerle, morluklarla, sigara yanıklarıyla, zincir ve kemer izleriyle, jilet kesikleriyle kaplı vücudunu terk etmekten başka bir yol bulamamıştı.

Eşref etrafına ördüğü görünmez duvarların ardına saklanmıştı, başka türlü böylesi bir acıyla baş edemeyecekti, ancak delirerek hayatta kalabilirdi. Başka bir dünya kurdu kendine. Yaşama tutunabilmek uğruna, soruların ve cevapların, kuşku ve endişele-

rin, sevgi ve nefretin anlam değiştirdiği müphem bir âlemi seçti. Babası mezara, annesi cezaevine giren Eşref, anneannesinin bodrum katında kümesi andıran evinde yaşamaya başladı. Annesi ve anneannesi de kısa aralıklarla ölünce geceler boyunca yalnızlığın rutubetli duvarlarına baka baka kendinden başka kimsenin görmediği varlıklarla konuşmaya başladı.

"İyi misin Eşref, hoş geldin." Cihangir'in sesi çocukluk arkadaşını sevgiyle sarmalar gibiydi. Eşref cevap vermedi.

"Hayırdır Eşref, bir şey mi oldu?" diye bu kez merakla sordu Cihangir.

"Kuş sizin evde mi?"

Cihangir'in boğazı düğümlendi, iki küçük çocuk aynı oyunda acıklı bir tekerlemeyi karşılıklı söyler gibiydi.

"Kuş öldü Eşref."

"Öldü mü?"

"Öldü."

Eşref derin bir sızının elinde rehin kalmış gibi gözlerini yere düşürdü.

"Kuşun ölüsünü bana verin." Düşünceli ve dehşet kaplı yüzüne, solmuş yaprakların hüznü yerleşti. Kafasını yeniden öne eğdi, "Kuşun ölüsünü bana verin" diye tekrarladı. Cihangir şaşkınlıkla kekeledi. "Kuş... kuş... şeyde... arka bahçede."

"Ben girip alayım mı Cihangir?"

"Ne yapacaksın ölü kuşu Eşref?"

Eşref mahcubiyet yüklü bakışlarını kaçırdı, cevap vermedi, sadece kendisinin bildiği bir sırrı muhafaza edercesine gizem yüklüydü. Daha fazla üstelemeden "Gir içeri, al istersen" diye kapının önünde Eşref'e yol açtı Cihangir. Eşref sıkılgan tavırlarla kapının önünde iyice yıpranmış neredeyse kullanılmaz hale gelmiş ayakkabılarını çıkarmaya davranınca "Lüzum yok, öyle gir" dedi Cihangir.

Arka bahçede çiçekli nevresime sarılı halde duran ölü kuşun başında öylece durdu Eşref. Bohça gibi sarılı duran kuşu omuzladı. Geldiği yoldan geri dönerken konağın avlusunda durdu.

"Buradan gidiyor musunuz Cihangir?"

Cihangir bir zamanlar okulun bahçesinde, sokak aralarında, Bozdoğan Kemeri'nin yıkıntılarında çocuk bağırışlarıyla, neşeyle koşuşturup durduğu arkadaşına acıyarak baktı. Düğümlenen boğazından "gidiyoruz" diye bir kelime zorlukla çıktı. Gözleri dolmuştu. İki eski arkadaş birbirlerine şefkatle baktılar. Karşılaşmaların ve kopuşların sonsuz tekrarından ibaretti hayat. Cihangir birden Eşref'e sarıldı. Eşref çekingen bakışlarını duvara çevirdi, bir omzunda ölü kuşu taşırken diğer omzunda ağlayan Cihangir'e hiç tepki vermeden, histeriye tutulmuş gibi sayıklamaya başladı.

"Kıyamet koptu. Hepimizi cehenneme koydular. Kıyamet çoktan koptu. Hepimizi cehenneme koydular. Kıyamet koptu. Kuşlar öldü. Kuşlar öldü."

Eşref sokak kapısına doğru yöneldiği esnada aniden durdu, geri döndü, gözlerini etrafta gezdirirken "Halide Abla da gidiyor mu?" diye sordu. Cihangir hiç beklemediği bu soru karşısında duraksadı, "Anlamadım" dedi. Eşref bu kez daha vurgulu bir sesle "Halide Abla da gidiyor mu?" diye tekrarladı ve cevabını beklemeden akşamın karanlığının içinde gözden kayboldu.

Halide Abla da gidiyor mu?

Ne dedin sen Eşref? Ne dedin sen?

Salona geri döndüğümüzde kardeşlerimden daha şaşkın durumdaydım. Kafamın içinde kuşkular ve sorular dönüp duruyordu: Eşref ne demek istemişti? Yoksa, yoksa, deliler ve hayaletler?.. Hayır, böyle bir şey mümkün değildi, gerçeklikle bağını yitirmiş birinin delilik anındaki sayıklamalarıydı, konağın içine adım attığında hafızası ona bir oyun oynamıştı. Bir yandan da içimde filizlenen akıldışı umuda (zaten umut çoğu zaman akıl-

dışı değil midir?) kayıtsız kalamıyor, gerçekliğinin olmasını diliyordum, çünkü inanmaya ihtiyacım vardı. Seneler sonra ilk kez dışarıdaki hayatla bağ kurmuş gibi hissediyordum. Yerimde duramayınca pencereye yaklaşıp sokağa baktım, Eşref çoktan uzaklaşmıştı, karanlık gök, omzunda taşıdığı ölü kuşla birlikte onu da yutuvermişti.

Zeliha "Neredeyse gece oldu, avukat da antikacı da gelmez bu saatten sonra" diye mırıldandı. "Evden almak istediğiniz eşya varsa kenara ayırın bence. Antikacı kalanlara fiyat biçer." Cihangir de artık kabullenmişti, omuzları çöktü, neler alabileceğini düşünür gibi etrafına bakındı. "Ben ne yapayım eşyayı?" diye kendi kendine söylenircesine konuştu. Nihal üzgün gözlerle abisine baktı.

"Hemen moralini bozma, alıcı zaten hazır, sözleşmeyi bekliyor, para geldiği anda borçlar kapanır. Avukatı ara, yarın sabah erkenden itiraz etsin. Hapse girmeden hallolacak kısa zamanda. Nedim'in iyi bir avukatı vardı. Dilersen onu arayabilirim."

"Nedim'in avukatına ihtiyacım yok. Hem benim için adama yüzünü eğmeni istemem."

"Yüz eğecek bir şey yok. Bize bir yol gösterir. Muhakkak bir çıkar yol vardır."

"Bu saatten sonra yapacak bir şey yok Nihal. Hapiste ne kadar az yatarsam o kadar iyi."

"O zaman sevdiğin eşyaları seç. Çünkü hemen çözülecek, olumsuz düşünmene lüzum yok" diye üsteledi Zeliha.

Hiçbir şeyin daha iyiye gitmeyeceğini biliyorduk, üstelik zorlukların tümünü yalnız başımıza yaşamaya mecburduk, gerçekliği inkâr etmenin geçici tesellisine sığınmak işimize geliyordu. Cihangir'in, Canfeda Konağı'ndaki eşyalardan hiçbirinde gözü yoktu, Harika Ay'la kurdukları bütün hayaller zaman içinde suya düşmüştü; annemin konakta gizlediğine inandıkları paha biçilmez takılar, benzersiz antikalar, kıymetli taşlar, yirmi dört

ayar altınlar gerçekte hiç olmamıştı. Cihangir'in bu yalana gönüllü kanmasını anlamak zordu, maddi zorluklarla geçen yılları birlikte yaşamıştık, Harika Ay'ı elinden kaçırmamak için birlikte uydurdukları peri masalına inanmayı seçmişti. Beklentileri boşa çıkınca ortaya çıkan derin hayal kırıklığıyla baş etmekte güçlük çekiyordu, Harika Ay'la sonu gelmez kavgalara düşmüştü. Bu uğursuz konakta kalan döküntülerin hiçbiri Cihangir'in umurunda değildi. Nihal de aynı fikirdeydi, gönülsüz olduğu sesinden anlaşılıyordu.

"Bir şey itiraf edeceğim, beni ayıplayacağınızı biliyorum. Bu konaktaki çer çöpün benim için bir hatıra değeri yok. Ömrümün sonuna kadar saklamaya değer bulmuyorum. Siz dilediğinizi alabilirsiniz, ben hiçbir şey almayacağım."

Nihal'in sitemkâr sözlerine diğerleri aldırmadı, ben kırıldım. Hiç olmazsa benim odamdan birkaç eşyayı alacağını ummuştum, aramızdaki bağ sanki eşyaların üzerine sinmiş yaşam izleriyle güçlenecekti, gözünde zerre kadar kıymet taşımadığını duymak hayal dünyamdaki iyimser gökkuşağının bütün renklerini soldurdu.

Hayal kırıklığımın üstesinden gelmeye uğraşırken, Zeliha sıkılgan bir edayla "Ben annemin dolabından elbiseler seçeceğim. Kalan takılardan sevdiklerimi alacağım" dedi.

Zeliha'nın bu isteği garip duruyordu. Kardeşlerim, üzerine annemin kokusu sinmiş kıyafetleri, vücudunun bir parçası haline gelmiş yüzükleri, kolyeleri, küpeleri alabileceğini hiç beklemiyorlardı. Oysa yanılıyorlardı, hesap etmedikleri bir şey vardı, anneme dair duyguları Zeliha'yı bir yandan zehirlerken, bir yandan da ona benzemek arzusunu körüklüyordu. Zeliha bu arzudan kendini alıkoyamıyordu. Duyduğu nefretin tüm kaynağı bu noktada düğümleniyordu. Annem aynı zamanda Zeliha'nın zihnindeki mükemmelliğin de simgesiydi. Nefret ve hayranlığın ölümcül karışımı Zeliha'yı bıçak sırtında yaşamaya mahkûm ediyordu.

Bu geceyi defalarca hafızamda yaşadım; özlemlerimizi, hatıralarımızı, burnumuzu sızlatan çocukluğumuzu konuştuğumuzu hayal ettim, ara ara gözyaşlarına boğulduğumuzu, birinin kendini tutamayıp sevgiyle diğerine sarıldığını (bana sarılmalarını ne çok isterdim), doyasıya birbirlerinin kokularını içlerine çektiklerini zihnimde canlandırdım. Ne yazık ki düşlediğim ne varsa kursağımda kaldı. Cihangir'in borç batağına saplanıp hapishaneye düşmesi, Zeliha'nın aşkından vazgeçip şehri terk etmesi, eski kocasıyla sorunlarının Nihal'i tükenişe sürüklemesi hiç hesapta yoktu. Konağın üzerindeki ipotekler, ödenmemiş borçlar, kardeşlerimin ihtiyaç duydukları paralar her şeyin önüne geçti.

Şimdi konuşmanın manası yoktu, Annemin Cihangir'e (aslında Harika Ay'a) yolladığı paralar, tabii ki bankadan alınan borçlardı. Gözleri o kadar kararmıştı ki bu paraların nerelerden geldiğini, değirmenin suyunun nereden aktığını bir gün olsun sormadılar, çünkü muhayyileleri onları kandırıyor, böylece saçma sebeplere tutunuyorlardı. Gerçeği öğrenmekten ısrarla kaçınıyorlardı, bir aksilik halinde para kaynağının kuruması işlerine gelmezdi, gerisi umurlarında bile değildi.

Zeliha'nın annemden aldığı paralar da bankadan hovardaca çekilen kredilerdi. Bunalıma düştüğünde (elbette konu daima Engin olurdu) işi bırakıyor, aylar boyunca bilincini yitirmişçesine eve kapanıyordu. Bereket Nihal'in kocası Nedim (eski kocası demeye alışamadım hâlâ) her seferinde geri dönmesine ses çıkarmadığından hiçbir şey olmamış gibi kumaş fabrikasında çalışmaya devam ediyordu. Ancak fabrikada çalışarak kazandığıyla hiçbir zaman yetinmedi. Kimsenin anlam veremediği sonu gelmeyen ihtiyaçları vardı, sık sık konağın kapısını çalmaktan geri durmuyordu. Engin'le uzun ayrılıklarından birinde, olur da yeniden kavuştuklarında çok geç olmasın diye, gitgide küçülüp zayıflamaya başlayan yumurtalıklarını lüks ve pahalı bir hastanede dondurma kararı vermişti. Sevdiği adamdan çocuk sahibi olmayı

her şeyden çok istiyordu. Annem kendinden hiç beklenmeyecek bir hoşgörüyle itiraz etmeden istediği parayı verdi. Tabii bankaya biraz daha borçlanarak.

En acısını hatırlamak istemesem de bu gece anlatmak en doğrusu. Madem hikâyeler bir bir ortaya dökülüyor, bunu gizlemek yersiz. Her hikâye kendi zamanını beklermiş.

Bundan yedi yıl evvel babam yeniden ortaya çıktı. Bu seferki tesadüfen sokakta karşılaşmaktan farklıydı. Bir akşamüzeri çalan telefonun diğer ucundaki yabancı ses, babam Ethem Bey'i otobüs durağındaki bankta yarı baygın ve epey perişan bir halde bulduklarını, en yakındaki hastaneye bırakmak üzere yolda olduklarını haber verdi. Annem, eski kocasıyla aralarında hiçbir bağ kalmadığından o telefonu kapatıp hayatına devam edebilirdi ama yapmadı, gece vakti uzak semtlerden birindeki hastanenin acil servisinde, duvar dibindeki sedyenin üzerinde yatan babamın yanına gitti.

Babam tanınmaz bir haldeydi, yakalandığı ağır hastalık yüzünden vücudunun bir yanı tutmuyordu; hafızası parçalanmış, zayıf bir kibrit alevi gibi sönmeye yüz tutmuştu. Uzun yıllar evvel zabıta memurluğunu terk ettikten sonra sosyal güvencelerini yitirmişti, hastane masraflarını karşılayacak durumda değildi. Uzun ve meşakkatli tedavileri birinin üstlenmesi gerekiyordu, annemden başka kimsesi yoktu.

Babam tedavileri tamamlanınca bir bakımevine yerleşmek zorunda kaldı. Alibeyköy sırtlarındaki derme çatma, rutubetin nefesini tıkadığı evde tek başına yaşamasının imkânı yoku. Artık hiçbir şeyi hatırlayamıyordu, sürekli bakıma muhtaç hale gelmişti, doktorların ve hastabakıcıların gözetiminde kalması zorunluydu, adamakıllı bakılmasının bedelini de birinin ödemesi mecburiydi, diğer koşullarda bir nevi ölüme terk edilecekti.

Babam bir buçuk yıl evvel hayatını kaybetti. Hasta düşmesinden öldüğü güne kadar geçen altı yıl boyunca bütün masraflarını

annem karşıladı, öylesine ağır bir yükün altına girmişti ki yine bankaya borçlanmaktan başka çaresi kalmamıştı. Zaten zorluklarla boğuşurken eski kocasını sokağa, ölüme terk etmeye gönlü elvermemişti. Babamsa, yıllarca karısının kendisini aşağıladığını düşünerek sürdürdüğü hayatını (annemin paşa ailesine karşın babam zabıta olmaktan utanıyordu ve annemin de bunu yüzüne vurduğunu düşünüyordu) bir bakımevinde geride bıraktı.

Canfeda Konağı'nı açgözlülükle, elbirliğiyle yiyip bitirmiştik, ayakta zor duruyordu, bakımsızlıktan her yanı dökülüyordu, yeni sahiplerinin elinde artık başka hikâyelere gönlünü açacaktı. Bizim olan her şeyin ve yaşantımızı değiştireceğini umduğumuz bütün mucizelerin bittiği yerdeydik, hayat bizi dışarı itmiş, eksik kalan hikâyelerin içinde mutlu gözükmeye çalışmak ruhumuzu yormuştu. Bütün hırçınlığımızla geçmişe saldırıp elimize geçirdiğimiz günah keçilerini sarp ve yalçın kayalardan aşağı fırlatıp kendimizi temize çekmenin yolunu arıyorduk.

Cihangir duvarda asılı duran bir hazineye bakarcasına Handan Hanım tablosuna dikti gözlerini, Zonaro Vakfı'ndan henüz haber yoktu, gelecek güzel haberi düşününce gözlerinin içi parıldadı, kendinden geçmiş gibiydi, Nihal'in konuşmasıyla kendine geldi.

"Halide Ablamın odasının anahtarının nerede olduğunu biliyor musun Zeliha Abla?"

Nihal'in sorusu ölü bir kuş gibi duvara çarptı.

O kapıyı sahiden açacak mısınız Nihal? Şimdi sıra benim hikâyemde mi?

Bedeli ne olursa olsun kapının kilidi açılacak mı?

İndim Yârin Bahçesine Gülden Geçilmez

"Şimdi tövbe etsem, Allah günahlarımı affeder mi dersin Derviş?"

Yan hücredeki Langalı kabadayının ortalığı inleten davudi sesi, şimdi dingin ve bitap çıkıyordu; birkaç saat evvelki cevelandan, korkudan, hiddetten eser kalmamıştı, sırtı yere çalınmış, yorgun ve mağlup bir pehlivan gibi ağır ağır nefes alıyordu. Dışarıdaki gürültüler, amansız yangınla dövüşenlerin keşmekeşi gecenin karanlık sükûtiliğinde daha çok duyuluyordu. Gece yarısına rağmen yangın sönmek bilmemişti; anlaşılan o ki bu yangın da büyük ataları gibi azgın bir iştahla İstanbul'u yiyip bitirecekti.

"Neden affetmesin Langalı? Allah'ın merhametine hudut çizilir mi?

"Dışarıdaki canhıraş sesleri, feryat figanları duymaz mısın, göğün göğsünü kızıl kana boyayan yangını görmez misin Derviş? Sanki bizi birazdan mahşer yerine çağıracaklar, huzurda toplanacağız. İdamdan evvel belki yangın canımızı alacak. Allah, 'tövbe etmek için şimdi mi aklın başına geldi' diye sormaz mı bana?"

Sesine çöreklenen koyu ümitsizlik ciğerimi yaktı, en müşfik teselli sözlerini gönlümde arar dururken, Dolapdereli zindancı hırıltılı, bet sesiyle münasebetsizce araya girdi.

"Ecel gırtlağına yapışmış, ne tövbesi Langalı? Firavun, Musa'nın peşinde tam suda boğulurken iman etti de ne oldu? Ölürken edilen tövbenin kime faydası var? Sen derdine yan."

Zindancının kahkahası duvarlara çarpa çarpa koridorda dolandı. Seneler içinde kalbinde kök salmış, her yanını çürütüp karartmış saf kötülük, ortaya çıkmak için fırsat kolluyordu; adamcağızı idamdan evvel bir kere daha öldürmekti niyeti. Canını acıtma imkânını bulmuşken, adamın yarasına tuz basmaktan imtina etmedi. Ustası da ona böyle öğretmiş olmalıydı: Zindan dediğin huzur değil eziyet yeriydi, bu işin hakkını vermek demek mahkûmların ezasına eza katmak demekti. Langalı'nın nefesi daha da ağırlaştı, derin bir iç çekti. Yalnızca onun duyabileceği bir sesle konuştum.

"Sen o zalime aldırış etme. Kulak ver hele, sana bir mesel anlatacağım."

Langalı'nın duvara yanaştığını anladım. Duvarın iki yanına sırtımızı yasladık. İki biçare. İki ölü.

"Kıyamet gününde Allah bir adamın cehenneme girmesine hükmetti. Adam, meleklerin kolları arasında huzurdan alınıp cehenneme götürülürken başını çevirip arkasına baktı. Allah meleklerine 'şu kuluma sorun bakalım neden geri dönüp bakmış' diye buyurdu. Melekler adama sebebini sordular. Adam da mahcubiyetle boynunu büküp 'Rabbimin sonsuz affını, merhametini ümit ediyordum' dedi. Bunun üzerine Allah "ben kulumun zannı üzereyim, mademki benim affımı ümit etti, onu cennetime koyun' diye buyurdu. Asıl isyan, insanın işlediği günahlardan ziyade, Allah'tan ümit kesmektir Langalı. Yeter ki samimi bir pişmanlıkla Allah'ın rahmetini dile."

Langalı sessizleşti, birkaç kesik hıçkırık duyuldu, bu adam belki de ömründe ilk kez ağlıyordur diye içimden geçirdim. Titreyen bir sesle konuşmaya başladı. Sanki duvar aramızdan kalkmış, doğrudan sırt sırta vermiştik, öylesine yakınımdaydı ki neredeyse kalbinin sesini duyacaktım.

"Sana bir sual daha edeceğim Derviş? Ben cahil adamım. Anlayacağım gibi anlat. Ölümü nasıl bu kadar sabırla, ağırbaşlılıkla bekliyorsun? Delirmemek için aklından neler geçiyor?"

"Ömrünün en mesut gününü düşün Langalı" diye cevap verdim. "Ömrünün en mesut gününü... Şimdi farz et ki o güzel vakitleri tekrar yaşıyorsun. Gözlerini kapat, kendini orada hayal et. Vücudun burada kalsın, ruhunu kanatlandır gitsin. Parlak tüylü bir kuşu getir gözlerinin önüne, sonra şu daracık pencereden uçur."

Langalı'nın nefesi başka türlüydü, muhtemelen sözümü dinleyip gözlerini kapatmış hayale dalmıştı. Şehirdeki yangının hararetini, boğuculuğunu sırtına yüklenmiş incecik bir gece yeli zindanın küçük penceresinin demirlerinden içeri kafasını şöyle bir uzatıp kaçıverdi. Gözlerimi sımsıkı kapadım ve ben de hayatımın en mesut gününü hayal ettim: Handan'la Kağıthane Deresi'nin yanındaki çayırda buluştuğumuz o muhteşem günü.

Sâdâbâd'ta, insanın kalbine aşk ve ferahlık katan nazlı rüzgâr yüzümüzü, boynumuzu, kollarımızı okşuyor, bin bir işveyle sağımızda solumuzda dolanıp, bizi aynı masalın içine çekiyordu. Kaderden ve gözlerden ırak, Âdem ve Havva'yla birlikte cennetten düşen küçücük bir gülistanın içine sığınmıştık. Aşk etrafımıza koruyucu bir duvar olmuş, dünya hepten yokluğa yuvarlanmış, birbirimizin gözlerinden öte bir şey göremez olmuştuk. Uzun uzun konuştuk ve ona ilk kez izdivaç hayalimden apaçık bahsettim. Hislerimi kelimelere sığdıramamanın acısı neymiş o an öğrendim; elimden gelseydi göğsümü tam ortasından yarıp kalbimi gösterecektim. Âşığın ıstırabı kelimelerden medet ummaktır.

Ruhumuzu sarmalayan şevkin ortasında Handan durduk yere mahzunlaşmıştı. "Neyin var Handan?" diye yeisle sordum. Yüreğim ağzımdaydı, gözlerimi açtığımda her şeyin kısacık bir rüyadan ibaret olacağına dair endişeler içindeydim.

"Korkarım ki bu izdivaca mâni olacak epeyce müşkül vardır Derviş Ali."

"Paşa babanın müsaade etmeyeceğinin farkındayım Handan. Mütemadiyen bunun kederini duyuyorum. Lakin başka türlüsü-

nü de düşünemez oldum. Seni bir şeye mecbur edemem elbette. Sana hem babalık hem analık etmiş, üzerinde hakkı var. Babana isyan etmeni beklemek sana haksızlık ama sen de bilirsin ki gönül ferman dinlemez."

"Mesele babamdan ibaret değil ki!"

"Başka ne müşkül var Handan?"

Önümüzde savrularak uçuşan yaprağa takıldı bakışları.

"Senin bir yolun var. Benim hayatım bambaşka. Haremlik selamlık bilmem, tekke, dergâh bilmem. Resim yapmaya, ileride şahsi sergiler açmaya adadım ömrümü. Gün gelecek bunlar seni huzursuz edecek. Gözüne batacak. Ağır gelecek. Yüreğindeki hülya dağılınca her şeyi başka türlü göreceksin."

"Benim senden öte bir yolum yok Handan. Bunu bilesin. Senin haberin yok, lakin ben her anımı seninle yaşıyorum. Senin hülya sandığın benim varlığımın bir parçasıdır."

Başımı öne eğdim, leylak kokusu yüzüme hafifçe dokunup geçti. Handan'la halihazırda yan yana bile gelemeden, elemli bir ayrılığın pençesine yakalanmıştık. Az evvel içinden hayat fışkıran masmavi gök, yemyeşil otlar, kahverengi toprak, ateş kırmızısı gelincikler, şimdi yüreğimi hırpalıyor, saadet diye tutunduğum her şeyin koca bir yalandan ibaret olduğunu haykırıyordu. Karşılaştığı her güzelliğin bir serap olduğunun şuurunda, lakin yine de gördüğü her seraba, bile isteye aldanmaktan vazgeçememiş zavallı bir çöl yolcusuydum ben. Aşksız kalmaktansa, çölün yakıcı toprağını, su niyetine, kana kana, kurumuş dudaklarıma değdirmeye razıydım.

"Ben de senden başka bir şey düşünemez oldum Derviş Ali. İlk günden bu yana aynı suali kendime sorup duruyorum: Birlikte yürüyeceğimiz bir yol bulabilir miyiz hakikaten? İstemek kâfi midir? Aşkın kudretinin her zorluğun üstesinden gelebileceği şairlerin, romancıların zannından, uydurmasından mı ibarettir? Bir yalana bile isteye ne kadar kanabilir ki insan?"

Başımı kaldırıp Handan'ın yüzüne baktım. "O yolun sonu ölüm olsa bir tek geri adım atmayacağıma yemin ederim. Bundan ötesine kuvvetim kâfi gelmez zaten. Aşkımın kuvvetiyse vücudumun katbekat üzerindedir. Zira seni bütün ruhumla seviyorum."

Bir yalıçapkını yeminime kefil olurcasına başımızın üzerinde dönüp dururken uzaktan tambur eşliğinde bir nağme yükseldi: *İndim yârin bahçesine gülden geçilmez.*

Handan çantasını açtı, ona hediye ettiğim tarağı çıkardı, inci beyazı parmaklarını mavi firuzelerin üzerinde gezdirirken, tarağa değil de yüzüme dokunuyormuş gibi heyecanlanmıştım. Asıl zorluk, ağır yük benden ziyade onun incecik omuzlarındaydı; babasına, muhitine ve ona talip adamların tutkulu ısrarlarına göğüs germek hiç de kolay değildi. Benimle izdivaç niyetini duydukları anda kıyamet kopacaktı. "Acaba ondan çok şey mi bekliyorum, benim aşkım uğruna hayatını altüst etmeye değer mi?" diye içimden geçirince ruhum daraldı.

Uzaktaki tamburun sesine yapraklar da eşlik etmeye başlamıştı. Sustuk. Hakikat âleminin ceberut çehresinden uzak kalabilmek için gurup vaktine kadar yan yana sessizce oturduk. Âşık olduğun kadının yüzüne bakmanın insanı sarhoş edeceğini de o gün öğrendim. Kaderimi, rüzgârda Handan'ın yüzüne düşen bir tutam zülfüne bağlamıştım. Kendimize, aşkları uğruna hayatı geride bırakmayı göze almış iki yolcunun önünde uzayan ezeli bir çöl yaratmıştık; lacivert göğe asılı duran parlak yıldızlarla dolu gecelere de sarı güneşin altında kuruyup çatlayan gündüzlere de çoktan razıydık.

Ayrılırken Handan "Bana biraz zaman ver Derviş Ali" dedi. "Beni sevmeye devam ettiğin müddetçe ruhum kuvvet bulacak. Sen beni seversen, ben her şeyin üstesinden gelirim. Benim için telaş ettiğini biliyorum. Tasalanma, babam biricik kızının mutluluğuna mâni olmayacaktır. Açık fikirli biridir ve aşka inanır. Senden tek istirhamım Binbaşı Rıfat'la karşılaşırsan bir münakaşaya

girme. Seni rahatsız etmeye yeltense de benim hatırım için sus ve geç. İki senedir peşimde. Lakin içimde ona karşı sevginin zerresi dahi yok. Rıfat umurumda bile değil. Ben seninim Ali. Bunu sakın unutma!"

Ertesi gün ilk iş Akaret-i Seniyye'ye, Zonaro'nun yanına gittim. Söze nasıl gireceğimi bilemediğimden sessizce yanında durdum. *Dervişler* tablosu her geçen zaman insanı biraz daha içine çekecek kadar şahesere dönüşmüştü. Dervişlerden biri kendisiydi; bu şehre, bu ülkeye, bu insanlara duyduğu yakınlığı gösterebilmek için kalabalığın içine kendi yüzünü de yerleştirmişti. Işığa, renklere, yüzlere, hareketlere büyülenmişçesine bakarken Zonaro birden durdu.

"Yüzünde endişe ve mutluluk iç içe geçmiş Derviş Ali. Gözlerinde, alnında, dudaklarında bu iki duygu mütemadiyen yer değiştiriyor. Sana bakınca Caravaggio tablosundan bir insanı karşımda kanlı canlı görür gibiyim. Görünenin altında başka şeyler saklı, karmaşık, şaşkın ve belki çaresiz... Dünya üzerinde insanı bu hale getirebilecek çok az duygu olabilir: Aşk, ihanet yahut iman. Peki senin derdin hangisi genç dostum?"

Fausto'nun yüzümü bir mektup gibi okuması beni hem sevindirmiş hem de biraz tedirgin etmişti.

"Aşk" dedim kısık bir sesle.

"Aşk bütün duyguları kendi içinde topladığı için hislerin en kudretlisidir. Âşığın yüzünü resmetmek ressamlar için en zorudur bilir misin? Zira her baktığında başka bir şey görürsün ve neyi, nasıl anlatacağını bir türlü bulamazsın. Bir kadına yahut Tanrı'ya duyulan aşk her insanda başka ruh halleri başka görüntüler yansıtır. Botticelli üstadın Venüs'üne bakmalısın genç dostum. O büyülü gücü belki bir parça hissedebilirsin. Galiba kalbinizdeki hanımefendiyi tanıyorum ve yüzünüze sirayet eden endişenin bir sebebi de kalbinizi kuşatan imkânsızlıklar değil mi?"

Sessizce kafamı salladım.

"Size bütün kalbimle söz veriyorum. Mutluluğunuz için elimden gelen ne varsa yapmaktan geri durmayacağım. Refik Paşa'ya bizzat kendim gidip meseleyi anlatacağım ve gönülsüz davranırsa muhakkak ricacı olacağım. Daha geçtiğimiz hafta Elisa'yla bunu konuştuk."

Bir an sendeledim "Elisa Hanım'ın bundan haberi var mı?" diye sordum.

"Handan'la birbirinize nasıl baktığınızı saklayabildiğinizi mi sanıyorsunuz? Bunu anlamamak için kör olmak lazım."

O gün sevinçten başım döner bir vaziyette Aksaray'a döndüm, içim içime sığmıyordu, Handan'la aşkımızdan başkalarının da haberdar olması gizli bir haz veriyordu, her yanımı ferahlık kaplamıştı.

Lakin bu neşe hali uzun sürmedi, birkaç gün sonra Zonaro, Refik Paşa'nın tahmininden çok öte bir tepki verdiğini üzülerek anlattı.

"Türkler beklemedikleri bir meseleye karşı evvela şiddetli bir tepki gösterirler lakin zaman içinde kalpleri yumuşar. Refik Paşa'ya zaman verelim, muhakkak bu katı inadından dönecektir. Bir dahaki görüşmeye Elisa'yla gideriz, bu konuda benden daha maharetlidir. Yeise düşmeyiniz, sakın ümitsizliğe kapılmayınız genç dostum. Aşk hepimizden kudretlidir."

Hiçbir teselli sözü kalbimi rahatlatmıyordu, Handan'ın babası Refik Paşa'nın, Sinyor Zonaro'nun anlattığından çok daha şedit ve asabi bir tavır içinde olduğundan emindim. Yine de son bir umut beklemekten başka çarem yoktu. Refik Paşa'nın öfkesinin geçeceğine, inadının kırılacağına ve Handan'la evlenmemize razı geleceğine, çocuksu bir saflıkla inanmaya zorladım kendimi.

Ne kadar saf olduğumu birkaç gün içinde acılar çekerek anladım.

Aksaray'da yatsıyı müteakip evime dönerken, bir anda çevremi dört beş kişi sardı. İçlerinde grubun başı gibi hareket ede-

ni "Handan Hanım'ın namusuna göz diken ırz düşmanı çulsuz sen misin?" diye üstüme geldi. Daha ne olduğunu anlayamadan hepsi birden üstüme çullandı ve ellerindeki sopalarla acımasızca, rastgele vurmaya başladılar.

Karanlığın ortasında tanıdık bir sesle kendime geldiğimde ağzımdaki acımtırak tattan ve burnuma dolan kan kokusundan midem bulandı. Gece yarısında eski komşumuz Dilaver Efendi başımda havlayan sokak köpeklerinin sesinden rahatsız olunca dışarı çıkmış, beni duvar dibinde kanlar içinde sere serpe yerde yatarken bulmuştu. Yüzüm öylesine darmadağın ve kan içindeydi ki beni tanıyamadı "Sen kimsin evladım?" diye endişe ve şefkatle sordu. Gözlerimi açamıyordum, yaşlı adamı sesinden tanıdım, güçlükle "Ben Derviş Ali'yim" diyebildim. Sonra yine bayılmışım. Tekrar kendime geldiğimde aradan iki gün geçmişti. Rahmetli anacığımın ahretliği Bedia Teyze başımda bekliyordu, gözlerimi açtığımda "Elhamdülillah, Rabbime bin şükür" deyip gözündeki yaşları sildi. Lakin kemiklerime kadar sirayet eden acıya tahammül edemeyince yine bayılmışım.

Aradan geçen günleri hatırlayamıyorum. Tek hatırladığım gözlerimi Gureba'nın bir odasında açtığımdı. Yanımda Hacı Mehmet Baba refakatçiydi. Elleriyle alnımı, saçlarımı okşadı "Ya Allah, ya Şafi" dedi. Acılarım biraz daha azalmıştı. "Birazdan Şeyh Efendi gelecek" dedi. içime bir ağırlık çöktü. Efendiciğime böyle görünmekten utanmıştım. Birkaç saat sonra Şeyh Efendi geldi, yanında biri daha vardı. Sinyor Zonaro endişe yüklü bakışlarla "Genç dostum, sana ne oldu böyle, seni bu hale kim getirdi?" dedi. Şeyh Efendi bir çocuk gibi yüzümü okşarken mübarek ellerini tutup öptüm. Gözlerimden yaşlar boşanıyordu.

Aynı gün ikindiyi müteakip bir başka ziyaretçinin geleceğini bildirdiler. Handan odaya girdiğinde küçük bir çığlık attı. Aslında o çığlığın kalbinin derinlerinden koptuğunu ve gerçekte ne kadar kuvvetli olduğunu hemen anlamıştım.

"Sana neler oldu Derviş Ali? Seni ne hale soktular? Sana bunu kim yaptı?"

Gözlerimi kaçırdım, cevap vermedim, cevabın ne olduğunu zaten biliyordu.

"Benim yüzümden" deyip ağlamaya başladı. "Benim yüzümden" diye sayıklamaya devam etti.

"Ağlama Handan" dedim, "ne olur ağlama. Sen beni sevmeye devam et. Öldürseler de gam yemem. Yeter ki sen üzülme."

"Bir daha o konağa dönmeyeceğim. Benim yerim senin yanın Derviş Ali. Bir daha sana bunu yapmalarına müsaade etmeyeceğim. Önce beni öldürmeleri lazım."

"Böyle şeyler söyleme Handan."

"Bu dünyada senin yanından başka hiçbir yerde mesut değilim. Geri dönmeye niyetim yok. Babam izdivacıma razı gelmezse Handan diye bir kızı olduğunu unutsun madem. Ömrüm boyunca ona saygıda kusur etmedim, benim saadetime mâni olmaya da hakkı yok."

Refik Paşa, kızının kararından hoşnut olmadı, adeta deliye döndü, ne yaptıysa Handan'ı sözünden döndüremedi. Babasının katılaşmış kalbini yumuşatmak da mümkün olamayınca Handan evi temelli terk etmeye karar verdi.

Şimdi, o saadet dolu anları hatırlarken, ölümü beklediğim bu berbat kokan zindanda dahi yüzümde bir tebessüm doğuyor. Handan'la Üsküdar Tekkesi'nde nikahımız kıyıldı. Fausto Zonaro, Elisa Hanım, Ardeşes, Cemal, Mihri Hanım ve resim talebelerinden birkaç kişi daha oradaydı. Şeyh Efendi nikahımızı kıydıktan sonra hayır dualarını etti.

Anacığımın gözü gibi baktığı, izdivacım için sakladığı firuze yüzüğü Handan'a düğün hediyesi olarak takdim ettim. Ölesiye mutluyduk. Handan Vefa'daki konağı bırakıp benimle Aksaray'daki köhnemiş evde yaşamaya başladı. Gözümüz birbirimizden başka şey görecek halde değildi. O eski ev sanki bir Boğaz

köşkü, sanki bir yazlık saraydı. O günden sonra güneş bir başka doğmaya başladı, karanlık odalar birden aydınlanmıştı sanki. Gariban evimiz Handan'la şenlenmişti. Anacığım o günleri görseydi sevinçten iyileşir, ayağa kalkardı.

Handan bu yeni hayata hemen uyum sağladı, ömrü konakta geçen bir paşa kızının bu kadar kalender olması beni hem şaşırtıyor hem de dünyanın en mesut insanı yapıyordu. Mahalleli de en az benim kadar şaşkın ve mesuttu, bu konak hanımefendisinin tevazuundan etkilenmiş, evimize yemekler, zahireler taşımaya başlamışlardı. Yine de içimde "Acaba Handan gerçekten bu hayatın içinde huzurlu mudur?" diye kuşkulu bir sual dolanıp duruyordu.

Fakirhanemizin ilk misafirleri Zonaro Ailesi'ydi. Fausto, İtalya'dan getirttiği ve üzerinde Venedik gondolları olan harikulade bir boya kutusuyla, Harbiye Nazırlığı'ndaki paşalar için hazırlanan pahalı bir cep saati hediye etti. Elisa Hanım da üzerini kendi elleriyle boyayıp süslediği, alt tarafına H ve A harflerini nakşettiği porselen bir vazo getirmişti. Handan boya kutusuna hayran kalmış, kullanmak için sabırsızlanmıştı.

Rengârenk çiçeklerle süslü vazo da Handan da başka âlemlerden gelmiş gibi duruyordu, evin köhnemiş havası büsbütün değişmiş, hastaları hatırlatan solgun çehresine renk gelmişti.

Kahvelerimizi neşeyle içip oradan buradan sohbet ederken Zonaro'nun yüzü birden ciddileşti.

"Dilerim burada huzura kavuşursunuz, lakin sizi rahatsız etmelerinden endişe duyar ve başka bir şehre gitmeyi arzu edersenız, elimden geleni yapmaya hazırım. Hatta hep birlikte memleketim San Remo'ya gideriz. İyi olmaz mı?"

Handan'ın yüzünde zoraki bir gülümseme belirdi "Hocam siz İstanbul'a âşıksınız, bu şehirle rabıtanız biz Türklerden bile kuvvetli. Terk edebileceğinizi hiç sanmıyorum. Çocuklarınız burada dünyaya geldi, Osmanlı milletinden oldular bile. Hem onlar da gitmeye katiyen razı gelmezler."

Zonaro hüzünlü bir tebessümle hepimizi şöyle bir süzdü, başını kederle öne eğdi, bir şeylere üzüldüğü muhakkaktı.

"Devlet-i Âli kaynıyor. Senelerdir bu şehirdeyim, nice zor vakitlere şahitlik ettim. İstanbul'da daha evvel hiç rastlamadığım türden bir hareketlilik var. Yıldız'dakiler pek konuşmuyor ama çok yakında bir şeyler olacağını anlayabiliyorum. İçimde kötü bir his var, dilerim doğru çıkmaz. Zannım o ki bizim buradan ayrılma vaktimiz çok uzak değil."

Kısa bir sükût kapladı odayı, "Üstat bedbin olmayınız, İstanbul'da her daim hava değişir, sonra yine eski haline döner. Vehimlere kapılıp da bizi terk etmeyin. Her şey düzelir inşallah. Padişah Efendimiz de meclise hürmet etmek lazım geldiğini her vesile tekrar ediyor," dedim.

"Bu seferki başka" diye itiraz etti Zonaro, "artık Sultanın da kuvveti kâfi gelmez bir şeylere mâni olmaya."

Yüreğimizi bir yeis kapladı, Zonaro'nun Devlet-i Âli'ye dair fikirlerinin vehimlerden, kuruntulardan ibaret olmadığının idrakindeydik. Önümüzdeki günler uğursuz hadiselere gebeydi. Benim aklım fikrimse Handan'daydı, babası Refik Paşa'nın yahut Binbaşı Rıfat'ın bize bir kötülük yapmalarından endişe ediyordum. Bunu Handan'la hiç konuşmuyorduk ancak onun da içinde bir korku olduğunu anlayabiliyordum.

Filhakika, öyle şeyler yaşadık ki endişelerim bunların yanında hafif kaldı.

Bu kadarını katiyen düşünemezdim.

O gece Handan'la birbirimize daha evvel hiç olmadığı kadar sıkı sıkı sarıldık, muhtaç olduğumuz bütün emniyet ve teselli birbirimizin vücudunda saklıydı.

Benim Hikâyem

Edirnekapı Mezarlığı'ndan konağa döndükten sonra annem henüz elleri taze mezar toprağı kokarken ilk iş olarak hiçbir şeye dokunmadan odamın kapısını kilitledi ve o günden sonra bir daha kimse o kapıdan içeri adım atmadı. Odamın önüne kadar gelip de ikircikli bir ruh haliyle, tereddüt içinde ellerini kapı koluna uzatanlar (ki annem defalarca yapmıştı) vazgeçip geri döndüler.

Ölenlerin ardından odalarını kilitlemekle acılarımızı da oraya hapsetmiş olur muyuz? Seneler sonra o kapı yeniden açıldığında unutulmanın tozlarıyla kaplı odada hapsolmuş kederler bir anda üstümüze mi saçılır? Zihnimizin de böyle penceresiz, dar odaları var; hiç yaşanmamış olmasını dilediğimiz kötü hatıraları oralara kapatıyoruz ve kapısına kalın asma kilitler vuruyoruz. Sonra bir an geliyor, kısacık bir an, bir karşılaşma belki, yahut bir fotoğraf, bir şarkı mesela, bir film afişi, tam o anda kalın asma kilitler bir örümcek ağı kadar kolayca dağılıveriyor, kendimizi pat diye o acı hatıranın içinde buluveriyoruz. Kötü hatıralara kilit vurulamaz.

Kardeşlerim konağın merdivenlerini aheste tırmanırken zihnim sorularla dolup taştı. Son anda bir aksilik olacağından, odanın kapısına kadar gidip geri döneceklerinden korkuyordum. Senelerdir hayalini kurduğum an gelip çatmıştı ama içimdeki kötü sesleri ne yapsam durduramıyordum. Zeliha, annemin odasındaki şifonyerin en üst çekmecesinden odamın anahtarını alıp diğerlerinin yanına geldi. Bir an suskunluk içinde bakıştılar, o suskunluğun bir vazgeçişe işaret ettiği düşüncesiyle yüreğim ağzıma geldi. Zeliha'nın titreyen bir elle uzattığı anahtar kilidin yuvasın-

da dönerken eskilerden kalma yorgun bir ses döküldü kapıdan. Yılların ağırlaştığı acının nefesiydi.

Odamın içi havasız ve tozluydu ama dağınık değildi, geride derli toplu bir dünya bırakmıştım. Odaya adım attıklarında kardeşlerimin yüzüne birdenbire çöküveren yoğun keder, kalbimi bir sevgi tesellisiyle doldurdu. Sevginin parlak yüzü bazen kederin kara maskesiyle kaplanır. Sessizce odamın dört bir köşesine dağılıp benden geride kalan hatıralara şefkat ve özlemle dokunmaya başladılar. Hiçbirinin ağzını bıçak açmıyordu. Ortalık bir ayin suskunluğuna büründüğü esnada, büyük bir gürültüyle elektrikler kesildi, konak ve şehir ansızın karanlıklara gömüldü. Henüz şaşkınlığımız geçmemişken başlayan ve kulakları sağır eden güçlü bir siren sesi geceyi kanatarak parçaladı. Uğursuzluk yakamızı bırakmıyor, diye geçirdim aklımdan, bu anı yaşamak için gösterdiğim sabır ve meşakkatin tümü boşa gitmişti, başımdan aşağı kaynar sular döküldü. Karanlığın içindeki siren sesleri şehrin çığlıklarını andırıyordu.

"Şimdi ne yapacağız?" diye sordu Zeliha.

Ne olur gitmeyin Zeliha. Biraz daha kalın odamda.

"Dışarıda neler oluyor acaba? Sesler kesilmek bilmiyor. Korkarım burada tıkılıp kalacağız. Ne kadar sürecek belli değil, aşağı inelim isterseniz" dedi Cihangir. Solan umudumu yeşerten Nihal oldu.

"Cihangir Abi, çakmağını verir misin? Kitaplığın alt dolabında Halide Ablamın mumları olacaktı. Eskiden çeşit çeşit mum alırdı, hava karardığında odasında mum yakmayı çok severdi."

Demek hatırlıyorsun Nihal? Buna ne kadar sevindiğimi bilemezsin. Hafta sonlarında eve geldiğinde birlikte Eminönü'ne kadar yürüyüp Tahtakale'deki dükkânlardan çeşit çeşit mumlar seçerdik. Sen en çok üzeri sarı yaldızlarla kaplı mumları severdin.

Nihal, kitaplığımın alt dolabındaki mum kutusunu o karanlıkta eliyle koymuş gibi buldu. İçimi bir sevinç rüzgârı doldurdu.

Kırmızı kutudan çıkardığı üç mumu özenle yakıp masamın üzerine ve kitaplık kenarına yerleştirdi, ortalık mumlardan süzülen ışıkla aydınlandı. Nihal dans eden minik mum alevini izlerken yüzüne çarpan aydınlıkla bütün yorgunluğuna rağmen çok güzel görünüyordu. "Ben en çok sarı yaldızlı mumları severdim" deyip gülümsedi. Ben de gülümsedim. Mumları seven insanlar yaşadıkları anın kıymetini bilirler. Mum karanlığın içinde süzülen, narin ruhlu insanların duyabildiği, içli ve ağır bir şarkıdır. Mum yakan kardınlar, hayallerinden vazgeçmeyen kadınlardır.

Cihangir, masamın önündeki koltuğa, Nihal de yatağımın ucuna oturdu. Zeliha ayağını daha rahat uzatabilmek için kitaplığın önüne, halının üzerine yerleşti. Kardeşlerimle Canfeda Konağı'nda, benim odamda bir aradaydık işte, mutluluktan gözüm hiçbir şeyi görmüyordu, on altı yıllık esaretim bile eskisi kadar acıtmıyordu artık. Nihal'in gözü masanın üzerindeki bibloya takıldı. Elinde tuttuğu kitabı okuyan şapkalı, fırfırlı elbiseli genç bir kızdı; elbisesindeki lacivert, dudağındaki kırmızı, şapkasındaki mavi, kitabın kapağındaki kahverengi, hepsi hâlâ capcanlıydı.

"Kitap okuyan kız biblosunu, Halide Ablam benim için almıştı. İlkokul beşe geçtiğim sene galiba. Mısır Çarşısı'nın arka sokağındaki küçük bir dükkândan. Yüzlercesi arasından neden bunu seçmiştim acaba? Kitap okuduğu için mi?"

Evet elindeki kitap yüzünden seçtin Nihal. Küçükken de okumaya yazmaya düşkündün. O zamanlardan belliydi ileride romancı olacağın. Dükkânın raflarındaki bibloların arasından dikkatini ilk bu çekmişti. Belki biblo kızın sesini duydun, yalnız ikinizin duyabileceği bir sesti.

"Bu evde sadece Halide Ablam'la hatıram var sanki. O kadar çok zaman geçirdim ki bu odada, konak deyince hayalimde burası canlanıyor. Evci çıktığım günlerde kendi odamdan ziyade burada kalmayı severdim. Hiç kimse benimle vakit geçirmek istemiyordu galiba; annem yüzüme pek bakmıyordu, siz de kendi âleminizdeydiniz, ne yaptığımla ilgilenmiyordunuz, yapayalnız

kalıyordum, bana sadece Halide Ablam ilgi gösterdiğinden, kendimi her fırsatta onun yanına atıyordum."

Nihal'in söyledikleri Cihangir'i rahatsız etmiş gibiydi. Kafasını kızgınlıkla ona çevirdi ama uzun ve şiddetli bir öksürük söze girmesine mâni oldu. Öksürüğü dindikten sonra tükürük bulaştı mı diye eliyle üstünü başını yokladı, karanlıkta bir şey belli olmuyordu. Ardından Nihal'i bir süre tereddütlü bakışlarla süzdü, içinde sakladıklarını açığa vurmakta kararsızdı.

"Bizi suçluyorsun da seni yatılı okula gönderme fikri Halide Abla'nındı."

Nihal olduğu yerde buz kesti, duyduklarına inanmakta güçlük çekiyordu. Gözlerini kırpıştırdı. Karanlıkta gördüm. Cihangir'in durmaya niyeti yoktu.

"Annemin aklına yatılı okul fikrini sokan Halide. Bizi ilgisizlikle suçladığın kadar keşke ona da bir kerecik sorsaydın bunu neden yaptığını."

"Doğru değil bu Cihangir Abi!"

Doğru değil bu Nihal!

"Herkes işine gelene inanıyor zaten. Neye inanmak istiyorsan, neye inanmak işine geliyorsa ona inanıyorsun. İnsan tahammül edemediği gerçeği yok sayar. Bu evde gerçeğin ne olduğuyla kimse ilgilenmedi."

"Bu söylediğine inanmıyorum. Halide Ablamın değil, annemin fikriydi yatılı okula gönderilmem. Bu evde alınan her karar gibi, bu da onundu."

"Böyle düşünmek seni rahatlatıyor tabii Nihalciğim. Diğer türlüsü daha mutsuz edecek. Gerçeği sen de umursamıyorsun aksi halde hikâye tamamıyla değişecek ve buna hazır değilsin."

"Gerçeğin bu olduğuna kesinlikle inanmıyorum Cihangir Abi!"

"Gerçek bu Nihal! Senin neye inandığının bir önemi yok."

Gerçek bu değil Nihal.

Nihal artık konuşmakta zorluk çekiyordu, az evvel sarhoşluk içinde mutlulukla dans eden mum alevi, şimdi can çekişircesine marazlı bir titreyişe tutulmuştu. Zeliha'nın araya girmeye pek niyeti yoktu.

"Halide Ablam bana bu kadar yakınlık gösterirken, neden yatılı okula yollamak istesin ki? Bunun bir hiçbir mantığı yok."

Küçümseyen bir ifade yerleşti Cihangir'in dudaklarına. Loş ışıkta bile fark edilecek kadar belirgindi. Sanki aradığı fırsatı nihayet yakalamıştı. Geç kalmış bir intikam fırsatı.

"Tam da bu sebepten senin yatılı okula kaydolmanı istedi: Annemin hiçbirimizle ilgilenecek hali yoktu, sağlığı, sabrı, gücü kalmamıştı, üstüne bir de sen geldin. Bütün yük Halide'ye kaldı, dediğin gibi sana sürekli o bakıyordu, yatağın bile bu odadaydı. Yıllar geçtikçe haklı olarak o da yoruldu, kendi hayatına bakabilmek için, seni yatılı okula gönderme fikrini anneme açtı. Annem de mecburen kabul etti. Halide'ye zorla çocuk baktıracağına yatılı okul teklifi onun da aklına yattı. Hararetle konuşurlarken, ben de yanlarındaydım."

Zeliha başını sessizce sallayarak Cihangir'in söylediklerini tasdikledi. Nihal'in dünya başına yıkılmıştı, kitap okuyan biblo kıza çevirdi gözlerini, duyduklarının yalan olduğuna inanmak için bir işaret bekliyordu; biblo kız, okuduğu kahverengi kitaptan kafasını kaldırıp bakmadı.

Gerçek bu değil Nihal, gerçek bundan ibaret değil! Olaylar parçalandığında, zaman tersyüz edildiğinde, hakikat de anlamsız parçalara bölünüyor. Gerçeği örtmenin en kolay yolu, bir parçasını diğer parçalardan daha görünür kılmak.

Cihangir'in söylediğinde kısmen haklılık payı var, Nihal'in yatılı okula gönderilme fikrini ne yazık ki annemin kafasına ilk olarak ben soktum. Cihangir, olaylar arasındaki boşlukları zihnindeki yanılsamalarla dolduruyor. Nihal'e bakmaktan usandığım için evden yollamak düşüncesi aklımın ucundan bile geçme-

mişti. İyi bir eğitim almasını arzuluyordum, liseye geçtiğinde bir yatılı okula gitmesini konuşmuştuk ancak henüz ilkokul çağında gönderilmesi söz konusu bile değildi. Nihal'in bu evde rahat etmeyeceğinin farkındaydım, daha küçücükken zerre kadar suçu olmadığı halde annemin babama olan hiddetinden payını alıyordu, sevgisiz bir evde büyümesin diye elimden geleni yaptım ama annemin ona her baktığında babamı hatırlamasına engel olmam (Nihal belki de bir şansızlık eseri şaşılacak kadar babama benziyordu) mümkün değildi. Annemle babamın sonu kötü biten zehirli evliliğinin günahı zavallı Nihal'in üstüne kalmıştı.

Zamanından evvel dalından koparılmış ham bir meyve gibi, annem Nihal'i bizim aramızdan kopardı. O uğursuz sabah odama girip de Nihal'i Fethi Hoca'yla yatılı okula göndereceğini söylediğinde, ben de en az Nihal kadar, hatta daha fazla şoka girmiştim. Bu zamansız tercihin müsebbibi ben değildim.

Nihal inan bana! Bu evden ayrılmana razı olmadım, üzerime yük olduğunu bir an bile düşünmedim. Senin iyiliğinden başka bir şey istemedim. Kararını değiştirmesi için annemle kavgalar ettim, ne yaptıysam da vazgeçiremedim. Neredeyse her gece seni düşündüm. Ben sana kıyamam.

"Ben gecenin ayazında yatakhanede diğerleri uyurken, bir başıma ve gözüme uyku girmezken ranzamda oturup Halide Ablama mektuplar yazıyordum. Ne tuhaf değil mi? Meğer yalnızlığımın asıl sebebi olan kişiye anlatıyormuşum bütün derdimi. Ne kadar da aptalmışım. Fakat yine de kafamı kurcalayan bir şey var, eğer evden gitmemi istediyse, pazar geceleri, evden okula dönerken neden bana sarılıp saatlerce gözyaşı döküyordu?"

"Tek bir açıklaması olabilir" dedi Cihangir, "vicdan azabı."

O ana kadar dinlemekle yetinen Zeliha söze girdi.

"Ben de açıkçası Nedim'le bu yüzden evlendiğini düşündüm."

Nihal'in gözleri fal taşı gibi açıldı.

"Ne alakası var bununla? Nedim'le evliliğimi Halide Abla'nın yaptığıyla nasıl bağlıyorsun?"

Zeliha sıkılganlık ve pişmanlık dolu bir sesle "Halide Ablama olan kızgınlığın yüzünden bir tür intikam hissiyle Nedim'le evlenmedin mi?" diye sordu.

"Yalan söylüyorsun Zeliha Abla! Düpedüz yalan."

"Yalan söylüyorum öyle mi Nihal? Yalan! Onca insan arasından Nedim'le evlenmen tesadüf müydü yani? Tesadüfün böylesi."

"Senelerdir aynı yalanı söylüyorsunuz? Sizin yüzünüzden defalarca Nedim'le yüzleştim, kavgalar ettim."

"Haddini bil Nihal! Bir yalancı varsa sensin. Senle kocan asıl büyük yalancısınız. Nedim siz evlenmeden evvel aylarca Halide Abla'yla flört etti."

"Benden hıncını almak için canımı acıtıyorsun Zeliha Abla. Bile bile yapıyorsun bunu. Sırf canımı acıtmak için."

"Bu kadar hassas ve duyarlıysan Halide Ablamın canının ne kadar yandığını düşünecektin."

Nihal'in öfke ve üzüntüden artık sesi titremeye başlamıştı. "Dedikoducuların laflarını gerçek gibi önüme çıkarıyorsunuz. İnanamıyorum size. Nedim'le Halide Ablam arasında bir ilişki yoktu, olsaydı ben bilirdim. Bu yaptığınıza vicdansızlık denir. Anlıyor musun, düpedüz vicdansızlık bu!"

"Ben mi vicdansızım? Vicdansız birini görmek istiyorsan aynaya bak Nihal. Hatta Nedim'le birbirinize bakın. Bal gibi biliyordun. Hepimiz biliyorduk."

Nihal az evvel elinde tutarken sevgiyle baktığı kitap okuyan, mavi şapkalı, lacivert fırfırlı elbiseli, kırmızı dudaklı genç kız biblosunu bu kez nefretle kaptı, duvara fırlattığı gibi paramparça etti. Sinir krizi geçiriyordu. Biblo kız çatlaklarla dolu yüzüyle Nihal'e baktı.

"Nefret ediyorum hepimizden. Sizin suçunuz hepsi. Sizin suçunuz. Elbirliğiyle Nedim'le evlen diye tutturdunuz. Nedim'le evlenmem için annem de siz de usanmadan teşvik ettiniz, o yetmedi alttan alta baskı yaptınız, benim kafam karışık olmasına rağmen beni evliliğe ikna etmek için elinizden geleni yaptınız."

"Benimle ne ilgisi var olayın. Sen kendin karar verdin evlenmeye" diye çıkıştı Cihangir. "Şimdi her şey kötü gitti diye suçu bizim üzerimize atmaya hakkın yok" diye ekledi Zeliha.

Nihal kitaplığın önüne yığıldı. Bir cenin gibi olduğu yerde kıvrıldı.

Mumun ince alevi Nihal'in zarif gövdesine yerleşmiş, kalbinin ucunu tutuşturmuş, bütün bedenini ve ruhunu bir ateş yumağına döndürmüştü.

"Demek şimdi böyle oldu. Vay be, Nedim'le evlenmem için etrafımda pervane olan abim, ablam şimdi bütün bedeli bana ödetiyor. Ben kendi kararım için sizi asla suçlamadım, Nedim'le evlenmeyi sonuçta kendi irademle seçtim ve bütün sonuçlarına katlandım. Sizin haberiniz yok ama hâlâ bedel ödemeye devam ediyorum. Yarın Paris'e dönüyorum. İki gün sonra Ayşe Handan'ın velayet davası var ve Nedim kızımı elimden alacak. İşin kötüsü nedir biliyor musunuz? Kızım da benimle yaşamaya gönülsüz. Herkesin gözünde ne kadar kötüymüşüm meğer. Bu haksızlık işte. Bu düpedüz haksızlık. Zengin bir adamın aileye girmesine ne kadar istekliydiniz oysa. Nedimlerin serveti gözlerinizi kamaştırıyordu."

Nihal'in sözleri Cihangir'in gururuna dokundu, kardeşinin canını yakmak istiyordu.

"Nedim'in serveti asıl senin gözünü kör etti. Halide umurunda bile olmadı bu yüzden."

"Ne istiyorsunuz benden? Söyleyin ha! Ne istiyorsunuz? Ben de kendimi Halide Abla gibi şu tavana mı asayım? Onun ölümü yetmedi, şimdi de benim canımı mı istiyorsunuz?"

"Kes sesini!" diye gürledi Cihangir. "Yalanlarla dolanlarla bizi suçlayan sensin asıl."

"Çok acımasızsınız. Nedim evlenme teklif edince bana karşı bütün davranışlarınız değişti. O umursamaz insanlar gitti; dünya iyisi, ilgili insanlar geldi. Gözümün içine bakıyordunuz. Biliyor

musunuz, ben ilk kez o zaman bu ailenin bir parçası olduğumu hissettim. Aranıza kabul edilmiş gibi heyecanlandım. Annemin beni kabul edeceğini düşünmenin nasıl bir his olduğunu size anlatamam. Hayatımda ilk kez bir aileye sahip olabileceğim kuruntusuna kapıldım. Ne kadar zavallıca! Bütün bu yakınlaşmaların sebebinin para olduğunu bilmeyecek kadar aptal olduğumu mu sandınız? Hayır Cihangir Abi, bunu görebilecek kadar akıllıydım ama yine de aile olmak duygusunu tatmak için kendimi kandırmayı seçtim. Beni sırf bu sebeple bile olsa sevin istedim. Annem bana baktığında babamı değil, küçük kızını görsün istedim. Bu kadar basit bir arzuydu. Beni sevin istedim. Nedim'in parası yüzünden de olsa beni sevin. Sevgi dilendim. Zenginliğin içinde ailemden sevgi ve şefkat dilendim. Gerekirse parayla alacaktım. Bundan utanıyorum ama itiraf ediyorum. Nedim'in parasıyla sizden sevgi dilendim ben."

Nihal sözlerini bitirdiği anda gözyaşlarına boğuldu. Cihangir ve Zeliha da karanlıkta yüzlerini yıkayan gözyaşlarını saklama telaşındaydı.

"Halide Abla neden kendini öldürdü öyleyse? Söylesene Nihal? Ortada bir sorun yoksa, neden böyle bir şey yaptı?"

"Benim yüzümden öyle mi Zeliha? Allah'ın belası bu konakta, bu paramparça ailenin içinde ben kurbandım. Beni kullandınız ve şimdi de ablamın ölümünden beni sorumlu tutuyorsunuz. Sizden nefret ediyorum."

"Sakin ol Nihal, Zeliha'nın söylediği o değil."

"Zeliha'nın da senin de ne dediğin umurumda değil Cihangir Abi. Halide Abla hepimizi cezalandırmak için bunu yaptı. Ondan da nefret ediyorum. Bize bunu yapmaya hakkı yoktu."

Benden nefret etme Nihal. Yalvarırım sana, benden nefret etme. Kör kuyuda yaşamak, insanın aklını başından alıyor. Ben kimseyle kavga edecek kadar güçlü değilim. Ne Nedim'le ne annemle ne de kardeşlerim-

le. Ben içime dönerim bilirsin. Gidecek başka yerim kalmayınca, içimdeki kör kuyuya.

"Hepimizden intikamını aldı Halide Abla. Dilerim ruhu huzur içindedir. Ben hâlâ rüyalarımda onunla kavga ediyorum, biliyor musunuz? On altı yıl geçti, bu odada onunla kavga ediyorum. Her rüyanın sonunda yalnız başıma şu pencerenin önünde buluyorum kendimi. Allah kahretsin ya. Allah kahretsin!"

"O gece üzerindeki elbisenin, senin düğün gününde giydiği elbise olması da mı tesadüf sence?

"Yeter Zeliha Abla! Bana olan kininiz neden geçmiyor? Ne yaptım ben size? Madem o kadar hassastınız neden biriniz olsun gelip de bana Nedim'le evlenme demediniz? Sinsi gibi hesap soracağınız günü mü beklediniz? Artık parasını yiyemiyorsunuz diye işinize yaramıyorum nasılsa."

Nihal yeniden hıçkırıklara boğuldu. Ailenin açtığı yaraları kapatmaya zamanın gücü yetmiyordu. Belli ki hâlâ acı çekiyordu.

Ben ağlayamadım. Ölülerin laneti gözyaşlarını yitirmektir.

Oysa Nedim'den söz edildiği andan itibaren yaşlar gözlerime hücum ediyor ama ben ağlayamadığımdan acı içime saplanmış kor demir gibi kalbimi dağlıyor. Sonsuzluğun içinde kederle kıvranıyorum.

Zeliha haklı, ben Nedim'e âşıktım. Bu hayatta en büyük yanılgım Nedim'in de bana âşık olduğuna inanmak oldu. Hayatımın en trajik ve hazin yanılgısıydı. En dokunaklı hikâyemdi.

Nedim'le ailelerimiz çok uzaktan akrabalar, annesi Süheyla Hanım konağın bir dönem müdavimlerindendi. Halbuki annem çoğu insanla irtibatını koparmıştı ama Süheyla Hanım'ın ziyaretlerinden memnunmuş gibi davranıyordu. Nedim'i bazı akşamlar konağın önünde annesini almak için pahalı arabalar içinde beklerken görüyordum, birkaç kez annemin ısrarlı davetini kırmayıp kahve içmek için içeri girdiğinde selamlaşmıştık.

Aynı dönemde Bozdoğan Kemeri'nin hemen dibindeki Reşat Nuri Sahnesi'nde sergilenen Çehov'un *Vişne Bahçesi* oyununda Nedim'le karşılaşmak kaderin tuhaf bir cilvesiydi. Tiyatro salonunda iki ön sıramda oturuyordu, beni fark edince yanımda oturan kişiye rica edip yer değiştirdi, yan koltuğa geçti ve oyunu birlikte izledik. Dikkatim dağılmıştı, kendimi bir türlü oyuna veremiyordum, burnuma çarpan sıcak egzotik aromalı pahalı parfüm kokusunu içime çektim, yanlış bir şey yaptığım hissiyle yüzüm hafiften kızardı, bir iki kez istemsizce gözlerimi yana çevirdim; Nedim'in muntazam çenesini, güzel burnunu süzerken birden kafasını bana doğru çevirince göz göze geldik, çocuksu bir utançla yeniden sahneye çevirdim başımı. Sahnedeki oyuncuların ne söylediğini, perdenin ne zaman açılıp ne zaman kapandığını neredeyse fark etmemiştim bile, kendimi hiç beklemediğim bir anda Nedim'in çekim alanında bulmuştum.

Tiyatrodan çıkışta birlikte bir şeyler yemeği teklif etti, vaktimin olmadığını, eve geç kalacağımı söyleyip çabucak Nedim'in yanından uzaklaştım. Kalbimin hızla çarpmasına bir anlam veremiyordum, uzun süredir ilk kez başıma gelen bu olay bir yandan beni korkutuyordu, nedense yanlış, kötü, kabahatliymişim gibi yüreğim daralıyordu. Bir erkekten bu kadar çabuk etkilenmenin genç bir kadın için ayıp olacağı fikri (annemin hassasiyetiydi, böyle kadınları ayıplar, yerin dibine sokardı) bilinçaltıma yerleşmişti, kendimi bu yüzden suçluyordum.

Nedim bir dahaki sefer konağa geldiğinde dışarıda beklemek yerine içeri girdi ve annesi salondaki birkaç kadınla koyu bir sohbete dalmışken yanında getirdiği Çehov'un *Vişne Bahçesi* kitabını bana hediye etti. Annem görmesin diye kitabı alır almaz teşekkür edip aceleyle odama döndüm. Kalbim bu kez ilkinden daha hızlı çarpıyordu, yatağıma uzanıp elimdeki kitaba uzun uzun baktım. Ülkü Basımevi'nden çıkan 1943 tarihli, beyaz kapaklı eski bir nüshaydı. Annem misafirlerini yolcu eder etmez odama çıktı, ne

kadar saklamaya uğraşsam da Nedim'i bana kitap verirken görmüştü. "Ne getirmiş Nedim, hayırdır?" diye sordu. "Hiç!" diye omuzlarımı silktim. "Kitap vardı elinde, istersen sen oku diye verdi. Bilmiyorum ki belki de biri vermiştir ona da." Annem söylediklerime inanmadığını belli eden tehditkâr bir bakış fırlattı ve hiçbir şey söylemeden çıktı.

Nedim'le tiyatroda karşılaşmamızı, oyunu birlikte izlememizi, bana kitap hediye etmesini garip bir içgüdüyle annemden sakladım. Bunu neden yaptığım anlaşılabilirdi, annem yaşadığı mutsuzluk yüzünden başkalarının mutluluğunu (kızının bile) kendisine yapılmış bir saldırı gibi görüyordu. Birisi ezkaza mutlu görünse, yas evinde neşeli kahkahalar atan birine bakar gibi ayıplayarak, kınayarak bakıyordu. Konaktakilerin duygu durumunu belirleyen annem oluyordu; kendi ruh halinin dışındaki her şeye karşı tahammülsüzdü. Nedim'le aramdaki bu masum münasebeti saklamam gerektiğine inanmıştım, bir yandan da biliyordum ki annemden bir şey saklamak imkânsızdı, sezgileri öylesine güçlüydü ki daha ilk bakışta bir şeyler sakladığını anlayabilirdi. Maalesef o korkunç sezgiler tüm kardeşlerim arasında sadece bana miras kaldı ve böyle yaşamanın aslında ne kadar yorucu olduğunu acı çekerek öğrendim.

Çekinceler içinde boğuşurken Nedim'in beni Cemal Reşit Rey'deki bir konsere davet etmesi kafamı iyice karıştırsa da davetini kabul ettim. Cumartesi akşamı evden çıkarken anneme konsere gittiğimi söyledim, Nedim'den hiç bahsetmedim. Akşamüzeri Nedim beni İMÇ bolkarının önünde bekliyordu; konağın önünden almayı teklif etmişti, ben bir sebep uydurup cadde üzerinden almasının daha uygun olacağını söylemiştim. Birlikte çok güzel bir gece geçirdik, konserin öncesinde ve sonrasında uzun uzun sohbet ettik, bu sayede birbirimizi tanımaya başlamıştık, aramızda henüz adı konmuş bir ilişki olmasa da yakınlaşmamız beni çok mutlu ediyordu. Rahatsız edici tek şey gizli saklı ilişki

kurmamızdı, annesine de buluşmalarımızdan söz etmemesini rica ettim, Nedim bunun sebebini anlayabiliyordu, hatta kendisi için de böylesi daha iyiydi.

Hayatımın en güzel günleriydi, birbirini iyi anlayan iki insan olarak şahane zaman geçiriyorduk; hiç bıkmadan saatlerce konuşuyorduk. İkimizin de aynı dertten mustarip olması, kaderlerimizin ortak bir yerde kesişmesi anlamına geliyordu; annelerimiz her şeyi zorlaştıran, boğucu karakterlerdi, yanlarında durmaya devam edeceksek güçlü olmayı başarmak zorundaydık. Bu kadar zengin bir ailenin oğlu olmasına rağmen hassas ve duyarlı karakteriyle mütevazı yaşamayı seçmesi beni etkilemişti, hareketlerinde hiçbir şımarıklık ve kibir emaresi yoktu. Anlattığım her şeyi can kulağıyla dinliyor, bana değerli olduğumu hissettiriyordu.

Buluşmalarımızdan birinde tesadüfen Nihal'le karşılaştık, o hafta sonu okuldan eve gelmemişti, Ortaköy sahilinde yürürken önümüze çıkıverdi, yanında okuldan bir kız arkadaşı vardı, ondan ayrılıp günü bizimle geçirdi, Nedim'le daha ilk tanışmalarında hemen kaynaştılar. Vakit su gibi aktı, nasıl geçtiğini anlayamadık, hava kararmaya başlarken Nedim, Nihal'i yurda bırakmayı teklif etti, Nihal'in bütün karşı koyuşlarına rağmen adeta zorla arabaya bindirdi ve birlikte yurda gittik. Nedim'le yakınlığımızı, arkadaşlığımızı (aileler öyle tarif ediyordu) artık gizlemek pek mümkün değildi, buluşmalarımız ister istemez birilerinin kulağına gidiyordu, zamanla ben de bunu umursamamaya başladım.

O sıralar kafamı karıştıran tek bir şey vardı: Ben bazen hayat üzerine konuşmaların arasında ona dair duygularımı açmaya kalktığımda Nedim kilitlenmiş gibi sessizleşiyordu. Bu sessizliği onun utangaçlığına, çekingenliğine yoruyordum, aramıza şikâyet etmemi gerektirecek bir mesafe koymadığından halimden memnundum.

Ta ki o güne kadar.

Aylardır devam eden güçlü bağ bir gün ansızın koptu; Nedim'in aramaları bıçak gibi kesildi. Son konuşmamızda üstü ka-

palı da olsa ona hayallerimden, birlikte bir gelecek kurmaktan söz etmiştim, bunun onu korkuttuğunu ve geriye çekildiğini düşündüm. Kaygısını anlayışla karşılayıp düşünmesi için zaman tanımaya karar verdim, nasıl olsa yüreğinden geçenleri er geç benimle paylaşacaktı, ayrıca kendisini bir şeye mecbur hissettirecek bir talepte bulunmamıştım ve onun da benimle zaman geçirmekten hoşlandığını sanıyordum. Ancak Nedim'den beklediğim cevap bir türlü gelmedi, haftalar geçmesine rağmen ses yoktu. Bu kez içimi bir kuşku kemirmeye başladı, acaba bilmeden de olsa bir hata mı işlemiştim, Nedim'i üzecek yahut kızdıracak bir şey mi yapmıştım? Aramızda geçen konuşmaları günlerce düşündüysem de benden uzaklaşmasına neden olacak bir sebep bulamadım. Ona bir yanlış yapıp kırdıysam özür dileyeceğimi, neler olduğunu anlayamadığımı, onu çok merak ettiğimi, bu sessizliğin kendimi kötü hissettirdiğini, üzüntüler içinde kıvrandığımı yazıp durdum; tek bir kelimeyle de olsa karşılık vermedi.

İnsanın hayatla ve öteki insanlarla arasındaki anlam bağı bir yerde koptuğunda bütün soruları cevapsız kalıyor ve delirmenin eşiğine yuvarlanıyor. Nedim'in benden uzaklaşması bütün dengemi bozmuştu, davranışının gerekçesini çözebilmek, anlayabilmek için en saçma ihtimalleri bile gözden geçiriyordum. En sonunda ikimizin ailesinden birinin Nedim'e benimle olan ilişkisini koparması için baskı yaptığına kanaat getirdim. Annemin ağzını aradıysam da bir sonuç alamadım, geriye en güçlü ihtimal Nedim'in annesi Süheyla Hanım kalıyordu, onu bertaraf edecek gücüm yoktu, Nedim'in de ona karşı koyacak gücü olmadığını biliyordum.

Şüphe, merak, üzüntü ve hayal kırıklığı kalbimi darmadağın etmişti. Nedim bir sebeple ortadan kaybolmuştu ve ben o sebebin ne olduğunu bir türlü anlayamıyor, anlayamadıkça da zihnimi işgal eden karanlıklara gitgide teslim oluyordum. Kendimi herkesin uzak durması gereken lanetli biri gibi görmeye başlamıştım, muhtemelen Nedim de zaman geçirdikçe bunun farkına

varmış ve benden kurtulmak için uzaklaşmıştı. Başka bir açıklama bulamadım, elimde sadece bu kalmıştı; çünkü kısa bir açıklamayı, küçük de olsa bir vedayı bana çok görmüştü. Böylesine değersizleştirilmeyi asla beklemiyordum, belki de asıl anlayamadığım terk edilmekten ziyade bana kesinlikle hak etmediğim bu değersizliği kolayca reva görmesiydi.

Sessiz geçen birkaç ayın ardından kendime şu soruyu sordum: Nedim'e olan hislerim tek taraflı mıydı, onun böyle bir niyeti olmadığı halde bir şeyleri kafamda mı kuruyordum? Erkeklerin kadınları ittikleri kuyulardan biri de buydu. Belirsizlik, bütün duyguların bir anda köklerinden sıyrılıp, kurumuş yapraklar gibi anlamsızsa savrulmasına neden oluyordu. Ahmaklığa varan anlayışsızlığım yüzünden bu sefer de kendime öfkelenmeye başladım.

Nedim'le yaşadığımız ayrılık geçmişimin en büyük yarasını tetikleyince her yanımı ümitsizlik kapladı. Geceleri kâbuslar görmeye başladım, konağın önünde arkasını dönüp bakmadan uzaklaşan babam birden kafasını çevirince yüzünün Nedim olduğunu fark ediyordum. Nedim'le bir tiyatroda yan yana oturmuş oyunu izlerken elimi tutan kişinin Nedim değil de babam olduğunu görünce korkuyla irkiliyordum. Annem, kardeşlerim ve ben yemek masasında oturmuş yemek yerken babamın sandalyesindeki kişinin Nedim olduğunu görüyor ve annemle evli olduğunu anlayınca kan ter içinde kalıyordum. Hayatımda değer verdiğim, gerçekten sevdiğim iki adam da tereddüt etmeden benden uzaklaşmışlardı. Babamla ilgili bütün kederler yeniden kalbime çöreklendi, hüznüm ikiye katlanmıştı, artık bütün sorunu kendimde görüyordum. Sorunu kendinde görmeye başlamak ölümcül bir alışkanlıktır, kendi kendinin kurbanı olmuşsundur, işin kötüsü en yakınındakiler bile bunu fark ettiklerinde sana acımasız olmaktan, hakkını yemekten çekinmezler, ne yaparlarsa yapsınlar onları suçlamayacağını bilmelerinin rahatlığındadırlar.

Aylar geçti, Nedim benimle hiç konuşmadı, sessizlik uçsuz bucaksız, karanlık bir tünel gibi bütün kelimeleri yuttu. Nedim'in adı neredeyse altı ay sonra konakta anıldığında o kapkaranlık tünelin aslında sonsuzluğa uzayacağından henüz habersizdim.

Bazen orta yerde duran bir örtü kalkar ve tam o anda hayatın ne kadar kötü ve acımasız bir yüzü olduğunu dehşetle fark edersiniz. Her şeyin bir cevabı olduğuna inanmak saf bir iyimserliktir.

Yine Bir Gülnihâl Aldı Bu Canımı

Handan'la izdivacımızın üzerinden henüz birkaç ay geçmiş, hayatımızın en mesut günlerini yaşarken İstanbul sokakları bir sabah ansızın naralar, kurşun sesleri, linç kalabalıkları, kan, gözyaşı, barut ve ölüm kokusuyla dolmuştu.

O sabah erkenden Handan'la vedalaşıp Aksaray'daki evimizden çıkmış, mücellithaneye gitmek için Beyazıt tarafına doğru yürümeye başlamıştım. Sabahın ilk vakitlerinde Handan'ın halleri bir garipti, kapıda uğurlarken bile "Keşke bugün işe gitmesen, evde kal içimde bir sıkıntı var Ali" deyip durmuştu.

Yeniçeri Yolu'ndan kalabalık bir uğultu yükseliyordu. Yola yaklaştıkça uğultu arttı, öfkeli bir kalabalık "Din-i Mübin için Ayasofya'ya!" diye haykırıyordu. Hadisenin ne olduğunu anlayamamıştım. Arada "Padişahım çok yaşa!" nidaları yükseliyordu, "Acaba Padişahımız Abdülhamid'in başına bir iş mi geldi?" diye düşünmeye başladım. Galeyan halindeki ahalinin içine karışmamaya dikkat ederek yürüye yürüye Beyazıt'a vardım.

Meydanda vaziyet daha da karışıktı; Ayasofya, Beyazıt istikameti, zabitler, askerler, ulemalar, talebeler, müderrisler ve ahaliyle doluydu. Bir grup askerin önünde 7. Alay'ın Bando Takımı "Ey gaziler yol göründü garip sineme" marşını çalıyordu. Eminönü, Sirkeci istikametinden yürüyüşe geçenler de meydandakilere katılmıştı. Askerlerin bazılarının Yıldız'daki Nizamiye'den geldiklerini fark ettim. Tekbir ve bando sesleri kulaklarımda çınlıyordu, gürültü artıkça arttı, o esnada birileri Zabit İlyas Efendi'nin öldürüldüğünü söyleyince koca bir feveran koptu.

Handan'ın söyledikleri aklıma geldiğinde birden irkildim, başıma fena bir iş gelmeden oradan ayrılmaya karar verdim. Birileri "Haydi Meclis-i Mebusan'a, haydi Harbiye Nezareti'ne diye bağırıyordu. Asabi insan selinden kurtulmaya çalıştıkça daha da sürükleniyordum. O telaşe içinde garip bir şey oldu. Mücellithaneden arkadaşım Kalfa Hikmet yüzü kana bulanmış bir halde kalabalığın içinde durmuş bana bakıyordu. Göz göze gelince sanki vücuduma felç indi, kan kızılına boyanmış yüzünde hiddet ve celal birikmişti, "Katlime sebep sensin" dercesine kinle bakıyordu, bir anda ortadan kayboldu, "Ya Rabbi ne oluyor, neyin içinde kaldım?" diye söylendim. Kalfa Hikmet'in kanlı yüzü, bando sesleri, askerlerin nidaları her yanımı sarmıştı, fenalık geçireceğimi anladım, kendimi bir duvar dibine bıraktım, başımı ellerimin arasına aldım, az daha ezilecektim. Bir el kolumdan tuttu "Derviş Ali kalk ayağa, uzaklaş buradan" dedi. Kafamı kaldırdım, gözlerim bulanıktı, hiçbir şeyi seçemiyordum, ses çok tanıdıktı "Anacığım sen misin?" diye sordum kolumu tutan meçhul kişiye. "Gözlerini aç ve ayağa kalk, bir an evvel evine git!" diye üsteledi.

Zorlukla ayağa kalktım, omuzlarım diğerlerine çarpa çarpa ilerlemeye başladım, bir ara ani bir hisle kafamı arkaya çevirdim, Hikmet peşimdeydi, üstü başı kan revan içindeydi, koşar adım uzaklaşırken bazıları arkamdan hiddetle sövüyordu. Tam bu sırada silah sesleri kalabalığı daha da galeyana getirdi. Birileri durmaksızın tüfek ve revolverle ateş ediyordu. Bir anda etrafı bir sessizlik kapladı, kısa bir sessizlikti. Sonra bir canavar böğürmesi gibi mitralyözün sesi duyuldu. Herkes nefesini tutmuş gaddar mitralyözün serseri kurşunlarının kimin canına susadığını merak ediyordu. Nefesim kesilene kadar koşmaya başladım, arkamdan kovalayan mitralyözün kötü kokan nefesini ensemde hissediyordum. "Allah'ım bana Handan'ı son bir kez görmeyi nasip et" diye yakardım. Takatim kesilmişti, yüz üstü yere kapaklandım. Ne kadar zaman geçtiğini hatırlamıyorum. Gözlerimi açtığımda kurumuş

kan kokusu burnuma doldu. Bir kurşun yarası mı diye her yanımı yokladım, yere düşünce dudağım ve burnum yere çarptığından yaralanmıştım. Acı içinde doğruldum ve Aksaray istikametine doğru koşmaya devam ettim, uğultular kesilmek bilmiyordu.

Kapıyı henüz çalmadan Handan açtı, sanki gelmemi bekliyordu, yüzümün halini görünce suratı bembeyaz oldu, "Ali sana ne yaptılar böyle? Neler oluyor? Dehşetli hadiseler anlatıyorlar."

Konuşmaya mecalim kalmamıştı, Handan'ın müşfik kollarında içeri girdim, divana uzandım, Handan telaşla başımda dönüp duruyordu, "Eyvahlar olsun, başımıza gelenlere bak!" diye sayıklıyordu. "Sana bir doktor çağıracağım" dedi. "Lüzum yok Handan" diye zorlukla inledim. Kafamı yana çevirdiğimde rahmetli anam divanın önüne çökmüş bana bakıyordu. Yüzü korku ve keder yüklüydü. Handan şaşkınlığımı fark etti, boşluğa doğru baktı "İyi misin Ali?" dedi. Kafamı salladım, "Senin yanında iyiyim" dedim. Bir türlü ikna olmuyordu, gözlerinde biriken yaşlara daha fazla mâni olamamıştı. Elimi uzattım, usulca saçlarını okşadım.

"Bak buradayım Handan, senin yanında. Artık içindeki kötü hisleri bir yana bırak. Korktuğun başımıza gelmedi."

Kanla kaplı elime gözyaşları bulaştı. Avuçlarımın içini öptü.

Eve sağ salim dönünce, Handan'ın içindeki kötü hislerin hayra döndüğünü sanmıştık. Lakin bunun hakikat olmadığını çok kısa zaman içinde öğrendik.

Handan'ın tembihleriyle üç gün boyunca evden çıkmadım, İstanbul için için kaynıyor; Selanik'ten yola çıkan Harekât Ordusu'nun tez zamanda şehre varacağı ve isyankâr askerleri kırımdan geçireceği konuşuluyordu. Herkes İttihatçıların intikamının korkunç olacağını anlatıyordu, Cemiyet mensupları öyle bir nefret ve öfke içindeydiler ki suçluyla suçsuzu ayırt edeceklerine, kışkırtıcıların bulunacağına kimse inanmıyordu, at iziyle it izi birbirine karışmıştı.

Üçüncü günün sonunda Aksaray'daki evimizin kapısının yumruklanması kötü hadiselerin habercisiydi. Handan "Kapıyı açma Ali" diye korkuyla fısıldadı, ancak sesler susmak bilmiyordu, gidecek gibi değillerdi, "Kapıyı açın!" diye bağırıp duruyorlardı, neredeyse kapıyı kırmak üzereydiler ki kapıyı açmaya mecbur kaldım. Bir zabit ve iki asker, yüzleri öfkeden kararmış bir halde karşımda duruyorlardı, "Derviş Ali sen misin?" dediler. "Buyurun benim" der demez koluma yapıştılar.

"Düş önümüze bizimle geliyorsun, hakkında tahkikat var."

Handan haykırarak öne atıldı.

"Durun, ne yapıyorsunuz? Ben Refik Paşa'nın kızıyım. Suçu nedir? Neden götürüyorsunuz?"

"İşimizi zorlaştırma hanım. Divan-ı Harp Mahkemesi'nin celpnamesi var. Bir itirazınız varsa mahkemeye müracaat edin. Biz vazifemizi yerine getiriyoruz."

Handan çırpınmaya başladı "Hayır, size yalvarıyorum götürmeyin" diye ağlıyordu. İki omzundan yakaladım "Korkma Handan, benim bir kabahatim yok. Muhakkak ortada bir yanlış anlama var. Beni töhmet altında bırakacak bir şey yapmadım. Birkaç saate kalmaz geri dönerim" dedim. Handan'ın beni dinleyecek hali yoktu, adeta başımıza gelecekleri sezmişti, hiçbir söz onu teselli etmeye yetmiyordu, gözleri kan çanağına dönmüştü. İki askerin kolları arasında giderken arkamı dönüp baktım.

Bunun Handan'ı son görüşüm olduğunu bilseydim, biraz daha uzun bakardım.

Beni Beyazıt'taki Harbiye Nezareti'ne götürdüler. Issız duvarların arkasından çığlıklar yükseliyordu. Karanlık dehlizlerde yürürken bir daha oradan çıkamayacağım hissiyle boğulur gibi oldum. Her adımda biraz daha karanlığın içine gömülüyordum. Askerler beni soğuk bir odaya ittiler ve ortadan kayboldular. Kilitli odada saatler geçtiği halde kimseler gelmedi. Nihayet gece

yarısında içeri irikıyım zabit girdi, yüzündeki acımasızlık karanlıkta bile fark edilecek şiddetteydi.

"Hassa Ordusu'na saldıran asi askerlerin ve softaların arasında olduğunu gören şahitler var. Yarın mahkeme edileceksin. Bir diyeceğin var mıdır?"

"Yalan" diyebildim sadece, "yalan."

"Sana milletin bir garezi mi var? Neden yalan söylesinler durduk yere. Yüzbaşı Romilos Ispatari'yi katledenler arasında sen de varmışsın. Yalana tevessül edersen başına daha büyük işler açılır. İtiraf edersen durum değişir. İtirafnameye asilerin seni zorla yanlarına kattıklarını yazarız."

"Benim hiçbir şeyden haberim yok. Kimseyi öldürmedim. Hassa Ordusu'nun yanına dahi yaklaşmadım, yüzbaşıyı da ömrümde görmüş değilim."

Daha lafımı bitirmeden adam yüzüme bir tokat savurdu. "Ulan soysuz serseri. Senin gibi yalancılara, asilere merhamet gösterende hata. İnsan gibi konuşuyorum, bu sana son ihtarımdır, itiraf edeceksin."

"Benim hiçbir suçum, günahım yoktur. Birileri iftira ediyor. Haksız yere tevkif edildim" deyince adamın gözü döndü, bu kez daha şiddetli bir tokat vurdu. Bir yandan da "Sen kimsin de birileri iftira edecek! Kendini ne sanıyorsun hain köpek!" diye bağırıyordu. İçeriye iki adam daha girdi. Ayaklarıma falakayı geçirdiler. İrikıyım adam artık soru sormayı bırakmış, elindeki sopayla ayak tabanlarıma vurmaya başlamıştı. Dişlerimi sıkarken, acılar içinde inlemeye başladım. Artık bayılacak hale gelmiştim ki durdu, elleriyle çenemi kavrayıp yüzümü kendisine doğru çevirdi "Bak derviş beni günaha sokma, lakin adaletin tecellisine mâni olmak dayaktan daha büyük günahtır, itiraf et suçunu, ikimiz de işimize bakalım" dedi.

Ağzından tükürükler saçıyordu, "Benim bir günahım yok, kimseyi öldürmedim" der demez, diğer iki adam beni yerden

kaldırdı, ayaklarımın üstünde duramıyordum, tabanlarım kan toplamıştı, acıdan yığılıverdim. Ellerimi bir iple bağladılar, ipi tavandaki kalasın üzerinden geçirip bütün güçleriyle beni havaya kaldırdıklarında ayaklarım yere değmiyordu, bir an kollarım kopacak sandım, biraz indirdiler, ayak parmaklarım yere hafifçe değmeye başladı, kollarım, belim, sırtım parçalanacakmışçasına sancıyordu. Sırtıma inen kamçı kalbimi yerinden sökecek kadar canımı yaktı. Deri kamçının havada çıkardığı ıslık sesini vücudumdan çıkan ses takip ediyordu.

Kamçıya dayanacak gücüm kalmayınca asılı durduğum ipte bayılmıştım. Yüzüme çarpan soğuk suyla kendime geldiğimde irikıyım adam karşımdaydı. "Öyle bayılmakla kurtulacağını mı sandın? İnat etme, suçunu kabul et, mahkeme heyeti pişmanlığını gözetir."

"Benim bir günahım yok. Allah şahit kimseye bir kötülük etmedim."

"Allah'ın adını ne anarsın melun! Meclis'e, hükümete isyanına, ettiğin hainliğe Cenabıhakk'ı ne karıştırırsın?"

Sırtıma inen kamçılara dayanma gücüm artık daha azdı, acının bir hududu yoktu, oracıkta can vermekten başka bir arzum kalmamıştı ki yeniden bayılmışım.

Ertesi gün kendimi Divan-ı Harp Mahkemesi'nde buldum. Perişan haldeydim, iki askerin kollarında güçlükle ayakta dururken yanıma birinin yaklaştığını fark ettim. Sinyor Zonaro ağlamaklı gözlerle bana bakıyordu. "*Mio figlio povero!*"* diye sayıklayarak yüzümü okşadı. "Benim bir suçum yok Zonaro Efendi" dedim. Babacan tavırlarla yüzümü okşamaya devam etti. "Biliyorum genç dostum, biliyorum. Sana inanıyorum."

Mahkeme heyetinin karşısındaydım, vücudumdaki işkence izleri hiçbirinin umurunda değildi. Heyet başkanı acele bir işi varmış da bir an evvel gitmek istermiş gibi konuştu.

* *İt.* "Zavallı oğlum!"

"Derviş Vahdeti'yi nereden tanıyorsun?"

"Öyle birini tanımıyorum efendim."

"İttihad-ı Muhammedî Fırkası'na ne zaman aza oldun?"

"Bir azalığım yoktur efendim."

"Sofu Mehmed'le ne münasebetin vardır?"

"Bir münasebetim yoktur efendim."

"31 Mart günü neredeydin?"

"Aksaray'daki evimden sabah çıktım. Beyazıt'taki iş yerime gitmek istesem de sokaktaki ahalinin galeyanından muvaffak olamadım. Nihayetinde eve döndüm."

"Demek Beyazıt'taki kalabalığın içindeydin. Yüzbaşı Romilos Ispatari'yi katlettiğini itiraf etmişsin sorgu memurlarına. Bu husus aleyhinde şahitler de var. Bir diyeceğin var mıdır?"

Başımı öne eğdim, beni dinlemeyeceklerine daha içeri adım attığım anda kanaat getirmiştim, birileri arkamdan kuyumu kazmıştı. Mahkeme salonunda hakkımdaki hüküm okunmaya başladığında yolun sonuna geldiğimi anlamıştım.

"Zanlının itirafları ve şahitlerin ifadeleriyle cürüm sabittir. Devlet ve hükümet aleyhine isyan etmekten, Hassa Ordusu yüzbaşısını zalimce ve hunharca katletmekten zanlının idamına hükmedilmiştir."

Her şey kısacık bir zaman içinde olup bitmişti, usulen sordukları birkaç sualin hiçbir ehemmiyeti yoktu, mahkeme bir tuluattan, bir ortaoyunundan ibaretti, hayatım iki dudaklarının arasındaydı ve anlaşılan o ki zerrece değer taşımıyordu. Hakkımdaki hükmü duygusuz bir sesle bir çırpıda söyleyip kalktılar. Zonaro bir köşede gözyaşlarını saklama uğraşındaydı.

Beni salondan çıkartırlarken Sinyor Zonaro arkamdan "Güçlü ol genç dostum, Mahmud Şevket Paşa'ya durumu arz edeceğim. Seni kurtaracağım. Ümidini sakın kaybetme. Bu hatadan er geç döneceklerdir" diye seslendi. Apar topar götürülürken "Handan'a iyi bakın" diyebildim sadece.

Bunun bir hata değil, sinsice üzerime atılan bir iftira, düşmanlıkla kurulan bir tuzak olduğunu anlamıştım. Umutsuzluk içinde Zonaro'yu beklemekten başka çarem kalmamıştı.

Beni iki gün evvel bu lanetli zindana tıktılar. Mahmud Şevket Paşa'nın kendisini tehlikeye atıp da azledilmiş bir padişahın saray ressamının ricasını yerine getireceğine inanmak saflıktı. Zindancı herhalde haklıydı, Zonaro'nun beni kurtarmaya gelmesi mucizeden de öteydi.

Sabah ezanları yükseliyor. Saba makamının müşfik tınısı ruhumu sarmalıyor. Yangın sönmüş müdür acep? Ortalığı saran tuhaf bir sessizliğin içinde kulaklarıma dolan ve belki de ömrümün bu son sabah ezanı hiç bitmesin istiyorum.

Nerelerdesiniz Üstat Zonaro, beni buradan almaya gelecek misiniz?

Ya sen Handan? Sen de tam şu anda beni düşünüyor musun?

Yanan tankerden yükselen kara kırmızı ateş geçmişimizi ve bugünümüzü yakacak kadar kudurdu. Bir türlü sönmek bilmiyor. İtfaiye sirenleri bütün gün susmadı. Konağın penceresinden her bakışımda yangının ve dumanın biraz daha bize yaklaştığını hissediyorum. Biblo kızın şapkası, elbisesi, elindeki kitap, yerde paramparça. Kırmızı dudakları artık kıpırdamıyor.

Nedim'i hatırlamak, kalbimin göğünü karanlık dumanlarla kaplayan bir yangını andırıyor. O günleri düşündükçe, ruhumun her yanı vahşi alevlerin elinde küle dönüyor.

Annem bir sabah kahvaltısının ardından pencerenin önünde her zamanki yerinde oturmuş kahvesini içerken "Süheyla, oğlunu evlendirmeyi düşünüyor" deyiverdi. Sehpanın üzerinden az evvel aldığım kahve fincanını az daha düşürecektim. Hareketsiz kaldım, sanki her yanım bir boşlukla çevrilmişti ve ne yana adım atsam o boşluğa devrilecektim. Bir an içimde bir sevinç tomurcuklandı, heyecanımı yenmekte güçlük çekiyordum, bir mucizenin eşiğindeymişim de birazdan dünya her zamankinden daha güzel bir yer olacaktı. Kalbim yerinden fırlayacaktı.

"Eee! Bunun bizimle ne ilgisi var?" diye ilgisiz bir ses tonuyla cevap verdim.

"Nihal'i Nedim'e istiyorlar."

Gözlerimin karardığını hatırlıyorum, dünyanın ayaklarımın altından kayıp gittiğini ve gökyüzünün ciğerlerime yetmediğini. O zaman anladım ki keder kuyusunun derinliği sonsuzluğa uzadığından ölçülemez. Kendimi odamdaki yatağa uzanmış bir

halde buldum. Oraya kadar nasıl geldiğimin bilincinde değildim. Annem her şeyin farkındaydı ve bu meseleyi konuşmaktan yana değildi. Açıkçası benim de konuşacak halim kalmamıştı. Âşık olduğum adamın kız kardeşimle evlenme arzusu, dayanabileceğimin çok üzerinde bir darbeydi ve bunu anlatmaya yetecek kelimeler dağarcığımda bulunmuyordu.

Sadece bir kez annem Nedim'in ailesini küçümseyen bir ifade kullandı, o günlerdeki halime acımıştı, kendince beni teselli ediyordu.

"Süheyla Hanımlar'ın her şeyleri var ama asaletleri eksik. Bizim soyumuzdan pay alabilmek için Nihal'e talip oldular. Çünkü asalet parayla pulla ölçülebilir, satın alınabilir bir şey değildir. Değerini bilin, bak koca servet sahipleri konağın kapısında bekliyor."

Hiçbir şey duyacak, düşünecek halde değildim. Çoktan teslim olduğum çirkin suratlı bir canavar, ruhumun son parçasını da yutmuştu işte. Nedim'e, anneme, Süheyla Hanım'a, Nihal'e, kadere, hayata, aşka ve daha başka her şeye küskündüm. Sesimi çıkaramayacak kadar büyük bir yenilgiye uğramıştım.

Hikâyenin bu kısmını geçmeme izin verin. Yalnızlık, Allah'ın sadece bana yazdığı bir yazgıymışçasına etimden, kanımdan bir parça haline geldi. Bu kısımda kesif bir yalnızlıktan ötesi yok. Yalnızlık kendisinden başka bir şeyle tarif edilemez.

Nihal'le Nedim evlendi. Söylemesi nasıl da zor. Nasıl da ağır.

Nihal'in en mutlu günü, hayatımın en korkunç günü oldu. Bazı hatıralar, ölüleri bile incitecek kadar kederlidir. Düğün gecesinin her dakikası, hatırladıkça yüreğime saplanan çarmıh çivileri gibi canımı yakıyor. Zaten kırk yerinden yırtılmış duvar halısı kadar kırık dökük tü hayatım. Nihal'le Nedim'in düğünü ruhumu paramparça etti.

Harbiye Hilton'da görkemli bir düğün planladılar. Kafama koymuştum, ne pahasına olursa olsun o düğüne gitmeyecektim.

Nedim'le Nihal'i, gelinlik ve damatlıkla görmeye gücüm yetmezdi. Zar zor ayakta durmaya çalışırken bir de buna dayanamazdım. Geceleri kâbuslarla, kan ter içinde uyanıyordum. Düğüne birkaç gün kalmıştı. Aklımı kaybedecek gibiydim. Sonunda annemin karşısına dikildim "Ben düğüne gelmek istemiyorum" dedim. Annem yüzüme tiksinerek baktı. Her şeyin farkında olduğunu hissettiren bir bakıştı.

"Git, kardeşine düğününe gelmeyeceğini söyle. Benim zerre kadar umurumda değil Halide. Neden diye sorarsa cevabını verirsin. Benim için hava hoş. Sonrasında ne haliniz varsa aranızda çözersiniz. Senin hakkında ne düşüneceği benim meselem değil."

"Gelemem anne, beni anlamıyorsun."

"Haklısın Halide, anlamıyorum. Umarım Nihal anlar. En güzel gününde neden yanında olmadığını, düğününe neden gelmediğini ona güzelce izah edersin."

"Nihal'i üzmek istemiyorum."

"Sen kendinden başka kimseyi düşünmezsin Halide. Kız kardeşine değer verseydin karşıma geçip zırvalamazdın. Ne istiyorsan yap. Nihal'e ablan neden düğününe gelmedi diye sorarlarsa, o da kendince bir bahane uydurur."

Annem en acımasız sözlerle (nasıl da kasıtla seçtiğini daha evvel söylemiştim) beni düşüncesizlik ve bencillikle suçlarken, her kelimesi tokat gibi suratıma çarpmıştı. Acılarımla Nihal'in mutluluğu arasında sıkışmıştım. Kıpırdayacak halim kalmamıştı. Bunu Nihal'e yapamazdım; onu ömür boyu kurtulamayacağı bir kuşku çemberine hapsetmek haksızlıktı. Bağrıma taş basacaktım. Ateşten gözyaşlarını içime akıtmaktan başka yol yoktu.

Düğün gününden bir gün evvel, Osmanbey'deki butikten gece mavisi elbiseyi aldım. Bu rengi özellikle seçmemiştim. Üzerimde iyi durmuştu. Genellikle daha yaşlı kadınlar için modeller bulunduruyorlardı, bu model nispeten genç duruyordu. Sonradan düşündükçe elbisenin renginin içimdeki lacivert hüzne ya-

kıştığını fark ettim. Sanki vitrinde benim için ayrılmıştı. Kader bizim için renkleri bile seçer.

Hilton'da seçkin bir davetli topluluğu önünde nikâh töreni gerçekleşti. Davetliler şık kıyafetler içinde, alıcı gözlerle birbirlerini süzüyorlar, ileriki günlerde ev sohbetlerine dedikodu topluyorlardı. Bir pot kırmamak, kimseye bir şey belli etmemek için bize ayrılan masada neredeyse hareketsiz oturuyordum. Nihal'le Nedim'in nikâhlarının kıyılacağı masanın hemen karşısındaydık. Misafirler yanımızdan geçerken tebrik ediyor, ben de zoraki gülümsemelerle mukabele ediyordum. En büyük korkum gelinle damadın masaya geldikleri anda bir sinir krizine tutulmak ve gözyaşlarına boğulmaktı. "Kendine gel Halide" diye sayıklayıp duruyordum, "bunu kardeşine yapmaya hakkın yok. Nihal'in en mutlu gününü mahvedemezsin." Peki kaderin iki kız kardeşin en mutlu ve en acılı günlerini aynı masada buluşturmasına ne demeliydi?

Nihal'le Nedim, nikâh memurunun sorduğu soruya içtenlikle "evet" dediler. Ben bütün hayatıma sessizce itiraz ediyordum. Ailece çektirdiğimiz fotoğraflara bakanlar yüzümdeki halsizliği, solgunluğu kolayca anlayabilirdi. Bu sabah aynada gördüğüm yüzün, o gecekinden hiçbir farkı yok desem abartmış olmam. Ölümün dokunduğu solgun yüz. "Ölüm gibi bir şey oldu ama kimse ölmedi" diyen şair, belki düğünün davetlileri arasındaydı ve belki kısa bir an göz göze gelmiştik.

Düğün gecesi bir anlığına göz göze geldiğim biri daha vardı: Nedim. Masada Nihal'le oturuyordu. O kısacık an her şeyi yutan duman gibi ikimizi birden içine çekti. Griliğin ortasında Nedim'le baş başa kalınca içimdeki acıyı bütün çıplaklığıyla gördüğünü anladım. Sonra bir daha göz göze geldik. Bir daha. Bir daha. Duman dağıldığında, kara büyülerle kaplı bir ormanın en uzak köşelerine savrulmuştuk. Kirli bir sağanağa yakalanmıştık. Yalnızlık denen canavar dişlerini etimize geçirmişti. İkindi sonu

şehre inen sonsuz ıssızlığa benzeyen bir hava salonu sarmıştı. Utanç her yanımı ele geçirince bakışlarımı en uzak yere çevirdim.

Kaçtığım uzak yerde, ruhumu dalgınlığın tesellisine terk etmişken bir el omzuma dokundu ve beni gerçekliğin dikenli tellerle çevrili mayınlı toprağına sürükledi. Nihal'di. "Halide Abla, ne bu dalgınlık, sıkıldın mı yoksa?" diyerek yanıma ilişti.

"Ne münasebet Nihalciğim neden sıkılayım? Kalabalık ortamlar beni yoruyor biliyorsun."

Nihal elimden tuttu, "Haydi gel benimle" dedi "Sen, ben, Nedim bir fotoğraf çektirelim. Seninle hatıramız olsun." Nihal elimi tutmuş beni kaldırmaya uğraşırken direnç gösterdiğimi fark edince duraksadı. "İstemiyor musun Halide Abla?" Kendimi topladım, "İstemez olur muyum, nasılsa hep birlikte çektireceğiz" dedim. Yüzüme alıngan bir bakış fırlattı, "Aşk olsun Halide Abla, aynı şey mi? Sadece üçümüz olalım." Nihal'le el ele Nedim'in oturduğu masaya doğru yaklaştık. Nedim beni görünce yüzü karışık bir hâl aldı. Nihal kuş gibi şakıyarak "Halide Abla, sen, ben bir fotoğraf çektirelim Nedim" dedi. Nedim tereddüt içinde ayağa kalkarken Nihal "Herkes ne kadar nazlanıyor, bir fotoğraf çektirebilmek için iflahım kesildi. İki ağırkanlının arasında kaldım" diye şikâyet etti.

Üçümüz yan yana dizildik. Nihal, Nedim ve ben. Nihal beni kolumdan tuttu, "Gel ortamıza geç Halide Abla" dedi. İtiraz ettim, "Olmaz Nihalciğim gelinle damadın arasına girilmez, uğursuzluk getirir" dedim ve Nihal'in yanında durdum. Nihal bir koluyla Nedim'e diğer koluyla bana sarıldı. Yüzümüzde patlayan flaş, zamanı dondurmuştu. Zaman en kederli anda donunca beni sonsuz bir acıya sürüklemişti.

Fotoğraf çekildikten sonra masama doğru yürürken yılan gibi ses kulağımın dibinde tısladı. "Çocukların evleri, sinsi yılanların ölümcül zehirlerinden, kem gözlerden uzak olsun." Nedim'in annesiydi. Gözlerini yüzüme dikmişti. Bu sırada bir müzik başladı.

Historia de un Amor. Müzik gittikçe yükseldi. *Artık benim değilsin aşkım.* Ruhumda sadece yalnızlık var. *Ve seni daha fazla göremeyeceğim.* Guadalupe Pineda'nın büyülü sesi salondakilerin yüreğini avuçlarında topladı. *Çünkü Tanrı beni daha fazla acı çekmem için sana âşık etti.* Nihal, Nedim'in kollarında beyaz bir kuğu gibi dans ediyordu. Rüya beyazı gelinliğinin etekleri uçuşurken kendini ona bırakmıştı. *Bu bir aşk hikâyesi, eşi benzeri olmayan.* Nedim, sağ elinden tutup Nihal'i kendi etrafında döndürdü. *Hayatıma ışık veren ve sonra söndüren. Ah hayat ne karanlık!* Salonun ışıkları söndü. Belki de ben gözlerimi kapadım.

Daha fazlasını anlatmaya gücüm yok. Hayaletlerin yorulacağını düşünür müydünüz? Hayat yorar.

Zeliha ve Cihangir ne kadar karşı çıksa da Nihal haklı. Canfeda Konağı'ndakilerin son umudu zengin, paralı, mal mülk sahibi bir aileyle akraba olmaktı, bu sayede herkes muradına erdi. Nihal onlar için bir nevi geçim kapısıydı. Kardeşlerinin mutluluğunu gözetirlerdi ama mutluluktan çok daha önemli şeyler vardı. Gerisini zaten biliyorsunuz. Bilmediğiniz tek bir şey var, onu da şimdi anlatacağım. Anlatmak ruhumu iyiden iyiye yorgun düşürdü. Dilerim bundan sonrasına nefesim yeter.

Nihal'le evliliğinin ardından çok geçmemişti ki Nedim bir gün pat diye beni aradı. Telefonda ismini gördüğüm an sırtımdan soğuk bir ter boşaldı. Uzun uzun çaldırsa da açmadım. Elim ayağım titriyordu. Telefonu bir kenara fırlattım. Görmeye tahammülüm yoktu. Nedim, aramalarına cevap vermeyince bu kez üst üste mesajlar yağdırmaya başladı. İlle de benimle görüşmek istiyormuş. Belki de kendince özür dileyecekti ama artık konuşacak bir şeyimiz kalmamıştı. Son mesajında "Şimdi soruyorum size, bahçenizdeki her bir vişneden, her bir yapraktan, her bir ağaç gövdesinden size insanların baktığını hissetmiyor musunuz; seslerini işitmiyor musunuz onların" diye yazmıştı. Çehov'un *Vişne Bahçesi*'nden bir alıntıydı. Beni tanıştığımız o güzel güne çeken

sözlerin kalbime dokunmasına daha fazla kayıtsız kalamadım. Koca bir merak içten içe beni kendine çekiyordu. Karar verdim, onun bana yaptığını yapmayacaktım, sonuna kadar yüzleşecek ve aramızdaki hikâyenin son satırlarını yazarak o defteri kapatacaktım. Umut çiçeğimin solmasının üzerinden çok geçmişti.

Buluşma yerine gittiğimde aradan sanki bir ömür geçmişti. Kafenin arka masalarından birinde dalgınlıkla oturan Nedim beni görünce heyecanla ayağa kalktı. Uzattığı eli hafifçe sıkarken yüzüne baktım ne hissedeceğimi anlamak için. Annemin albümlerindeki küf kokulu, solgun fotoğraflar geldi gözümün önüne. Eski hikâyelerin insanın içini acıtan sızısı. Aceleye getirilmiş sancılı hayat sürenlere özgü soluk bir yüz.

Masaya oturduğum anda içimi bir sıkıntı kapladı. Artık aramızda konuşacak bir şey kalmadığının farkına vardım, "Kusura bakma ama Nedim, seninle gerçekten konuşmak istemiyorum" deyip kalkmak için davrandım. Nedim bir an elimi tuttu, "Beni biraz dinler misin Halide?" dedi. Masanın hemen yanında elinin elime değdiği o kısacık an uzadıkça uzadı. Elimi çekmek geçti içimden. Durdum. Neden durmuştum? Elinin sıcağını biraz daha hissetmek belki. Hem günahkâr hem tutkulu bir kaçamak.

"Seni dinlemek hayatımı biraz daha zorlaştırmaktan başka işe yaramaz Nedim. Sözlerin bizim için bir hükmü kalmadı. Sen susmayı seçtiğin gün, kelimeler birer yağmur tanesi gibi toprağın içinde kayboldu."

"Kendimi anlatmak için bana bir fırsat ver Halide. Belki de affeder ve beni anlarsın."

Affetmek sözü. Kulaklarımda çınladı. Ben Nedim'i affetmiş miydim? Bana yaptıklarından acılar duyuyordum ama gerçekten kalbimde ona karşı bir öfke var mıydı? Kalbime sordum bütün bunları.

"Ben seni çoktan affettim Nedim. Az evvel kalbime sordum bu soruyu. Seni affetmişim gerçekten. Asıl sorun nedir biliyor mu-

sun? Kendimi affedememek. Seni anlamak, kendime olan öfkemi ve nefretimi artırmaktan başka bir işe yaramaz. Yalvarırım bana daha fazla acı çektirme. Sana yalvarıyorum sancılarımı uzatma."

"Kendinden nefret etmeni istemem Halide. Acı çekmeni de..."

"İşin o kısmı benim bileceğim iş. Ruhumla arama girecek kadar kendine önem atfetmen tuhaf doğrusu. Buraya gelince bir kez daha anladım ki kendimi affetmem mümkün olmayacak. Konuşmayı uzatmanın anlamı yok. Senden tek ricam var, Nihal'e iyi bak lütfen. Onu üzme. Aramızda olup bitenlerle onun hiçbir ilgisi yok. Geride kalanları unut ve onu sakın üzmeye kalkma."

Orada daha fazla kalamadım. Gözlerimden boşalan yaş, taşkın bir sel oldu, geçmişi önüne katarak sürüklemeye başladı. Nedim'le aramızdaki hatıralar, sokağın dört bir yanına savrulup sabahın erken saatlerinde yola düşen bezgin insanların ayaklarının altında ezildiler. Dağılmış bir pazar yerinden arta kalanlar gibi ortalığa yayıldılar.

Nedim'le son görüşmemizin unutulup gideceğini hayal ederken bir felaketin başlangıcı oldu. Annesi Süheyla Hanım kötü bir tesadüfle görüşmemizden haberdar olmuş, deliye dönmüştü. Soluğu annemin yanında alan muhteris ve kindar kadın, anneme acilen üçümüzün konuşması gerektiğini söylemişti. Üst kattaki odamdan yanlarına indiğimde kadının yüzünde gördüğüm çirkin ifadeyle başka hiçbir yerde karşılaşmamıştım. Annem bir ona bir bana bakıyordu. Başına gelecekleri seziyor, nereye uzanabileceğini asla tahmin edemiyordu, Nedim'le buluşup görüştüğümüzü muhakkak o da anlamıştı.

Süheyla Hanım söze benim sürtüklüğümden başlayıp ahlaksızlığımdan, oğlunun aklını çelmeye çalıştığımdan, kız kardeşimin kocasını çalmaya uğraştığıma kadar bir sürü laf etmişti. Başım uğuldayarak dönmeye başladı, midemdeki bulantının şiddetini artıyordu. Kadının sivri sözleri ellerimi, ayaklarımı bir çarmıha çiviliyor, beni oracıkta ölüme terk ediyordu.

Yüz yıldır her musibete direnen Canfeda Konağı bu kez güçlü bir zelzeleyle yıkılmak üzereydi. Annem duyduklarının ardından kendini kaybetmişti. Kadın sözlerini tamamlayıp konağın kapısını çarparak çıktığında annemle yalnız kaldık. Bu sırada annemin burnundan kan akmaya başladı. Burnundan boşalan kan dudaklarından çenesine, oradan da boynuna doğru bir patika çizdi. "Anne iyi misin?" diyebildim sadece. Suratıma bir tokat çarptı. Aynı anda burnundan birkaç damla kanın yere sıçradığını gördüm. Bana ağır bir tiksintiyle bakıyordu.

"Anne iyi misin?" diye tekrarladım.

"Yaptığın bu orospuluğu duyacağıma, keşke ölmüş de yerin yedi kat dibine gömülmüş olsaydım. Ailenin yüz karasısın sen Halide. Sen hepimizin şerefini, haysiyetini, namusunu iki paralık ettin. Beş para etmez insanların ayaklarının altına gururumuzu serdin. Yazıklar olsun sana Halide! Yazıklar olsun!"

"Bana her zamanki gibi haksızlık ediyorsun anne."

"Orta yerde bir haksızlık varsa, senin Nihal'in arkasından çevirdiğin işlerdir Halide."

"Ben Nihal'in arkasından iş çevirmiyorum. Sürekli haksızlığa uğramaktan bıktım usandım."

Annem eliyle burnunu sildiğinde kan eline bulaşmıştı. Akan kana hiç aldırmıyordu. "Gel burnunu yıkayalım anne. İyi misin?"

"Dokunma bana Halide! Sakın bana dokunma, yaptıklarından iğreniyorum artık."

"Neden bana sürekli aynı şeyi söylüyorsun? Ben gerçekten senin iğreneceğin kadar kötü biri miyim?"

"Bunu duymayı mı istiyorsun? Peki, duy o zaman, sen kötü birisin Halide. Benden nefret ettiğin için yapıyorsun bütün bunları. Herkes 'Reyhan ne kadar canavar ve kalpsiz bir kadın' desin istiyorsun ama ben asla kardeşinin kocasıyla fingirdeyecek kadar kalpsiz olmadım Halide."

Büyük acıların, yaralı geçmişin kefaretini birilerinin ödemesi gerekir. Geride kalanların temize çıkması için birisinin bütün laneti ve günahı üzerine alması, o ağır kefareti yüklenmesi gerekir. Her ailenin acılı sırlarını yüklenip de ölüme yürüyen bir günah keçisi vardır. İşte o boğucu, yıldızsız gecenin sonunda sabaha karşı, konağın kuzeye bakan bu karanlık odasında geçmişin hesaplarını ödedim; annemin, babamın, Nedim'in, Zeliha'nın, Cihangir'in, Nihal'in ve diğerlerinin...

Hayat yolculuğunda yürümekten vazgeçip, dönüşsüz bir ayrılığa niyet ettiğim gece üzerime gece mavisi elbisemi giydim. Saçlarımı taradım. Elbisemin rengiyle uyuşan firuze taşlı küpeler taktım. Bodrum kattaki odada üstü üste yığılmış eşyalar arasında daha önceden gözüme kestirdiğim ipi yanıma alıp tekrar odama çıktım. Göğün laciverti de elbiseme uydu. Renklerin ahenkli uğurlamasına içimden teşekkür ettim. Hayatımdaki hiçbir şeye tesadüf gözüyle bakmadım, yan yana gelen benzerliklerin bir şeylere işaret ettiğine inandım. İyimser bir veda olmasını arzuluyorum. İyimser bir veda. Bu mümkün müydü gerçekten?

Mum ışığında birbirlerinden yüzlerini saklayan kardeşlerim, o veda gününden sonra ilk kez bu odaya ayak bastılar. Burayı görmemek kendilerini iyi hissettirir diye umuyorlardı herhalde. Oysa umdukları gibi olmadı. Şimdi kavgadan yorgun halde bir köşeye yığıldılar. Benim ruh halimse bambaşka. Az evvelki korkunç kavganın üzüntüsü hemen geçti. Çünkü bu yüzleşmeye mecburlardı. Mecburduk. Bu kavgaya. İçimizi dökmeye. Onlara bakınca kırgınlığımın kalmadığını hissetmek, içimi müşfik bir esintiyle dolduruyor.

"Şu resmi gördünüz mü?"

Zeliha elinde tuttuğu resmi diğerlerinin görebileceği şekilde uzattı. "Halide Ablamın resimlerinden biri mi o?" diye sordu Cihangir. "Evet" dedi Zeliha.

Yıllar evvel yaptığım resme uzun uzun bakmaya başladılar. Resimlerimi herkesten saklıyordum. Bana ait bir dünyanın renkleri ve çizgileri gibi geliyordu. Dilediğimi çizebilmek ve içimden geldiği renklerde boyayabilmek bende doyumsuz bir özgürlük hissi yaratıyordu.

"Dört tane mum çizmiş. Birisi eriyip tükenmeye yüz tutmuş. Size bir şey çağrıştırmıyor mu?"

Nihal'in sorusu üzerine resme daha dikkatle baktılar, ne çağrıştırdığını anlamaya çalışıyorlardı.

"Görmüyor musunuz sahiden, kesinlikle bizi çizmiş."

"Bizi mi?" diye şaşkınlıkla sordu Zeliha.

"Dört mum, dört kardeş. Birisi neredeyse bitip yok olmak üzere. Peki sizce bu tükenmek üzere olan mum kimi sembolize ediyor?"

Bitip tükenmek üzere olduğumu size kaç kere anlatmaya çalıştım Nihal? Görmek istemediniz. Üçünüzün de tek derdi buradan kaçıp uzaklaşmaktı. Beni yalnız bıraktıktan sonra geri dönüp bakmak, neler yaşadığımı sormak hiç aklınıza gelmedi. Bunu beklemek boş bir hayaldi, yıllarca kabullenemedim. Hiçbir şey olmamış gibi davrandınız, mum eriyip yok oldu.

"Sence şimdi burada, bizimle birlikte midir Halide Ablamın ruhu?" Zeliha'nın yüzünü şefkatle karışık bir hüzün sardı. "Eminim bizimle olduğundan. Hiç şüphem yok, burada bizimle" diye karşılık verdi Nihal.

"Buradaysa, kim bilir ne kadar üzülmüştür bizi izlerken" diye iç çekti Zeliha.

Buradayım Zeliha. Hemen yanı başınızda. Keşke aynı soruyu yaşarken de sorabilseydin. Birbirimizin elinden tutabilseydik. Geç kaldık. Her şeye.

Nihal resimleri karıştırırken bir anda donakaldı. Elinde tuttuğu bir resme büyülenmişçesine hareketsiz bakıyordu. Onun bu hali Cihangir'in de dikkatini çekti. "Ne oldu Nihal? Neye

bakıyorsun öyle kilitlenmiş gibi?" Nihal cevap vermedi. Bu kez Zeliha'yı da bir merak sardı. "Nedir o Nihal?" Nihal'in adeta dili tutulmuştu, hiç tepki vermedi, gözlerini elindeki resimden ayıramıyordu. Ben de meraklandım. Nihal ne bulmuştu kâğıt tomarları arasından?

Nihal sessizce elindeki resmi Cihangir ve Zeliha'ya doğru çevirince onlar da dillerini yutmuş gibi bakakaldılar. Kendi yaptığım resim olmasına rağmen, görünce ben de en az onlar kadar şok geçirdim. Nasıl olabilirdi bu? Ben çizmiştim ama ne zaman çizdiğimi kesinlikle hatırlayamıyordum. Bu mümkün değildi.

Hayat kimi zaman bir hayaleti şaşırtabilecek kadar tuhaf olabiliyor. O tuhaflıklardan birinin içindeydik. Resme bakarken hâlâ inanmakta güçlük çekiyordum. "Benim gördüğümü siz de görüyor musunuz?" diye sordu Nihal. Görüyorlardı. Ben de gördüm. İnanması güçtü ama hepimiz görüyorduk. Şaşırma hissinden mutlu oldum, benim gibi bir ölüye hayat duygusunu tattırıyordu. Unutulmaya yüz tutmuş bir duygu.

"Bunu Halide Abla mı çizmiş?" diye sordu Cihangir. Kafasındaki kuşkuyla baş edemediği, işin içinde bir bit yeniği aradığı her halinden anlaşılıyordu. İnanılacak gibi değildi, haklıydı. Cebinden bir sigara çıkardı, çakmağıyla daha yakarken derin bir nefes çekti. Kısa bir öksürüğün ardından bir nefes daha çekti. Gözü hâlâ resimdeydi. Zeliha'nın da.

"Başka kim çizecek ki? Gözümle görmesem inanmazdım." Bana kalırsa Zeliha gözüyle gördüğü halde inanamıyordu. Nihal de onunla aynı fikirdeydi, "Çok hikâyeye tanıklık ettim, dinledim, okudum, anlattım ama demek ki insanın şaşırmasının bir sınırı yokmuş."

Elinde tuttuğu resimde ölü bir kuş vardı. Ölü bir kuş. Gecenin başlarında üst kattaki odanın penceresini parçalayarak giren göçmen kuşun aynısıydı. Uzun boynundan sızan kan bile aynıydı neredeyse. Yerde yatan ölü kuş. Hafızamı tekrar zorladım. Yok,

ne zaman, neden, nasıl çizdiğimi hatırlayamıyorum. Bir zamanlar delirmiş gibi resim yaptığım için kâğıt tomarları birikmişti.

"Bir yerde resmini görmüştür" diye akla yatkın bir açıklama çabasına girişti Nihal. Belki de haklıydı, bir kitapta yahut resimli bir dergide karşıma çıkmıştı. Nihal'in açıklama çabasını boşa düşüren Zeliha oldu. "İyi de neden ölü kuş çizsin? Bir fotoğrafta ölü halini görmüş olamaz herhalde." Cihangir de tasdiklercesine kafasını salladı, derin bir nefes daha aldı sigarasından.

"Hayatta her şeyi açıklayamıyoruz" diye kısık bir sesle konuştu Nihal. "Her şeyin bir açıklaması var mı ondan da emin değilim. Canfeda Konağı'nda olup bitenlerin hangisi anlamlı geliyor? Öyle manasız işlere kalkıştık ki bu resim onlardan çok daha normal geliyor bana. Kader bizimle oyun oynuyor. Geçmişin yanılgılarını, ayıplarını üzerimize boşaltıyor. Bu odaya onun için soktu bizi."

"Bir resmi ne kadar büyütüyorsun Nihal?" diye kendi kendine söylenircesine cevap verdi Zeliha. Sanki söylediğinin gerçekliğini tartıyordu. Nihal kafasını iki yana salladı "Sen de biliyorsun büyütmediğimi. Garip bir şeyin içinde kaldığımızın farkındasın, sen de Cihangir Abi de. Bu konakta bir şeyler var. İzah edemediğimiz bir şey."

"Şimdi de peri hikâyelerine başlıyoruz desene Nihal"

Cihangir hafif alaycı gülümserken kayıtsız bir bakışla sigarasını içmeye devam etti. Nihal'in haklı olduğunu biliyordu içten içe. "Ne dememizi bekliyorsun Nihal? Ne yapalım yani?"

Nihal uzun uzun düşündü, gözleri yaşardı yeniden.

"Gücünüz bana yetiyor değil mi Cihangir Abi? Kendinizi temize çektiniz, vicdanınızı rahatlattınız, beni ablamın ölümünün vicdan azabıyla baş başa bıraktınız. Gücünüz bana yetti, günah keçisini buldunuz. Ama hayır, buna izin vermeyeceğim. Bu günahı benim üzerime yıkmanıza izin vermeyeceğim. Az ya da çok herkesin payı var bu günahta. Sadece benim değil, annemin, ba-

bamın, senin, Zeliha'nın. Hatta bu uğursuz konağın. Bu konak bile Halide'nin ölümünden sorumlu. Peri hikâyesi filan yok ortada."

"Yine saptırıyorsun meseleyi Nihal" dedi Cihangir. Öfkelendiğinde öksürük tutuyordu. Cihangir öksürdükçe içimin acıdığını hissettim. Kardeşimin bunca sene sonra, sık sık öksürüklere boğulan zayıf bir adam olarak karşıma çıkması canımı yakıyordu. Bu Cihangir'i tanımıyordum. Zaman ve uzaklık bizi yabancılaştırmıştı. Konağa geldiğinden bu yana fark ediyorum. Eskiden başka türlüydü; sinirlendiğinde eliyle alnını sıvazlardı, bazen dersini soyacak sanırdım, şimdi hemen öksürüğe boğuluyor, elini alnına götürmeye fırsat bulamıyordu.

"Sen bizi suçlamak için sürekli bahaneler arıyorsun" dedi Zeliha. "Hayır" diye karşılık verdi Nihal, küçümseyici bir hareket yaptı ağzının kenarıyla.

"Bahaneye ihtiyaç duymayacak kadar açık bir gerçek bu. Kaçabildiğimiz kadar kaçtık. Artık konaktaki bu son gecemizde, Halide Abla'nın odasında yüzleşmek zorundayız. Yoksa bu gerçek ömür boyu peşimizden gelecek. Onu burada paramparça hatıraların arasında, bir deliliğin kıyısında, uzaklara gidenlerin geride bıraktığı kederlerin içinde yalnız başına bıraktık. Halide Abla hepimizin üzerine titriyordu. Bizi annemden, babamdan, zehirli bir aile yalanından koruyordu. Farkında değil misiniz? Sizi suçlamak değil bu. Anlamaya çalışmak."

"Bunu söylemek için geç kalmadık mı Nihal?" diye içli bir sesle konuştu Zeliha. "Bunu itiraf etmek Halide Abla'ya ne fayda getirir?"

"Gidenler geri gelmez" diye kız kardeşine destek verdi Cihangir.

"Yanılıyorsunuz. Hiç olmazsa bunu kendimiz için yapmalıyız. Gidenler gelmez belki ama gidenlerin ruhunu huzura kavuşturmak için kabullenmeye mecburuz. Halide Abla kardeşlerinin

özrünü kabul edecek kadar geniş yürekli bir kadındı. Benim hayalimdeki Halide böyle biri."

Beni hayalindeki gibi hatırla Nihal. Üzerine titreyen bir abla gibi. Korkulu rüyalardan kaçarken sığındığın sıcak kucak gibi. Fethi Amca'nın arabasıyla uzaklaşırken arka koltukta bakan kız çocuğunun sızısı hâlâ yüreğimde saklı duruyor. Beni iyi hatırla Nihal.

Dışarıdan yükselen siren sesi odamın her yanını kapladı. Uzaklardan yanıp sönen kırmızı ışık, tankerin alevlerine benzemiyordu. Şehrin çığlığı bu kez daha canhıraş çınlıyordu. "Ne oluyor dışarıda?" diye telaşla söylendi Zeliha. "Yeni bir durum mu var?" Nihal pencereden dışarıyı süzdü "Bir tür alarma benziyor, ben de anlayamadım ne olduğunu."

"Bir alarm eksikti. Geberip gideceğiz sonunda." Cihangir burnundan soluyordu.

Bir yandan kesik kesik yanan kırmızı ışık diğer yandan da yükselip alçalan siren sesi bir şeylerin kötüye gittiğinin habercisiydi. "Haberlere baksaydık keşke" dedi Zeliha. Cihangir o an aklına gelmişçesine telefonuna sarıldı, tedirgin bir halde, gözlerini kısarak (artık gözleri iyi görmüyor, bu da yeni bir hâl) haberleri okumaya koyuldu. Biraz zaman geçince yüzü asıldı, gördükleri keyfini kaçırmış gibiydi. "Haberler pek iyi değil galiba" diye söylendi Nihal. Cihangir bir süre sessizce göz gezdirdikten sonra yüksek sesle okumaya başladı.

"İstanbul'daki tanker faciasında havaya yayılan zehirli maddeler hayati risk barındırıyor. Valilik tarafından önümüzdeki on iki saat boyunca yaşlılar ve kronik hastalıkları olanlar için sokağa çıkma yasağı ilan edildi. Özellikle Fatih, Zeytinburnu, Kadıköy ve Üsküdar ilçelerinde oturanların zorunlu olmadıkça dışarıya çıkmamaları istendi. Bu süre zarfında evlerin pencerelerinin kapalı tutulması, dışarıdan girecek zehirli havaya karşı önlem alınması gerekmektedir. Solunum yollarında güçlük yaşayanlar, beklenmedik ve acil semptomlar görülenlerin evden çıkmadan

112'yi aramaları ve ekiplerin yönlendirmeleri doğrultusunda hareket etmeleri önemlidir."

Zeliha'nın yüzü asıldı. "Allah Allah! Ne oluyor gerçekten? Şu başımıza gelene bak! Olay gitgide çığırından çıkıyor."

"Ee, biz şimdi evden çıkamayacak mıyız? Burada tıkılıp kaldık mı? Benim yarın uçağım var."

Nihal bir an söylediğinden utandı, ertesi gün cezaevine girecek olan Cihangir'in yanında bunları söylemenin hoş olmadığını düşündü. Cihangir bozuntuya vermedi.

"On iki saat diyor, sabah çıkabiliriz. Düzelir herhalde sabaha kadar. Uçağın erken saatte mi?"

Nihal hatırlamaya çalıştı. "Akşam olması lazım."

"Ben bu gece burada kalacağımızı hiç tahmin etmedim, işimizi halleder çıkarız diye düşündüm" dedi Zeliha. Son anda aklına gelmiş gibi gözlerini açarak "Üst kattaki kırık pencereyi ne yapacağız? Tehlikeli olabilir mi? Dışarıdan hava girip duracak bütün gece" diye ekledi. Diğerlerinin aklına gelmemişti. Cihangir düşünceli bir halde alnını ovaladı (çok endişelenmiş ve öfkelenmiş olmalı), "Bir şey olacağını sanmıyorum, bence tedbir amaçlı uyarıyorlar. Zehirlenip, ölecek halimiz yok herhalde." Nihal onunla aynı fikirde değildi. "Ben naylon, bez filan bakayım, rahat edemem, içime bir kurt düştü, bu kadar uyarıyı neden yapsınlar ki durduk yere?"

Nihal'in tedirginliği üzerine üçü de ayağa kalkıp odamdan çıktılar. Bodrum kattaki yırtık çadır brandasını bulmalarını diliyordum. Zeliha'nın aklına geliverdi. "Aşağıda bodruma bakalım, annem oraya bir sürü şey yığmıştı." Cihangir, Zeliha'nın aksayan ayağını hatırlatırcasına "Tamam siz burada bekleyin ben aşağı inip bakarım. Bir şeyler bulup getireceğim."

Bodrum katta, içine yıllar içinde yığılmış eşyalar yüzünden kullanılmaz hale gelen geniş odada telefonun ışığının yardımıyla yürürken Cihangir'in dikkatini bir şey çekti ve ona doğru yaklaştı.

Eski, kırık bir bisikletti, bazı yerlerinin boyası dökülmüş alttan pas görünmeye başlamıştı. Cihangir, çocukluğunda senelerce kullandığı yeşil renkli Castello bisikleti görünce bir süre yerinden kıpırdayamadı. Bisikletin yanına çöktü ve ellerini üzerinde gezdirmeye başladı, sanki kendi çocukluğunu merhametle okşar gibiydi. Birden hıçkırıklara boğuldu, elindeki telefonu yere bıraktı, iki eliyle bisiklete tutundu, başını ellerinin arasına soktu ve ağlamaya başladı. Oturduğu yerde çok sevdiğinin ölüsüne sarılmış, sarsılarak gözyaşı döker gibi bir hali vardı. Sonunda sustu, elleriyle gözlerini sildi ve yerdeki telefonu aldı. Ayağa kalkacak gücü bulamıyordu, yeşil Castello'ya baktı, yitirdiği her şey için üzgündü. Biraz ileride çadır brandasını görür gibi olunca emin olmak için elindeki ışığı o tarafa doğru biraz daha yaklaştırdı.

Cihangir elinde eski, yırtık bir branda ve koli bandıyla, tuhaf ölü kuşun parçaladığı pencerenin önüne geldi. Bir sandalyeye çıkıp brandayı pencerenin üzerine doğru gerdi. Nihal koli bandından parçalar koparıp Cihangir'e uzattı. Brandayı kırık camın üzerine iyice sabitlediler. Rüzgâr brandayı zaman zaman hareket ettiriyordu. "Biraz daha bant yapıştırayım iyice sağlam olsun." Brandanın her yanını bantladı, sağlamlaştırdığına emin olunca bıraktı. "Halide'nin odasındaki mumları alalım, aşağıya salona inelim" diyerek aşağı kata yöneldi Cihangir. Zeliha ve Nihal de onu takip etti.

Salondaki koltuğa kurulmuş ve Nihal'in mumları yakmasını beklerken Cihangir elindeki telefonu rasgele kurcalamaya devam ediyordu. Bir anda durdu ve heyecanlı bir ses tonuyla "Zonaro Vakfı'ndan yazmışlar" dedi.

Vakfın gönderdiği mektup kardeşlerim için hayati bir önem taşıyordu, salonun duvarındaki Handan Hanım'ın tablosunun Fausto Zonaro'nun elinden çıktığı kesinleşirse bütün maddi sorunları ortadan kalkacak, bundan sonra epeyce rahat bir hayat süreceklerdi. Herkesin gözü kulağı vakıftan gelecek rapordaydı.

Annem hayattayken tıpkı konak gibi bu tablonun da satılmasına asla müsaade etmemişti. Ölümünden hemen sonra Cihangir vakıfla irtibata geçmiş, bilirkişi araştırması ve tespit için yardım istemişti. İşte şimdi bütün hayallerin gerçeğe döneceği ânın eşiğine gelmişlerdi, bundan sonra hayatları ışıltılı bir rüyaya dönüşebilirdi.

Ancak gelen postada kardeşlerimin beklediğinin dışında bambaşka bir sır saklıydı.

Öylesine bir sırdı ki bu, gözümüzün önünde yüz yılı aşkın bir zamandır gün yüzüne çıkmayı bekliyordu.

Sayın Paşagil Ailesi,

Zonaro Vakfı'na yaptığınız başvuru bizi oldukça heyecanlandırdı. Sayın Fausto Zonaro'nun İstanbul'da geçirdiği uzun yıllar içinde hem resim sanatına hem de Türk kültür ve sanat hayatına kattıkları, her yeni buluş aşamasında bize mutluluk ve gurur veriyor. Vakfımızın İstanbul'da irtibat halinde olduğu ve Zonaro üzerine çalışmalarıyla tanınan Sayın Prof. Dr. Samim Erol Aydın, bahse konu tablo ile ilgili araştırmasını tamamlamasının ardından sonuçları vakfımızın ilgili birimiyle paylaştı.

Araştırmalarımız sonucunda elinizdeki tablonun Fausto Zonaro'ya ait olmadığını üzüntüyle bildiririz. Yaptığımız değerlendirmelerde tablonun Sayın Zonaro'nun İstanbul'daki talebesi Derviş Ali'ye ait olabileceğini öngörüyoruz. Size ekte bir fotoğraf iletiyoruz. Bu fotoğrafı Zonaro'nun eşi Elisa çekmiştir.

Fotoğrafta Zonaro, Derviş Ali ve Handan Hanım yan yana bulunmaktadır. Fotoğraf Zonaro'nun ders vermek amacıyla sık sık gittiği bir konakta çekilmiştir. Üstadın kişisel notlarında Handan Hanım ve Derviş Ali arasındaki gönül ilişkisi tafsilatlı bir şekilde yer almaktadır. İki genç arasındaki dini nikâh merasimine Zonaro ailesinin de iştirak ettiğini biliyoruz. Ancak Handan Hanım'ın evliliğine babası Refik Paşa'nın şiddetle karşı çıktığı ve Handan Hanım'ın hamileliğine

rağmen kısa zaman sonra birbirlerinden zor kullanarak ayırdığı notlar arasında geçmektedir.

Elinizdeki tabloyu Derviş Ali, o zamanlar bebeğine hamile olan Handan Hanım için yapmış olmalı. Derviş Ali'nin İstanbul'da gerçekleşen dönemin siyasi olaylarının ardından idama mahkûm edildiğini ve onun masumiyetine inanan Zonaro'nun hükümet nezdindeki girişimlerinin sonuçsuz kaldığını yine elimizdeki yayımlanmamış notlardan okuyoruz. Derviş Ali'nin tutukluluk süresince yazdıkları ölümünün ardından vasiyetine uygun olarak Zonaro'ya iletilmiştir. Zonaro'nun bu yazılanları Handan Hanım'la paylaşıp paylaşmadığı bilgisine sahip değiliz. Ancak Handan Hanım'ın yeni evliliği ve aile hayatındaki sırlar yüzünden bu yazılanların saklı kaldığını öngörüyoruz.

Derviş Ali'nin elinden çıkan bu tablonun maddi değerinden ziyade ancak manevi değerinden, hatıra olarak kıymetinden söz edebiliriz.

Saygılarımızla,

Alberto Fausto Zonaro
Fausto Zonaro Vakfı Mütevelli Heyeti Başkanı

Ne düşünmemiz gerektiğini, tam olarak neyle karşı karşıya kaldığımızı bilmiyorduk. Tuhaf bir hisse kapıldım, sanki az evvel oturduğumuz bu konak başka bir konağa dönmüştü, geçmişin sarsıntısı bir tür kelebek etkisiyle şimdiyi tersyüz etmişti; salondaki Handan Hanım tablosu, pencere önündeki fiskos masası, kurmalı duvar saati, çiçek desenli el oyması gümüşlük ve içindeki porselen bardaklar, her şey gözüme başka türlü görünüyordu. Zaman içinde bir yerden başka bir yere savrulmuştuk.

"Derviş Ali kim?" diye sordu Zeliha. Hepimizin aklında aynı soru vardı: Derviş Ali kimdi? Diğerleri cevap vermeden yüzüne baktı, sanki konuşarak büyüyü bozmuş, uzak durdukları gerçekliğe onları itivermişti. "Dedemiz" diye hafifçe gülümsedi Nihal. Cihangir, üzerindeki şaşkınlık ve kızgınlığı henüz atamamıştı.

"Bunlar karıştırdılar bence. Böyle saçma şey olabilir mi? Handan Hanım'ın kocası Hariciye Memuru Adnan Bey diye biliyorum. O da bir başka paşa ailesinden. Annem ayrıntılarıyla anlatıp duruyordu. Derviş Ali nereden çıktı? Ne alakası var?"

"Demek annem de bilmiyor bu sırrı" diye cevap verdi Nihal. "Baksana fotoğraf bizim Canfeda Konağı'nın önünde çekilmiş. Zonaro'nun yanındaki de Handan Hanım. Tablodaki kadının aynısı işte. Çok acılı bir hikâye gerçekten. Derviş Ali'yi de deli gibi merak ettim şimdi."

Cihangir'in asıl kabullenmek istemediği gerçek dedemiz değil, umutlarını bağladığı tablonun Zonaro'ya ait olmamasıydı, asıl kızgınlığı ve üzüntüsü bundandı. Bütün vücudunu ter bastı, hiç beklemediği bu haber yüzünden yüzü kızarmaya başladı. "İyi misin Cihangir?" diye sordu Zeliha. Cihangir cevap vermedi, eliyle boynunu, ensesini ovalamaya devam etti, iyi görünmüyordu. "İyi misin Cihangir? Tansiyonun çıktı galiba. Yüzün kıpkırmızı oldu." Cihangir, Zeliha'ya acıklı gözlerle baktı ve kafasını salladı. "Ben biraz su getireyim" deyip mutfağa gitti Nihal. Cihangir öksürmeye başladı, bu seferki geldiğinden beri yakalandığı en şiddetli öksürüktü, nefes alamayacak hale gelmişti, Zeliha eliyle sırtına vurmaya başladı. Nihal elindeki su bardağıyla öksürüğün kesilmesini beklerken yüzünü endişe kapladı. Nihayet Cihangir kendine geldi. Sesi öfke ve hırçınlık doluydu.

"Kandırıyorlar bizi. Muhakkak bir hesapları var kafalarında. Samim denilen adamla bir daha görüşeceğim. Derviş Ali nereden çıktı şimdi? Handan Hanım'la çocukları olacakmış sözde. Hikâye yazmışlar resmen."

"Belli ki orada derin bir yara var ve herkesten gizlemişler. Anneannem de bilmiyordu bence. Ya da biliyordu anneme söylemedi. Vakfın bizi kandırmaktan nasıl bir çıkarı olacak ki?" Nihal bütün ciddiyetini Cihangir'e yöneltti. Cihangir bir süre ne diyeceğini düşündü, az önceki sözlerine kılıf arıyordu.

"Bu tabloyu gözlerine kestirdiler, takip edecekler, fırsatını bulunca ucuza kapatıp kendi koleksiyonlarına katacaklar. Anasının gözü adamlar, baksana heyecanlandık filan demişler, gerçek olduğunu bal gibi biliyorlar ama bizden saklıyorlar. Sonra ellerine geçirdiklerinde, burada İtalya'da baktırdık, meğer Zonaro'nun tablosuymuş diyecekler, adım gibi eminim. Sanat işlerinde ne kadar çok üçkâğıdın döndüğünü biliyor musunuz?"

"Bilirkişiyle konuşmak neyi değiştirecek? Zaten vakfa raporu yazan bu adam değil mi? Sana da aynı şeyi söyleyecek" dedi Zeliha. Umutsuzluğa çoktan teslim olmuştu.

"Adama biraz bastıracağım, yalan söylediğini anladığımızı bilsin, gerekirse bu rapor yüzünden mahkemeye gideceğimi söyleyeceğim. Yalan beyanda bulunmaktan, düzenbazlıktan, sahtekârlıktan suç duyurusunda bulunacağımı anlatacağım. Görürsünüz o zaman nasıl geri adım atacak. Bu da bir nevi sanat eserinde sahtecilik yapmak, bir kumpas kurmak. Birileriyle ortaklaşa hareket ediyorlar, elimizdeki eseri yok pahasına almaya uğraşacaklar. Ben bu numaraları biliyorum."

Cihangir adamakıllı işler yapmak yerine kolay para kazanmanın peşine düştüğü günden bu yana alengirli işlere merak salmıştı. Herkesin böyle davrandığına, birbirini aldattığına, yalanla, hile hurdayla para kazandığına inanıyordu. İşin kötüsü tek yolun bu olduğuna bütün kalbiyle inanmış ancak elini attığı her şeyi beceriksizlikle eline yüzüne bulaştırdığından hayatını mahvetmişti. Hırsları ve çaresizlikleri onu çarpık düşünmeye itiyordu; yalanların dünyasında dürüstlükle ayakta kalamayacağını kabullenmişti. Çocukluğumuzun lekesiz, bembeyaz yılları çok gerideydi artık, bir kasırga konağın içine kadar sokulmuş, geçmişi ve bugünü çözülmez ilmiklerle düğümlemişti. Artık kim olduğumuzu bile bilmiyorduk; annem Reyhan Hanım'ın geçmişe dair bütün şaşaalı, şatafatlı sözleri de sanki bir anlığına anlamını yitirmişti. Derviş Ali isminde bir yabancı konağın başköşesine yerleşince hepimizin kafası darmadağın oldu.

"Ne tuhaf, acaba bilmediğimiz başka akrabalarımız var mıdır? Derviş Ali Dede'den yani. Gerçekten derviş mi yoksa lakap mı takmışlar? Ben de çok merak ettim. Belki başka bir kadından başka çocukları oldu" diye çekinceyle sordu Zeliha. "Sanmam" diye karşılık verdi Nihal, "duymadın mı, tam da o dönemde adamı idam etmişler. Araştırmak lazım, kimdir, kimin nesidir bu Derviş Ali? Handan Hanım'la büyük aşk yaşamışlar anlaşılan. Refik Paşa acaba siyasi olaylar yüzünden kızını korumak mı istedi yoksa adamı kızına yakıştırmadığı için mi evliliklerini bozdu? Resmen bütün hikâyemiz çetrefilli hale döndü. Bildiğimiz her şey yalan olabilir, ne kadar esrarengiz bir olay."

Cihangir bunların hiçbiriyle ilgilenmiyordu, onun aklı tabloda kalmıştı, bundan sonra ne yapacağına karar vermeye çalışıyordu. "Derviş Ali'ninmiş demek, bizdeki şansa bak" diye mırıldandı kendi kendine. Bir an herkes sessizleşti. Cihangir kafasını kaldırdı, burnundan derin derin birkaç nefes aldı "Bu koku nedir?" diye sordu. Diğerleri ilgisizdi, "Zehirlenmesek bari" diye karşılık verdi Zeliha. Cihangir tekrar havayı kokladı "Yok, yok o kokudan bahsetmiyorum, bu sefer güzel bir şey kokuyor." Zeliha hafifçe tebessüm etti "Kötü haber sana yaramadı galiba Cihangir, gaipten kokular almaya başladın. Neyse ki güzel kokular alıyorsun." Cihangir oralı olmadı, "Güzel bir koku geliyor" dedi yeniden. Bunun üzerine Zeliha da kokuya dikkat kesildi. Yüzündeki ifade birden değişti. "Aa, sahiden güzel kokuyor. Nereden geliyor bu?"

"Akşamsefası" diye kendi kendine konuşurcasına cevap verdi Nihal. Diğerleri merakla ona dönünce "Halide Ablam bahçeye ekmişti. Ben çoktan kuruyup gitti sanıyordum. Kim baktı acaba bunca zaman?" diye sürdürdü konuşmasını.

"Annem olabilir mi sence Nihal?"

"Ben nereden bilebilirim Zeliha Abla. Eve gidip gelen sizdiniz?"

"Şaşırdım açıkçası, annemin Halide Abla'nın çiçekleriyle ilgileneceğini beklemezdim."

Sana akşamsefasını anlattığım o geceyi hatırladın mı Nihal? Bana en sevdiğim çiçeği sormuştun hani. Sen kırmızı gelincikleri seviyordun, ben akşamsefasını. Çiçeklerden konuşmayı ne çok severdin. Odamız mis gibi kokardı çiçeklerden bahsedince. Şimdi kokular yok hayatımda. Ölmek, bütün güzel kokulardan sürgün olmak demek.

"Geldiğimden bu yana kokusunu ilk kez alıyorum. Havaya karışan maddeler yüzünden herhalde" dedi Cihangir.

"Ondan değil Cihangir Abi" diye cevap verdi Nihal. Zeliha'yla Cihangir, ne diyeceğini duymak için yüzüne bakıyordu.

"Gece açan çiçekler" dedi Nihal. Kokuyu içine çekercesine gözlerini kapadı. "Halide Ablam gece açan çiçekleri severdi. Onun için bahçeye, odasının penceresinin hemen altındaki duvarın dibine akşamsefası ekmişti. Karanlık çökünce odası güzel kokularla dolardı. "

"Neden acaba?" diye araya girdi Zeliha, "gün boyu koku saçan çiçekler daha güzel değil mi?"

"Gece açan çiçek mi varmış? Hiç duymadım" diye söylendi Cihangir.

Nihal'in garibine gitti. Bir süre abisinin yüzüne baktı. Acıyor muydu ona, yoksa öfkeleniyor muydu? Sonra yeniden Zeliha'ya döndü.

"Halide Abla geceleri yaşamayı severdi. Kendi yalnızlığına ortak olsun diye gece açan çiçekleri sevdi hep. Kim bilir belki de kendine benzetiyordu o çiçekleri."

Nihal'in sözleri ruhumu sarmaladı. Gözlerim, özlemin acısını derinleştiren hatıraların buğulu fotoğraflarıyla doldu. Bir geleceğim olmadığından anıların içinde kayboluyorum her defasında. Kokuları hatırlamaya çalıştım bir bir; annemin kokusu, Nedim'in kokusu, babamın kokusu, kendi tenimin kokusu. Nafile. Kokuları hayal etmek zihnimin bir tesellisinden başka bir şey değil.

"Ben çok yoruldum" dedi Nihal. "Her şey beni çok yordu. Bütün gün yaşadıklarım yüzünden iyice gücüm tükendi. Biraz

uyumak istiyorum. Nasılsa sabaha kadar buradayız ve artık kimsenin gelebilme ihtimali de kalmadı." Cihangir bir süre boşluğa daldıktan sonra kafasını duvardaki tabloya çevirdi, içindeki büyük hayal kırıklığını ve öfkeyi bastırma çabasındaydı, "Tamam siz geçin uyuyun, ben de biraz takılıp bu koltukta kestiririm" dedi ve cebinden çıkardığı sigaradan bir tane yaktı.

"Ben annemin odasında yatacağım."

Zeliha'nın bu ani çıkışına anlam veremeseler de ses çıkarmadılar. Ama asıl şaşırtıcı olan Nihal'in söylediğiydi.

"Ben de Halide Ablamın odasında yatmak istiyorum."

Gece, geçmişin karanlık sokaklarında, hatıraların kokusu sinmiş eşyalarda, sarı kahverengi lekelerle kaplı albüm fotoğraflarında, her adımda kederle inleyen ahşap merdivenlerde kendi masalını ararcasına uzayıp durdu. Konaktaki sessizlik, dışarıdaki gürültüden daha büyük bir şiddetle ruhumu ele geçirmişti, bir şeyler olmasını bekliyordum bu gece, zaman geçtikçe içimde büyüyen ağırlığı kaldıramaz hale geldim. Herkes kendi dünyasına çekildi.

Nihal'le Zeliha salondan ayrılınca Cihangir oturduğu koltuğa uzandı, yan tarafta duran küllüğü göğsünün üzerine koydu, bomboş bir ifadeyle salon duvarındaki resimleri izledi. Gücünün sonuna gelmişti, az evvel köpürerek anlattığı gibi Samim Erol'la didişecek halde değildi, sadece yenilgiyi kabullenmek ağrına gidiyordu. Galiba Harika Ay'a ne söyleyeceğini düşünüyordu, konak ve tabloyla ilgili kim bilir ne hayaller kurmuşlardı. Annemin son anda ortaya çıkan banka borçları, tablonun Zonaro'ya ait olmadığının kesinleşmesi yüzünden Cihangir'in bir anda omuzları çökmüştü.

Usulca yanından ayrılıp Zeliha'nın yanına, annemin odasına gittim, bu sırada Zeliha annemin dolabını açmış elbiselerini inceliyordu. Askıdan bir elbise indirip yatağa yaydı, sonra bir tane daha indirdi onu da üstüne yaydı, bakışları hayranlık doluydu.

Kırmızı, mor, yeşil kıyafetleri birbiri ardına dolaptan çıkarıp yatağın üzerine istifledi. Kırık dökük, mutsuz bir hayattan arda kalan renkleri seyrederek teselli arıyordu. Ara sıra mesleki bir merakla elbiselerin kumaşlarına, yakalarına, düğme yerlerine, sırt kesimlerine dokunarak yokluyordu. Yüreğindeki aşk kıpırtısı dinmiş, içindeki zarif kuş can vermişti. Şehirden ayrılmadan evvel son saatlerini hayattaki en büyük rakibinin, bir anlamda ezeli düşmanının –ve aynı zamanda özendiği tek insanın– kıyafetlerine bakarak geçiriyordu. Romanlarda anlatılan aşkların gerçek olmadığına inanması uzun zaman almıştı, boş umutlarla peşinden gittiklerini geride bırakmanın sızısıyla şehri terk edecekti. Elbiselerden birini aldı ve aynanın karşısına geçip üzerine tuttu, Reyhan Hanım gençliğiyle ona bakıyordu, Zeliha aynada uzun uzun kendini seyrederken onu annemin hayaliyle yalnız bıraktım.

Kendi odama gittiğimde kalbim (hayaletlerin de bir kalbi olduğunu artık biliyorsunuz) yerinden çıkacaktı sanki. Nihal'in geceyi benim odamda geçirmesinin şaşkınlığını üzerimden atamamıştım. Yatılı okul yılları, Nedim'le evliliği ve aramızda geçen her şey, bu gece unutuluşun ve affedişin şefkatiyle geride kalmış, birlikte geçirdiğimiz zamanlar en saf halde güzel anılara dönüşmüştü. Nihal'i seneler sonra benim yatağımda o çocuk haliyle uzandığını gördüğümde kuvvetle bu hislerle doldum. Usulca yanına uzandım, sırtından sarılıp saçlarının kokusunu içime çektim.

Tam bu esnada odanın kapısı çalındı. "Uyudun mu Nihal, gelebilir miyim?" diye dışarıdan seslendi Zeliha. "Gel, uyumadım henüz" diye cevap verdi Nihal. Kapı usulca açıldı, Zeliha çekimser adımlarla içeri girdi, yatağın yanına ilişti, ayakucuna oturdu.

"Hayırdır, annemin hayaleti mi vardı odasında?"

İçli bir tebessümle karşılık verdi Zeliha.

"Uyku tutmadı Nihal. Kavga etmek bana iyi gelmiyor. Ruhumu daraltıyor. Onca şeyi konuştuk ama senin Nedim'den neden

ayrıldığını konuşmadık. Neler oluyor? Bana anlatmak ister misin? İçini dökmek iyi gelir."

Nihal uzandığı yerde doğruldu, yastığı arkasına koyup geriye yaslandı. Bakışlarını tavana dikti. Sanki bir şey düşünür gibi değil de gözyaşlarının akmasına engel olmak istiyor gibiydi.

"Nedim iyi hoş ama yalanlarla yaşayan biri. Bana yalanlar söylüyor, annesine, benim anneme hatta kendisine. En çok da kendisine. Sizin anlattıklarınızı düşünüyor. Belki Halide Ablama da yalanlar söyleyip durdu."

"Hep böyle miydi? Ne zaman fark ettin?"

"Bence hep böyleydi. Çocukluğundan bu yana. Ama maalesef ben geç fark ettim Zeliha Abla."

"Fark ettiğinde neden bırakmadın Nedim'i?"

"Bırakmayı çok düşündüm. Yalanlarının sürekli hale geldiğini fark ettiğimde, büyük hayal kırıklığı içindeydim. Bırakamadım. Ayşe Handan çok küçüktü. Yalnız büyütmeye cesaretim yoktu. Ayşe Handan'a o kadar iyi bakıyor ki anlatamam sana. İkincisi, nasıl desem, yalanları kötülüğünden kaynaklanmıyordu."

"Ne demek o? Kötülük değilse nedir Nihal?"

"Nedim'in annesi bir canavar. Kelimenin tam anlamıyla bir canavar. Çok ağır bir çocukluk geçirmiş. Kendini korumak için yalan söylüyor. Başkasına kötülük yapmak gibi bir niyeti yok. Zayıf, güçsüz bir karaktere dönüşmüş sonunda. Ona acısam mı öfkelensem mi karar veremiyordum. Kendisine bir güvenlik çemberi kuruyor. Yalanlardan. Bir şeyle mücadele etme gücü yok. Özellikle insan ilişkilerinde. İyi çalışıyor, çok zeki, para kazanmayı biliyor ama ilişkilere gelince korunmasız bir erkek çocuğuna dönüşüyor, kaçmaya, gizlenmeye, oynamaya başlıyor."

"Sen zaten bir çocuğa bakıyordun."

"Evet. Ayşe Handan'la zamanımı geçirirken birçok şeyi düşünmemeye çalıştım ama sonunda pes ettim."

Zeliha ellerini uzattı ve Nihal'in bacaklarını şefkatle okşadı. Nihal yeniden tavana dikti gözlerini. Nedim evlendikten sonra benimle buluştuğunda acaba ne diyecekti diye düşünmeye başladım. Belki benim için de bir yalan bulmuştu. Kendini inandırdığı yalana, beni de inandırabilmek için buluşmuştu benimle. Uzun zaman keşke söyleyeceklerini dinleseydim diye hayıflandım ama şimdi dinlemediğim için mutluyum. O yalanları dinleseydim bir şeyler değişebilir miydi? Hiç umurumda değil, en küçük pişmanlık duymuyorum.

Kardeşlerim ve ben bir daha hiç ayrılmasak diye geçti içimden; bir mucize olsa ve beni görmeye başlasalar, konak bin yıl daha ayakta kalsa, dışarıda kol gezen musibetler, belâlar bize hiç bulaşmasa, bütün kederlerden azade küçücük bir çocukluk sevincine sığınsak.

Geceyi bunları düşünerek geçirdim.

Sabah vakti gün doğarken sokağa hayat sesleri yayıldı, dün yaşananlardan eser yoktu, gözlerim tankerden göğe uzanan cehennem patikasını aradı, ince gri bir sis dumanından başka bir şey görünmüyordu. Konağın sessizliğini banyodan gelen Cihangir'in öksürük sesleri bozdu, annemin odasından gözaltları morarmış bir halde aşağı inen Zeliha, ahşap merdivenlerin hemen dibindeki banyonun kapısının önünde bir süre durdu, kobalt mavisi banyo fayanslarına çarpan öksürük seslerini dinledi, gürültü kesilince mutfağa doğru yürüdü ve kahve yapmaya koyuldu.

Kan çanağına dönmüş gözlerle banyodan çıkan Cihangir, salonu saran kahve kokusunu içine çekti.

"Günaydın" dedi Zeliha, "kahve yaptım sana da" deyip elindeki fincanı uzattı, Cihangir gömleğinden fırlayan kemikleri yüzünden dün geceden daha zayıf, çelimsiz ve çökmüş görünüyordu.

"Tanker kazasıyla ilgili yeni bir şey var mı Cihangir? Haberlere bakabildin mi?"

"Ortalık sakin görünüyor, şehirde hayat normale dönmüş, asayiş berkemal. Kıyamet kopmamış anlayacağın, dağılabiliriz."

Cihangir'in zoraki gülümsemesine Zeliha da yapmacık bir gülümsemeyle karşılık verdi. Bu sırada ahşap merdivenlerin inlemesi, Nihal'in indiğini haber veriyordu. Nihal her yanından uykusuzluk akan bir yüzle yanlarına yaklaştı "Günaydın" dedi. Zeliha elindeki fincanı işaret ederek "Sana da kahve yapayım mı?" diye sordu.

"Sağ ol, gitmeden evvel bir kahve içsem iyi olur."

Cihangir'in sigara yakmaya yeltendiğini gören Zeliha kızgın bir sesle "Sen iyice kendini öldürmeye niyetlisin anladım, bari sabahın köründe aç karnına içme şunu, midene birkaç lokma bir şey girsin." Cihangir duyduklarına aldırmadan sigarasını yaktı. "Sorun değil, yemekten sonra bir tane daha içebilirim."

Birazdan ayrılacağımızı bilmek içimi burktuysa da bu anın tadını çıkarmaya çalıştım. Artık zamanları biriktirmekten, saymaktan, ölçüp biçmekten usanmıştım.

Kahve içerlerken Cihangir, Handan Hanım'ın tablosuna çevirdi kafasını.

"Biz para eder mi diye beklerken, ortaya esrarengiz bir dede çıktı. Gerçeği öğrenmek hayatımızda hiçbir şey değiştirmiyor ama para olsaydı her şey bambaşka olurdu. Para gerçeklerden daha çok işimize yarardı."

"Bence bir şeyleri anlamamıza yardımcı oldu. Hem de paradan daha hayati şeyler" dedi Nihal. Dudaklarını büzerek bir süre düşünür gibi yaptı Cihangir.

"Neyi anlamamıza mesela?"

"Canfeda Konağı'na insanların uğursuz konak demesi boş yere değilmiş. Sevdiği adamdan zorla koparılmak, sonrasında onu sonsuza kadar kaybetmek Handan Hanım'ı yasa boğmuştur. Yaşadığı matem, çektiği çile kendisinden sonra burada yaşayan herkesin hayatına sirayet etti. Bir acının ve mutsuzluğun üzerine

inşa edilen hayatlar, bir tür lanete bulaştı, Handan Hanım'ın hüznünden paylarına düşeni aldılar. Tek çocuğu olmuş Handan Hanım'ın, bence sonradan evlendiği adamdan başka bir çocuk yapmak istemedi. Derviş Ali'nin çocuğunu doğurdu ve onun kanı hepimizin damarlarında akmaya devam ediyor."

"Bunu öğrenmenin bize ne faydası var?" diye bezgin bir yüz ifadesiyle sordu Cihangir.

"Farkındalık Cihangir Abi. Şimdi gerçeği biliyoruz. Bunu öğrendiğimize göre hayatımız değişecek. Nasıl bilmiyorum henüz ama muhakkak değişecek. Sen, ben, Zeliha Abla. Belki bana inanmayacaksın ama annem ve Halide Abla'nın ruhu da bu gerçekliğin ortaya çıkmasından payını alacak."

Cihangir inanmadığını belli edecek şekilde omuzlarını silkti.

Nihal'in anlattıkları Zeliha'nın daha çok ilgisini çekti, "Peki bu kötü kaderden kurtulmanın bir imkânı yok mu?" diye sordu.

Nihal bir süre düşündü, belli ki aynı soruyu kendisine daha evvel sormuştu.

"Bilmem, belki vardır. Dün gece bu gerçeği öğrenmemiz tesadüf olamaz. Hakikatin ortaya çıkması, bir şeyleri değiştirebilir derken şunu kastediyorum: Derviş Ali'yi düşünmek, hak ettiğini vermek, saygı duymak ve onun ailesi olduğumuzu hissetmek üzerimizdeki uğursuzluğu kaldırabilir."

"Adam ölmüş gitmiş, üzerinden yüz yıldan fazla geçmiş, sen şimdi onu düşünsen, saygı göstersen ne faydası var?" diye umursamaz bir sesle araya girdi Cihangir.

"Bir bakmışsın rüyamıza gelip teşekkür etmiş. Neden olmasın? Hayatın görünenden ibaret olduğunu düşünmek çok sıkıcı. Ölülerin sonsuza dek yok olduğunu düşünmek bana çok haksızlık gibi geliyor. Yaşanan onca şey, acılar, sevinçler, mutluluklar, aşklar ölenle birlikte yok olup gidecek mi? Hayır, ben böyle bir hayata inanmıyorum. Sevdiklerimizin ölümden sonra başka bir

varlık düzeyinde bizimle birlikte olduklarını düşünüyorum. Yokluk hissini kabullenmek istemiyorum."

Nihal'e sevgiyle baktım, içimizdeki o derin duygunun her an hatıralarımıza hayat verdiğini bir kez daha hissettim; biz kalbimizi kapatmadığımız sürece ölen sevdiklerimiz de bizimle yaşamaya devam ediyor, onları rüyalarımızda misafir etmekse hem bizi hem de onları mutlu kılıyordu.

"Öyleyse Derviş Ali'ye buradan selam olsun" dedi Cihangir, alaycı mı şefkatli mi olduğu anlaşılamayan bir sesle. "Ben kahvaltıdan sonra gideceğim. Halletmem gereken bir sürü iş var. Avukatın ofisine de uğrayacağım."

Masaya bir sessizlik çöktü, Cihangir'in bu akşam cezaevine gireceği gerçeğini hiçbirimiz kabullenmek istemiyorduk. "Bizi muhakkak haberdar et" dedi Zeliha. "Aklımız sende kaldı."

"Sen şehir dışına çıkıyorsun zaten. Aklın kalmasın. Satış gerçekleştiği anda çıkarım. Bizi bekliyorlar zaten, adamlar restorasyon projesine başlamışlar, otel ruhsatına başvuracaklarmış hemen."

"Otel olduğunda burada gelip bir gece kalır mıyız?" diye sordu Zeliha.

Cihangir omuzlarını silkti "Merak eden gelip kalsın" diye cevapladı. Zeliha "Hiç merak etmeyecek misin, Canfeda Konağı ne halde olacak?" Cihangir sessiz kaldı, sanki merak etmek bir zaafmışçasına sustu, umursamaz görünerek içindeki üzüntüyü örtmeye çalışıyordu.

Zeliha bu kez Nihal'e döndü.

"Ayşe Handan yaşındaki çocukların velayetini mahkeme annesine verir. Endişelenme Nihal. Eminim dava lehine sonuçlanacaktır."

"Avrupa'da bu işler Türkiye'deki gibi yürümüyor. Orada başka bir kafa var. Sanırım velayeti Nedim'e verecekler. Hiç umudum yok. Açıkçası... yani doğruyu söylemek gerekirse..."

"Açıkçası ne?"

Zeliha'nın üstelemesine rağmen Nihal konuşmanın devamını getirmekte zorlanıyordu. Bir kusur işlemiş de ortaya çıkmış gibi mahcubiyetle doldu.

"Açıkçası Ayşe Handan'ın velayetinin Nedim'de kalmasını kabul etmeye karar verdim. Mahkemede talebimden vazgeçeceğim. Doğru olanı bu, babasıyla birlikte kalırsa onun için daha iyi, üstelik halinden memnun, ben bu şartlarda kızıma faydalı olamıyorum. Hiç olmazsa bir sene kendimi toparlayacağım, bu süre hafta sonlarını Ayşe Handan'la geçiririm. Buradan gelen parayı nasıl değerlendireceğime de karar veririm."

Nihal'den saçılan hüzün önce bütün masayı, ardından salonu ve konağın diğer odalarını dolandı. Çocuğuna duyduğu özlem bir yara izi gibi yüzünde duruyordu.

"Ne yapacaksın bir yıl boyunca?"

Gülümsedi Nihal. "Yeni romanıma çalışacağım." Bu sırada konuşmaya Cihangir de katıldı, elindeki sigaradan derin bir nefes çekerek "Sana epeyce malzeme birikti zaten" diye mırıldandı. Üçü birden gülümsedi. Ben de gülümsedim onlarla.

Kahve içerken vakit çabucak geçti. Ayrılık vakti yaklaşınca bir karamsarlık çöktü üstüme. Peki ben ne yapacaktım şimdi, kardeşlerim bir bir konaktan ayrıldığında burada hapsolmaya devam mı edecektim? Umutsuzluk labirentinde yolumu arıyordum, buluşmamıza yüklediğim anlamlar buhar olmuştu sanki. Cihangir "Ben daha fazla gecikmeyeyim" dediğinde elim ayağıma dolandı. Tuhaf bir hayal kırıklığının içinde kıvranıyordum, neyi beklediğimden habersiz olsam da derinlerden gelen sese kendimi inandırmıştım.

"Eğer sizin için sakıncası yoksa Handan Hanım'ın tablosunu alabilir miyim?" diye sordu Nihal. "Söz veriyorum tablo Zonaro'nun çıkarsa payınızı vereceğim" deyip gülümsedi. Ci-

hangir omuzlarını silkti "Ne dilersen yap, alabilirsin tabloyu, ben istemiyorum zaten." Zeliha da başıyla onayladı "Ben annemin kıyafetlerinden bir çanta yaptım kendime. Biraz da takılarından alacağım."

"İstersen tamamını alabilirsin takıların" dedi Nihal. "Ben Handan Hanım tablosunu, Halide Ablamın resimlerini, aaa... bir dakika, az daha unutuyordum."

Cihangir ve Zeliha'nın meraklı bakışlarının altında Nihal gümüşlüğün yanındaki sehpaya doğru yürüdü. Sehpanın üzerindeki vazoyu dikkatle aldı, sağını solunu incelemeye koyuldu. "Bunu unutuyordum."

Elindeki vazoyu çevirerek diğerlerine gösterdi. "Bakın altta hangi harfler var?"

"H ve A" dedi Zeliha. "Handan ve Ali" diye ekledi Nihal. "Vakfın yolladığı mektubu okuyunca birden ışık yandı bende. Bu harflerin anlamı nedir diye düşünürdüm. Bir marka sanıyordum ama bulamamıştım bir türlü. İzin verirseniz bunu Ayşe Handan'a hatıra olarak saklamak istiyorum. Adını aldığı büyük anneannesinden hatıra."

"Benim için mahsuru yok. Çok iyi olur" dedi Cihangir, ağır ağır kapıya ilerledi, Nihal ve Zeliha da üzgün yüzlerle peşinden gittiler. Sokağa açılan kapının önündeki avluda durdular ve birbirlerine sarıldılar. "Sonucu bize bildirmeyi sakın ihmal etme" diye tembihledi Nihal. Sesi ve bakışları şefkat bezeliydi. Kafasını salladı Cihangir. Ahşap kapıyı açıp dışarı çıktı, diğerleri açık kapıdan el sallayarak yolcu ettiler. Ben de arkasından elimi kaldırdım. Görmedi.

"Harika Ay mahvetti adamı" dedi Zeliha. Hayli kızgın ve sitem dolu görünüyordu. Nihal "Bu saatten sonra bunları konuşmanın âlemi yok" diye karşılık verdi. "Ona bakarsan Engin seni, Nedim de beni mahvetti. Ne kadarı doğru bu yargıların? Biz ken-

dimizin, birbirimizin, başka birilerinin de hayatını mahvetmiş olamaz mıyız?"

"Ben de bir taksi çağıracağım. Elbiseleri koyduğum çanta biraz ağır oldu, elimde çantayla yürüyemem. İnşallah dışarıda hayat normale dönmüştür."

Birlikte kahvaltı masasını toplarken Nihal "Bizim bir şeyleri kaldırmamız, fakire fukaraya dağıtmamız, kullanılmaz haldeki eşyaları çöpe atmamız gerekir mi dersin?" diye sordu. "Lüzum yok" diye cevap verdi Zeliha. "Eşyaları alan adam her şeyi halleder. Onların işi bu sonuçta."

Dışarıdan gelen korna sesi, Zeliha'nın ayrılık saati geldiğini haber verdi. Nihal, Zeliha'ya yardım etmek için çantasını dışarıda bekleyen taksiye kadar taşıdı. Konağın hemen önünde birbirlerine içtenlikle ve uzun uzun sarıldılar. Ben o esnada kapının dibinde onları seyrediyordum. Fark etmediler. Ağır ağır hareket eden taksinin arkasından son bir kez el salladım. Zeliha görmedi.

Nihal'le koca konakta yalnız kaldık. Salon duvarındaki tabloyu dikkatle indirdi. Handan Hanım'la bir süre bakıştılar. Nihal'in yüzünde bir gülümseme vardı "Aşk herkese acı veriyor değil mi Handan Hanım?" diye söylendi. "Hepimiz aynı yaradan mustaribiz. Derviş Ali'yi çok sevdiğine inanıyorum. Onun da seni sevdiğine eminim. Bak yüz yıl sonra torunlarınız aşkınıza şahitlik ediyor. Aşkınız hâlâ yaşıyor. Ruhunuz huzur bulsun. Derviş Ali'ye de selam söyle. Bu dünyada âşıklara yer yok, dilerim gittiğiniz yerde buluşursunuz."

Handan Hanım'ın tablosunu ve odamdaki resimleri büyükçe bir paket yapıp torbaya koydu. Son anda aklına gelmiş gibi tekrar odama çıktı, yerdeki kırık biblo parçalarını özenle topladı, sarı yaldızlı mumları yanına aldı. Artık gitmek için hazırdı.

Nihal ayrılmadan evvel son bir kez salonun ortasında durdu ve her şeyi hafızasına kaydetmek istercesine etrafı süzdü. Konakla vedalaşıyordu. Bu sırada gözlerinin dolduğunu gizlercesine telaş-

lı adımlarla kapıya yöneldi. Aynı telaşla kapıdan çıktı, bir anlığına durup geri döndü, son bir kez Canfeda Konağı'na baktı. Vedalaşırcasına. Her şeyi arkada bırakmanın hüznüyle, geç kalmışlığın acelesiyle yürüyerek gözden uzaklaştı. Arkasından usulca el salladım, bir an geriye döner gibi olduysa da yoluna devam etti.

Herkes gitti.

Ben üzerime yapışan yalnızlık kisvesiyle bir başıma kalakaldım.

Hâlâ olanların manasını çözemiyordum, içimdeki o sesin, günlerdir yaşadığım duyguların zerrece bir anlamı yok muydu, Canfeda Konağı artık yabancıların eline geçse de ben burada hapsolmaya devam mı edecektim, buradaki son gecem diye kendi kendimi mi kandırmıştım?

Konağın bir odasından diğer odasına kendimi atıp durdum, ruhum bir türlü sükûnet bulamıyordu, bir delilik halinde hareket ediyordum, yorgunluk nedir bilmeyen bir hayalet için sonsuza kadar sürebilecek bir cinnet döngüsüne tutulmuştum.

"Uğursuz konak, uğursuz konak, uğursuz konak!" diye haykırdım durdum. Sesimi kimseler duymadı. Kimsenin beni duymadığını bilmek hiddetimi artırıyor, ruhumun derinlerinden kopan bir çığlıkla "Uğursuz konak!" diye sayıklamayı sürdürüyordum.

Bir yerde yığılıp kaldım. Zamandan ve mekândan kopuk, ağaç kovuğuna benzeyen bir yarığın, mezarı andıran karanlık bir çukurun içindeydim sanki, bir cenin gibi kıvrıldım, bu dünyaya hiç gelmediğimi hayal ettim, bir ceninin karmaşık, korku dolu kâbuslarından ibaretti her şey, insan daha cenin halindeyken rüya görmeye başlardı, bir konağın içinde değil ana rahmindeydim.

Havanın ne zaman kararğını fark etmedim bile, bunun bir önemi de yoktu; saatler, günler, mevsimler korkunç bir sıradanlıkla, her seferinde ruhumu acıyla örseleyen çekiç darbeleriydi. Dışarıda bir uğultu koptu; belalı bir rüzgârın narasıydı. Çatı katından gelen sesle kıvrıldığım yerden doğruldum, rüzgâr bütün

pervasızlığıyla pencerelere çarparken dün gece Cihangir'in gerdiği brandayı söküp atmıştı. Kırık camlardan içeri soğuk hava doluştu.

Umursamadım.

Gözümden Gitmiyor Bir Dem Hayalin

"Derviş Ali, kalk ayağa, gidiyoruz evladım."

Karanlıktaki bir el usulca omzuma dokunuyor. Gözlerimi hafifçe aralıyorum. Zindanın küçük penceresinden ince bir ışık nazenin kuşlar gibi kanat çırparak sızıyor. Ağır ağır doğruluyorum, bir kolum uyuşmuş, karıncalanıyor, hareket ettirmekte güçlük çekiyorum. Kafamı kaldırıyorum, Şeyh Efendi karşımda duruyor. Zihnim karmakarışık, neredeyim ben?

"Gel peşimden, gidiyoruz buradan."

"Nasıl çıkacağım? Bugün beni idam edecekler efendim."

Şeyh Efendi tebessüm ediyor. Langalı kabadayıdan ses seda yok.

"Buraya girmenize nasıl müsaade ettiler efendim? Zindancı koridorun hemen ötesindeydi."

Şeyh Efendi'nin misk kokusunu duyuyorum. Elimden tutup beni ayağa kaldırıyor. Yüzümü okşarken hasret ve hürmetle avucunun içini öpüyorum. Ayaklarım ağırlaştı, zorlukla yürüyorum.

"Şimdi zindancı gelir, size bir fenalık yapmalarından korkuyorum Şeyhim."

Endişeyle etrafıma bakınıyorum, birileri bizi görürse kıyamet kopacak.

"Sana son bir vazife vereceğim Derviş Ali."

"Benim vaktim kalmadı Şeyhim, nasıl yapacağım?"

"Son bir vazife."

"Yolun sonuna gelmişken..."

İçimi bir sıkıntı kaplıyor, kapana kısılmış gibiyim. Bu gördük-

lerim rüya mı? Gözlerim açık, pencereden sızan ışık gözlerimi yakıyor.

"Yolun sonunu kim bilir? Yol dediğin nerede başlar, nerede biter? Şimdi davran, Halide seni bekliyor. Onu almaya gideceksin."

Halide, Halide... Zihnimde ismi sayıklıyorum. Kimsin sen? Öyle birini tanımıyorum ki. Koca şehirde nasıl bulacağım? Birlikte yürüyoruz, kalın demirlerin, ağır zincirlerin, siyaha çalan taşların, pas tutmuş kilitlerin arasından havada süzülür gibi geçip gidiyoruz. Zindanı arkamızda bırakıyoruz. Dışarıdayız. Bu bir rüyaysa da uyanmak istemiyorum. Şeyhimin misk kokusu sokaktan gelen yanık kokularıyla karışıyor. Duruyoruz. "Haydi git" diyor. Aklım Handan'da. Onu düşünüyorum. "Zavallı Handan perişan haldedir, beni merak eder, destur buyursanız gitmeden evvel belki son bir kez Handan'ı görsem?" diyorum.

"İçini ferah tut evladım, senin latif emanetin Handan'a teselli olacak."

"Hangi emanet?"

"Handan'ın rahminde senin ruhundan bir parça var. Ruhlarınız ebediyen bir araya geldi. Size ayrılık yok Derviş Ali. Haydi daha fazla geç kalma, Halide seni bekler."

Gözlerim doluyor. Dudaklarım titriyor. Kalbim bir bayram neşesiyle dopdolu. Bir evladımız olacak. Görebilecek miyim?

"Halide kim, nerede bekliyor?" diye soruyorum.

"O da senin kanından, senin ruhundan. Vefa'daki konakta."

"Handanların konağında mı?"

Şeyh Efendi kafasını sallıyor ve uzaklaşıyor. Yanık evlerin, kararmış ahşapların, ölü köpeklerin, dallarında duman tüten cansız ağaçların, kanadı kırık kuşların arasında yürüyorum. Handan'ı hayal ediyorum durmadan. "Size ayrılık yok Derviş Ali! Size ayrılık yok Derviş Ali!" Şeyhimin sözleri kulaklarımda çınlıyor. Bize ayrılık yok Handan.

Vefa sokaklarında hızlı adımlarla yürüyorum. Havada uğursuz bir lodos pusuya yatmış, civarda kol gezen yangını bekliyor. İçimdeki korku, sivri ve uzun tırnaklarını göğsüme geçiriyor. Kul euzu birabbil felak. Konağa çıkan yamacın başındayım. Min şerri mâ halak. Esrarengiz bir adam aniden önümü kesiyor. Kesik kesik, zorlukla nefes alıyor.

"Halide Abla'yı almaya mı geldin?" diyor sorgulayıcı bir sesle. Yoksa sesinde elemli bir yakarış mı var? Anlayamıyorum. Bir kasvet sarıyor ruhumu.

"Kimsin sen? Halide'yi nereden tanıyorsun?"

"Eşref benim adım, Cihangir'in arkadaşıyım. Cihangir, Zeliha, Nihal buradalar ama gidecekler. Halide Abla, Uğursuz Konak'ta bir başına kalacak yine. Tek başına, yalnız."

"Halide'yi götürmeye geldim" diyorum. Acılı yüzüne müşfik bir gülümseme yayılıyor. Çürük dişleri ortaya çıkıyor. Kafasını öne eğip yanımdan ayrılıyor. Arkasından sesleniyorum.

"Omzunda taşıdığın nedir Eşref?"

Durup gözlerimin içine bakıyor. Az evvelki acı ve endişe hiç vakit kaybetmeden yeniden yüzünü işgal etmiş. Boğazı düğümlenmiş, zorla konuşuyor.

"Ölü kuş."

Başka bir şey söylemeden hızla uzaklaşıp gözden kayboluyor. Konağa doğru yürüyorum.

Konağın kapısından geçiyorum, suyun içinde yürür gibi. Karşımda genç bir kadın var. Allah'ım Handan'a ne kadar benziyor! İçimi bir sevinç sarıyor. Tanıdık bir yüz. Handan, Halide, benim ruhumdan, benim kanımdan...

"Seni almaya geldim, gidiyoruz Halide!"

Canfeda Konağı'na Veda

Daha evvel hiç karşılaşmadığım tuhaf görünümlü genç bir adam müşfik gözlerini yüzüme dikmiş tebessüm ederken, çileli bir münzevinin ağırbaşlılığıyla konuşuyor benimle. Zamanın kuytu dehlizlerini saran ölümcül tuzaklardan kurtulup, uzak diyarlardan buralara gelmiş sanki. İçimde filizlenen sıcak ve tanıdık bir hissin korunaklı gölgesine sığınıyorum. Çok sevdiğin eski bir şarkının yahut çoktan unuttuğunu sandığın neşeli bir tekerlemenin sözlerini bir anda hatırlamaya benziyor karşılaşmamız.

Zaman uzadıkça bakışlarımız birbirine düğümleniyor. Kader güçlü kollarıyla bizi kendine doğru çekerken dilim tutuluyor, gözlerimi genç adamdan ayıramıyorum. Ruhlarımız birbirine ayna oluyor; içine hapsolduğum sırrın, karmaşık muammanın anahtarını bana getirdiğini hayal ediyorum. Nefesim kesiliyor. Sükûtun dipsiz kuyusundan avuçlarıma düşen iki kelimeyi çekinerek genç adama uzatırken, müşfik yüzünden şifa dileniyorum neredeyse.

"Kimsin sen?"

Biz kimiz? Belki de doğru soru bu. Hangi yazgının görünmez prangaları bizi birbirimize bağladı? Kırılmaya yüz tutmuş incecik bir dala tutunurcasına, yarı endişeyle, düşsel bir umuda tutunuyorum. Hayaletler rüya görebilir mi sahiden?

"Seni almaya geldim."

"Kimsin sen?"

"Derviş Ali'yim ben. Ayrılık vakti geldi çattı, birlikte gidiyoruz."

Handan Hanım'ın Derviş Ali'si! Vefa'daki eski ilkokulun derme çatma sahnedeki müsamerede sözlerini yitirmiş o küçük kız çocuğu kadar şaşkınım. Yardım isteyen gözlerle Derviş Ali'ye bakıyorum. Çok ötelerden yükselen siren sesi bizi hayattan ayıran ipeksi örtüyü yırtıyor. Davetsiz bir misafir gibi gökyüzüne kurulan simsiyah bulut düne nazaran daha da büyümüş geliyor gözlerime.

Canfeda Konağı'nda ölümle hayatın arasındaki arafta, boş odaların umut kırıcı sessizliğine gömülmüş kurtuluşu beklerken yeni bir arafta buluyorum kendimi: Geçmiş ve şimdi. Zamanın düz çizgisi birden eğriliyor, bir çember gibi başlangıcı ve bitişi aynı noktada birleşiyor. Derviş Ali ve ben, sonsuz ölüm döngüsünün düğümlendiği yerdeyiz; yalnız ikimizin bildiği gizli bir şehirde ruhlarımız birbirini buldu.

"Handan Anneanne'nin Derviş Ali'si" diyorum kulağına fısıldarcasına. Yüzünde nar rengi düş çiçekleri açıyor. Geçmişin sırrı bizi aynı hikâyenin içinde sarıp sarmalıyor. Sonsuzluk ve hiçliğin yorgunluğuyla dolu kalbimin içinde kar beyazı bir kelebek kanat çırpıyor.

"Hazır mısın?" diye soruyor Derviş Ali. Heyecandan vücudum tir tir titriyor. Kafamı hafifçe sallıyorum. Elini uzatıyor. Kısa bir tereddüt anından sonra elini tutuyorum. İnanmakta güçlük çektiğim sihirli bir işareti andırıyor her şey. Yıllardır beklediğim bu değil miydi?

Boynundaki izi görünce irkiliyorum. Tesadüf mü bu? İkimizin de boynunda aynı iz var. Hayattan geriye kalan son izler.

Birlikte konaktan çıkıyoruz.

Başka bir âleme.

Yüzünü güneşe dönen çiçekler kadar hayat doluyum şimdi.

Ağlamak istiyorum. Bir mucize oluyor ve on altı yıl sonra ilk kez bir damla yaş akıyor gözlerimden. Parmak uçlarımla, usulcacık dokunuyorum gözyaşlarıma. Gerçekliğinin sıcaklığını his-

sediyorum. Mucizeler bir kez başladığında arkası gelir. Ben bir damlacık gözyaşı için on altı yıl boyunca bulutlar biriktirdim yüreğimde.

Akşam tenhalığı inmiş sokağa. Yavaşça kapıdan süzülüyoruz. Tam bu sırada içimden geçeni anlamış gibi duruyor. Canfeda Konağı'na dönüp uzun uzun bakıyorum.

"Allahaısmarladık. Kendine iyi bak, hatıralarımıza iyi bak."

Konaktan uzaklaşırken sokağın başında Deli Eşref beliriyor. Tam karşımızda, kıpırdamadan öylece duruyor. Bize doğru mu bakıyor yoksa deliliğin karanlık boşluğuna mı?

"Gidiyor musun Halide Abla?" diye sesleniyor bir anda. Yüzünde sevinçle karışık bir hüzün var. Derviş Ali'yi de görebiliyor mu?

"Gidiyorum Eşref" diyorum.

"Güle güle" deyip yanımdaki Derviş Ali'ye dönüyor.

"Halide Abla'ya iyi bak. Onu çok üzdüler burada."

İçtenlikli bakışların hemen ardından koşarcasına uzaklaşıyor yanımızdan.

Son kez Canfeda Konağı'na dönüyorum. Gülümsüyorum.

Benim burada bir hayatım oldu.

Hem çok kısa hem çok uzun.

Nihal Paşagil'in *"Doğu-Batı İstanbul Roman Ödülü"* Konuşması

Paramparça Hatıralar

İstanbul Vefa'da doğup büyüdüğüm Canfeda Konağı bize büyük anneannemiz Handan Hanım'dan yadigardı. O zamanlar hikâyemin farkında değildim, yıllar sonra beni bir romancıya dönüştüren de kaderimin bir parçası olan konağın içindeki hayattı. Geçmişten itibaren konakta yaşayan herkesi birbirine bağlayan tuhaf bir bağ, aslında hepimizi bir hikâyenin içinde tutuyordu.

Canfeda Konağı'nda kardeşlerimle geçirdiğimiz son gece, bütün hikâyemizi dönüştüren bir hakikati öğretmişti bize. Büyük dedemiz, o ana kadar varlığından dahi haberdar olmadığımız Derviş Ali isimli biriydi. Sır perdesi aralandığında, karşımıza büyük bir aşk hikâyesi çıktı. Büyük, görkemli ve aynı zamanda hüzün dolu bir aşk hikâyesi. Öte yandan büyük dedemiz Derviş Ali'yle ablam Halide benzer bir yazgıyı paylaşıyordu ve bir romancı olarak, aralarındaki benzerlik beni derinden sarsmıştı. Bu romanı yazmaya İstanbul'da geçirdiğim son gece karar vermiştim.

Gece Açan Çiçekler romanını anneannemiz Handan Hanım'a, dedemiz Derviş Ali'ye ve Halide Ablama ödenmesi gereken bir borç olarak görüyorum. Onların yarım kalmış hikâyelerini tamamlamak, ruhlarına huzur verecek. Edebiyatın bir vazifesi de ruhlarımıza teselli vermek değil midir?

Bu hikâyede anneme, kardeşlerime acılarını anlatmaları için söz verdiğimi düşünsem de geri dönüp baktığımda babamın eksik kaldığını fark ediyorum. Şimdi izninizle birkaç cümleyle de olsa eksik bıraktığım kısımları tamamlamak isterim.

Henüz çok küçük yaşlarda ilk eğitimimi yatılı bir okulda almak için konaktan uzaklaşmak zorunda kaldım. Ailem ve akrabalarım yüzümün adeta babamın kopyası olduğunu söylüyorlardı. Bu benzerliği hiç umursamayabilirdim ancak annem yüzüme her baktığında doğumumun hemen ardından evi terk eden babamı hatırlıyordu ve bana bakışlarını hiç şefkatli bulmuyordum. Tuhaf bir kaderle babama benzemiş ve belki de bu yüzden evden uzak kalmıştım.

Babamı hayatımda bir kez gördüm. İlkokul ikinci sınıftayken nöbetçi öğretmen babamın geldiğini ve rehberlik odasında beni beklediğini söylediğinde heyecan ve şaşkınlıktan neredeyse bayılacaktım. O güne kadar hiç görmediğim, sadece fotoğraflarından tanıdığım bir adam küçük bir odada "Nasılsın kızım?" diyerek boynuma sarıldı. Ter ve sigara kokusundan midemin bulandığını ve babamdan iğrenmek duygusu yüzünden ölümcül bir utanca savrulduğumu hep hatırlarım. Babam ziyaretinde hediye olarak bana ucuz kırmızı plastik bir tarak ve arkasında ceylan resmi olan küçük bir el aynası getirmişti. Çok kısa zaman sonra yeniden ziyaretime geleceğini söyleyerek ayrıldı yanımdan. Ancak o "çok kısa zaman" bir türlü geçmek bilmedi ve ben babamı bir daha hiç görmedim. El aynasındaki ceylanın hüznü bugün bile peşimi bırakmış değil.

İlkokulda Türkçe dersimizde, öğretmenin sınıfta okuduğu kısa öykünün içinde geçen "uğursuz konak" ifadesi diğer arkadaşlarımın dikkatini çekmedi ama beni olduğum yere çiviledi. Tuhaf bir endişeyle, öğretmenin okuduğu öyküde bizim konağın anlatıldığı hissine kapıldım. Öykünün kahramanlarını tanıyor muyum diye çocuksu bir merak içindeydim. Neden böyle bir

duyguya kapıldığımı bilmiyorum, sanırım sadece bizim ailemizin eski bir konakta yaşadığını düşünüyordum. Bir hikâyenin içinde gözlerimi açtığımın ayırdına varmam, işte Türkçe öğretmenimizin okuduğu o öykü üzerine düşünmekle başladı. O günden sonra zihnimde hikâyeler nehir gibi akmaya başladı.

Hikâyem üzerine kafa yormak ve küçük kâğıtlara yazmaya başlamak hayatımda önemli bir değişikliğe yol açtı; konağımızın üzerine yapışmış uğursuzluğu hikâyeler yoluyla dönüştüreceğime inanmaya başladım. Ablam Halide'ye yazdığım mektuplarda konakta geçen mutlu hikâyelere yer verdim.

Kaderinin karşısında güçsüz, savunmasız ve yalnız kalan bir romancıya cesaret veren, yazdığı hikâyeleriyle hayatı dönüştürebileceğine dair düşsel, bitimsiz ve çocuksu bir inançtır. Henüz küçük yaşlarda keşfettiğim bu hakikat beni hayatın karşısında bir yazar olarak güçlendirdi.

Annemin ölümünün ardından (vasiyetine rağmen) kardeşlerimle konağı satmaya karar verdik. Annem bu kararımızı bilseydi mezarında huzursuz yatardı. Çaresizlik ve acil ihtiyaçlar bizi bu karara mecbur bıraktı. İtiraf etmek gerekirse bütün şartlar müsait olsaydı da hiçbirimizin orada yaşamaya niyeti yoktu.

Kardeşlerimle birbirimize ve konağa veda ettikten sonra hayatlarımıza döndük. Cihangir Abim cezaevinde iki ay kaldıktan sonra çıktı. Konaktan gelen paralarla borçlarını ödedi. Hayat arkadaşına romanda biraz haksızlık ettiğim hissine kapılıyorum. Gerçekten romanda onun için seçtiğim ismi hak edecek kadar harika bir kadındı ama maalesef yüksek hayallerine erişememek onu zaman zaman hırslı ve öfkeli bir karaktere dönüştürüyordu. Harika Ay'ı (gerçek ismini anmayı çok isterdim ama o bundan hoşlanmazdı) ne yazık ki geçtiğimiz yıl kaybettik. Zeliha Ablam Çanakkale'nin bir köyüne yerleşti, her konuşmamızda orada mutlu olduğunu anlatıyor.

Canfeda Konağı satıldıktan sonra turistlere hizmet veren butik bir otele dönüştü. İstanbul'a geldiğimde konağa gitmek bir-

çok kez aklımdan geçtiyse de bunu yapmadım. Konağın eski haliyle hafızamda kalmasını yeğledim.

Gece Açan Çiçekler'in ilk taslaklarında başka bir anlatıcı tercih etmiştim. Sonra tuhaf bir sezgiyle anlatıcının Halide Abla olması fikrini benimsedim ve onun diliyle yazdım. Bu tercih kendi hikâyeme biraz yabancılaşmak ve ablamla yüzleşebilmek içindi. Açıkçası roman tekniğini değil ruhsal ihtiyaçlarımı gözettim. Romancının sezgisi ve ruhsal dünyası teknik tercihlerden daha doğru olabiliyor.

Doğu-Batı İstanbul Roman Ödülü'nün bana verilmesi pek manidar oldu; İstanbul'da kuşaklardır aynı ailenin yaşamaya devam ettiği son konaklardan birinden ayrılıp, Paris'te Place de la Republique yakınlarında eski bir Fransız apartmanında yaşamaya başladım. Doğunun ve batının ruh dünyası, anlam arayışı hayatımda ve romanımda etkilidir diye düşünüyorum.

Bu ödülü on sekiz yıl evvel kaybettiğimiz Sevgili Ablam Halide Paşagil'e adıyorum. Kızım Ayşe Handan'a teyzesini, o şahane kadını her fırsatta anlatıyorum. Dilerim büyüdüğünde onun kadar harikulade bir kadın olur. Bu romanla ablamın sonsuza dek hayatımda kalmasını istedim. Çünkü onu çok özlüyorum.

"Hapsoldukları yerde gözlerini kapıya dikmiş son bir umutla birilerinin gelmesini bekliyorlardı. Istırap yüklü ruhlarının tek kurtuluşu buydu. Hayatlarının o en uzun gecesinde hikâyelerini anlatmayı seçtiler. Çünkü insan ölünce bedeni çürür, geriye yalnız hikâyesi kalır ve bütün hikâyeler gece anlatılır."

İstanbul'un Vefa semtinde ayakta kalan son ahşap konaklardan biri; Canfeda Konağı, namı diğer Uğursuz Konak. Konağa hapsolmuş genç bir kadın; Halide. Yıllardır konaktan uzakta hayatlar süren kardeşleri; Cihangir, Zeliha ve Nihal. Annelerinin ölümünün ardından, konağın satışı için son kez bir araya gelen kardeşlerin talihsiz alınyazılarının gizemini çözecek sadece bir geceleri var. Geçmişle yüzleşirken, konağın senelerdir kilitli tutulan odasının kapısı aralanınca, ailenin günahları ve suçlarıyla konağın sakladığı sırlar ortaya dökülür.

Yüz yılı aşan bir uzaklıkta, Osmanlı zindanlarında, ölümünü bekleyen, saf bir aşkın peşindeki genç adam; Derviş Ali. Tek umudu devrik Sultan Abdülhamid'in Baş Ressamı Zonaro'nun yardımıdır.

Halide ve Derviş'in yazgılarını buluşturan, arafta kalmış, yaralı ruhları birleştiren çarpıcı bir son.

Gece Açan Çiçekler, Tarık Tufan'ın zengin dili, benzersiz üslubu ve hafızalardan silinmeyecek kurgusuyla, Osmanlı'dan günümüze akan dokunaklı bir aile hikâyesi. Yaralı aşklara yakılmış, yüreklere dokunan, büyüleyici bir ağıt.

"Aşk hayattan da ölümden de büyüktür."

QR kodu okutunuz

Dijital fiyat etiketi

tavsiye edilen KDV'siz satış fiyatı

₺ 295

ISBN 978-625-6162-99-0

Sertifika no: 44919

9 786256 162990

Doğan Kitap